

27
A-2-418

Biblioteca Universitaria
GRANADA

No 1
25-153

A

2

418

De d. Col. *de a Comp. De Jesu*

POETICARVM A. 2063

INSTITVTIONVM LIBER

VARIIS ETHNICORVM, CHRI-

STIANORVM QVE EXEMPLIS

stratus, ad vltim studiose Iuuentutis. Per Congregationem B.

M. V. Annuntiate, in Societatis Iesu Collegio, *Monasterio*

Gymnasij Autoritate Apostolica, institutum.

Collectore, eiusdem Societatis Sacerdote,

eisdem Presidet Cōgregationi.

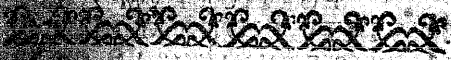
ANTONIO RVBIO PRAE. FO.

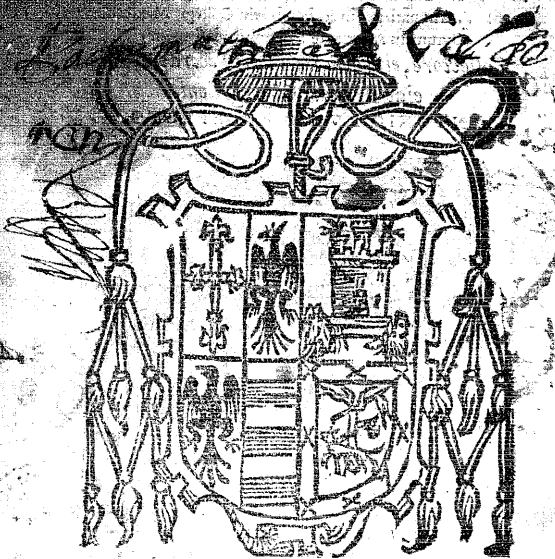
MEXICI.

Apud Henricum Martinez. Anno. 1607

Stemmata clara alios alienis laudibus ornant,

Laudibus ipse ornas Stemmata clara, tuis.

ILLVSTRIS

SIMO, ATQVE OBSER-

VANTISSIMO PRINCIPI,

AC DOMINO DOCTORI D. D.

dao Romano Episcopo

Tlaxcallēsi Maiestatis Regiē

Consiliario Mer'cana B. M.V.

Annuntiate Congregatio.

S. D.

CVM te, *Antistes Optime*, ad virtutem,
ac literas avidè amplectendas, ducem
semper, ac Principem, liberalissimumq; Me-
canatem, nostra Virginis Deiparę Congre-
gatio habuerit: cum & Vallisoletanum Socie-
tatis Iesu Collegium (vbi numerosa, eaq; flo-
rentissima Hispanę Nobilitatis iuventus pre-
claris virtutum literarū q; presidijs instrui-
tur) te Fundatore, ac Patrono gaudeat, tuaq;
nullū habitura finē liberalitate gloriatur: cū
hic tibi animus semper fuerit, vt ex nu-
mero eorū, qui sub Regine Cęli patrocinio,
animos humana, diuinaque sapientia, in So-

cieta-

DEDICATORIA.

civitatis eiusdem Gymnasij decoratint, optimos quosq; ac probatissimos ad Ecclesiarum obsequia munera delegeris: neminem q; iudicaveris dignum, cui tanti momenti negotium demandetur, nisi quos eadē hęc Gymnasia, Collegia, Sodalitia instituerint: cum denique & de literis, & de literatis hominibus, studiosa q; iuventute benemereri, adeo vera tibi nobilitas existimet, ut ROMANAE stirpis ac prosapie splendor ē, antiquissima illustrium virorum serie per celebrem, recte factorum laude multo reddideris celebriorem: nec iam, nisi de ROMANA quidē Ecclesia, tū in Novi huius Orbis, tū in Veteris Hispania Regionibus illustranda, fovenda q; cogitare videaris: cum quidquid honoris, & laudis tui quidē ROMANI pro ROMANORVM Pontificū Fide Orthodoxa tuēda, pro q; defendēdis ab hoste, Hispaniarum finibus, secundo Marte viriliter decertantes, effuso sanguine compararunt: id tu Consilio Doctrina, Prudentia, (iam Pontificio ac civili Iure publice interpretando, iam hereticorū insidijs SANCTAE INQUISITIONIS fulgore detegendis iam
corū

DEDICATORIA

eorū morbis boni ac sapientis medicī pru-
 dētia, lenitate, mansuetudineq; sanādis, in E-
 piscopatus munere tam egregiē fungendo,
 vt Augustinos, Ambrosios, Chrysoſtomos,
 Gregorios virtutum similitudine nobis ex-
 presseris) mirabiliter augeas & amplifces:
 cū deniq; ad CHRISTI DOMINI Eccle-
 się decus & ornāmentum, ad literarum pri-
 sidium, ad virtutum columen, te mortalibus
 largita fuisse videat diuina benignitas: Hęc
 q; omnia, & huius generis alia (quę nec lite-
 ra, nec dabit etas) Deiparę Virginis Cōgre-
 gatio Mexicana, meliūs quām verbis expri-
 mi queant, cogitatione grata perpenderet;
 cui nā, Princeps amplissime, cui nam potius
 quā AMPLITVDINI TVAE suas hasce Poe-
 ticas institutiones offerēdas, dicēdasq; cen-
 suisset? librū, qui iuuenilem instituit etatē,
 ac docet qualiter à malo recedere, & facere
 bonum possit. Enim verò ex optimis eorum,
 qui Artis Poeticę præcepta tradidere, opti-
 ma quęq; selegit: è q; Poetarum Ethnicorū
 libris, qui vel eruditionis, vel styli gratia, ne-
 cessariò adolescentib⁹ legēdi, & à Magistris
expli.

DEDICATORIA

explicandi sunt, quique obscenitate turpitudine, flagitio, ut plurimum scatent, ea de-
cepit, quæ eruditioni, & stylo, sine morum
attentione, ac labe, prodesse valeant. Pruden-
ter enim Ecclesiæ Doctor Augustinus, laudo,
inquit, verba pretiosa, venenum non item,
quod in eis, occidenti iam Mundo, suisq; a-
lijs peccatorum ponderibus penè oppresso,
traditur. Ac rectè Origenes, se vidissè ait,
aureum calicem in pulchro sermonis ornatu,
& dogmatum venena considerantem depre-
hendissè calicem Babylonis. E christianis
verò Poetis ea liber congestis, quibus Deum
carmine venerari, Diuos q; laudare, adolescē-
tes ediscāt. & ad pietatis ac sanctitatis officia
animos, cum illo celebri pariter ac pio Poeta
excitent, qui sic cecinit.

Ergo si quis eris, faciles quem cælitus auræ
Asilarunt, cæli te pius ardor agat.
Sint Heliconiades Christus, sit Christus Apollo.
Inq. tua illius tempora laurus eat.
Non tibi Pegaseus fons, aut Libethrides vnda,
Sed Christi extinguat viuida lympha sitim.
Cuius, magna loquar, tenuis si guttula tantum
Diuino roret labra liquore tua,

DEDICATORIA!

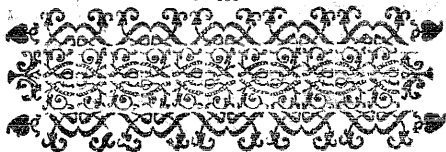
Elicet hinc veros sentis in Pectore fontes
Crescere, & aeternis viuere fluminibus.
Felices latices, felicia pocula, felix
Tu quicumque sitim non aliunde leuas.

Antonius Rubio, Prefectus.

*Ioannes Alcocer. ~ Ioannes Mallen.
Assistentes. ~*

De Congregationis Mandato.

*Franciscus Ayllon. Iosephus Vides.
Secret.*

LICEN.

LICENCIA.

Don Iuan de Men-
DOÇA, Y LVNA, MARQUES
de Moresclaros, y Marques de Castil de Vay-
uela, Señor de las Villas de la Higuera, de las
Dueñas, el Colmenar, el Cardoso, el Vado, y
Valconete, Virrey Lugarteniente del Rey nro
Señor, Governador, y Capitã general en la nueua
España, y Presidente de la Audiencia,
y Chancilleria Real que en ella

reside &c. ~

POR QUANTO FRANCISCO
de la Eltela, Escalante Prefecto de la Con-
gregacion de Nuestra Señora de la Anunciata, que por autori-
dad Apostolica esta fundada en los estudios de Latinidad, y
Rhetorica del Collegio de la Compania de Iesus desta Ciudad
de Mexico, me a hecho relacion, que la juventud que en estos
Reynos estudia la latinidad, y Rhetorica, padece grãde incom-
modidad, y trabaxo, con mucho menoscabo de su aprouecha-
miento

LICENCIA:

miento en las letras, y detrimento notable en las buenas, y sanas costumbres, así porque lo que a menester de los libros para su enseñanza está elparcido, y derramado por diuerfos, y varios autores, y a mucha costa, aun no se halla suficiente copia para todos los estudiâtes, de cada vno de los muchos libros que a menester, como tambien porque los mas de los libros, que les son necesarios uenen juntamente con lo que es vtil, y bueno, mezcladas palabras, y conceptos lasciuos y viciosos, que dañan, e inficionan el alma, y corrompen, y estragan las buenas costumbres. Attento a lo qual, para que la costa de los estudiantes no sea tan grande, y por falta de los libros mas vitales, honestos, y seguros, no se estorue el bien publico: me pidio mandarse dar licencia a la dicha Congregacion, para que pueda, a la manera que en los Reynos de Castilla, Portugal, e Italia se usa, aun adonde ay copia de todos los libros necesarios, y en estos Reynos, otras vezes se a usado, recoger, e imprimir en pequeños tratados a proposito, algunos fragmentos, o pedaços, y libros de los autores ya impresos, y aprobados, alterando, y sumando lo que de ellos pareciere conueniente para el buen auiso, y enseñanza de la juventud, en letras, y seguridad, y honestidad de costumbres. Y auiendo visto, y examinado vna parte de lo que se a de imprimir, el Padre Maestro Fray Pedro Ramirez del Orden del glorioso Padre san Augustin, a quien la cometi, aprouo el intento. Por la presenta doy licencia a la dicha Congregacion, para q̄ por espacio de seis años primeros siguientes pueda con el Impresor, que señalare hazer la dicha impresion en la forma suso dicha, con tal que antes que salga a luz, lo que así vbiere impresso lo vea, y aprueue el Padre Rector del dicho Collegio junto con vno, o dos Padres Maestros de Theologia, que el nombrare de la mesma Compania de Iesus, y no de otra manera. Y mando, que ninguna otra persona sin consentimiento de la dicha Congregacion, pueda imprimir lo que ella así vbiere impresso, so pena de perder los moldes,

LICENCIA:

moldes, y aparejos de la Empronta, que tuuiere, y los libros que imprimiere, con mas mil pesos de oro comun para la Camara de su Magestad, luez, y denunciador aplicados por partes yguales: y con esto no se ponga impedimento alguno, y al principio de cada libro vaya inserta esta licencia conforme a la pragmática. Fecha en Mexico, a veinte, y vn dias del mes de Enero, de mil, y seiscientos, y quatro Años.

El Marques de Montesclaros.

Por mandado de su Excelencia. ~

Pedro de Campos. ~

DIO LA MISMA LICENCIA EL ORDINARIO de este Arçobispado de Mexico, y de mas, para q̄ si algunas cosas se interpusieren para exemplificación claridad y buena trabaçon fueren menester, se pueda, con la condicion que reça la licencia del Señor Virrey, libremente imprimir, en Mexico el 23 de Febrero de 1605.

APPROBATIO R. ADMO.
DVM PATRIS RECTORIS

Collegij Mexicani Societatis IESV.

POETI Carum hic institutionum liber, tum nihil à Christiana, & Catholica veritate alienū cōtinet, tū præterea Poeseos, ac Rhetorices studiosos adolefcētes, unā cū artis vtriusq; p̄ceptis, & styli eruditionis q; ratione, ad verā christianā q; pietatem, omni detracto impietatis superstitionis, turpitudinis q; veneno, allicit, & instituit.

Martinus Fernandez. ~

EIVS.

EIVSDEM sunt omnino sententię sub-
scripti Patres sacrarum literarum Profes-
sores, quorum sententijs atque iudicijs, per Excel-
lentissimum Nouę Hispanię Proregem, eius fuit
cęsura demädata. In Mexicano nostro Societatis
Iesu Collegio. 5. Kalend. Aprilis. Año. 1605.

Augustinus Cano. Didacus de Santistenuã.

**DOCTORIS AVGVSTINI
OSSORIO DE SALAZAR
Iuris ciuillis in Regali Academia
Interpretis, in Librum
Epigramma. ~**

Hanc mundi molem, quę Magnus dicitur Orbis,
Omnipotens mira condidit arte, Faber,
Effecit que hominem, paruus qui dicitur Orbis
Hinc micro, & hinc cosmos, sic Microcosmos erit
Dotes nanque omnes, magno quas sparserat Orbe
Iunxit, quod pulchrum est, Orbe minore Faber.
Quę dispersa iacent libris, quę hinc inde per omneis,
Vno sub libro dehinc tibi iuncta sedent.
Libri omnes, Maior liber hinc dicantur, & iste
Sit minor, at cunctis maior honore liber.

**DOCTORIS IOANNIS CANO
iuris Ciuillis in Regali Mexicana Academia
interpretis, in Librum Epigramma.**

Quando

Quando appendebat terræ fundamina, quando
 Gyrauit tumidas Aëquoris Autor aquas.
 Protulerat vix fiat, habet iam sidera Cælum,
 Solque diem cælat, Cynthia nocte præest.
 Protulerat vix fiat, aquis iam squammea turba
 Hinc salit, hinc Tellus flore venusta virescit.
 Per se quodque bonum est, sed dum Deus omnia vidit,
 Ah, dixit, valde quam bona cuncta manent.
 Quisque liber per se pulcher, sed ab omnibus vno
 Composito pulchrū quid mage in Orbe nihil.
 Vnus pro cunctis, & quod mirabile multum est,
 Vnus cuique, parum est, omnibus omnis erit.

P. DIDACI DIAZ DE PAN-
gua Societatis Iesu Philosophiæ Professoris,
in Librum Anagramma.

MARIAE DEIPARAE SODALITIVM.

O ARA DEI MEDELAM VITIIPARAS:

Ara DEI, qua iam pater alti ianna cæli,
 O tu, quæ VITII facta medela venis.
 Ecce Sodalitij liber hic te postulat vnam,
 Sub que tuo est omni nomine tutus honor.
 Firma medela venis Orbi, mirabile dictu,
 Et liber hic Orbi firma medela venit.
 Ingenerant vitium libri, quos cæca cupido,
 Quos ve pharetratus scribere nouit Amor.
 Hocce P A R A S vitijs diuina sorte M E D E L A M.
 Quæ fugienda monet, quæ ve tenenda via
 Quæ tibi conueniens liber hic, te munera quando hæc,
 Ianua, vita, salus, Ara, medela, notant.

P. IOANNIS LEDESMÆ, E SO-
cietate Iesu, Artium Liberaliū Professoris.

Mexico

Mexica si argento tellus, si diues & auro

Mittit in Hesperios aurea dona polos
Ingenijs magis illa ferax, & diuite Phæbo,
Quid mirum Hesperijs si noua dona ferat?
Admissam Venerem vatum penetralibus, arcum

Misceri fidibus vidit, & indoluit:
Castalios claudi fontes, vultusque nitorem
Turbari nebulis vidit, Apollo, tui;
Ne tamen in peius virus proferperet, ac ne
Euersum vatum funditus iret opus,
Vtile plus auro gemmaque micantius omni
Munus Apollineis misit ab vrbe viris,
Collectas vatum dotes liber vnus, & artis
Præcepta, æternum viuere digna, dabit:
At dedit ille tamen, quo Phæbus quisque magistro
Gaudet, & in titulis hoc satis esse putat.

P. LVDOVICI DE MOLINA

*Societatis Iesu, Philosophiæ Professoris, in
Librum Epigrāma.*

Allicit ad se oculos multum flos vnicus: at si
Multo flore viret, sit mage gratus ager.

Delectat pomum, sed quam gratissima quando
Mille isthinc pomis arbor opima tumet.

Sic fidus lumen pascit, mage sidera multa,
Et sic mille ros area pulchra magis.

Vitem gemma tumens quam pulchrè vestit honorat,
Vitis multiplici fenore pulchra magis.

Tu lege, nam spatiosus ager tibi panditur: ecce
Plurima habent alij, sed tibi plura liber.

Allicit hic, pascit, delectat, vestit, honorat
Area cœlum, arbor, vitis, agerque, liber.)

P. PETRI FLOREZ SOCIE-
tatis eiusdem, Ad Lectorē Epigrāma.

Floribus hunc lustrans, varium vernantibus hortum,
Illoſtre Autoris nomen abeſſe doles?
Hortum ſed luſtra, iuſtoque medere dolori,
Hunc & cum reliquis floribus ipſe dabit.
Clarius id rogitas? en iuſtis annuo votis,
En omnes, at non ordine reddo notas:
Is ſi non nardus certè nardinus, & ipſe
Ver: & nos inter iure la, Sol ve tenet.

**SUPER ILLVD AVGVSTINI VNIVERSVM HOC
quasi vn^o verſus Gaſſaris Brauo ei^uſd. Societ:**

ARbiter ille Orbis, nutu qui condidit vni
Verſa, in carminibus viſus Apollo mihi eſt:
Sic vnum verſum diuina condidit arte
Omnia, ſic Orbis carminis inſtar habet;
Summis ima, breui longum, ſublimia paruis,
Diuina humanis iunxit in Orbe Deus.
Verſibus è cunctis liber hic componitur, vnus:
Non ne tibi verſus, dehinc liber vnus erit
Quod longum in libris, liber hic breue fecit in vno,
An breuior liber an longior eſſe poteſt?

DE LIBRI VSV, AD LECTOREM.

*Classes latinitatis, & Rhetoricę, vna excepta,
Grāmaticæ Inſima, vel præceptis vel exemplis
Poeticæ indigent. iuxta librum, qui inſcribitur
Ratio, atq; inſtitutio ſtudiorum Societatis Ieſu.
Rhetoricæ præfertim, atq; Humanitatis Clas-
ſes Oratoriam & Poeticam, in ſua quæq; ratione,
ac modo, comprehendunt, vt eſt Regul. 1. Rhet.
2. Humanit. Omnia ferme, quæ, alicuius mo-*

De Libri vsu, Ad Lectorem.

mēti, dari possūt Poeseos præcepta, multa etiā,
quæ Oratoriæ artificio deseruiunt, cōtinet liber.

Poetæ cuiuspiam locum insignem imitari iubē-
tur adol. Centes Reg. 5. Rbet. 4. Humanit. Loci
ad hanc rem idonei adeo sunt in libro frequentes,
& obuij, vt nihil ferme in eo reperias, quod egre-
gium non sit, iureq; propositum ad imitandum.

Descriptionem aliquam, vt hortorum, templo-
rum, tempestatis, & similiū efficere: carmina so-
luto stylo completti: carminis genus aliud in aliud
cōmutare: phrasas ex bonis poetis excerpere; Re-
gulis eisdē præcipiuntur. Hæc vt facere discant,
& per totum dispersa librum, subsidia; & pag.
8. à cap. 5. ad vsq; 15. præcepta, reperient.

Tum alibi, tum Reg. 12. & 15. Rbet. & 2.
Humanit. exerceri iubentur discipuli sequētibus
Poeticæ generibus. Epigrammate, habent præcep-
ta, & exempla. p. 280. Epitaphio, 353. Ode. 245.
Elegia. 172. Epopœia. 32. Tragedia 97. Hiero-
glyphico. 336. Ænigmate. 348.

Carmina Scholæ parietib⁹ ad aliquem celebriō-
rem diem affigenda. Reg. 18. Rbet. 10. Humanit.
Eorum artificium: p. 31. & 48).

Breuis aliqua discipulis proponenda argumētī
loco

De Libri usu, Ad Lectorem.

Loco Accēt 10, vī Eclogę, eius præcepta cum exēplis.
p. 140. & 415. Scenę, Dialogi de p. 97. & 419.

Poetę prælectio in Rhetoricę Classe, ad artifi-
cium Rhetoricum perfficiendum, vel præceptorū,
vel orationis prælectionibus interponenda. Reg. 6.
Plena sunt Rhetoricę artificio. Ex Senecę The-
baide. p. 111. Ex Hercule Furente. 116. Ex
Hippolito 120. Ex Thyeste, & Octavia. 125.
Ex Terent. Heautontimorumenos. 131.

Carpim etiam delibari possunt ex Martialis
Epigram. p. 301. ex Tibul. Elegijs. p. 20. Ex
Propert. 220. Ex Ouid. Amct. 179. Trist. &
Pont. 193. Heroid. 237 Ex Horat. Lyricis 250.

Loci etiam insignes Virg. 44. Metamorph.
Ouidianę 70. Silij Italici 89. Claudiani 76. Ca-
tul. 93.

Humanitatis Classi Reg. 1. dāt Virgilius ex-
ceptis Eclogis, & 4 Æn. Præterea Ode Horatij
selectę. Itē Elegię, Epigrammata, & alia poema-
ta illustrium poetarum antiquorum. Abundē hic
omnia suppetunt.

Grammaticę Suprema Classis, cui Reg. 1. dant
primo semestri selectę aliquę, ac purgatę Ouidij
tū elegię tum epistolę. Altero quedā etiā selecta,
ac pur-

De Libri vsu, Ad Lectorem.

ac purgata ex Catul. Tibul. Propert. & Virg.
Eclogis, vel etiam libri eiusdem faciliores, habet
quidquid postulet.

Media Verò, cuius ex Reg. 1. sunt propria fa-
cillima quæque Ouidij carmina, ea hinc facile
seliget. —

Quo fit vt Classibus quidem omnibus substi-
dia parentur necessaria, dummodo inter earū Ma-
gistros, atque Prefectum, de Autoribus in vna-
quaque, iuxta earum leges, interpretandis, initio
anni, cōueniat; ne, quæ in superiore, ordinatim præ-
legenda essent, ea in inferiori præposterè inordi-
natè que prælegantur.

Adolescentes denique vnà cum literis mores
etiam Christianis dignos in primis haurire debēt,
Reg. 1. Magist. & Discipul. 1. Habent ex pag.
374. omnium fere Poeseos generum Christiana
exempla, quibus & Christianè canere discant, &
poeticas quidē exercitationes pietatis diuinæ sale
condire possint. —

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

POETICA

RVM INSTITVTIONVM

LIBER.

DE ARTIS NECESSITATE.

Cap. I.

ET si poeticam veteres illi quendam impetum, incitationemue cum ingenio, seu naturā coniunctā existimarunt, nihilominus artificio etiā locum relinqui, satis indicat, quod tum antiqui, tum recentes, non minus poeticæ, quam aliarum facultatum leges, rationemque docēdo tradiderūt. Horatius allata quæstione, naturāne an ars plus ad carminis laudem proficeret, alteram ab altera separari ac diuelli non posse asseruit.

Ego nec studium sine diuite vena,
Nec rude quid profit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, &coniurat amice.

Ars tanquam certissima dux viam demonstrat: quam si fideliter sequamur, nunquam offendemus. Et quamuis nō pauca sunt, quæ nullis præceptionibus pariuntur, propterea quod à natura inseruntur, nihilominus eadem naturæ dona ab arte magistra perficiuntur.

Ergo poetica nec soluta legibus temere vagatur: nec legibus tota constringitur: & cum naturā

siue

POETICARVM

sine ingenium maximè, in primis que desideret, ut
 quid ad perfectionem desit, arte quoque, & pre-
 terea laborem, exercitationem, imitationem depos-
 cit. Quo nonnulli referendum opinant, quod Pin-
 darys cecinit, poetas lacte simul & melle pasci.
 Lact enim fecundam, uberem, & suauem naturam,
 mel ipsum artificium & proficiendi conatum videris:
 quando quidem citra studium, laborem atque dili-
 gentiam mel nequaquam comparatur.

ETYMOLOGIA DEFINITIO.

que Poetica Cap. 2.

POETÆ nomen à voce græca deflexum est.
 Quam vocem facere & fingere cum interpretetur,
 poeta nobis factor & fictor siue imitator, &
 Poetica proinde ars faciendi & fingendi siue imitan-
 di exponitur. Cum igitur artes reliquæ artes, quæ vel
 factione, vel imitatione constant, propter communem
 verbi potestatem, poetice, ipsi vero earundem artifices
 poetæ appellari possint, tenendum est, solam scientiam,
 quæ dulci, ac certis numeris temperata oratione vi-
 tam atque mores hominum effectos explanat, & tamquam
 depingit, seu quæ mores & studia hominum fictis
 rebus ac personis tractat, quia utrumque excellentissime
 præstat, proprium hoc sortiri nomen, quique id præ-

stat

INSTITUTIONVM.

*Nare norunt, solos poetas nuncupari. Sic cū omnis lo-
ratio sit oratio, nihilomin⁹ vni⁹ eloquētis locutio hoc
proprio signata nomine est: quia nimirū ornata, co-
pia, gravitate præcellit: cui⁹ auctores soli, oratores
dicunt.*

*Sit ergo Poetica, Ars hominum actiones
effingens, eāsque ad vitam instituendā carmi-
nib⁹ explicans. Nam imitatio seu fictio Poeticā
ab ijs artib⁹ secernit, quæ imitatione nulla continē-
tur: carmen ab his, quæ tametsi imitant⁹ & fingūt,
vt dialogi, metrum tamen non adbibent. Idcirco si
vel imitatio, vel carmen ab fuerit, poësis nulla erit.*

*At vero vsus, quem penes arbitrium est, &
vis & norma loquendi, poetas nominare consuevit,
qui tantū norunt metra funditare: Versificatores
potius appellandi. Igitur fabulosa fictio erit tar-
quam forma & anima poëseos, cum fingere via-
gis, quā versificari poetam reddat. Aristoteles, vt
sinistrū vulgi iudiciū damnaret, arbitrantis id no-
minādū poëma, q̄ esset metricū, asserit historicū &
poetā non hoc differre, quod hic metris illigatā, ille
solutam ac liberam orationē vsurpet: Quia licet,
inquit, Herodoti scripta ad metrū redigere,
& manebit tamē historia, vt pri⁹, nō poëma.*

Sententia igitur tanti viri, cum metro quippiam aliud, nempe imitatio inest in poemate, extra quam poematis nomen amitteret. Ac versus ideo poetæ assumunt, quod sciunt, omnes naturâ oblectari numeris, numero seq; composita ob egregiam suauitatem libentius legi, ac firmitus animo ac memoria retineri. Propter sublimitatem quoque, elationem & amplitudinem, ad quam accommodatus est versus: in quo summisioni & humilitati solutę orationis opponitur. Ac de carminis quidē iucunditate pulchrè Isocrates exordio Euagoræ disseruit. Nec profectò iure diceremus poesim picturam, si carmine tantum absolueretur, sine vllis fabulæ velut quibusdam lineamentis. Ideo autem picturæ nomen ei datur, quoniam perinde vt in tabella, humanarum actionum effigies quasdam, rerumque simulacra oratione dulci exprimere & ante oculos statuere consuevit: quare non pictura tantum, sed loquens pictura appellat.

QVÆ MATERIA POETÆ

Cap. 3.~

CICERO 1. de Orat. eandem prope, hoc est equè amplam, vagam, longè latèq; diffusam poetæ, quàm oratori materiã subiecit bis verbis:

INSTITVTIONVM.

bis: Est enim finitimus oratori poeta, numeris astrictior paulò, verborum autem licentia liberior: multis ornandi generibus socius ac pene par: in hoc quidem certè prope idem, nullis vt terminis circumscribat, aut definiat ius suum, quo minus ei liceat eadē illa facultate & copia vagari quā velit. Quoniam verò datur poetis hominum actiones imitari: ea scilicet, quæ fieri & agi ab hominibus possunt: adde, ita vt possunt, vel vt debent, & in bis effingendis, & ad vsum atque commodum vitæ exprimendis, eorū cura, labor, industria se intendit, hæc nimirum est illorum materia, actiones humane. Inde fit, vt iisdem bonarum, malarumq; , fugiendarum & expetendarum rerum perutilis sit, & pernecessaria cognitio. vt cōpositissima oratione excēplisque pulcherrimis à se vel primum excogitatis, vel ingeniosis fictionibus amplificatis & illustratis, & quodammodo conditis etiā diuersos animi motus miscet, & lectores siue spectatores vel allicit, vel rapiat quò placuerit.

QVIS SIT POETÆ FINIS Cap. 4.

GERMANI poete, humanarum actionum effigione vitam nostram conantur excolere,

non sine delectatione: cuius causa etiam carminibus utuntur: docere, inquam, volunt, idque potius, & delectare simul. Ea propter poetarum finis erit compositus: ut dicamus, poetis esse scopum docere & delectare: sed per imitationem, & carmen velut conditiones penitus necessarias. Quocirca fines illos simplices, docere tantum, delectare tantum, ijs relinquemus, qui veri ac legitimi poetae non sunt: quanquam hoc nomine ab eruditis quoque, non solum ab indoctis persaepe, appellentur. Sic de poetis locutus est Horatius.

Aut prodesse volunt, aut delectare poetae,
Aut simul & iucunda, & idonea dicere vitæ.

Distinctè & manifestè tres fines adducit, quorum prostrum ipse mox commendat, cæterisq; anteponeit.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Potest tamen etiã delectando docere poeta: quãdã quidẽ omnis oratio nos aliquid scire facit: & docendo delectare, quamvis non imitet: ut delectant Virgil. in Georg. Lucretius, Manilius, & qui sunt eiusdẽ familiæ: multę enĩ illecebrę carminũ, multę suavitates. At nos de morũ doctrina loquimur, & qua imitationem seiungi non patimur.

At enim quomodo dicimus delectare poetas, cõ

nunc quidem iracundiam concitent, nunc fletum
 excutiant, nunc odium inflamment, nunc dolorem,
 timorem, & alias demum affectiones, lætitiæ dele-
 ctationiq; contrarias commoueant? Intelligendum
 est, etiam in istis motibus ac perturbationib⁹ poe-
 tam delectare: non certè, quia crudelitas, ira,
 horror, metus habeant ullam in se voluptatem: sed
 quia dulce est hominibus ipsum artificium, quo
 quidem ad istiusmodi affectus volentes ac nolen-
 tes se impelli sentiunt. Ipsum porro artificium
 est scita & accurata imitatio: quæ, ut ait Plu-
 tarchus, siue pulchræ, siue turpis rei similitudi-
 nem exprimat, laudatur. Iam quemadmodum
 oratio nostra possit imitari perspicuum sit ex eo,
 quod scribit Aristoteles: sermonem esse mentis
 nostræ interpretem acque nuntium, & verba esse
 notas (symbola ille vocat) sensuum animi. Sen-
 sus autem cogitationesque nostræ ideas, similitu-
 dines, imagines rerum concipiunt, qui conceptus
 philosophis nostratibus, latinis notiones. Difficil-
 limum sane negotium, ac perquam laboriosum, pe-
 rinde rem animo complecti, ac si oculis ipsis intue-
 vere. Induendi affectus diuersi prorsusq; pugna-
 tes: suscipiendæ & variorum hominū personæ mille

modis versandus & commutandus animus. Quæ
nisi ingeniosus, prudens, sapiens, eruditus, nemo
faciet. —

QUOT POEMATVM MODI

Cap. 5. —

PLATO de optimo statu ciuitatis lib. 3.
omnē orationem poetarū in tres formas distri-
buit. Vñ appellat simplicem & nudā narrationē:
quando . . . delictet res simpliciter ac nude, continua-
tione ex- . . . sitionis à poeta solo cōmemorāt. Alterā
per . . . itat . . . em formatam: quoties adhibentur
pe. . . e . . . ue rem quasi tum ageretur re-
prese. . . cente ac nihil pronuntiante poeta. Po-
stremam quæ ex duabus superioribus conflata &
concreta est, qua utroque modo permixta, simplici
narratione, inquam, & imitatione præstant poetæ
quod volunt: seu, in qua & poeta ipse loquitur,
& personis sermo affingitur. Mox hæc omnia e-
xemplis à Platone illustrantur. Atque huius ter-
tiæ formæ paradigma sumit ex Homero, qui prin-
cipio Iliadis ipse met. narrat, quo pacto Chryses
Apollinis sacerdos cum muneribus ad Græcorum
caues accesserit, filiam apud Agamemnonem libe-
raturus

raturus. Tam subito incipit imitatio; ipsum quippe Cbrysen loquentem, & Atridas simulq; Grecos obtestatem facit. sic noster Virgilius? Aeneid. ubi ex sua persona aliquantò plura dixit quàm Homerus, iratæ Iunonis personam induit: Menè incepto desistere victam? qua persona mox desinita, narrare pergit, quid postea egerit: quomodo ad Æolum profecta sit: quale imperium Æolus in ventos habeat: & quibus dea verbis rogauerit imitti tempestatem in classem Troianorū: ubi rursus fit Iuno. Fit etiam Æolus, dum eum Iunoni respondentem imitatur. Eode. i libro postquam narravit Æneam delatum esse in portum, septem ceruos confixos, vinumque è Sicilia iisdem nauibus aduectum socijs distributum, mox Aeneam eorundem animos demulcentem refert. Osocij neq; enim, &c. Deinde rursus narrat. Talia voce refert, &c. Sequitur denuo imitatio. O qui res hominumque Deumque, &c. Hæc ratio, ut nunc poeta, nunc alij loquantur, tota Iliade, & Odyssæa, tota Aeneide custoditur, & ut ait Plato, in epica pœsi custodiri seruarique debet. Magis tamen is poeta commendatur, qui quàm minimum loquitur ex persona sua, perpetuoque imitatur: cum

eius laus potissimum in imitatione consistat. Atqui ea nulla cernitur, cum suam ipse personam agit. Illius secundi generis exemplum statuitur à Platone tragœdia & comœdia. Ibi enim poeta nihil loquitur. In primo genere collocantur ab eodem Dithyrambi: namque illi poetæ tumidum & sonoriū poema faciebant (quod quidē Bacch^o celebrabatur) alienam personam non suscipiebant: sed ipsi tanquam ex ore suo omnia proferebant.

DE EXERCITATIONE, ET
componendi modo Cap. 6.

QVI sine multa exercitatione, sine diligētī optimorum poetarum imitatione (ut alia non pauca præteream) se magnam laudem adepturum sperat, is non tam imprudens, quam impudens censerī ritē potest. Audebo dicere, homini ad poesin factō non magis oberit artem nescire, quam proderit sæpe scribere. Non ideo tamen scribam, ut scribere queam in hora ducentos, stans pede in uno, quemadmodū solebat ille Luëllius: immo, ut ingeniosè, eleganter, planeq; poeticā possim scribere quando res tulerit, scrip-
tione

INSTITUTIONVM.

tione non assidua modo, verum etiam accurata &
 diligenti m. assuefacta. Nec enim multitudo, sed
 bonitas carminum poetæ honori est. Quanquam
 difficillimum fatemur, bonos versus componere,
 nisi prius non solum minime malos, sed etiam val-
 de multos composueris. Ergo laborandum nihil
 erit, ut multos quotidie versus eructemus: pau-
 cos velim, & quam potest fieri, optimos: quod
 sine meditatione, cura cunctatione & mora non
 erit. Verum quid inde commodi nascatur, dicit
 Quintil. lib. 10. Cap. 3. Citò scribendo non
 fit ut bene: bene scribendo fit, ut citò scri-
 bamus. Primum hoc constituendum est,
 ut quàm optimè scribamus, celeritatem da-
 bit consuetudo. Stylus est optimus & dicen-
 di, & poetandi effector ac magister: stylus, in-
 quam, non sit cura, animaduersione, diligentia.
 Obtemperandum censeo prorsus eiusdem Quin-
til. consilio. cuius hæc sunt verba. Sit primò vel
 tardus, dum diligens sit, stylus. Quæramus opti-
 ma, nec primo se offerentibus gaudeam. Adhibeat
 iudiciam inuentis, dispositio probatis. Delect^o e-
 nim rerum verborumq; habendus est, & pondera
 singulorū examināda. Post subeat ratio, collocandi
ver-

versenturque omni modo numeri. Non ut quodque se proferet verbum, occupet locum. Quæ quidem ut diligentius exequamur, repetenda sæpius erūt scriptorum proxima. Nam præter id, quod sic melius iunguntur prioribus sequentia, calor quoq; ille cogitationis, qui scribendi mora re frixit, recipit ex integro vires; & velut repetito spatio sumit impetum. ∞

QVÆDAM STYLI POETICI exercendi Vię Cap. 7.

P R I M A *stilla, vnam eandemq; rem diuersis verbis, eadem aut diuersa specie carminis eloqui.*

2 *Conducet tractare idē nunc concise & breuiter, nunc ample & copiosè: nunc proprijs, nunc modificatis verbis: nunc simplici, nunc versa & luminibus insignita oratione.*

3 *Transfundamus solutam ac liberam orationem in carmen, oratoriãque locutiones poeticis commutare studeamus. Et cum oratores re, rictiores, nos liberiores simus, moreque poetico argumentum dilatem⁹, fucum addam⁹, flores intexam⁹.*

4 *Vnam genus carminis apud auctore aliquē inuentū*

inuentum, numeris mutatis ad aliud redigamus, hexametrum ad elegiacum, Phalencium ad Sapphicum, & cætera eodem modo. Si enim vna res verbi causa, labores & ærumna Herculis à Virgilio. in 8. Æneid. ad Ouid. in 9. Metamorph. & ab Ausonio hexametris: iterum ab Ouidio epist. Deianiræ elegis, à Seneca in Hercule furente trimetris describi potuerunt, cur non etiam diuersis generibus aliquid à nobis componatur?

5 Quinimo eodem genere, quo poeta ille usus est, eandem rem explicandam sumamus. Nihil enim est quod quis obiiciat, non posse aut meliora, aut paria illis antiquorum à nobis dici: siquidem eloquentia tam inops & pauper non est, vt vna de re nisi semel tantum præclare dici non possit.

6 Commendat Plin. in ea epist. quæ est de exercitatione styli, scriptionem epigrammatum his verbis. Fas est & carmine remitti: non dico continuo, & longo (id enim perfici nisi in octio nõ potest) sed hoc arguto & breui, quod aptè quanta sibi occupationes curasque distinguit. Lusus vocatur: sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quam seria consequuntur.

Nec

3. Nec dubiū centonū exercitationes fore per-
 utiles: quibus id assequimur, ut optimos versus
 optimorum poetarum, propter studiosam & solli-
 citam lectionem, quæ ad eas perquam necessaria
 est, penitus imbibamus, illique mentibus aliūssime
 defixi perperuū inbæreant. Versus, inquam, poetæ
 boni ad alium sensum conuertemus, & tanquam
 succulos ex arbove vna in aliam inferemus, qui ta-
 men in ea nati, non in eam insiti videri possint.

8. Proderit strictā nobis interdū legē statua-
 mus ipsi, nostrumq; ingeniū quibusdā veluti car-
 teribus teneamus, cogamusq; ut certa quedam vel
 dictio vel litera, initio versus, aut medio, aut fi-
 ne, ponatur, aut in alias aliasq; formas carminis
 facies artificiose immutetur. Vt 3. barum institu-
 tionum lib. Cap. de Artificioso carmine, viderē
 est.

DE IMITATIONE

Cap. 8.

DVPLICEM esse imitationem constat. Vnam
 de qua multis actū est principio huius libri.
 Alteram, qua impellimur cum diligenti ratione,
 ut alicuius boni, & præstantis poetæ similes, se-
 cundum omnes eius virtutes, aut saltē insigniores
 esse

INSTITVTIONVM. 15

esse possimus. Hæc videlicet enitimus, vt poematis nostris, aut Homerum, aut Virgilium, aut Horatium, aut alios deniq; referamus, & quasi quandam imaginem ex pulcherrimis eorundem tabulis depingamus. Nimirum animus noster assidua lectione atque obseruatione similitudinem quandam concipit eorum, quæ maximè probat. Virgilium, quod omnes docti iudicant, non natura ipsius (quæquam ea miraculi instar est) sed imitationis industria tantum poetam effecit. Itaq; nos idoneam naturam si consecuti sumus, si præcepta didicimus, ad exercitationem sedulo incumbam: in qua imitationis nunquam est dimittenda memoria: nã exerceri ita demum prodest, si imitere: non quod alioqui id quod rectum est, fieri nequeat (quorsum enī ars traderetur?) sed quod ei³ ipsius viæ, quam ars demonstrat, duces aliquem habere nos oportet. Faciendum est igitur, vt illustria quedã exempla nobis proponamus, in quæ tota mente, omnique studio & cogitatione intenti, intimis sensibus eorum similitudines comprehensas, ad nostra scripta transferamus. Id vsq; adeo est necessarium, vt nemo poeta bonus, nemo etiam bonus orator inuentus sit vquam, qui non aliquem sit imitatus, quem

quem scilicet maximè omnium probauisset. Ergo vnum præcipue tibi deligito, cui te similem esse studeas: cui si quid deerit, id nullo negotio peter ab alijs. Qui comædiam facturus est, ad exemplū Plauti properabit: vt ille, teste Horatio, ad exemplum Epicurmi. Quidam malunt Terentium. Qui heroicum, Virgilium intuebitur, latinum Homerum. Qui elegiacum, Propertium & Ouidium. In lyricis quid nobilius Horatio? In tragœdia quem imitemur, exemplo suo docebit Seneca.

Potest id poetis accidere, vt nimio plus imitationi seruiant: nec audeant latum pedem ab illo, quem imitari conantur, discedere: quodq; deterri- mum est, vitiosissima quæq; æmulentur. Quæ duo peccata notauit Horatius illis versibus.

O imitatores seruum pecus: vt mihi sæpe
Bilem, sæpe iocum vestri moueret tumultus:

Quod enim religione impediuntur, ne quid nõ imitentur, quod exprimere omnia volunt, videntur serui. Quod autem vitia tanquam virtutes imitantur, produnt suam bebetudinem, stuporem, tarditatem: & communi sensu carentes, fiunt pedum similes. Omnis autem labor eo impendend^{us},

ne, quæ

ne, quę dicimus, illorum, sed nostra videantur: quamuis doctos viros, vnde illa hauserimus, non fallat. Huc quoque aptissime referas illa Senecę ex epist. quę est de ratione studij. Apes imitari præcipit, quas videmus volitare per florea vura, & succos ad mellificandum idoneos quærere. Nos similiter, quę ex diuersa, seu multa vnus lectione congestimus, separare debemus: deinde adhibita ingenij cura & facultate in vnũ saporem varia illa libamenta confundere: vt etiam si apparuerit vnde sumptum sit, aliud tamen esse, quàm vnde sumptum est, appareat. Quod in corpore nostro videmus sine vlla opera nostra facere naturã. Alimẽta quę accepim⁹, quãdiu in sua qualitate perdurãt, & solida innatant, stomacho oneri sunt. At cum ex eo quod erant mutata sunt, tunc demũ in vires & in sanguinem transeunt. Idẽ in his quibus aluntur ingenia præstemus: vt quęcũque hausimus, non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa.

DE ARGVMENTO VIRIBVS
conuenienter sumendo.

Cap. 9.

B

PER.

PER Bene Horatius monuit, non esse gra-
dus imponendum onus humeris, quam susti-
nere queant.

Sumite materiam vestris qui scribitis æquam
Viribus, & versate diu quid ferre recusent,
Quid valeant humeris: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

*Ovidius 2. Trist. postquam semet accusauit, quod
non relictis nugis amatorijs res bello gestas, res
populi Romani, atq; adeo Aug. Cæsaris ad poste-
ritatis memoriam versibus commendasset, tandem
ita se excusat.*

Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur,
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere, si qua
Audet in exiguo ludere cymba lacu,
Forfan in hoc, dubitem, numeris leuioribus aptus
Sim satis, in paruos sufficiatq; modos.
At si me iubeas domitos louis igne gigantes
Dicere, conantem debilitabit onus.
Diuitis ingenij est, immania Cæsaris acta
Condere, materia ne superetur opus.

*Consultum proinde est, non subito Iliadas, &
gigantomachias captare, argumenta, inquam, &
perosa, longa, difficilia: id enim quid aliud fue-
rit, quàm coreis pennis volitare? Res ludicras
principio canamus: quædam pusilla, & contractiora
poema-*

poemata, sed venusta & ingeniosa extundamus, donec humeri vitulo ferendo assueti, boue gestare possint. Hæc sunt poetarum tyrocinia, hæc primæ velitationes & p̄gymnasmata, Eiusmodi argumētū eligemus, quod nobis plurimum blandiatur, & quo multum delectemur. Nam quæ ipsi nostrum iudicium liberè secuti ad scribendum proponimus, in ijs tractandis, vt planū est, fæliciores sumus. paucissimi inueniuntur, qui possint, non dicā. omne genus, sed plura carminis seu poematis genera sic scribere, vt cum omnem vituperationē effugerint, egregiam laudem adipiscantur. Cernimus alios ad comædiam, alios ad tragædiam faciendam natos. Hic in Lyrico, iste in elegia, ille in epigrāmāte non perdit operam: Ac Persiantum quidem cum in alijs plerisq; omnibus, tum hac in re locum habet.

Tecum habita, vt noris quam fit tibi curta supellex.
 Horatius nec grauē materiam, nec grande plerūq;
 carmen suscipere est ausus: quod patet in Oda ad
 M. Vipsaniam Agrippam, quæ est sexta lib. I.
 Virgilius si elegos fecisset, credo, concessisset Pro-
 pertio, & Tibullo: sicut contra bi in Epico lon-
 ge inferiores illo extitissent. P. Ouidius in Hexa-
 metro nequaquam Maronis excellentiæ respondit.

Horatius In Arte Poetica aperte indicat se heroico carmini condendo imparem, negatq; in se poetę nomen conuenire, tametsi hexametrum faciat: quia satis non sit, versum suis pedibus claudere: maiora & plura expeti.

Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
 Excerptam numero: neq; enim concludere versum
 Dixeris esse satis; neq; si quis scribat uti nos
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit, cui mens diuiniore, atq; os
 Magna sonaturum, do nominis huius honorem.

At lyricis ferire illum videas sublimi sidera vertice. Martialis nihil nisi epigrammata scribere potuit. Quid potuerit Propertius, clare eius indicant monumenta, & elegia. 1. lib. 2. Catullus in Elegia aliquanto horridior, & asperior: in iambis & hendecasyllabis plane singularis. Capiat ergo adolescens aptum sibi, & idoneum naturę suę poematis, & carminis genus, in quo precipue excolendo multum temporis atq; studij consumat.

CONQUIRENDAM PRIUS RERUM, ac verborum suppellectilem

Cap. 10.

PERE Leganter quidam poetam cum nau-
 ta, scriptionem cum mari conferentes, docent
 comes-

com meatum esse ante prouidendum, quàm institua-
 tur nauigatio. Volunt nos priusquam ad conficien-
 dum poema, longius præsertim, accingamur, mul-
 tam & magnam rerum atq; verborum (quibus duo-
 bus omnis constat absoluiturq; oratio) supellecti-
 lem comportare, & vndiq; conquirere. Ex arca
 plena sumptum facere periucundum est: durum
 contra, impendere quæ nondum possederis: & mag-
 næ temeritatis, nondum cæsa, & conuicta mate-
 ria aggredi ad ædificandum. Commendantur, qui
 cum nunquam non studiose attentèque, tum sub
 illud tempus longè studiosius attentiusq; veteres
 poetas legunt, quo sunt carmina scripturi: ibique
 instar apum per amœnissimos campos, & florife-
 ros saltus diuagantes, tanquam è flosculis decer-
 punt, vnde mel conficiant. Adde quod lectione illa
 diligenti decantatissimus ille furor, excitatur, a-
 nimusq; noster quasdam ideas, species, formas,
 exemplaria, aut quocunq; tandem nomine vocare
 malumus, concipit longè præclarissima, atque pul-
 cherrima, quæ deinde rebus ad scribendum subie-
 ctis conatur imprimere. Deniq; sicut qui in taber-
 nis aromaticis, & vnguentarijs diu ac multum ver-
 santur, quiq; aromata, vnguentaq; manibus contre-

Etant, odorem retinent: sic planè, qui istas illustriū poetarum arculas, & myrobecia frequenter inspexerit, ac legendo, relegendo fragrantissima pigmenta versauerit, ipse odorem quendam suauissimum lectoribus præbebit. Neq; in vna tantum parte, aut altera, verùm tota scriptione illorum quam simillimus euadet.

DE TRANQVILLITATE ANIMI, ac Secessu. Cap. II.

ILLA duo quoq; carminibus multò rectius faciliusq; componendis non mediocre præstabunt auxilium. Vnum est, mens pacata, mens alia quavis sollicitudine vacans, angore & perturbatione omni soluta prorsus atque libera. Animus distractus, nulla in re munus suum fungi probè ac decenter potest: ne dum ut pariendis versibus ornatisimè idoneus videatur: quos si quis cura, attentione, iudicio indigere non putat, ipse iudicio indiget. Profectò non tantum apud se, sed etiam in se tota mens nostra esse debet, si, versus laudabiles, & quasi tornatiles dare volet. Vidit hoc & sensit M. Tullius, qui ad Q. F. epist. 4. lib. 3.

De versib⁹, *inquit*, quos tibi à me scribi vis, deest mihi quidem opera, quæ non modo tēpus, sed etiam animum vacuum ab omni cura desiderat. P. *Ovidius hoc ipsum non semel indicavit, docuitque banc ipsam esse causam, cur tam difficulter versus scriberet: quia scilicet pæne quotidiano timore periculorum ac trepidatione inætaretur.*

Difficile est quod amice mones, quia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
Carmina proveniunt animo deducta fereno,
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.

Idem, quomodo in tempestatum procella, animi statu perturbatissimo versus facere potuerit, miratur, & ait.

Quod facerem versus inter fera murmura ponti,
Cycladas Aegæas obstupuisse reor.
Ipse ego nunc miror tantis animiq; marisq;
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.

Demosthenem Fabius commendat, qui se in locum, ex quo nulla exaudiri vox, nihilque prospici posset, recondebat, ne aliud agere mentem cogere oculi. Latebras etiam amplector, & loca planè sola: quod item voluit Ovidi⁹, animum

scilicet curis non impeditum. I. Trist. Eleg. I.

Carmina secessum scribentis, & otia quarunt.

*Sed illi loci, in quib² est sensibus blandiens amœ-
nitas, syluæ, horti, nemora ruscula, ubi fronde-
scunt arbores, pubescunt vites, segetes largiun-
tur fruges, ubi obliquo laborat lympha fugax tre-
pidare riuo, tales, inquã, loci poetis aptiores & p-
prij videntur. Atque Horatius tales recessus in-
primis adamavit, eosq; poetis frequētãdos suavit.*

Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbem.

DE IUDICIO Cap. 12.

IN poeticis nulla res tanti est momenti, quanti
iudicium, nec est aliud quidquam, cuius maior
sit vel commendatio, vel admiratio. Difficultas
autem prope maxima, cum id arte præceptisque
tradi vix possit: quia potius nature munus quod-
dam est atque illustre beneficium. Priusquã scri-
bere instituas, dum scribis, postquam scripsisti,
sive imiteris aliquid, sive ex te natum proferas,
sive hoc, sive illud agas, quocunq; modo rē tractes,
nusquam non opus erit iudicio. Multi in omnem
partem lapsus, quos vitare non poterit, qui non
animaduertent: nō autem animaduertent, quem iu-
dicij acrimonia subtilitasq; destituerit. Nihil ap-
tius

tius dici potest, opinor, quam iudicium esse oculum ingenij, sine quo etiam videntes nihil vident, & quodammodo in tenebris saltant. Ut in vita, inquit, M. Tullius, sic in oratione nihil est difficilius, quam quid deceat videre, Prepon appellant Græci, nos dicamus sanè decorum, de quo & præclare multa præcipiuntur, & est res cognitione dignissima. Huius ignorantie nōmodo in vita, sed sapissimè in poematis, & in oratione peccat. Fideliter monuit Horatius, ut ne nimium nostro iudicio tribuamus: sed alios quoq; poematum nostrorū iudices & arbitros adhibeamus: nam duo oculi plus vident, quàm vnus.

*Tu nihil inuita dices, faciesq; Minerva,
Id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Meci descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras.*

*Iam quod alijs faciendum suasit, id ipsemet fecit:
nam ad Tiballum scribens epistola quarta, lib. 7
primo sic orditur.*

Albi nostrorum sermonum candide iudex.

Hoc eò pertinet, ut à doctiorib⁹, & prudētiorib⁹ nos emēdari nō recusēm⁹, & q̄ vel ingenio vel iudicio nō deest, id ab alijs mutuari ne erubescamus.

DE POETARVM ERRATIS

Dap. 13.

*

SVNT poetae non nulli, quibus ideo nulla tribuenda est venia, quod duabus de causis negligenter scribunt: tum quod confidunt, non omnes sua peccata perspecturos: tum, etiam si nemo non facile perspecturus sit, quod veniam sese impetraturos confidunt. At Horatius, non idcirco affirmat, licenter oportere nos scribere, immo verò nihil peccare in scribendo, & arbitrari, omnes errata nostra animaduersuros, & ita demum tuti erimus: neque sperare nos impune peccaturos, & ita cauti erimus, cum ipsi spem veniæ omnem nobis præciderimus. Denique parum est non peccare: oportet rectè facere, si laudem atque præmium mereri meditare.

Non quivis videt immodulata poemata iudex,
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 Idcircone vager, scribamq; licenter: An omnes
 Vituros peccata putem mea tutus, & extra
 Spem veniæ cautus: vitavi deniq; culpam,
 Non laudem merui.

DE

INSTITVTIOVN M. 28
DE VITIIS CARMINVM,
quomodo que corrigenda.

Cap. 14.

HORATIUS, (quē secutus videt Quin-
tilianus) vbi munus & officium boni cen-
soris seu emēdatoris explanat, & quid agere ille
debeat, clarissimis verbis prudentissimè ostendit,
septem vitia enumerat, quæ quidem omnia ad
quatuor ordines, siue classes, siue capita reuocari
possunt. Aut enim superuacanea amputanda:
aut omissa & necessaria superaddenda: aut in lo-
cum deteriorum meliora reponenda: aut verba de-
mum in alias sedes, quò numerum concinnio-
rem leuioremque efficiant, transferenda sunt. In his
non siceri tantum castigatori, verumetiam
scriptoris industrii munus & officium cernitur:
qui quidem reprehendet versus parum sedulo,
& sine artificio à se confectos, seu otiosos,
vt quidam (inertes) interpretantur, in quibus
videlicet nulla est vel utilitas, vel delectatio:
qui idcirco ad finem poetis constitutum nihil fa-
ciunt. Asperos autem propter voces duras: pro-
pter vocalium, & consonantium crebriorem con-
cursum, seu ingratham eiusdem literæ repetitionē,

non etiam præteribit inemendatos. Sunt quidam præterea nullis penitus neque verborum, neque sententiarum luminibus ornamentisq; conspicui: immo verbis inculcis, inquinatis, sordidis referti, quos bella tralatione incomptos vocat Horatius. Quid bis fietè trāsverso calamo debebuntur, Cōtra quidam interdum nimis superbiunt, nimis luxuriant, nimium grandiloqui, picti & floridi sunt: hos cōprimet, ac circumcidet poeta diligens. Obscuros & parum apertos illustrabit, ne opus sit Oedipo ad intelligendum. Est quando versus euadunt ambigui, Ambiguitas igitur tollenda est, quamuis in iocis & salibus multum valeat. Ad extremū mutanda mutantur, inepta aptioribus, inutilia vtilibus, leuia grauibus, minus significantia significantibus, impropria proprijs, stolidi sapientibus, &c. nec vero simpliciter de labore atq; opere suo iudicabit poeta: sed personam seueri & incorrupti iudicis assumet, ac sibi Aristarchus fiet.

DE DILIGENTIA EMENDATIONIS & recognitionis Cap. 15.

NON minus verè quam doctè Fabius, emendationem videri partem studiorum longè vtilis.

utilissimam: neque enim sine causa creditum esse, stylum non minus agere cū delet. Longè plus laudis & gloriae in corrigendo & illustrando, quam in componendo positum est. Certe ubi cornua deposuit, metuit, ac prodire non audet: eo usque autem latet, dum se marem testari queat, recuperemus, & ea, donec luce digna fierent, maturitatemque consequerentur, occultare. In crebra igitur & solerti emendatione permultum est sitū, cuius negligentiam in poetis Romanis reprehendit Horatius.

Nec virtute foret, clarisue potentius armis,
Quam lingua Latium, si non offenderet vnum
Quemque poetarum limæ labor & mora.

Mox in persona Pisonum ad eam nos hortatur.

Pompilius sanguis carmen reprehendite quod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atque
Perfectum decies non castigavit ad vnguem.

Virgilius certè ex industria emendandi summam sibi laudē comparavit: qui teste Donato cum Georgios libros componeret, quotidie manè plurimos versus meditatus dictabat, eosque per totum diem retractando ad pucissimos redigebat: non absurdè carmen se versus more dicens parere, & lambendo demum

demum effingere. Constituit præterea in Græciam & Asiam proficisci, totoque triennio Æneidem limare ac perpolire: sed mors bonum consilium disturbavit. Quocirca testamento iussit eam comburi: maluit, siquidem prorsus non extare apud posteros, quam inemendatam extare. Idem voluit suis Metamorph. libris facere Ovidius, cum in exilium deportaretur: verum amici iam descripserant. Quædam nihilominus scripta sua, ut vitiosa, incendisse confitetur Eleg. 10. lib. 4. Trist. Non esse porro emendatam Metamorphosin affirmat ibi Trist. 1. & 3. Quæ obrem iusta vituperatione non carent, qui carmen suum, ut primum scripserunt, euulgant, famam & celebritatem immoderatè sitientes. Atque ita celeriter nata celeriter intereunt. Plutarchus in Pericle, Nam operis facilitas celeritasque non addit illi pondus solidum, aut duraturum, neque exactam pulchritudinem: at temporis longinquitas labori velut sceneratò accedens, ei quod nascitur, robur firmitatēque adducit. Seneca nihil ordinatum esse scribit, quod præcipitatur, & prope- rat. Agatarchus pictor, ut narrat Val. Max.

ingen.

INSTITUTIONVM. 37

ingentes sibi spiritus sumebat de pingendi celeritate : id postquam intellexit Zeuxis, Diu, inquit, ego pingo, quia pingo aternitati. Pictori non admodum perito de celeritate glorianti, ac tabula demonstrata, illam modò à se pictam iactanti, Apelles respondit: etiam te tacente res loquitur, ex tempore pictam. Horatius ideo monet.

nonumq; prematur in annum.

Membranis intus positis delere licebit

Quod non edideris, N E S C I T, vox missa reuerti,

Hæc eò dicuntur, vt sciamus non esse festinandum. Optimum verò emendandi genus asserit esse Fabius, si scripta in aliquod tempus reponantur, vt ad ea post interuallum, velut noua atque aliena redeamus: Addit deinde oportere vt emendatio ipsa finem habeat. Sunt enim qui ad omnia scripta tanquam vitiosa redeant, & quasi nihil fas sit rectum esse quod primum est: melius existimant, quidquid est aliud, idque faciunt, quoties librum resumpserunt, & si milles sua describant, semper mutant aliquid.

DE

DE SINGV.

LIS POESEOS GENERIBVS.

EPOPOEIA QUID SIT.

~ Cap. I. ~

EPOPOEIA est poesis carmine hexametro illustres illustriū actiones per narrationem imitans. Oportet ipsam imitari actionem: alioqui poesis minimè vocabitur: quæ, poesis, inquã, absque imitatione, non tam imperfecta, quã nulla est. Quod insignes & memorabiles actiones imitat, hoc ipso à Comœdia distat, in qua sunt, exprimunturq; actiones, humiles personarū civilium. Narratio eam à Comœdia & Tragedia separat: siquidem utrobique aguntur res (quamobrè etiam dramata vocantur) nõ autem exponuntur. Carmine hexametro à reliquis generibus distinguitur. Nam res, & personæ de quibus agit Hexametris maxime conueniunt: neq; vsquã pretereat tantæ huius carminis maiestas, dignitas, suauitas, sonus perspicitur, quàm cū eidem argumeta illa gravitatis, amplitudinis, admirationis plena

com. ni.

committuntur, vbi res nouæ, excellentes, mirifi-
cæ, singulares finguntur: quales in primis sunt
bellicæ: sententiæ illustres interponuntur, verba
delecta gravitate, ornatu, sono, compositione nu-
mero. Hic ingēri ac magnifico spiritu confusus poe-
ta tubam inflare videtur, quod volebat *Alexander*:
qui assiduò Homeri poesim voluens, & aliquid
quotidie ediscens, non ad ciuicam, sed ad tubam
eæ carmina canēda asseuerabat. Ob id *Horatius* no-
minauit fortè Epos, eo sensu, quo *Persius* robustū
carmen, & alius in ephitaphio *Tibulli* de *Virgilio*:
Aut caneret forti regia bella pede. Nam res geste
Regumq; ducumq; & tristia bella subiiciuntur
huic carmini. Hexametrum igitur semper appellare
licebit: heroicum non semper: nempe si eo virorum
fortium & inlytorū facinora non memorabuntur.

QVÆ OBSERVANDA IN

Epopœia Cap. 2.

PRÆCIPVNT quidam Epico, nec
infcitè, vt à rerum scriptoribus historiam,
seu veteris alicuius & eximiæ rei memoriam bau-
riat: quandoquidem ipsa vetustatis commemoratio
maiorē fabulæ fidē, auctoritatēq; parit. *Maro*

C

aduen-

aduentū *Æneæ* navigationemque in Italiam nequaquam commentus est: sed ab Historicis petiuit. Nā & *Liuius* de eo, & ante *Liuiū* alij memoriæ prodiderunt. Sumet igitur *Epicus* argumētū ab Historicis: qui si variauerint, sequetur quem voluerit. Verumtamen à fama & memoria publica non discedet. multa nihilominus suo iure fingit, variisq; rationibus historiæ faciē in poematis speciem vultumq; commutat. Quin etiā allegoria res inuertit: & cum ab Historico res indiuiduas sumpserit, ad vniuersale, vt in scholis loquūtur, transit. *Ilias* *Homeri*, magnanimi ac bellicosi: *Odyssæa* prudētis, ciuilis ac togati hominis imago est. *Æneis* optimi & religiosissimi principis. Et cum idonea dicere vitæ propositum sit poetis, quā aptè & iucundè id vterq; præstiterit, nihil opus est in præsens ostendere. Iam hoc quoq; necessariò monendum est, vt fabula, id est actionum conformatio, & dispositio, vna sit siue simplex, nō multiformis. Licet enim in *Epopœia* plures actiones insint, tamen ex omnibus, veluti pluribus membris vnū corpus, vna fabula cōponatur necesse est: ne forte monstrum *Horatianū* nascatur. Præterea diluitanda & amplificanda est *Epopœia* pluribus episodijs, siue digressionibus,

quarum

quarum varietas leporem, ornatum, venustatemque
 magnam generat. Tribus autem partibus constat,
 Propositione, Inuocatione, Narratione.

DE PROPOSITIONE Cap. 3.

POETAE studio habent auditores lecto-
 res suè dociles reddere & attentos: quod
 consequimur, ut præcipiunt Rhetores, si summam
 causæ breuiter exponamus: & si proponamus qui-
 busnam de rebus dicturi simus. Quamuis autem
 orator aliquando docilem facere auditorem non la-
 boreat, cum res aut nota iam, aut humilis, aut par-
 ua est, tamen qui magna, nondum cognita explica-
 turus est, ut poeta, nunquam non proponet.

Homerus & Virgilius cum proponunt, circuitione
 vtuntur: nec ille Vlysses, nec iste Aeneam nomi-
 nat. Sic autem de illis loquuntur, ut facili negotio
 eos ipsos esse intelligatur. Quæ res cum magnopere
 delectet, non mediocrem quoque attentionem conciliat.
 Fugienda in huiusmodi circuitione omnis obscuri-
 tas: ne ibi tenebras ingeramus, ubi lucem præbere
 debuimus. Admonent nonnulli, propositionem ut
 simplicem, ita breuem esse oportere. Non enim au-
 ditor ibi detinendus est verbis: qui, ubi rerum exci-
 tum & scopum didicit, ad narrationem festinat.

Doctores elequenti & prudenter hoc in præceptis suis posuerunt, ut orationum exordia temperamentum quoddam dictionis habeant: ut cincinnis fucis, & industria comparatis ornamentis careant, ne suspicio meditationis oratori officiat. Principia, inquit Cicero, verecunda, non elatis intensa verbis, sed acuta sententijs. Sic planè, quàmquam heroicum poema ornatissimum ac politissimum esse debeat, quod tamè ad ingressum & principium eius attinet, rectè vul: Horatius, illud non esse par ac simile reliquo contextui: sed aliquanto siccius, demissius, simplicius: à quo omnis ingenij & doctrinæ ostentatio, omnis granditas, nimius & exquisitus absit ornatu. Imitet pemiū musicū quod v. dem⁹ exili⁹ esse minusq; clarum. Ne sit anfractu longo circumducta oratio: ne trūslationib⁹ audax: nihil magnificè promittat, ne plus æquo comparatum quidquam appareat. Attentissimè inberet lector ipsi principio: in quo nō licet nobis libero cursu ferri, ut in progressu: quoniam animos velut captiuos nondum teneamus. Cyclicam poetam reprehendit Horatius.

Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Deinde Homerum prædicare insistit. is Odysseam
longe

longè sedatiore initio prætexuit, seq; paulatim in sublime sustollens magnificentius ingredi cæpit.

Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte
 Dic mihi Musa virum captæ post tempora Troiæ,
 Qui mores hominum multorum vidit, & vrbes.
 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat, vt speciosa dehinc miracula promat
 Antiphatem Scyllamq; & cum cyclope charybdim;

DE INVOCAZIONE Cap. 4.

PE iam: proposita, diuinam opem implorare
 vates consueuerunt. Meritò, noua enim vle-
 runq; magna semper & admiranda canūt. Est au-
 tem ea in hominum mentibus impressa opinio, nihil
 arduum ac difficile sine caelesti afflatu posse per-
 fici: proinde omnes quibus aliquod est cum religio-
 ne commercium, ad auxilium diuinum opus labo-
 riosum aggressuri confugiunt. Quod ipsum poetæ
 dum faciunt, aliorum animos ad beneuolentiam
 alliciunt. Græci inuocationem propositioni coniun-
 gunt, vt Homerus in vtroque opere. Latini plerū-
 que omnes seorsum faciunt. Patet in Æneide &
 Georgicis, ne alios in præsentia nominem. Quo tē-
 pore Imperatores quasi diuisum cum Ioue tenebāt
 imperium, vt ait in epigrammate Virgilius, poetæ
 ipsos vt numina inuocabant: vt ita aliquando ita.

lustres viros. Nobis autem Christianis (praesertim cum argumenta pia, sacra, diuina suscipimus) pulchrum est à Deo opt. max. ab eius filio Iesu Christo, à Sacrosancto spiritu, à Matre Domini, à reliquis immortalibus auxilium poscere: quorū omnium fauor si nostra studia comitabitur, nihil verendum erit, ne illa parum feliciter procedant. Sicut autem oratori datur potestas in ipso orationis cursu quoties locus requirit, denuo captare beneuolentiam, & attentionem renouare: ita fas & ius est poetae, vel ob aliquā rei difficultatē exortam, vel ob grauitatem & magnitudinem, vel nouitatem, inuocationem iterare. Æn. 7.

Tu vatem, tu diua mone, dicam horrida bella.

DE NARRATIONE Cap. 5.

ANTE ipsam plerunq; narrationē, Historiarum more causas, quamuis aliē, & à prima origine enumeramus, quę simul ad ipsam expositionem quasi viam muniant, eamq; illustrent. Sic Virgilius cur tantis in Æneam odijs bacharetur Iuno, causas prius quinq; recensuit, quàm ad narrationem aggrediretur. Eiusdem vero Virgilij, & Homeri exemplo vel à postremis, vel à medijs duendum narrationis principium, secus quàm histo-

ris

vici solent. Hoc illis versibus præcepisse Horatiū
eruditi contendunt.

Ordinis hæc virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
Ut iam nunc dicat, iam nunc debentia dici:

Pleraq; differat, & præsens in tempus omittat.

Volunt etiam (iam nunc debentia dici) esse media,
vel postrema: (pleraque) esse antecedentia, quæ omitti
debent præsens in tempus, hoc est in ipso ingres-
su narrationis, vel in aliud reservari tempus, quod
commodius illis narrandis videbitur. Ducet ergo
narrandi principium Epicus poeta ab aliquo loco il-
lustri, quamvis id principium rei non fuerit. Non
enim rerum gestarum, sed fictæ cuiusdã actionis
explicatio est narratio Epica. A re aliqua præstati,
inquam, quæ in tota fabula multum emineat, etiã
si illa aut media, aut extrema sit. Et quemadmo-
dum insigne debet esse initium, sic etiam finis siue
exitus erit memorabilis: id quod in utroque poeta,
Homero & Virgilio cernimus.

Tres autẽ sunt virtutes narrationis, brevitatis,
perspicuitatis, probabilitatis. secundam & tertiam
diligentissimè consuetabitur Epicus, eorũque ra-
tionem à Rhetoricæ magistris percipiet. Primam
magno opere nõ curabit: nihil enim præter narratio-
nem habet, nullam confirmationem, nullum epilo-

gum. Et hec narratio ad legentis, seu ad vite hu-
manę utilitatem, nõ sine magna voluptate cõferri
debet. Ergo amplificationes, omnesq; dicendi ve-
neres desiderat: nec potest necessarijs tantum, &
quadam verborum parsimonia desiniri. Nihilomi-
nus quandoq; in Epopœiam cadit breuitas: siqui-
dem res ipsa interdum paucissimis verbis, & ver-
siculis explicari vult. Vbi summa cautio est, ne-
dum breuis esse contendit poeta, obscurus fiat. Il-
la quoq; breuitatis lex nunquam non obseruanda
erit: vt neq; nimis altè, quasi ab ovo rem repeta-
mus, neq; vltra quam oportet producamus.

Vitanda igitur obscuritas, non in breuitate so-
lum: sed aliàs semper, & quàm clarissimè omnia
explicanda. Quò pertinet, ne fabulis inserendis
inbiemus: rarę sint, nec ita abstruse, vt medio-
criter eruditis multum negotij faceßant. Ne ma-
gnam antiquitatis cognitionè ostentemus: nec fre-
quenter ad historias veteres, aut dicta egregia sa-
pientũ alludam: nam vt ista opportunè si facias,
vehementer placent: sic ipsa frequentia displicent,
& tenebras gignunt. Fugiendę crebrę, & longius-
culę parenteßes, hyperbata, & quidquid per spi-
cuitati videtur officere.

Quam

Quam vero necessariū sit, narrare verisimiliter, quis ignorat? siquidem Poetæ officium est, nō tā quæ facta sunt, quā quæ fieri potuerunt, vt potuerunt, vel vt debuerunt, exponere. Si igitur narratio illius vera non est, nihil peccauit: si non est verisimilis, hoc est, si malè imitatur, si dicit ea, quæ fieri non possunt, nomen suum amittit.

His tribus virtutibus adiungit Cicero in Partit. suauitatem. Hanc autem esse affirmat, quæ habet admirationes, expectationes, exitus inopinatos, interpositos motus animorum, colloquia personarum, dolores, iracundias, metus, lætities, cupiditates. Hæc non minus Epopœiæ, quā duæ reliquæ necessaria est, & narrationem maximè illustrat, summamq; poetæ opinionem parit. Ista verò omnia qualia sint, Æneis docebit. Mirificus etiā suauitatis artifex Homerus est. Ornanda præterea, & varianda erit narratio episodij, & aspergenda rerum futurarum semina, interimq; in præsentibus iucundè morandus auditor. Adhibenda rerū, & verborum multa vicissitudo varietasque. Grauiter omnia dicenda, non tumidè, non comparatè. Videndū ne prima medijs, vltima primis dissideant, & quæ desperamus tractata nitescere posse,

posse illa relinquenda sunt.

Hæc de vniuerso Epici poematis genere dicta breuiter sunt. Reliqua poetarum, & ante omnes Virgilij lectione discuntur. Illud verò omittendū non est, in ea quidem Epopœia siue carmine panegyrico, vbi vel diuina mysteria, vel Deiparæ Virginis, vel cuiusquam è celestibus laudes pro concione celebrari mos est, adhiberi, non solum posse, sed debere interdum, perorationem, qua populum ad imitationem, aut ad aliquē pietatis affectū hortemur, vel quidpiam simile faciamus. Posse itē intercalares, quos appellant, versus, modicè tamen & opportunè interseri.

EXEMPLA EPOPOEIAE. Cap. 6.

CVM tota Maronis Æneis, perpetua quædam sit, & integra, omnibusq; absoluta numeris Epopœia; quisquis librum, poema ve prælongum condere meditatur, huic per necessarium est Æneidos libros omnes

Noctura versare manu, versare diurna.

Qui verò minora quædam opera molitur, satis ei, superq; esse censuimus, si Epopœia partium singularum exempla, non ex Virgilio solum sed ex alijs etiam poetis illustribus proponantur.

PROPOSITIONIS, SIMVL ET
Inuocationis, ac Narrationis. Æn. I.

(*)

ILL Ego, qui quondam gracili modulatus auena
Carmen, &, egressus filuis, vicina coegi,
Vt quamuis auido parerent arua colono,

Gratum opus agricolis: At nunc horrentia Martis
Arma, virumque cano; Troiæ qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Lauinâque venit

Littora: multum ille & terris iactatus, & alto,
Vi superum, sauæ memorem Iunonis ob iram.
Multa quoque & bello passus, dum conderet urbem,
Inferretque deos Latio, genus vnde Latinum,
Albaniq; patres, atque altæ mœnia Romæ.

Musa mihi causas memora, quo rumine laeso,
Quid ve dolens regina deum, tot voluere casus
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit. tantæ ne animis celestibus iræ:

Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni,
Carthago, Italiam contra, Tiberinaque longe
Ostia, diues opum, studiisque asperrima belli:
Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam,
Posthabita coluisse Samo. hic illius arma,
Hic currus fuit: hoc regnum dea gentibus esse,
Si qua fata sinant, iam tum tenditque, fouetque,
Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci
Audierat, Tyrias olim quæ verteret arces:
Hinc populum, late regem, belloque superbum
Venturum excidio Lybiæ: sic voluere Parcas.
Id metuens, veterisque memor Saturnia belli,
Prima quod ad Troiam pro caris gesserat Argis

Nec duns

Nec dum etiam caussa irarum, saevique dolores
 Exciderant animo: manet alta mente repositum
 Iudicium Paridis, spretaq; iniuria forma,
 Et genus inuisum, & rapti Ganymedis honores.
 His accensa super iactatos æquore toto
 Troas, reliquias Danaum, atque immitis Achilli,
 Arcebat longe Latio: multosque per annos
 Errabant acti fati maria omnia circum.
 Tantæ molis erant Romanam condere gentem.

TO TO deinde virgilij poemate nihil nisi
 varia adhibetur narratio; varia affectuum,
 morum, sermonum expressio, varia personarum in-
 ductio; varia rerum descriptio, digressiones variæ,
 seu episodica, variæ tandem actiones, actionumque
 imitationes.

IUNONIS IRA PER CITAE ORATIO

Vix e conspectu Siculae telluris in altum
 Vela dabant læti, & spumas salis ære ruebant;
 Cum Iuno aeternum fernans sub pectore vultus,
 Hæc secum. mene incepto desistere victam:
 Nec posse Italia Teucrorum auertere regem
 Quippe vetor fati. Pallas ne exurere classem
 Argiuum, atque ipsos potuit submergere ponto,
 Vnius ob noxam, & furias Aiæcis Oilei:
 Ipsa Iouis rapidum iaculata e nubibus ignem,
 Difecitque rates, euertitque æquora ventis.
 Illum expirantem transfixo pectore flammas
 Turbine corripuit, scopuloque infixit acuto.
 Ast ego, quæ diuum incedo regina, Iouisque
 Et soror, & coniux, vna cum gente tot annos
 Bella gero, & quisquam pumeu Iunonis adoret

Præterea

Præterea: aut supplex aris imponat honorem:

TEMPESTATIS HYPOTYPOSIS.

Hæc vbi dicta, cauum conuersa cuspide montem
 Impulit in latus. at venti, velut agmine facto,
 Qua data porta, ruunt, & terras turbine perflant.
 Incubere mari, totumque a fadibus imis
 Vna Eurufque, Notufque ruunt, creberque procellis
 Africus, & vastos voluunt ad littora fluctus.
 Insequitur clamorque virum, stridorque rudentum.
 Eripiunt subito nubes cælumque, diemque
 Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra.
 Intonuere poli, & crebris micat ignibus æther:
 Præsentemque viris intentant omnia mortem.
 Extemplo Aenææ soluantur frigore membra:
 Ingemit, & duplices tendens ad sidera palmas,
 Talia voce refert: O terque, quærerque beati.
 Queis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis
 Contigit oppetere: o Danaum fortissime gentis
 Tydide, me ne Iliacis ocumbere campis
 Non potuisse, tuaque animam hanc effundere dextræ
 Sæuus vbi Acaciæ telo iacet Hector, vbi ingens
 Sarpedon, vbi tot Simois correpta sub vndis
 Scuta virum, galeasque, & fortia corpora voluit.
 Talia iactanti stridens Aquilone procella
 Veluna aduersa ferit, fluctusque ad sidera tollit.
 Franguntur remi: tum prora auertit, & vndis
 Dat latus: insequitur cumulto præruptus aquæ mons.
 Hi summo in flucto pendent: his vnda dehiscens
 Terram inter fluctus aperit: furit æstus arenis.
 Treis Notus abreptas in saxa latentia torquet
 Saxa vocant Itali medijs, quæ in fluctibus aras:
 Dorsum immane mari summo. tres Euruf ab alto
 In breuia, & Syrtes vrget, (miserabile visu)
 Illiditq; vadis, atq; aggere cingit arenæ.

Vnam,

Vnam, quæ Lycios, fidumque vehebat Orontem,
 Iphius ante oculos ingens a vertice pontus
 In puppim ferit: excutitur, pronusque magister
 Voluitur in caput. ast illum ter fluctus ibidem
 Tot uet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.
 Apparent rari nantes in gurgite vasto:
 Arma virum, tabulæq;, & Troia gaza per vndas:
 Iam validam Ilionei nauem, iam fortis Achata,
 Et qua vinctus Abas, & qua grandævus Alethes,
 Vicit hyems: laxis laterum compagibus omnes
 Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt.

QVALEM ÆNEAS VISVS SI
bi fuerit Hectorem videre Æn. 2.

(*)

TEMPVS erat, quo prima quies mortalibus ægris
 Incipit, & somno diuum gratissima serpit.
 In somnis ecce ante oculos mæstissimus Hector
 Visus adesse mihi, largosque effundere fletus,
 Raptatus bigis, vt quondam, aterque cruento
 Puluere, perque pedes traiectus lora tumentes.
 Hei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
 Hectore, qui redit exuvias indutus Achillis,
 Vel Danaum Prygios iaculatus puppibus ignes;
 Squalentem barbam, & concretos sanguine crines,
 Vulnæraque illa gerens, quæ circum plurima muros
 Accepit patrios: vltro flens ipse videbar
 Compellare virum, & mæstas expromere voces:
 O lux Dardaniæ, spes o fidissima Teucrum,
 Quæ tantæ tenuere moræ: quibus Hector ab oris
 Expectate venis: vt te post multa tuorum
 Funera, post varios hominumque, vrbisque labores

Defessè

INSTITUTIONVM.

Defessi aspiciamus: quæ causa indigna serenos
 Fœdauit vultus: aut cur hæc vulnera cernos
 Ille nihil: nec me quærentem vana moratur:
 Sed grauius gemitus imo de pectore ducens,
 Heu fuge nate dea, teque his, ait, eripe flammis.
 Hostis habet: muros: ruit alto a culmine Troia.
 Sat partiæ, Priamoque datum, si Pergama dextra
 Defendi possent, etiam hac defensa fuissent.
 Sacra, suosque tibi commendat Troia penates.
 Hos cape fatorum comites: his mœnia quære,
 Magna pererrato statues quæ denique ponto.

PATREM AB INCENDIO

Eripit.

Cedo equidem, nec nate tibi comes ire recuso,
 Dixerat ille: & iam per mœnia clarior ignis
 Auditur, propiusque æstus incendia voluunt.
 Ergo age care pater ceruici imponere nostra:
 Ipse subibo humeris, nec me labor iste grauabit:
 Quo res cumque cadent, vnum, & commune periculum,
 Vna salus ambobus erit. mihi paruus Iulus
 Sit comes, & longe seruet vestigia coniux.
 Vos famuli, quæ dicam, animis aduertite vestris.
 Est vrbe egressis tumultus, templumque vetustum
 Desertæ Cereris, iuxtaque antiqua cupressus,
 Relligione patrum multos seruata per annos.
 Hanc ex diuerso sedem veniemus in vnam.
 Tu genitor cape sacra manu, patriosque Penates.
 Me, bello e tanto digressum, & cæde recenti,
 Attrectare nefas, donec me flumine viuo
 Abluero.
 Hæc fatus, latos humeros, subiectaque colla

Veste super, fuluque internor pelle leonis,
 Succedoque oneri. dextra se paruus Iulus
 Implicuit, sequiturque patrem non passibus æquis.
 Pone subit coniux. ferimur per opaca locorum:
 Et me, quem dudum non vlla iniecta mouebant
 Tela, neque aduerso glomerati ex agmine Graij,
 Nunc omnes terrent aura, sonus excitat omnis
 Suspensum, & pariter comitique, onerique timentem.

POLYDORI FUNVS Æn. 3.

Ergo instauramus Polydoro funus: & ingens
 Aggeritur tumulo tellus: stant manibus aræ
 Cæruleis mastæ vittis, atraque cupresso:
 Et circum Iliades cirnem de more solutæ.
 Inferimus tepido spumantia cymbia lacte,
 Sanguinis & sacri pateras: animamque sepulcro
 Condimus, & magna supremum voce ciemus.

TEMPESTATIS ALIA HYPO.

~ typosis. ~

Vela damus vastumque caua trabe currimus æquor.
 postquam altum tenuere rates; nec iam amplius villæ
 Apparent terræ; cælum vndique, & vndique pontus:
 Tum mihi cæruleus supra caput astitit imber;
 Noctem, hyememque ferens; & inhorruit vnda tenebris.
 Continuo venti voluunt mare; magnaue surgunt
 Aequora: dispersi iactamur gurgite vasto.
 Inuoluere diem nimbi, & nox humida cælum
 Abstulit: ingeminant abruptis nubibus ignes.
 Excutimur cursu, & cæcis erramus in vndis.
 Ipse diem, noctemque negat discernere calo,
 Nec meminisse viæ: media Palinurus in vnda.

Tres adeo

Tres adeo incertos cæca caligine soles
Erramus pelago, totidem sine fidere noctes.
Quarto terra die primum se attollere tandem
Visa, aperire præcul montes, ac voluere fumum.
Vela cadunt: r. mis insurgimus: haud mora nautæ,
Adnixi torquent spumas & carula verrunt.

FAMÆ DESCRIPTIO. *Æn.* 4.

Exemplo Lybiæ magnas it fama per vrbes,
Fama, malum, quo non aliud velocius ullum
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo,
Parua metu primo, mox sese attollit in auras,
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.
Illam terra parens, ira irritata deorum,
Extremam (vt perhibent) Cæo, Enceladoque fororæm
Progeniit, pedibus celerem, & perniciousis, s.
Monstrum horrendum, ingens: cui quot sunt corpore plumæ,
Tot vigiles oculi subter; (mirabile dictum)
Tot linguæ, totidem ora sonant: tot subrigit aures.
Nocte volat cæli medio, terraq; per umbram,
Stridens, nec dulci declinat lumina somno.
Luce sedet custos, aut summi culmine tecti,
Turribus aut altis, & magnas territat vrbes,
Tam hæti, prauique tenax, quam nuncia veri.
Hæc tum multiplici populos sermone replebat
Gaudens, & pariter facta, atque infecta canebat:
Venisse Aeneam, Troiano à sanguine cretum,
Cui se pulchra viro dignetur iungere Dido.

MERCVRII LEGATIO CADV.

~ *ceiq; descriptio.* ~

Tunc sic Mercurium alloquitur, ac talia mandat:
Wade age nate, voca zephyros; & labere pennis;

D

Dardan

Dardanumque ducem, Tyria Carthagine qui nunc
 Expectat, satisque datas non respicit vrbes,
 Alloquere, & celeres deser mea dicta per auras.
 Non illum nobis genitrix pulcherrima talem
 Promisit, Graiumque ideo bis vindicat armis.
 Sed fore, qui grauidam imperijs, belloque fremente
 Italiam regeret, genus alto a sanguine Teucris
 Proderet, ac totum sub leges mitteret orbem.
 Si nulla accendit tantarum gloria rerum,
 Nec super ipse sua molitur laude laborem:
 Ascanio ne pater Romanas inuidet arces:
 Quid fruiet aut qua spe inimica in gente moraturus
 Nec prolem Aufoniam, & Lauinia respicit aruat
 Nauiget. hæc summa est: hic nostri nuntius esto.
 Dixerat: ille patris magni parere parabat
 Imperio: & primum pedibus talaria nectit
 Aurea, quæ sublimem alis, siue æquora supra,
 Seu terram, rapido pariter cum flamine portant.
 Tum virgam capit. hæc animas ille euocat Orco
 Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
 Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.
 Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
 Nubila. iamque volans apicem, & latera ardua cernit
 Atlantis duri, calum qui vertice fulcit,
 Atlantis, cinctum assidue cui nubibus atris
 Piniferum caput, & vento pulsatur, & imbris
 Nix humeros infusa tegit: tum flumina mento
 Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.
 Hic primum paribus nitens Cyllenius alis
 Confutit: hinc toto præceps se corpore ad vndas
 Misit, aui similis, quæ circum litora, circum
 Piscosos scopulos humilis volat æquora iuxta,
 Haud aliter terras inter, calumque volabat.

INSTITUTIONVM.

Litus arenosum Libyæ, ventosque secabat,
Materno veniens ab auo Cyllenia proles.

NAVITARVM DILIGENTIA.

Tum vero Teucri incumbunt, & litore celsas

Deducunt toto naues: natat vincta carina:

Frondentesque ferunt remos, & robora filius
Infabricata fugæ studio.

Migrantes cernas, totaque ex vrbe ruentes,

Ac veluti ingentem formicæ farris aceruum

Cum populant, hiemis memores, tectoque reponunt

It nigrum campis agmen, prædamque per herbas

Conuectant calle angusto. pars grandia trudent

Obnixæ frumenta humeris: pars agmina cogunt:

Castigantque moras: opere omnis semita feruet.

VIR AD PRECES IN EX-

orabilis.

Talibus orabat, talesque miserima fletus

Fertque, refertque soror. sed nullis ille mouetur

Fletibus, aut voces vllas tractabilis audit.

Fata obstant, placidasque viri deus obstruit aures.

Ac veluti annosam valido cum robore quercum

Alpini Boreæ nunc hinc, nunc, flatibus illinc

Eruere inter se certant: it stridor, & alte

Consternunt terram, concussio stipite, frondese

Ipsa hæret scopulis, & quantum vertice ad auras

Aetherias, tantum radice in tartara tendit:

Haud secus assiduis hinc atque hinc vocibus heros

Tunditur, & magno perlentit pectore curas.

Mens immota manet, lacrymæ voluuntur inanes.

Tum vero infelix fati exterrita Dido

Mortem orat: tædet cæli conuexa tueri.

REGINÆ MORIENTIS

profopopœia.

Dulces exuuiæ, dum fata, deusque sinebant,
 Accipite hanc animam, meque his exoluite curis.
 Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregia
 Et nunc magna mei sub terras ibit imago.
 Urbem præclaram statui: mea mœnia vidi:
 Vltâ virum, pœnas inimico a fratre recepi.
 Felix, heu nimium felix, si littora tantum
 Nunquam Dardania tetigissent nostra carina.
 Dixit: & os impressa toro, Moriemur inultat
 Sed moriamur, ait: sic sic iuuat ire sub umbras.
 Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
 Dardanus, & nostræ secum ferat omina mortis.
 Dixerat: atque illans media inter ritalia ferro
 Collapsam aspiciunt comites, ensesque cruore
 Spumantem, sparsasque manus. it clamor ad alta
 Atria: concussam bacchatur fama per urbem.

FILII ERGA PARENTEM.

~ *pietas. Æn. 5.* ~

Postera cum primo stellas oriente fugarat
 Clara dies, socios in cœtum littore ab omni
 Aduocat Aeneas, tumulique ex aggere fatur:
 Dardanidæ magni, genus alto a sanguine diuum,
 Annuus exactis completus mensibus orbis,
 Ex quo relliquias, diuinique ossa parentis
 Condidimus terra, mæstasque sacrauimus aras.
 Iamque dies, ni fallor, adest, quem semper acerbura,
 Semper honoratum (sic di) voluistis) habebo.
 Nunc ego Getulis agerem si sirtibus exul.

INSTITUTIONVM.

Argolico ve mari deprensus, & vrbe Mycenæ:
Annua vota tamen, solennesque ordine pompas
Exequerer. fruere[m]que suis altaria donis.
Nunc vitro ad cineres, ipsius & ossa parentis,
Haud equidem sine mente reor, sine numine diuina,
Adsumas, & portus delati intramus amicos.
Ergo agite, & cuncti lætum celebremus honorem
Poscamus ventos: atque hæc me sacra quotannis
Vrbe velit posita templis sibi ferre dicatis.

PARENTIS SVI VMBRA

apparet Æneæ.

Visa dehinc cælo facies delapsa parentis

Anchisæ subito tales effundere voces:

Nate, mihi vita quondam, dum vita manebat,

Care magis, nate Iliacis exercite fatis,

Imperio Iouis huc venio, qui classibus ignem

Depulit, & cælo tandem miseratus ab alto est.

Consilij pare, quæ nunc pulcherrima Nautæ

Dat senior: lectos iuuenes, fortissima corda,

Difer in Italiam: gens dura, atque aspera cultu

Debellanda tibi Latio est. Ditis tamen ante

Infernas accede domos, & Auerna per alta

Congressus pete nate meos: non me impia nanque

Tartara habent, tristesque vmbre: sed amœna piorum

Concilia, Elysiûmque colo. huc casta Sibyla

Nigrarum multo pecudum te sanguine ducet:

Tum genus omne tuum, &, que dentur mœnia, disces.

Iamque vale torquet medios nox humida cursus:

Et me sæuus equis oriens affilauit anhelis.

Dixerat, & tenues fugit cœu fumus in auras.

Æneas quo deinde ruis: quo proripis, inquit

REGINÆ MORIENTIS

proſopopœia.

Dulces exuniæ, dum fata, deūque ſinebant,
 Accipite hanc animam, meque his exoluite curis.
 Vixi, &, quem dederat curſum fortuna, peregi:
 Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.
 Urbem præclaram ſtatui: mea mœnia vidi:
 Vltæ virum, pœnas inimico a fratre recepi.
 Felix, heu nimium felix, ſi littora tantum
 Nunquam Dardaniæ tetigiffent noſtra carinæ.
 Dixit: & os impreſſa toro, Moriemur inuitæ
 Sed moriamur, ait: ſic ſic inuat ire ſub vmbraſ.
 Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
 Dardanus, & noſtræ ſecum ferat omina mortis.
 Dixerat: atque illam media intꝛ ritalia ferro
 Collapſam aſpiciunt comites, enſeraque cruore
 Spumantem, ſparſaſque manus. ite amor ad alta
 Atria: concuſſam bacchatur fama per urbem.

FILII ERGA PARENTEM.

~ *pietas. Æn. 5.* ~

Poſtera cum primo ſtellas oriente fugarat
 Clara dies, ſocios in cœtum littore ab omni
 Aduocat Aeneas, tumulique ex aggere faturo
 Dardaniæ magni, genus alto a ſanguine diuuro,
 Annus exactis completus menſibus orbis,
 Ex quo reliquias, diuini que oſſa parentis
 Condidimus terra, mœſtaſque ſacrauimus aras.
 Iamque dies, ni fallor, acceſt, quem ſemper acerburo,
 Semper honoratum (ſic dij voluiſtis) habeburo.
 Nunc ego Getulis agerem ſi ſyrubus exul,

Argolice

INSTITUTIONVM.

Argolico ve mari deprensus, & vrbe Mycenæ:
 Annua vota tamen, solennesque ordine pompas
 Exequerer strueremque suis altaria donis.
 Nunc vitro ad cineres, ipsius & ossa parentis,
 Haud equidem sine mente reor, sine numine diuum;
 Adsumas, & portus delati intramus amicos.
 Ergo agite, & cuncti lætum celebremus honorem:
 Poscamus ventos: atque hæc me sacra quotannis
 Vrbe velit posita templis sibi ferre dicatis.

PARENTIS SVI VMBRA

apparet Æneæ.

Visa dehinc cælo facies delapsa parentis
 Anchisæ subito tales effundere voces:
 Nate, mihi vita quondam, dum vita manebat,
 Care magis, nate Iliacis exercite fati,
 Imperio Iouis huc venio, qui classibus ignem
 Depulit, & cælo tandem miseratus ab alto est.
 Consilijs pare, quæ nunc pulcherrima Nautes
 Dat senior: lectos iuuenes, fortissima corda,
 Deser in Italiam: gens dura, atque aspera cultu
 Debellanda tibi Latio est. Ditis tamen ante
 Infernas accede domus, & Auerna per alta
 Congressus pete nate meos: non me impia nantque
 Tartara habent, tristesque vmbra: sed amœna piorum
 Concilia, Elysiûmque colo. huc casta Sibyla
 Nigrarum multo pecudum te sanguine ducet:
 Tum genus omne tuum, & quæ dentur mœnia, disces.
 Iamque vale: torquet medios nox humida cursus:
 Et me sæuus equis orieus afflavit anhelis.
 Dixerat, & tenues fugit ceu fumus in auras.
 Æneas quo deinde ruis: quo proripis, inquit:

Quem fugis? aut quis te nostris complexibus arcet?

ÆNEÆ CVM SIBYLLA

Colloquium. Æn. 6.

Incipit Aeneas heros: Non vlla laborum,
 O virgo, noua mi facies, inopina ve surgit:
 Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.
 Vnum oro; (quando hic inferni ianua regis
 Dicitur, & tenebrosa palus Acheronte refuso)
 Ire ad conspectum cari genitoris, & ora
 Contingat, doceas iter, & sacra ostia pandas.
 Illum ego per flammæ, & mille sequentia tela
 Eripui his humeris; medioque ex hoste recepi:
 Ille meum comitatus iter, maria omnia mecum,
 Atque omnes pelagique minas cælique ferebat
 Inualidus, vires vltra, sortemque senectæ.
 Quin, vt te supplex peterem, & tua limina adirem,
 Idem orans mandata dabat. matrisque, patrisque
 Alma precor miserere: potes namque omnia: nec te
 Nequidquam lucis Hecate præfecit Auernis.
 Si potuit manes arcessere coniugis Orpheus,
 Threicia fretus cithara, fidibusque canoris:
 Si fratrem Pollux alterna morte redemit,
 Itque, reditque viam toties. quid Theseus? magnum
 Quid memorem Alcident? & mi genus ab Ioue summas
 Tullibus orabat dictis, arasque tenebar.
 Tunc sic orsa loqui vates: Sate sanguine diuina
 Troas Anchisiade, facilis descensus Auerni:
 Noctes, atque dies patet atri ianua Ditis:
 Sed reuocare gradum, superasque euadere ad auras,
 Hoc opus, hic labor est. pauci, quos æquus amauit
 Iupiter, aut ardens euexit ad æthera virtus,
 Dijs geniti potuere, tenent media omnia siluæ.

INSTITVTIONVM:

Procytusque sinu labens circumfluit atro.
 Quod si tantus amor menti, si tanta cupido est,
 Bis Stygios innare lacus, bis nigra videre
 Tartara, & insano iuuat indulgere labori,
 Accipe, quæ peragenda prius, latet arbore opaca
 Aureus & folijs, & lento vimine ramus,
 Iunoni infernæ dictus sacer. hunc tegit^r omnis
 Lucus, & obscuris claudunt conuallibus umbræ,
 Sed non ante datur telluris operta subire,
 Auricomos quam quis decerpserit arbore foetus.
 Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
 Instituit, primo auulso non deficit alter
 Aureus, & simili frondescit virga metallo,
 Ergo alte vestiga oculis, & rite repertum
 Carpe manu. namque ipse volens, facilisque sequetur,
 si te fata vocant. aliter non viribus vllis
 Vincere, nec duro poteris conuellere ferro.

INVOCATIO AD NARRAN- *da quæ apud inferos.*

Dij, quibus imperium est animarum, umbræque silentes,
 Et Chaos, & Phlegthon, loca nocte silentia late,
 Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro,
 Pandere res alta terra, & caligineertas.
 Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,
 Perque domos Ditis vacuas, & inania regnat
 Quale per incertam Lunam sub luce maligna
 Est iter in siluis, vbi cælum condidit umbra
 Iupiter, & rebus nox abstulit atra colorem.
 Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus Orci,
 Lustrus, & vitrices posuere cubilia cura:
 Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus

Et metus, & maleuada Fames, & rursus egestas,
 Terribiles visu formæ, Lethumque, Laborque:
 Tunc confanguineus Lethi sopor, & mala mentis:
 Gaudia, mortiferumque aduertio in limine Bellum,
 Ferrique Eumenidum thalami, & Discordia demens,
 Vipereum crinem vittis innexa cruentis.
 In medio ramos, annosaque brachia pandit
 Vlmus opaca, ingens: quam sedem somnia vulgo
 Vana tenere ferunt, folijsque sub omnibus hærent
 Multaque præterea variarum monstra ferarum.

DAMNATORVM LOCA, ET tormenta.

Respicit Aenes subito, & sub rupe sinistra
 Mœnia lata videt triplici circumdata muro;
 Quæ rapidis flammis ambit torrentibus amnis
 Tartareus Phiegethon, torquetque sonantia saxa.
 Porta aduersa ingens, solidoque adamante columna
 Vis ut nulla virum, non ipsi excindere ferro
 Cælicolæ valeant stat ferrea turris ad auras:
 Tisiphone que sedens, pallia succincta cruenta,
 Vestibulum infomnis seruat noctesque, diesque.
 Hinc exaudiri gemitus, & sæua sonare
 Verbera, tum stridor ferri, tractaque cathenæ.
 Constitit Aeneas, strepitumque exterritus hausit,
 Quæ scelerum facies? o virgo effare: quibus ve
 Vrgentur pœnis? quis tantus plangor ad auras?
 Tum vates sic orsa loqui: Dux inclyte Teucrum,
 Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
 Sed me, cum lucis Hecate præfecit Anernis,
 Ipsa deum pœnas docuit, perque omnia duxit.
 Sæuis hæc Rhadamantus habet durissima regna:

Castigatque. audit que dolos; subigitque fatens,
 Quæ quis apud superos; furto lætatus inani,
 Distulit in seram commissa piacula mortem.
 Continuo Iones vitrix accincta flagello
 Tisphone quatit insultans, toruæque sinistra
 Intentans angues, vocat agmina sæua fororum.
 Tum demum horrifono stridentes cardine sacro
 Panduntur portæ. cernis, custodia qualis
 Vestibulo sedeat facies quæ limina feruet
 Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra
 Senior intus habet sedem: tum Tartarus ipse
 Bis patet in præcepsum tantum, tenditque sub vmbra,
 Quantum ad æthereum cæli suspectus olympum.
 Hic genus antiquum terræ, Titania pubes,
 Fulmine deiecti, fundo voluntur in imo.
 Hic & Aloidas geminos, immania vidi
 Corpora, qui manibus magnum rescindere cælum
 Aggressi, superisque Iouem detrudere regnis.
 Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,
 Dum flammæ Iouis, & sonitus imitatur Olympi.
 Quattuor hic inuestus equis, & lampada quassans,
 Per Graium populos, mediæque per Elidis vrbes
 Ibat ouans, aliumque sibi poscebat honorem;
 Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
 Aere, & cornipedum cursu simularat equorum.
 At pater omnipotens densa inter nubila telum
 Contorsit, non ille faces, nec fumea tedis
 Lumina; præcipitemque immani turbine adigit.
 Nec non & Tityon, terræ omnipotentis alumnum,
 Cernere erat: per tota nouem cui iugera corpus
 Porrigitur; rostroque immanis vultur obunco
 Immortale iecur tundens, fœcundaque pœnis
 Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto

Pectore: nec fibris requies datur vlla renatis.
 Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumque
 Quos super atra filex iam iam lapsura, cadentique
 Imminet assimilis. lucent genialibus altis
 Aurea fulcra toris, epulæque ante ora paratæ
 Regifico luxu. furiarum maxima iuxta
 Accubat, & manibus prohibet contingeret mensas,
 Exurgitque facem attollens, atque intonat ore.
 Hic, quibus iniisi fratres, dum vita manebat,
 Pulsatus ve parens, & fraus innexa clienti;
 Aut qui diuitijs soli incubuere repertis,
 Nec partem posuere suis; quæ maxima turba est;
 Quique ob adulterium casti, quique arma secuti
 Impia, nec veriti dominorum fallere dextras;
 Quam poenam, aut quæ forma viros, fortuna ve meritis
 Saxum ingens voluunt alij, radijsque rotarum
 Districti pendent. sedet, æternumque sedebit
 Infelix Thesens: Phlegyasque miserrimus omnes
 Admonet, & magna testatur voce per umbras;
 Discite iustitiam moniti, & non temnere diuós.
 Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem
 Imposuit; fixit leges pretio, atque refixit.
 Hic thalamum inuasit natæ, vetitosque Hymenæos,
 Ausi omnes immane nefas, ausoque potiti.
 Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum,
 Ferrea vox, omnes scelerum comprehendere formas,
 Omnia poenarum percurrere nomina possem.

SEDIUM BEATARVM

Descriptio.

Detinere locos lætos, & amœna vireta
 Fortunatorum æmorum, sedesque beata.

INSTITUTIONVM.

Largior hic campos æther, & lumine vestit
 Purpureo, solemque suum sua sidera norunt.
 Pars in gramineis exercent membra palaestris:
 Contendant ludo, & fulua luctantur arena:
 Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt:
 Nec non Threicius longa cum veste sacerdos
 Obloquitur numeris septem discrimina vocum:
 Jamque eadem digitis, iam pestine pulsat eburna.
 Hic genus antiquum, Teucris pulcherrima proles,
 Magnanimi heroes, nati melioribus annis,
 Illusque, Assaracusque, & Troia Dardanus auctor.
 Arma procul, curruisque virum miratur imago.
 Stant terræ defixæ hastæ, passimque soluti
 Per campos pascuntur equi, quæ gratia currum,
 Armorumque fuit viuis, quæ cura nitentes
 Pascere equos, eadem sequitur tellure repositos.
 Conspicit ecce alios, destra læuaque per herbas
 Vescentes: lætumque choro Pæana canentes,
 Inter odoratum lauri nemus; vnde superne
 Plurimus Eridani per filuam voluitur amnis.
 Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi
 Quique sacerdotes casti, dum vita manebat;
 Quique pij vates, & Phæbo digna locuti:
 Inuentas aut qui vitam excoluere per artes:
 Quique sui memores alios fecere merendo.
 Omnibus his niuea cinguntur tempora vitta.

INVOCATIO PROPOSITIONE

mixta, quæ & Narratio sequitur
Æn. 7.

Nunc age, qui reges, Erato, quæ tempora rerum,
 Quis Latio antiquo fuerit status, aduena classem

Cum primum Aufonijs exercitus appulit oris,
 Expediam, & primæ retiocabo exordia pugnae.
 Tu vatem, tu Diua mone. dicam horrida bella:
 Dicam acies, actosque animis in funera reges,
 Tyrrhenamque manum, totamque sub arma coactam
 Hesperiam. maior rerum mihi nascitur ordo:
 Maius opus moueo. Rex arua Latinus, & vrbes,
 Iam senior, longa placidas in pace regebat.
 Hunc Fauno, & nympha genitum Laurentis Marica
 Accipimus. Fauno Picus pater: isque parentem
 Te Saturne refert: tu sanguinis vltimus auctor.
 Filius huic fato diuum, prolesque virilis
 Nulla fuit, primaque oriens erepta iuuenta est
 Sola domum, & tantas seruabat filia sedes,
 Iam matura viro, iam plenis nubilis annis.
 Multi illam magno e Latio, totaque petebant
 Ausonia. petit ante alios pulcherrimus omnes
 Turnus auis, atausque potens: quem regia coniux
 Adiungi generum miro properabat amore:
 Sed varijs portenta deum terroribus obstant.

IVNONIS FVROR OB ÆNEÆ

cū Latino rege inita fœdera.

Talibus Aeneadae donis, dictisque Latini,
 Sublimes in equis redeunt, pacemque reportant.
 Ecce autem Inachijs sese referebat ab Argis
 Sæua Iouis coniux, aurasque inuecta tenebat,
 Et lætum Aeneam, classemque ex æthere longe.
 Dardanium siculo prospexit ab vsque Pachyno.
 Moliri iam tecta videt, iam fidere terræ,
 Deseruisse rates. stetit acri fixa dolore:
 Tum quassans caput hæc effudit pectore dicta.

Neu stirpem inuisam, & fatis contraria nostris
 Fata Phrygum. num Sigæis occumbere campis,
 Num capti potuere capi: num incensa cremavit
 Troia viros: medias acies, mediosque per ignes
 Inuenere viam: at, credo, mea numina tandem
 Fessa iacent, odijs aut exsaturata quæui.

Quin etiam patria excussos infesta per vndas
 Ausa tequi, & profugis toto me opponere ponto.
 Abstumptæ in Teucros vires calique, marisque.
 Quid Syrtis, aut Scylla mihi, quid vasta Charybdis
 Profuit: optato conduntur Tybridis alueo,
 Securi pelagi, atque mei. Mars perdere gentem
 Immanem Lapithum valuit: concessit in iras

Ipse deum antiquam genitos Calydonæ Dianæ:
 Quod scelus aut Lapithis tantum, aut Calydone merentes

Alii ego, magna Iouis coniux, nil linquere inauium
 Quæ potui infelix, quæ memet in omnia verti,
 Vincor ab Aenea: quod si mea numina non sunt
 Magna fatis, dubitem haud equidem implorare quod vsquã
 Plestere si nequeo superos, Acheronta mouebo. (est)

Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis,
 Atque immota manet fatis Lavinia coniux:
 At trahere, atque moras tantis licet addere rebus:
 At licet amborum populos excindere regum.

Hac gener, atque iocæ coeant mercede suorum,
 Sanguine Troiano, & Rutulo dotabere virgo:
 Et Bellona manet te pronuba. nec face tantum
 Cisseis prægnans ignes enixa iugales:

Quin idem Veneri partus suus, & Paris alter,
 Funestæque iterum recidiua in Pergama tædæ.
 Hæc vbi dicta dedit, terras horrenda petiuit:
 Luctificam Alecto dirarum ab sede fororum,
 Infernisque ciet tenebris: cui tristitia bella,

Itaque,

POETICARVM

Iraque, infidiaque, & crimina noxia cordi.
 Odit & ipse pater Pluton, odere sorores
 Tartarea monstrem: tot sese vertit in ora,
 Tam sauae facies, tot pullulat atra colubris.
 Quam lunò his acuit .erbis, ac talia fatur:
 Hunc mihi da proprium virgo sata nocte laborem;
 Hanc operam, ne noster honos, infracta ve cedat
 Fama locò, neu connubijs ambire Latinum
 Aeneada possint, Italos ne obsidere fines.
 Tu potes vnanimis armare in proelia fratres,
 Atque odijs versare domos: tu verbera tectis,
 Funereasque inferre faces: tibi nomina malle,
 Mille nocendi artes: scæcundam concute pectus.
 Disiice compositam pacem, sero crimina belli:
 Arma velit, poscatque simul, rapiatque iuuentus.

ARMA FABRICARI VVLCA-
nus imperat. Æn. 8.

Tollite cuncta, inquit, ceptos auferte labores
 Aetnari Cyclopes, & huc advertite mentem.
 Arma acti facienda viro: nunc viribus vsus,
 Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistras
 Precipitate moras. nec plura essat .s. at illi
 Ocyus incubu:re omnes, pariterque laborem
 Sortiri: fluit as truis, aurique metallum:
 Vulfisicisque enalybs vasta fornace liquefcit.
 Ingentem clypeum informant, vnam omnia contra
 Tela Latinorum, septenoque orbibus orbis
 Impediunt. alii ventolis folliibus auras
 Accipiunt, redduntque: alii stridentia tingunt
 Aera lacu: gemit impositis incudibus anrum.
 Illi inter sese multa vi brachia tollunt

INSTITVTIONVM.

¶ numerum, versantque tenaci forcipe massam.

EVNTEM AD BELLA

Pallantem Euander al-

loquitur.

Tum pater Euandrus dextram complexus euntis
 Hæret, inexpletum lacrymans, ac talia fatur:
O mihi præteritos referat si Iuppiter annos
 Qualis eram, cum primam aciem Præneste sub i^g f^s
 Straui, scutorumque incendi victor acervos,
 Et regem hac Hierulum dextra sub Tartara misi:
 Nascenti cui tres animas Feronia mater,
 Horrendum dictu, dederat: terna arma mouendas
 Ter telis sternendus erat. cui tum tamen omnes
 Abstulit hæc animas dextra, & totidem exiit armis.
 Non ego nunc dulci amplexu diuellerer vsquam
 Gnate tuos, neque finitimus Mezentius vnquam
 Huic capiti insultans, tot ferro saua dedisset
 Funera, tam multis viduasset ciuibus vrbes.
 At vos o superi, & diuum tu maxime rector
 Iuppiter, Arcadii quæso miserescite regis,
 Et patrias audite preces. si numina vestra
 Incolumen Pallanta mihi, si fata reseruant;
 Si visurus eum viuo, & venturus in vnum
 Vitam oro: patiar quemuis durare laborem.
 Sin aliquem infandum casum fortuna minariss
 Nunc o, nunc liceat crudelem abrumpere vitam,
 Dum curæ ambigua, dum spes incerta futuri:
 Dum te cate puer, mea fera, & sola voluptas,
 Complexu teneo; grauior ne nuncius aures
 Vulneret. Hæc genitor digressu dicta supreme
 Prædebat: famuli collapsum in lecta ferebant.

STRÆ.

STRENI DVCIS EFFIGIES

Æn. 9.

Turnus vt ante volans tandem præcefferat agmen,
 Viginti lectis equitum comitatus, & vrbi
 Impræmissis adest: maculis quem Thracius albis
 Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra.
 Ecquis erit mecum iuuenes, qui primus in hostem
 En, ait; & iaculum intorquens emittit in auras,
 Principium pugnae, & campo sese arduus infert.
 Clamorem excipiunt socij, fremituque sequuntur
 Horrisono. Teucrum miranter inertia corda,
 Non aequo dare se campo, non obuia ferre
 Arma viros, sed castra fouere. huc turbidus, atque huc
 Lustrat equo muros, aditumque per aua quatit.
 Ac veluti pleno lupus insidiatus ouili,
 Cum fremit ad caulas ventos perpeffus, & imbres
 Nocte super media, tati sub matribus agni
 Balatum exercent: ille asper, & improbus ira
 Sæuit in absentes: collecta fatigat edendi
 Ex longo rabies, & sicca sanguine fauces:
 Haud aliter Rutulo, muros, & castra tuenti,
 Ignescunt iræ, & duris dolor ossibus ardet,
 Qua tentet ratione aditus, & quæ via clausos
 Excutiat Teucros vallo, atque effundat in æquor.

INVOCATIO AD EXPOSITIO

*nem qua causa ignis ab Aeneæ classe
 depulsus.*

Quis deus, o Musa, tam saeva incendia Teucris
 Auertit: tantos ratibus quis depulit ignes;

Dicite. prisca fides facta, sed fama perennis.
 Tempore, quo primum Phrygia formabat in Ida
 Aeneas classem, & pelagi petere alta parabat,
 Ipsa deum fertur genitrix Berecynthia magnum
 Vocibus his affata Iouem: Da nate petenti,
 Quod tua cara parens domito te poscit Olympo,
 Pineae filua mihi multos dilecta per annos
 Lucus in arce fuit summa, quo sacra ferebant,
 Nigranti picea, trabibusque obscurus acernis.
 Has ego Dardanio iuueni, cum classis egeret,
 Læta dedi: nunc sollicitam timor anxius vrget.
 Solue metus, atoue hoc precibus sine posse parentem,
 Neu cursu quassatæ villo, neu turbine venti
 Vincantur: prosit nostris in montibus ortas.
 Filius huic contra, torquet qui sidera mundi:
 O genitrix, quo fata vocas? aut quid petis istis?
 Mortali ne manu factæ, immortale carinæ
 Fas habeant: certusque incerta pericula lustret
 Aeneas: cui tanta deo permissa potestas?
 Immo, vbi defunctæ finem, portusque tenebunt
 Ausonios, olim quæcunque euaserit vndis,
 Dardaniumque ducem Laurentia vexerit arua,
 Mortalem eiripiam formam, magnique iubebo
 Aequoris esse deas; qualis Nereia Doto,
 Et Galatea secant spumantem pectore pontum.
 Dixerat, idque ratum Stygij per flumina fratris,
 Per pice torrentes, atraque voragine ripas
 Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum.

AMICITIÆ TYPVS.

Tu tamen interea calido mihi sanguine pcenas
 Perfolues amborum, inquit: simul enī recluso
 Ibat in Euryalam. tunc vero exterritus, amens.

E

Concla.

Conclamat Nifus: nec se celare tenebris
 Amplius, aut tantum potuit perferre dolorem.
 Me me: adsum, qui feci: in me conuertite ferrum
 O Rutuli. mea fraus omnis: nihil iste, nec ausus,
 Nec potuit: calum hoc, & sidera conscia testor.
 Tantum infelicem nimium dilexit amicum.
 Talia dicta dabat: sed viribus ensis adactus
 Transadigit costas, & candida pectora rupit.
 Voluitur Euryalus, letho, pulchrosque per artus
 It cruor, inque humeros cervix collapsa recumbit:
 Purpureus veluti cum flos succifus aratro
 Languescit moriens: lasso ve papauera collo
 Demisere caput, pluuia cum forte grauantur
 At Nifus ruit in medios.

MATRIS LAMENTATIO.

Interea pavidam volitans pennata per urbem
 Nuncia fama ruit, matrisque allebitur aures
 Euryali, ac subitus miseræ calor ossa reliquit:
 Excussi manibus radij, reuolutaque pensa
 Euolat infelix, & femineo vlulatu,
 Scissa comam, muros amens, atque agmina cursu
 Prima petit. non illa virum, non illa pericli,
 Telorumque memor: cælum dehinc questibus implet.
 Hunc ego te Euryale aspicio: tu ne ille senectæ
 Sera meæ requies: potuisti linquere solam
 Crudelis: nec te, sub tanta pericula missum,
 Affari extremum miseræ data copia matri:
 Heu, terra ignota, canibus data præda Latinis,
 Alitibusque iaces: nec te tua funera mater
 Produxi, pressi ve oculos, aut vulnera laui
 Veste tegens, tibi quam noctes festina, diesque
 Urgebam, & tela curas solabar aniles.

Quo sequar: aut quæ nunc artus, auulsaque membra,

Et sumus

INSTITUTIONVM.

67

Et funus lacerum tellus habet: hoc mihi de te
 Nate referse: hoc sum terraque, marique secutas
 Figite me, si qua est pietas, in me omnia tela
 Conijcite, o Rutuli; me primam absunite ferro.
 Aut tu magne pater diuum miserere, tuoque
 Inuisum hoc detrude caput sub Tartaræ telò,
 Quando aliter nequeo crudelem abrumperè vitam.
 Hoc fletu concussi animi.

LABORIS LAUS.

Is primam ante aciem digna, atque indigna relatu
 Vociferans, tumidusque nouo præcordia regno
 Ibat & ingenti sese clamore ferebat:
 Non pudet obsidione iterum, valloque teneri,
 Bis capti Phryges, & morti prætere muros
 En qui nostra sibi bello connubia poscunt.
 Quis deus Italiam, qua vos dementia adegit:
 Non hic Atridæ, nec fandi fictor Vlysses:
 Durum a stirpe genus: natos ad flumina primum
 Deferimus, siccumque gelu duramus, & vndis.
 Venatu inuigilant pueri, siluasque fatigant:
 Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.
 At patiens operum, paruoque assueta iuuentus,
 Aut rastris terram domat, aut quatit oppida belicæ,
 Omne aruum ferro teritur; versaque iuuenicum
 Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
 Debilitat vires animi, mutatque vigorem:
 Canitiem galea premimus; semperque recentes
 Conuectare iuuat prædas, & viuere raptò.
 Vobis pista croco, & fulgenti murice vestis;
 Desidia cordi: iuua indulgere choreis:
 Et tunice manicas, & habent redimicula mitræ.
 O vere, Phrygiæ (neque enim Phryges) ite per alta
 Dindyma; vbi assuetis biforem dat tibia cantum.

Tympana vos, buxusque vocat Berecynthia matris
Idææ: finite arma viris, & cedite ferro.

INVOCATIO. ÆN. 10.

Pandite nunc Heliconæ deæ, cantusque mouete,
Quæ manus interea Tuscis comitetur ab oris
Aenean, armetque rates, pelagoque vehatur.
Marsicus arara princeps lecat æquora Tigri:
Sub quo mille manus inueniunt in cœnia Clusi,
Quique urbem liquere Cosas; queis tela, sagittæ,
Coritique leues humeris, & lethifer arcus.

IN NYMPHAS CONVERSÆ

naues apparent Æneæ.

Tamque dies cælo concefferat, almaque curru
Noctinago Phœbe medium pulsabat Olympum.
Aeneas (neque enim membris dat cura quietem)
Ipse sedens clauumque regit, velisque ministrat.
Atque illi medio in spatio chorus ecce suarum
Occurrit comitum, nymphæ: quas alma Cybele
Mumæn habere maris, nymphasque e nauibus esse
Iusserat. innabant pariter, fluctusque secabant,
Quot prius aratæ steterunt ad litora proræ.
Agnoscent longe regem, lustrantque choreis.
Quarum quæ fandi doctissima Cymodocea,
Pone sequens dextra puppim tenet, ipsaque dorso
Eminet, ac læua tacitis subrimegat vndis.
Tum sic ignarum alloquitur: Vigilas ne, deum gens,
Aeneas: vigila, & velis immitte rudentes.
Nos sumus Idææ sacro de vertice pinus,
Nunc pelago nymphæ, classis tua: perfidus ut nos
Precipites ferro Rutulus, flammaque premebat,

Rupinus

Rupinus inuitæ tua vincula, teque per æquor
 Querimus. hanc genitrix faciem miserata refecit,
 Et dedit esse deas, æuumque agitare sub vndis.
 At puer Alcænius muro, fossisque tenetur
 Tela inter media, atque horrentes Marte Latinos.
 Iam loca iussa tenet forti permittus Etrusco
 Arcas eques. medias illis opponere turbas,
 Ne castris iungant, certa est sententia Turno.
 Surge age; & Aurora socios veniente vocari
 Primus in arma iube, & clypeum cape, quem dedit ipse
 Inuictum ignipotens, atque oras ambit auro.
 Crastina lux, mea si non irrita dicta putaris,
 Ingentes Rutulæ spectabit cædis aceruos.
 Dixerat, & dextra discedens impulit altam,
 Haud ignara modi, puppim. fugit illa per vadas
 Ocyor & iaculo, & ventos æquante sagitta.
 Inde aliæ celerant cursus. stupet incius ipse
 Tros Anchisades; animos tamen omine tollit.
 Tum breuiter supera aspectans conuexa precatur:
 Alma parens Idæa deum, cui Dyndima cordi,
 Turrigeræque vrbes, bijugique ad frena leones,
 Tu mihi nunc pugne princeps, tu rite propinques
 Augurium, Phrygibusque adsis pede diua secundo.

PALLANTA MORTVVM

Æneas alloquitur Æn. II.

Te ne, inquit, miserande puer, cum læta veniret,
 Inuidit fortuna mihi, ne regna videres
 Nostra, neque ad sedes victor veherere paternas:
 Non hæc Euandro de te promissa parenti
 Discedens dederam, cum me complexus euntem
 Mitteret in magnum imperium, metuensque moneret

Acres esse viros, cum dura proelia gente.
 Et nunc ille quidem, spe multum captus inani,
 Fors & vota facit, cumulatque altaria donis:
 Nos iuuenem exanimum, & nil iam caelestibus vllis
 Debentem, vano mæsti comitamur honore.
 Infelix nati funus crudele videbis.
 Hi nostri reditus, expectatque triumphus?
 Hæc mea magna fides: at non Euandre pudendis
 Vulneribus pulsum aspicias: nec sospite dirum
 Optabis nato funus pater. hei mei quantum
 Præsidium Ausonia, & quantum tu perdis iule:
 Postquam omnis longe comitum processerat ordo,
 Substitit Aeneas, gemituque hæc addidit alto:
 Nos alias hinc ad lacrymas, eadem horrida belli
 Fata vocant. salve æternum mihi maxime Palla,
 Aeternumque Vale.

Quamquam de sua quidem Metamorphosi Ovidius Trist. 1. Eleg. 6. Sic ait.

Defuit & Scriptis vltima lima meis

Tanta tamen in eo est artificij, præstantia, vt non mediocri futura sint ad Epopeiam emolumento aliquot eius exempla.

PROPOSITIO, ET INVOCATIO
Metamorph. 1.

In noua fert animus mutatas dicere formas
 Corpora. Dij captis (nam vos mutastis & illas)
 Aspirate meis: primaque ab origine mundi
 Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

SOLIS CVRRVVM, ET AV-
reæ descriptio. Met. 2.

Ergo qua licuit genitor cunctatus, ad altos
 Deducit iuuenem, Vulcania munera, currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
 Curuatura rotæ, radiorum argentens ordo.
 Per iuga chrysoliti, positæque ex ordine gemmæ,
 Clara repercusso reddebant lumina Phæbo.
 Dumque ea magnanimus Phaethon miratur, opusque
 Prospicit: ecce vigil nitido patefecit ab ortu
 Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
 Atria diffugiunt stellæ. quarum agmina cogit
 Lucifer, & cœli statione nouissimus exit.
 Tum Pater.

PHAETONTIS LAPSVS.

Consternuntur equi, & saltu in contraria facto
 Colla iugo eripiunt, abrutaque lora relinquunt.
 Illic fræna iacent, illic temone reuulsus
 Axis, in hac radij fractarum parte rotarum:
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaethon rutilos flamma populante capillos,
 Voluitur in præceps, longoque per æera tractu
 Fertur: vt interdum de cœlo stella sereno,
 Et si non cecidit: potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria diuerso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.
 Naiades Hesperiaë trifida fumantia flamma
 Corpora dant tumulo, signant quoque carmine saxum.
 Hic situs est Phaethon currus auriga paterni,
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

BATTVS PERIVRVS

mutatur in lapidem.

*

107 E 4

Incusso

Incultoditæ Pylicæ memorantur in agros
 Processisse boues. videt has Atlantide Maia
 Natus, & arte sua syluis occultat abactas.
 Senferat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
 Rure senex. Battum vicinia tota vocabat.
 Diuitis hic saltus herbosaque pascua Nelei,
 Nobiliumque greges custos seruabat equarum.
 Hinc timuit, blandaque manu seduxit, & illi
 Quisquis es hospes, ait, si forte armenta requires?
 Hæc aliquis, vidisse nega: neu gratia facta
 Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
 Et dedit: accepta, voces has reddidit hospes:
 Tutus eas, lapis iste prius tua furta loquetur:
 Et lapidem ostendit. simulat Ioue natus abire.
 Mox redit, & versa pariter cum voce figura,
 Rustice vidisti si quas hoc limite, dixit,
 Ire boues, fer opem, furtoque silentia deme:
 Iuncta suo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
 At senior, postquam est merces geminata, sub illis
 Montibus, inquit, erant: & erant sub montibus illis,
 Risit Atlantiades, & me mihi perfide prodise
 Me mihi prodise ait: periuraque pectora vertit
 In durum filicem, qui nunc quoque dicitur Index,
 Inque nihil merito vetus est infamia saxo.

INVIDIÆ EFFIGIES.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto.
 Nusquam recta acies liuent rubigine dentes;
 Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno,
 Risus abest. nisi quem visi mouere dolores:
 Nec fruitur somno vigilantibus excita curis;
 Sed videt ingratos, intabescitque videndo

Successus

Succensus hominum, carpitque, & carpitur vna,
Suppliciumque suum est.

AFFECTVVM PVGNA Met. 2.

Tum conata quater flammis imponere ramum.
Coepa quater tenuit: pugnat materque, sororque.
Et diuersa trahunt vnum duo nomina pectus.
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:
Sæpe suum feruens oculis dabat ira ruborem;
Et modo nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat, modo quem misereri credere posses.
Cumque ferus lacrymas animi siccauerat ardor,
Inueniebantur lacrymæ tamen. vtque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius ætus,
Vim geminam sentit, paretque incerta duobus.
Thestias haud aliter dubijs affectibus errat,
Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.

PROTEI MVTATIO VARIA.

Nam modo te iuuenem, modo te videre leonem:
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum:
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri:
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras: interdum vndis contrarius ignis.

FAMIS DESCRIPTIO.

Quasitamque famem lapidoso vidit in agro
Vnguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis: caua lumina, pallor in ore.
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:

Ossa sub incuruis extabant arida lumbis.

Ventris erat pro ventre locus: pendere putares

Pectus, & a spinæ tantummodo crate teneri.

Auxerat articulos macies, gentiumque tumebat

Orbis, & immodico prodibant tubere tali.

Hanc procul vt vidit.

HOMINIS FAMELICI.

Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis

Mulcebat: petit ille dapes sub imagine somni,

Oraque vana mouet, dentemque in dente fatigat,

Exercetque cibo delusum guttur inani,

Proque epulis tenues nequicquam deuorat auras.

Vt vero est expulsa quies, furit ardor edendi,

Perque auida fauces immensaque viscera regnat.

Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aet

Poscit, & appositis queritur ieiunia mensis,

Inque epulis epulas quarit: quodque vrbibus esse,

Quodque satis poterat populo, non sufficit vni:

Plusque cupit, quo plura suam demittit in aluum.

Vtque fretum recipit de tota flumina terra.

Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:

Vt que rapax ignis non vnquam alimenta recusat.

Innumerasque faces cremat: & quo copia maior

Est data, plura cupit, turbaque voracior ipsa est:

Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani

Accipiunt, poscuntque simul. cibus omnis in illo

Causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

MIDÆ POSTVLATIO Met. 9.

Ille male vsurus donis, ait, Effice, quicquid

Corpore contigero, fuluum vertatur in aurum.

Annuit optatis, nocituraque munera soluit

Liber, & indoluit, quod non meliora petisset.

INSTITVTIONVM.

73

Lætus abit, gaudetque malo Berecynthus heros,
 Pollicitique fidem tangendo singula tentat,
 Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
 Ille detraxit virgam: virga aurea facta est.
 Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
 Contigit & glebam: contactu gleba potenti
 Massa fit, arentes Cereris decerpit aristas:
 Aurea mensæ erat, demptum tenet arbore pomum,
 Hesperides donasse putes: si postibus altis
 Admouit digitos, postes radiare videntur.
 Ille etiam liquidis palmas vbi lauerat vndis,
 Vnda fluens palmis Danaen eludere possit.
 Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
 Cæcilia: gaudenti mensas posuere ministri
 Extractas dapibus, nec tostæ frugis egentes.
 Tum vero, siue illa sua Cerealia dextra
 Munera contigerat, Cerealia dona rigeant.
 Siue dapes auido conuellere dente parabat,
 Lamina fulua dapes, admoto dente, premebat.
 Miscuerat puris autorem muneris vndis,
 Fusile per rictus aurum fluitare videres.
 Attonitus nouitate mali, diuesque, miserque,
 Effugere optat opes, & quæ modo vouerat, odit.
 Copia nulla famem releuat: sitis arida guttur
 Vrit, & inuiso merito torquetur ab auro.

HYPOTYPOSIS NAVERAGII.

Frangitur incursum nimborum turbinis arbor,
 Frangitur & regimen: spoliisque animosa superbis
 Vnda velut victrix sinuataque despicit vndas:
 Nec lenius, quam si quis Athon, Pindumque reuulso,
 Sede sua totos in apertum verteret aquor.
 Præcipitata cadit: pariterque & pondere, & ictu,

Atque

Mergit in ima ratem, cum qua pars magna virorum
 Gurgite pressa graui, neque in aera reddita, fato
 Functa suo est. alij partes & membra carinae
 Trunca tenent. tenet ipse manu, qua scepra solebat,
 Fragmina nauigij Ceyx: focerumque patremque
 Inuocat (heu) frustra: sed plurima nantis in ore
 Alcyone coniux: illam meminitque, refertque.
 Dum natat, absentem, quoties finit hiscere flumina
 Nominat Alcyonen, ipsiq; immurmurant vna.

*NEC parum quidem splendoris ad Epopœiam
 allatura credimus nonnulla ex Claudiano Poeta
 Epico plane mirabili.*

PROPOSITIO ILLUSTRIS

*ducta principio cum Inuocatione, quam
 sequitur artificioso plena Narratio.*

In Ruffinum. I.

SAE P E mihi dubiam traxit sententia mentem
 Curarent Superi terras: an nullus inesset
 Rector, & incerto fluere mortalibus casus
 Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
 Præscriptosque maris fines, annique recursus,
 Et lucis, noctisque vices: tunc omnia rebar
 Consilio firmata Dei, qui lege moueri
 Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
 Qui variam Phœben alieno iusserit igne
 Compleri, solemque suo: porrexerit vnda
 Littora, tellurem medio librauerit axe.

Sed cum

Sed cum res hominum tanta caligine volui
 Aspicerem, letosque diu florere nocentes,
 Vexarique pios: rursus labefacta cadebat
 Religio, causæque viam non sponte sequebar
 Alterius; vacuo qui currere semina motu
 Affirmat, magnamque nouas per inane figuras
 Fortuna non arte regi, quæ numina censet
 Ambigua, & vel nulla putat, vel nescia veri.
 Abstulit huiusmodi Ruffini poena tumultum,
 Absoluitque deos, iam non ad culmina ferum
 Inustus, et sic queror, tolluntur in altum
 Vt lapsu grauiore ruant. Vos pandite vati
 Pierides, quæ tanta lues eruperit ortu.
 Inuidia quondam stimulis incanduit atrox
 Alecto, placidas late cum cerneret vrbes:
 Protinus infernas ad limina tetra sorores
 Concilium deforme vocat, glomerantur in vnum
 Innumera pestes Erebi, quascunque sinistro
 Nox genuit foetu, nutrit Discordia belli,
 Imperiosa Fames, leto vicina Senectus,
 Impatientque sui Morbus, Liorque secundis
 Anxius, & scisso mœrens velamine Luctus,
 Et Timor, & cæco præceps Audacia vultu,
 Et Luxus populator opum, cui semper adhærens
 Infelix humili gressu, comitatur Egestas.
 Fœdaque Auaritiæ complexæ pectora matris
 Insomnes longo veniunt examine Curæ.
 Complentur vario ferrata sedilia coetu,
 Totaque collectis stipatur curia monstros.
 Alecto stetit in medijs, vulgusque tacere
 Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
 Perque humeros errare dedit, dum corde sub ime
 Inclusam rabidis patefecit vocibus iram:

Siccine tranquillo produci secula curſu:

Sic fortunatas patiemur viuere gentes:

Quæ noua corrumpit noſtros clementia mores:

Quo rabies innata perit: quid inania profunt

Verbera: quid facibus nequicquam cingimur atris:

Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iuppiter arcet,

Theuſofius terris. En aurea naſcitur ætas,

Et proles antiqua redit, Concordia, Virtus,

Cumq; Fide Pietas alta ceruice vagantur,

Inſignemq; canunt noſtra de plebe triumphum.

Proſedolor, ipſa mihi liquidas deſapſa per auras

Iuſtitia inſultat, vitijſq; a ſtirpe reciſſis

Elicit oppreſſas tenebroſo e carcere leges.

At nos indecores longo torpebimus æuor

Omnibus eiectæ regniſ: agnoſcite tandem

quid Furiæ deceat, conſuetas ſumite vires,

Conuentuq; nefas tanto decernite dignum:

Iam cupio Stygijs inuadere nubibus aſtra,

Iam ſtatu violare diem, laxare profundo

Fræna mari, ſiuios ruptis immittere ripis.

Hic rerum laxare fidem, ſic fata, cruentum

Mugijt, & totos ſerpentum erexit hiatus,

Noxiq; effudit concuſſo crine venena.

Anceps motus erat vulgi, pars maxima bellum

Indici ſuperis, pars Ditis iura veretur,

Diſſenſuq; alitur rumor. Cœu murmurat alti

Impacata quies pelagi, quam ſtamine fracto

Durat adhuc, ſæuitq; tumor, dubiumq; per æſtum

Laffa recedentis ſiuitant veſtigia venti.

Improba mox ſurgit triſti de ſede Megara,

Quam penes inſani fremitus, animiq; prophantis

Error, & vndantes ſpumis furialibus iræ.

Non ſi quaſitum cognata cade cruorem,

Illicitumq;

Illicitumque bibit, patrius quem fuderit ensis,
 Quem dederint fratres, hæc terruit Herculis ora,
 Hæc defensores terrarum polluit arcus.
 Hæc Athamantæ direxit spicula dextræ:
 Hæc Agamemnonios inter bachata penates,
 Alternis lufit iugulis: hac auspice tadæ
 Oedipodem matri, natæ iunxere Thyesten.
 Quæ tunc horrifonis effatur talia dictis:

Signa quidem, o sociæ, Diuos attollere contra
 Nec fas est, nec posse reor. sed lædere mundum
 Si libet, & populis commune intendere letum,
 Est mihi prodigium cunctis immanius hydris,
 Tigride mobilius fæta, violentius Austris,
 Acrius Harpyis, refluxis incertius vndis,
 Ruffinus, quem prima meo de matre cadentem
 Suscepi gremio, reptauit paruus in isto
 Sæpe sinu tenero, perque ardua colla volutus.
 Vbera quæsiuit fletu, linguisque trifulcis
 Mollia lambentes sinxerunt membra Ceraftæ.
 Me tradente dolos, gestus, artemque nocendi,
 Edidicit simulare fidem: sensusque minaces
 Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
 Plenus scuitiæ, lucrique cupidine feruens.
 Non Tarthesiacis illum satiaret arenis
 Tempeftas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
 Aurea Pactoli, totumque exhauferit Hermum,
 Ardebit maiore siti. quam fallere mentes
 Doctus: & vnanimis odiis turbare sodales.
 Talem progenies hominum si prisca tulisset,
 Pyrithæum fugeret Theseus, offensus Orestem
 Desereret Pylades, odisset Castora Pollux.
 Ipsa quidem fateor vinci, rabidoque magistram
 Præuenit ingenio: nec plus sermone morabor.

Solus habet scelerum quicquid possedimus omnes:
 Hunc ego, si vestrae res est accomoda turba,
 Regalem ad summi perducam Principis aulam,
 Sit licet ille Numa grauior, sit deniq; Minos,
 Cedet, & infidijs nostri flectetur alumni.
 Orantem sequitur clamor, cunctaq; profanas
 Porrexere manus, inuentaq; tristia laudant.
 Illa vbi caeruleo vestes connexuit angue,
 Nodauitq; adamante comas, Phlegethonta sonorum
 Poscit, & ambusto flagrantis ab aggere ripa
 Ingentem piceo succendit gurgite pirum:
 Pigraq; veloces per Tartara concutit alas.

Est locus extremum pandit qua Gallia littus
 Oceani praetentus aquis, quo fertur Vlysses
 Sanguine libato populum mouisse silentum.
 Illic umbrarum tenui stridore volantum
 Flebilis auditur questus, simulacra coloni
 Pallida, defunctasq; vident migrare figuras.
 Hinc Dea profiluit, Phoebeq; egressa serenos
 Infecit radios, vlulatuq; aethera rupit
 Terrefico, sensit ferale Britannia murmur.
 Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaq; Thetis
 Substitit, & Rhenus proiecta torpuit vnda.
 Tunc, in caniciem mutatis sponte colubris,
 Longaevum mentita senem, rugisq; seneras
 Persulcata genas, & ficto languida passu
 Innadit muros Elysa: notissima dudum
 Tecta petens, oculisq; diu liuentibus haesit
 Peiorem mirata virum, tunc talia fatur:

Otia te Ruffine iuuant: frustra; iuuentæ
 Consumis florem, patrijs inglorius aruis:
 Heu nescis quid fata tibi, quid fidera donent,
 Quid fortuna paret: toti dominabere mundo,

Si parere

INSTITVTIONVM.

Si parere velis, artus ne sperne seniles.
Namque mihi magicæ vires: æuique futuri
Præcius ardor inest.

TYRANNIDEM RVFFINVS A

Megara incitatus parat.

Ergo animo victus, sequimur quocunque vocabis,

Seu tu vix, seu numen, ait, patriaque relicta
Eoas, fixæ inssu, tendebat ad arces,
Instabilesque olim Symplegadas, & freta remis
Incluta Theffalicas, celsa qua Bosphorus arce
Splendet, & Orthysijs Asiam discriminat oris.
Vt longum permenfus iter, ductusque maligno
Stamine fatorum, claram subrepsit in aula
Illicet ambitio nasci, discedere restam,
Venum cuncta dari. profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à principe vendit honores:
Quæ sic Getuli iaculo percussa leana,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus,
Aut serpens calcata furite iurata Deorum
Maestas teritur, nunquam reuerentia mensæ,
Non coniux, non ipse simul, non pignora cæsa
Sufficiunt odijs, non extinxisse propinquos,
Non notos egisse sat est. extinguere citus
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
Nec per nit celeri letho: crudelibus antè
Supplicijs fruitur: cruciatus, vincla, tenebras
Dilato mucrone parat. proli fatior enisè
Parcendi rabies, conceitæque vita doleri.
Mors adeone parum esse causis fallacibus instat,
Arguit attonitos se iudice: cætera tegnis,
Ad facinus velox, penitus regione remotas
Impiger ire vias, non illum Syrius ardens
Brumaue Typhæo fridens Aquilone retat dat.

F

PRIN

PRINCIPIS BONI TYPVS.

At non magnanimi virtus Stiliconis iniquo
 Fracta metu. solus medioque in turbine rerum
 Contra lethiferos rictus, contraque furentem
 Mouit tela feram, volucris non prapete cursu
 Vestus equi, non Pegaseis adintus habenis.
 Hic cunctis optata quies, hic sola pericli
 Turris erat, clypeuque truce[m] porrectus in hostem;
 Hic profugis sedes, aduersaque regna furori,
 Seruandis hic castra bonis, hucusque minatus
 Hærebat, retroque fuga cedebat inerti.

Haud secus hyberno tumidus cum vertice torrens
 Saxa rotat, voluatque nemus, pontesque reuellit,
 Frangitur obiectu scopuli, quarensque meatum
 Spumat, & illisa montem circumtonat vnda.
 Quæ dignum te laude feram, qui pene ruentẽ
 Lapsuroque tuos humeros obieceris orbit
 Te nobis trepidæ ceu sidus dulce carinæ
 Ostendere Dei, geminis quæ lapsa procellis
 Tunditur, & victo trahitur iam cæca a magistro-

Inachus quondam perhibetur. a quo Perseus
 Minotoni domuisse pecus. sed tutior alis,
 Te non penna vehit; rigida cum Gorgone Perseus
 Tu non vipereo defensus crine Medusæ.
 Illum vilis amor suspense virginis egit,
 Te Romana salus. taceat superata vetustas,
 Herculeos conferre tuis iam desinat actus.
 Vna Cleoneum pascebat sylua leonem,
 Sol que fulmineo resonabat Creta iuuenco,
 Lernæamque virens obfederat Hydra paludem.
 Hoc monstrum non vna palus, non vna tremebas
 Insula, sed Latia quicquid ditione subactum
 Viuit, & a primis Ganges horrebat iberis.
 Nos neque Geryon triplex, necturbidus Orci

Isidorus

anitor æquabat, nec si concurrat in vnum
 Vis Hydræ, Scyllæque fames, & flamma Chimæræ.
 Certamen sublime diu, sed moribus impar
 Virtutum scelerumque fuit, iugulare minatur,
 Tu prohibes. ditem spoliat, tu reddis egenti.
 Eruit, instauras. accendit prælia, vincis.

MEGÆRÆ CVM ASTRÆA

colloquium.

Acrior interea voto, multisque Megæra
 Luxuriata malis, moxstam deprandit in arce
 Iustitiam, diroque prior sic ore lacescit:
 En tibi prisca quies, reuocataque secula rursus
 Vt rebare vigent, en nostra potentia celsit,
 Nec locus est vsquam furijs: huc lumina flecte,
 Aspice Barbaricis iaceant quot moenia flammis,
 Quas mihi Ruffinus strages, quantumque cruoris
 Præbeat, & quantis epulentur cordibus hydri.
 Linque homines, sortemque meam, pete sidera: notis
 Autumni te redde plagis, qua vergit in Austrum
 Signifer, æstivo sedes vicina Leoni.

Diua refert, non vterius bacchabere demens,
 Iam poenas dabit iste tuus: iam debitus ultor
 Imminet, & terras qui nunc ipsumque fatigat:
 Aethera: nec vili moriens condetur arena,
 Iamque aderit læto promissus Honcnius arvo,
 Nec forti Genitore minor, nec fratre corusco,
 Qui subiget Medos, & cuspide proteret Indos.
 Sub iuga venturi Reges, calcabitur asper
 Phasis equo, pontemque pati cogetur Araxes.
 Tu quo simul granibus ferri religata catenis
 Expellere die, debellataque draconum
 Tonfi comas, imo Baratri claudere recessu.
 Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo

Discernetur ager, nec vomere fulcus adunco
 Findetur, subitis messor gaudebit arstis.
 Rorabunt querceta fauis, stagnantia passim
 Vina fluent, oleique lacus. nec murice tinctis
 Velleribus quaeretur honor, sed sponte rubebunt.
 Attonito pastore greges, pontumque per omnem
 Ridebunt virides gemmis nascentibus algæ.

PROMISSA FAELICITAS.

Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
 Seruit, & immensum tendit per inane potestas:
 Amissum ne crede diem, sunt altera nobis
 Sidera, sunt orbis alij, lumenque videbis
 Purius, Elysiisque magis mirabere campos,
 Cultore. que pio: illic preciosior ætas,
 Aurea progenies habitat, semperque tenemus,
 Quod superi inuereuere semel. nec mollia desunt
 Prata tibi, Zephyris illic melioribus halant
 Perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.
 Est etiam lucis arbor prædiues Auerni
 Fulgentes viridi ramos curuata metallo,
 Hæc tibi sacra datur, fortunatumque tenebis
 Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
 Parua loquor, quicquid liquidus complectitur aer,
 Quicquid alit tellus, quicquid maris æquora verrunt,
 Quod fluij voluunt, quod nutriuere paludes,
 Cuncta tuis pariter cedent animantia regnis
 Lunari subiecta globo, qui septimus auras
 Ambit, & æternis mortalia separat astris.
 Sub tua purpurei venient vestigia Reges
 Deposito luxu, turba cum paupere mixti.

CONCURSVS, ORDOQUE

confidentium 3. de Rapt.

Jupiter

Iupiter interea cinctam Thamantida nimbis
 Ire iubet, totoque deos accersere mundo.
 Illa colorato Zephi, ros transgressa volatu
 Numina conclamat pelagi, Nymphasque morantes
 Increpat, & si uiuos humentibus e iocat antris.
 Ancipites trepidique ruunt, quæ causa quietos
 Excierit, tanto quæ res agitanda tumultus
 Ut patui stellata domus, confidere iussi.
 Nec confusus honor: cœlestibus ordine sedes
 Prima datur: tractum proceres tenere secundum
 Aequorei, placidus Nereus & lucida Phorci
 Canities, Glaucum series extrema biforcem
 Accipit, & certo mansarum Prothea vultu.
 Nec non & senibus fluuijs concessa sedendi
 Gloria: piebeis stat cœtera more iuuentus.
 Mille amœs liquidis incumbunt patribus, vnde
 Naiades, & taciti mirantur numina Faoni.

DECRETVM DE REVOCANDIS AB
 otio, & inertia mortalibus.

Tum grauis ex alio genitor sic orsus olympo est:
 Abduxere meas iterum mortalia curas
 Iam pridem neglecta mihi, Saturnia postquam
 Otia, & ignaui senium cognouimus aui,
 Sopitosque diu populos torpore paterno.
 Sollicitæ placuit stimulos impellere vitæ,
 Incultis ne sponte seges grandæferet aruis,
 Vndaret neu' ylua fauis, neu' vina tumerent
 Fontibus, & tote fremerent in pocula ripæ.
 Haud equidem inuideo (nec enim line'cere fas est,
 Vel nocuisse deos) sed quod, dissuasor honesti,
 Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
 Prouocet ut seque animos, rerumque remotas
 Ingemiosa vias paulatim exploret egeitas.

Vtque artes pariat solertia, nutriat vsus,
 Nunc mihi cum magnis instat natura querelis
 Humanum releuare genus, dirumque tyrannum,
 Immitemque vocat, regnataque secula patri
 Commemorat, parcumque louem se diuite clamat:
 Cur campos horrere situ? dumisque repleri
 Rura velim, & nullis exornem fructibus arnum?
 Sed iam quæ genitrix mortalibus antè fuisse
 In dira subito mores transisse noueræ.
 Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
 Brexisse caput? pecudum si more pererrant
 Auiæ: si frangunt communia pabula glandes?
 Hæccine vita iuuat syluestribus abdita lustris
 Indiscreta feris: tales cum sæpe parentis
 Pertulerim questus, tandem clementior orbi
 Chaonio statui gentes auertere victu.
 Atque ideo Cererem, quæ nunc ignara malorum
 Verberat Idæos torua cum matre leones,
 Per mare, per teras auido discurrere iustu
 Decretum, donec natæ letata repertæ
 Indicio tribuat fruges, currusque feratur
 Nubibus, ignotas populis sparsurus aristas.

PVLCHRVM PRINCIPIVM

In Theo. Paneg.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
 Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
 Erigitur, plausiue petit clarescere vulgi.
 Nil opis externæ cupiens, nil indigalaudis,
 Diuitijs animosa seis, immotaque cunctis
 Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
 Attamen inuitam blandè vestigat, & vitro
 Ambit honor: docuit toties a rupe profectus

Lictor, & in medijs confil quaſitus aratris.

Te quoque naturæ facris, mundi que vacantem,
 Emeritum pridem, deſudatiſque remotum
 Iudicijs eadem rurfus complexa poteſtas
 Euehit, & reducem notis imponit habenis.

ITEM IN REGINAE LAVDE.

Dic mihi Calliope, tanto cur tempore differs
 Pierio meritam ſerto redimire Serenam
 Vile putas donum ſolitam conſurgere gemmis,
 Aut rubro radiare mari, ſi floribus ornes
 Reginæ regina comam: ſed floribus illi,
 Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius vrit
 Aëſtibus, æterno ſed veris honore rubentes
 Fons Aganippæa Permeſius educat vnda,
 Vnde pia palcuntur apes, & prata legentes
 Tranſmittunt ſeculis Heliconia mella futuris.
 Dignius haud vates alios exercuit vnum
 Fœminæ virtutis opus.

ALIA IN PANEGYRI AD PROBVM

& fratres.

Sol qui flammiferis mundum complexus hælens,
 Voluis inexhauſto redeunna ſecula motu,
 Sparge diem meliore coma, crinemque repexi
 Blandius elato ſurgant temone iugales,
 Efflantes roſeum frenis ſpumantibus ignem.
 Iam noua germanis veſtigia torqueat annus
 Conſulibus, lætiſque petant exordia menſes.
 Scis genus Auchentium, nec te te latuere Parontes
 Auniadæ: nam ſæpe ſoles ductoribus illis
 Inſtantare vias, & curſibus addere nomen.
 His neque per dubium pendet fortuna pauorem,
 Nec nouit mutare vices, ſed fixus in omnes
 Cognatos præcedit honos: quemcunque requires

Hac de stirpe virum, certum est de consule nasci.
 Per fasces numerantur aui, semperque renata
 Nobilitate virent, & prolem fata sequuntur.

TYBERINVS ILLVSTRI PROSO-

popæia, Probinum & Oly brium, audat.

Hic stetit, & subitum prospexit ab aggere votum.

Vnanimes fratres cuncto stipante Senatu
 Ire forum, strictasque procul radiare secures,
 Atque vno bijuges tolli de limine fasces.
 Obstupuit visu, suspensaque gaudia vocem
 Oppressam tenuere diu: mox inchoat ore.
 En noua Ledaïs soboles fulgentior astris.
 Ecce mei ciues, quorum iam signifer optat
 Aduentum, stellisque parat conuexa futuris.
 Iam per noctiuagos dominetur Olibrius axes,
 Pro Polluce rubens, pro Castore flamma Probinii.
 Ipsi vela regent, ipsis dominantibus auras
 Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
 Nunc pateras libare deis, nunc soluere multo
 Nectare corda libet: niueos iam pandite cœtus
 Naiades, & totum violis prætexite fontem;
 Mella ferant syluæ, iam profluat ebrius amnis
 Mutatis in vina vadis, iam sponte per agros
 Sudent irriguæ spirantia balsama venæ.
 Currat qui sociæ roget in conuiuia mensæ
 Indigenas fluuios, Italis quicunque suberrant
 Montibus, Alpinaeque bibunt de more pruinae:
 Semper honoratus nostris celebrabitur vndis
 Iste dies, semper dapibus recoletur opimis.

APOSTROPHE AD CONSV-

latum ipsorum.

O bene signatum fraterno nomine tempus,
O consanguineis felix autoribus annus,

Incipe

Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
 Prima tibi procedat hyems, non frigore torpens,
 Non canas vestita niues, non aspera ventis,
 Sed trepido calefacta Noto. ver inde serenum
 protinus, & liquidi clementior aura Fauoni
 Pratis te croceis pingat: te mensesibus Aestas
 Induat, Autumnusque madentibus imbuat vuis.
 Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
 Contigit exactum numquam memorata per æuum,
 Germanos habuisse duces: te cuncta loquetur
 Tellus, te varijs scribent in floribus hœræ,
 Longaque perpetui ducent in secula fasti.

EX SILII ITALICI DE

Bello Punico lib. I.

PROPOSITIO ET INVOCATIO.

Ordior arma, quibus celo se gloria tollit
 Aeneadum, patiturque ferrox Oenotria iura
 Carthago. Da Musa decus memorare laborum
 Antiquæ Hesperia: quantosque ad bella creatit,
 Et quot Roma viros, sacri cum perfida pacti
 Gens Cadmæa super regno certamina mouit:
 Quæsitumque diu, qua tandem poneret arce
 Terrarum Fortuna caput.

AMILCAR ANNIBALEM FILIVM,

annorum nouem, in Romanos inca
 Olli permulcens genitor caput, oscula libat,
 Attollitque animos hortando, & talibus implet:
 Gens recidiua Phrygum Cadmææ stirpis alumnos
 Fœderibus non æqua premit. Si fata negarint
 Dedecus id patriæ nostra depellere dextra,
 Hæc tua sit laus, nate velis age, concipe bella

F 5

Latura

Latura exitium Laurentibus: horreat ortus
 Iam pubes Tyrrena tuos: partusque recusent
 Te surgente puer Latiae producere matres.
 His acuit stimulis, subicitque haud mollia dictu,
 Romanos terra, atque vndis vbi conferet ætas
 Ferro, ignique sequar, Rhætæaque fata reuoluam.
 Non Superi mihi non Martem colubentia pacta,
 Non celsæ abstulerint Alpes, Tarpeiæque saxa,
 Hanc meritum iuro nostri per numina Martis,
 Per manes Regina tuos. Tum nigra triformi
 Hostia mactatur Diuæ: rapimque recludit
 Spirantes artus, poscens responsa sacerdos,

ILLIVS FACINORVM DIVINATIO.

Atolos latè conferni milite campos,
 Idæoque lacus flagrantés sanguine cerno.
 Quanta procul moles scopulis ad sydera tendit,
 Cuius in aërio pendent tua verice castra.
 Iamque iugis agmen rapitur: trepidantia fumant
 Mœnia: & Hesperio tellus porrecta sub axe
 Sidonijs lucet flammis: fuit ecce cruentus
 Eridanus: iacet ore truci super arma, virosque,
 Tertia qui tulerat sublimis opima Tonanti.
 Hæc quæ nam subitis horrescit turbida nimbis
 Tempestas, ruptoque polo micat igneus æther:
 Magna parant Superi: tonat alti regia cæli:
 Bellantemque Iouem cerno. Venientia fata
 Scire vitæ vetuit Iuno, fibræque repente
 Conticuere: latent casus, longique labores.

DVX POSCITVR ANNIBAL.

Erepto trepidus ductore exercitus, vna
 Annibalem voce, atque alacri certamine pescit,
 Huic studia accendit patria virtutis imago:
 Huic fama in populos iurati dedita belli:

Huic virides auis anni: feruorque decorus,
 Atque armata dolis mens, & vis insita fandi,
 Primi ductorem Libyci clamore salutant,
 Mox & Pyrenes populi, & bellator Iberus.
 Continuo que ferox oritur fiducia menti,
 Celsisse imperio tantum terraque, marisque.

MILITVM, DVCIS EXEMPLE
 strenuè pugnantium Hypo-
 typosi.

At multo ducis exemplum clamore secuti,
 Inuoluunt atra telorum mœnia nube,
 Clara nec in numero virtus latet: obuia quisque
 Ora duci portans, ceu solus bella capeffat.
 Hic crebram fundit baleari verbere glandem:
 Terque leui ducta circum caput altus habena,
 Permissum ventis abscondit in aere telum.
 Hic valido librat stridentia saxa lacerto.
 Huic impulsa leui torquetur lancea nodo.
 Ante omneis ductor patrijs insignis in armis,
 Nunc picea iactat fumantem lampada flamma:
 Nunc sude, nunc iaculo, nunc faxis impiger instat,
 Aut hydro imbutas bis noxia tela sagittas
 Contendit neruo, atque insultat fraude pharetre.

LAVS ANNIBALIS PER ILLVSTREM
 Protopopeiam.

Sed postquam cladem patefecit, & horrida bella
 Orantum squalor, presensque astare Sagunti
 Ante oculos visa est extrema precantis imago:
 Tum senior mœsto Sycoris sic incipit ore.
 Sacrata gens clara fide, quam rite fatentur
 Marte satam populi ferro parere coacti:
 Ne crede ementios leuia ob discrimina pontum.
 Vidimus obsessam patriam, murosque trementes:

Et quem

Et quem infana freta, aut coetus genuere ferarum,
 Vidimus Annibalem. Procul his a mœnibus, oro,
 Arcete o Superi: nostroque in Marte tenete
 Pacifera iuuenem dextrae. Cui mole sonantes
 Coniicit ille trabes: & quantus crescit in armis
 Trans iuga Pyrenes medium indignatus Iberum,
 Exciuit Calpen, & mersos Syrtis arenis
 Molitur populos, maioraque mœnia quærit.

SERAM PETENTES PACEM

Romanos Annibal spernit. lib. 2.

Cæruleis prouecta vadis iam Dardana puppis
 Tristia magnanimi portabat iussa Senatus,
 Primoresque patrum, Fabius Tirynthia proles
 Ter centum memorabat auos, quos turbine Martis
 Abstulit vna dies: cum Fors non æqua labori,
 Patritio Cremera maculauit sanguine ripas.
 Huic comes æquato sociauit munere curas
 Publicola, ingentis Volefi Spartana propago.
 Is cultam referens insigni nomine plebem,
 Aufonios atauo ducebat Consule sacres.
 Hos vt depositis portum contingere velis
 Allatum Annibali, consultaque ferre Senatus
 Iam medio feram bello poscentia pacem,
 Ocyus armatas passim per littora turbas
 Ostentare iubet minitantia signa, recensque
 Perfusos clypeos, & tela rubentia cæde.
 Haud distis nunc esse locum: strepere omnia clamat
 Tyrrenæ clangore tubæ, genuituque cadentum.
 Dum detur, relegant Pontum: neu se addere clausis
 Festinent: notum, quid cæde calentibus armis,
 Quantum iræ liceat, motusue quid audeat ensis.

STR A.

INSTITVTIONVM.
STRAGIS BELLICÆ

Hyporyposis. lib. 6.

Iam Tartesiaco quos soluerat æquore Titan
In noctem diffusus equos, iungebat Eois
Littoribus primique nouo Phaetonte relecti,
Seres lanigeris repetebant vellera lucis,
Et fœda ante oculos strages, propiusque patebat
Infani Mauortis opus, simul arma, virique,
Ac mistus sonipes, dextraque in vulnere, cæsi
Hærentes hællis passum clypei que, tubæ que,
Atque artus trunci caput, fractusque, iacebat
Ossibus in duris entis, nec cernere de erat
Frustra seminecum quærentia lumina calum:
Tum spumans sanie lacus, & fluitantia summo
Aeternum tumulis orbata cadauera ponto.

DVCIS OPTIMI ARDOR IN

prælio. lib. 10.

Paulus ut aduer. am videt increbrescere pugnam,
Ceus fera, quæ telis circuncingentibus vitro
Assiliit in ferrum, & per vulnera colligit hostes:
In medios fert arma globos, seseque periculis
Ingratit, atque omni lethum molitur ab ære.
Increpat horrendum, Perstate: & fortiter oro
Pectoribus ferrum accipite, ac sine vulnere terga
Ad manes deserte, viri. nisi gloria mortis,
Nil superest, idem sedes adeuntibus imas
Hic vobis dux Paulus erit, velocius inde
Hæmonio Borea, pennaque citatior ibat,
Quæ redit in pugnas fugientis arundine Parthi.

EX CATVLLI ARGO

~

MANUA

~

QVA

QUALIA AEGEVS FECERIT
 verba Theseo filio ad Minotaurum
 proficiscenti.

Namque ferunt, olim castæ eum moenia diuæ
 Linquentem gnatum ventis concrederet Aegæus,
 Talia complexum iuueni mandata dedisse.
 Gnate mihi longa iucundior vnice vita,
 Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
 Reddite in extremæ nuper mihi sine senectæ,
 Quandoquidem fortuna mea, ac tua seruida virtus
 Eripit inuito mihi te, cui languida nondum
 Lumina sunt gnati cara saturata figura:
 Non ego te gaudens latanti pectore mittam,
 Nec te ferre sinam fortuna signa secunda:
 Sed primum multas expromam mente querelas,
 Canitiem terra, atque infuso puluere foedans:
 Inde infecta vago suspendam lintea malo,
 Nostros vt luctus, nostraque incendia mentis
 Carbassus obscura dicat ferrugine lbera.
 Quod tibi si sancti concefferit incola Itonis,
 Quæ nostrum genus, ac sedes defendere sueta
 Annuat, vt tauri respergas sanguine dextram:
 Tum vero facito, vt memeri tibi condita corde
 Hæc vigeant mandata, nec vlla obliteret ætas:
 Vt, simul ac nostros inuisent lumina coiles,
 Funestam antennæ deponant vndique vestem,
 Candidaque intorti sustollant vela rudentes,
 Lucida qua splendent summi carchesia mali,
 Quam primum cernens, vt læta gaudia mente
 Agnoscam, cum te reducem fors prospera sistet,
 Hæc mandata prius constanti mente tenentem
 Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
 Acrium niuei montis liquere cacumen.

At pater, vt summa prospectum ex arce petebat,
 Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
 Cum primum infecti conspexi, lintea veli,
 Præcipitem sese scopulorum è vertice iecit,
 Amissum credens immitti Thesea fato.

PARCÆ TRES EFFINGVNTVR

fatidico Achillem carmine
 celebrantes.

Veridicos Parcæ coeperunt edere cantus,
 His corpus tremulum complectens vndique vestis

Candida purpurea talos incinxerat ora:

At roseo niuæ residebant vertice vitæ,

Aeternumque manus carpebant rite laborem.

Læua colum molli lana retinebat amictum:

Dextera tum leuiter deducens fila supinis

Formabat digitis, tum, prono pollice torquens,

Libratum tereti versabat turbine fufum:

Atque ita decerpens æquabat semper opus dens,

Lanceaque aridulis hærebant morsæ labellis,

Quæ prius in leui fuerant extantia filo.

Ante pedes autem candentis mollia lanæ

Vellera virgati custodibant calathisici.

Hæ tum clarifona pellentes vellera voce

Talia diuino fuderunt carmine fata,

Carmine, perfidiae quod post nulla arguet ætas.

O decus eximium, magnis virtutibus augens:

Emathiaæ columen Pelen, clarissime nato,

Accipe, quod læta tibi pandunt luce sorores,

Veridicum oraculum. sed vos, quos fata sequuntur;

Currite ducentes subtegmina, currite fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,

Hoffibus haud tergo, sed forti pectore notus:

Qui per sæpe vago victor certamine cursus

Flammea prauertet celeris vestigia ceruæ.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Non illi quisquam bello se conferet heros,
 Cum Phrygiæ Teucro manabunt sanguine riuus,
 Troicaque obsidens longinquo moenia bello
 Periuri Pelopis vastabit tertius heres,
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Illius egregias virtutes, claraque facta
 Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
 Cum tremulo incanos soluent a vertice crines,
 Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Namque velut densas prosternens messor aristas,
 Sole sub ardenti flauentia demetit arua,
 Troiungenum insecto prosternet corpora ferro.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Testis erit magnis virtutibus vnda Scamandri,
 Quæ passim rapido diffunditur Helleponto;
 Cuius iter cæsis angustans corporum acervus
 Alta tepefaciet permixta flumina cade.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Denique testis erit morti quoque dedita prada,
 Cum teres excelso coacervatum aggere bustum
 Excipiet niueos percussa virginis artus.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivis
 Urbis Dardaniæ Neptunia selucre vincla,
 Alta Polixenia madefient caede sepulcra;
 Quæ velut ancipiti succumbens victima ferro
 Projiciet truncum submisso poplite corpus.
 Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
 Talia profantes quondam felicia Pelei,
 Carmina diuino cecinerunt pectore Parcæ.

*

COMOE.

COMOEDIA,

TRAGOEDIA, TRAGICO-
mœdia, Quid sint. Cap. i.

(*)

COMOEDIAM Cicero scriptum reliquit, esse imitationē vitæ, speculū consuetudinis, imaginē veritatis. Quæ verba non tam ad comœdiæ notionem euoluendam, quam ad eam cōmendandā pertinent. Haud secus ac illa ad laudandā historiā, in 2. de Orat. Historia verò testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistrā vitæ, nuntia vetustatis. Nos igitur sic eam definiamus.

Comœdia est pœsis dramatica, quæ ob docēdam vitæ consuetudinē, ciuiles & priuatas actiones, non sine leporibus & facetijs imitatur.

Tragœdia est pœsis, virorum illustrium, per agētes personas, exprimens calamitates, vt misericordia & terrore animos ab ijs perturbationibus liberet, à quibus huiusmodi facinora tragica proficiuntur.

Tragicomœdia est cōfusum quiddā ex comœdia & tragœdia: quando nimirum cōtra legē comi-

G

cam;

POETICARVM

ca, illustriores augustioresq; personæ admiscentur.
 Potest etiã dici, Tragicomedia est tragicædia cū e-
 xitu comico, hilari videlicet, pacato, & tràquillo.
 Finis itaque tragicocomædiæ semper erit letus.
 Verum enimuerò, licere vicissim facere comicotra-
 gædiam, cuius nimirum exitus sit lugubris, baud
 affirmem: quandoquidem personarum vulgariū
 humiliūque casus & calamitates, cum ad memo-
 riam, tum ad commouēdos animos nō tanti sunt mo-
 mēti. Adde quod huiuscemodi fabulæ nullū vspiã
 apparet exemplum.

QVIBVS REBVS COMOEDIA,
 & Tragicædia differant, vel conueniant.

Cap. 2.

QVINQVE rebus potissimum comæ-
 dia & tragicædia differunt, materia, per-
 sonis, dictione, affectibus, exitu. In tragicædia actio-
 nes, sunt grandiores. Quid enim aliud legis ibi,
 quid audis, nisi luctus, exilia, cædes: atq; ut pau-
 cis comprehendam, valde horribilia, & ad memo-
 riam sequentium sæculorum admodum insignia?
 Quas quidem res interdum ex se comminiscit, ut
 comædia semper: sæpius ab alijs mutuatur, ut co-
 mædia

INSTITVTIONVM.

99

mœdia nunquã. Docuit Euripides Archelaũ Regẽ, quodnã esset argumẽtũ, quæ materia tragœdiæ propria. Nam cum Rex ab eocõfenderet, vt de eõ tragœdiam faceret. Ego verò Deos precabor, ait Euripides, vt ne quid tragœdia dignum Regi aliquando eueniat. Comœdiæ res humiles, plebeias ac ciuiles habet. Atque illa quidem magnatũ fugiendam, hæc ciuilem priuatorumq; vitam expetendã exprimit. Quin etiam dum miseras & stultitias amantium imitatur, honestatem turpitudinẽ præferendam monet. Quod ad personas attinet, comicæ sunt ignobiles, obscuræ, ciuiles tantum. Tragicæ illustres viri, illustres fœminæ, principes, reges, imperatores. Illæ è pagis & oppidis, istæ ex amplissimis vrbibus & arcib⁹ accersitæ. Dictio comica verbis cõstat tritis, vsitatis, quotidianis, figura infima. In tragœdia oratio cõfictis verbis electis, sublimib⁹, sonãribus, plenis, à cõmuni cõsuetudine abhorrẽtib⁹. Omne genus scripti grauitate tragœdia vicit. Hinc tragicè loqui. Comœdiæ sermo est attenuatus. Interdum tamen & vocem comœdia tollit, vt est apud Horatium.

*Iratusq; Chremes tumido de litigat ore,
Et tragicus plerumq; dolet sermone pedestri.*

G 2

Affectus;

*affectus, in comœdia sedatiores sunt, in tragœdia
vehementiores. exitus comœdiæ lætior est, cū eius
initium plerūque sit paulò turbulētius ac tristius:
tragœdiæ mœstus ac funestus planè. Hoc perpe-
tuò verum non est. Nam & in comœdia nonnum-
quam infelicem exitum inuenias, quamuis nō sine
festiuitate: & in tragœdia felicem.*

*Vtraque autem in agēdo, non in narrādo ver-
satur, habetq; eundem imitandi modum: & eodem
spatio temporis finitur, totidemque, & iisdē par-
tibus constat. Studiosis eloquētię plus multò pro-
dest tragœdia, quàm comœdia: quamquam hęc quo-
que non modicè prodest. Hauriunt inde verborum
delectum, splendorem, gravitatem maximam, sen-
tentiarum pondera, āplificationū rationes, affectu-
um varietatem, & magnitudinem, omnis deniquē
generis præclara, & ad docēdū, delectandū, p̄er-
mouendū, summè idonea ornamenta.*

DE COMOEDIÆ, ET TRAGOE- dię partibus ex qualitate. Cap. 3.

HARVM partes, vt Aristoteles docet,
vel ex qualitate, vel ex quantitate conside-
rā. Ex qualitate sunt omnino sex. Fabula, Mo-
res, senten-

res, Sententia, Dictio, Apparatus, Modulatio.

FABVLA comœdiæ, est imitatio fictio-
 ve comica sicut Tragediæ tragica. vacat rebus ad-
 mirabilibus, ac prodigiosis, quales frequenter in
 Epopœia referuntur, & nonnumquã in tragœdia
 ostenduntur: neque etiam illustres, graues, lugu-
 bres, terribiles, vno verbo, tragicas complectitur:
 verum ciuiles ac priuatas tantum: quæ cuiusmodi
 sint, quis non videt? Earum causa humiles item,
 vulgaresque personas sumit, & ijs nomina cum
 rebus cõgruëntia imponit. Et quoniã humanæ actio-
 nes, tametsi priuatae, vt plurimũ cũ perturbationib⁹
 aliquib⁹ cõiuncte sunt, miscet quoq; euēta fortui-
 ta, quæ insperatã lætitiã, dolorẽ, admirationẽ cõti-
 neant. Quamquã tragœdiæ argumētũ sepi⁹ vel ab
 historia, vel à fabula nota petit, aliquãdo tamẽ totũ
 fingit: id q; semper fieri cõsuevit in comœdia. Opor-
 tet autẽ fabulã, id est, rerũ actionũmue cõstitutio-
 nẽ, vnũ quiddã esse, ac breuissimum, idq; breuibus
 episodijs dilatari & amplificari, rerumq; ac per-
 sonarũ varietate distingui. Monent etiam, in tra-
 gœdia pauciores induci histriones quã in comœdia:
 ac dijs è machina tum concedi locum, cùm vel præ-
 terita, eaq; mortalibus ignota referenda, vel fu-

tura, prænuntianda sunt: & omnino cum quippiã cognosci, aut confici humano ingenio industriano non potest. Hinc Horatius.

*Nec deus interfit, nisi dignus vindicæ nodus
Inciderit.*

Hoc modo in Oreste Appollo in medio turbarum. Se in cõspectũ dans, tumultũ cõponit. In tragædia res erunt eiusmodi, in quibus inest quædam atrocitas & indignitas, vnde terror & commiseratio: quæ est nota peculiaris tragædiæ, qua agnoscit: etiã si felici clauda^p exitu, vt Electra Euripidis, vbi cædes Aegisthi multis gaudiũ creat. Illa verò duo, terror, inquã, & misericordia cũ ex rebus, tũ ex personis cõparabuntur. Erunt enim funera, fletus, cruciatus, cædes, orbitates, desperationes, deniq; res grauitatis, & acerbitalis plenæ, quarũ vim magnopere vel auget, vel minuit personarũ conditio. Cõsiderandum in vtraq; illud Horatij.

Non tamen intus

Dignageri promes in scenam, multaq; tolles

Ex oculis, quæ mox narret facundia præiens.

Nec pueros coram populo Medea trucidet,

Aut humana palam coquat exta, nefarius Atreus.

Aut in auem Progne vertatur, Cadmus in anguem.

Quodcunq; ostendis mihi sic, incredulus odi.

MORES *ratione personarum sese admodum dis-*

*dū dissimiliter habēt: siquidē qui laudant in alijs,
 & ijs maximè conueniunt, in alijs laudari non so-
 lent. Ad hæc scire licet mores effringendos, secun-
 dum verisimile, aut necessarium. Si personæ in-
 ducuntur notæ, vt sæpenumero in tragœdia, tales
 esse in imitatione debebūt, quales reuera fuerūt.
 Sic enim hoc loco, necessariū, interpretamur. Pul-
 chre Horatius.*

Scriptor honoratum si forte reponis Achillem,
 Impiger, iracundus, inexorabilis, exors,
 Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox inuictaq; flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

*Sin autem fictæ & nouæ, vt in comœdia perpe-
 tuò, Sic idem Horat. ex verisimili, præcipit.*

Ætatis cuiusq; notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusq; decor naturis dandus & annis.
 Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
 Signat humum: gestit paribus colludere, & iram
 Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
 Imberbis iuuenis tandem custode remoto,
 Gaudet equis canibusq; & aprici gramine campâ
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 vtilium tardus prouisor, prodigus æris,
 Sublimis cupidusq; & amata relinquere pernix,
 Conuersis studijs, ætas animusq; virilis
 Querit opes, & amicitias: inferuit honori,
 Commisisse cauet, quod mox mutare laboret.
Multi senem circumueniunt incommoda; vel quod

Quærit: & inuentis miser abstinet, ac timet vti.
 Vel quod res omnes timide, gelideq; ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, auidusq; futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor, castigatq; minorum.

Mores enim rectè exprimet, qui cuiusq; indolem, ingenium, institutum, affectiones, consuetudinem, verbis, & actione declarabit.

Moribus connexæ sunt perturbationes, affectusq; animi, quibus ita se commotos personæ, demonstrât, vt miserationem, terrorem iram in auditorû animis accendant: vel quemlibet alium affectum moueant.

Ad mores pertinet mites asperos, liberales auaros, intemperantes modestos, probos improbos proponere. Ad perturbationes verò, felices miseros, locupletes egenos, & huiusmodi.

Seruanda insuper æquabilitas: vt si semel timidum, auarum, ferocem quempiam ostenderit, maneat talis, qualem ab initio produxeris. Hoc etiam Horatius iubet.

Seruetur ad inimum

Qualis ab incepto processerit, & sibi constet:

SENTENTIÆ la⁹ & virt⁹ est, animi sensum aptè exprimere. Quia vero comic⁹ sermo summiss⁹ est,

est, sententias quoq; non elatas aut grandes postulat. Nullæ hic quæstionum discussiones, aut probationes exquisitiores. Omnia tanquam probata pronuntianda, & in medium afferenda sunt, secus in Tragedia. Robur accipiunt si à senibus, & grauibus viris dicantur; vim amittunt quando ab adolescentulis, vel mulierculis pronuntiant. Cauendū ne palam falsæ, ne ineptæ, ne perplexæ, ne obscuræ sint; ne sepius & passim, sed suis tantū locis collocetur. Dictio comica nec ad tragicā sublimitatē assurgit, nec ad humilitatem mimicam descendit: sed temperamentum quoddam seruat. Facilis, aperta, suauis, pura, elegans, simplici & mediocri cum ornatu. Grandior multò, ac splendidior tragica oratio. Tamē verissimū illud Horatij,

Interdum tamen & vocem Comedia tollit,
 Iratus que Chremes tumido delitigat ore,
 Et tragicus plerunq; dolet sermone pedestri.

Quanquam paulò antè dixerat,

Verbis exponi tragicis res comica non vult,
 Indignatur item priuatis, ac prope soeco
 Dignis carminibus narrari Cæna Thyestæ.

Habit itaq; dictionē Tragedia à quotidiana loquendi consuetudine remotam, magnificam copiosam sublimem, grauibus sententijs refertam. Co-

mœdia breuiora, & magis concisa omnia, sententiose dicta rariora, & ea potissimum, quæ communis consensus, & vulgi quoq; iudicium approbat, vt sunt prouerbia.

Apparatus, quoniam ad artifices alios, potiùs quàm ad Poetam pertinet, omittitur. De Modulatione autè paulò post, vbi de Choris, agetur.

DE TRAGOEDIÆ, ET COMOEDIÆ PARTIBUS EX QUANTITATE. Cap. 4.

QVINQVE partes comœdiæ vel tragediæ numerantur, quibus earum magnitudo absoluitur, prologus vel propbasis, protasis, epitasis, catastasis, catastrophe. Prologus est oratio quæ ante fabulam legitimam habetur ad spectatores. Prologi nomen latè hic sumimus, vt pote commune Tragediæ, & Comœdiæ, proprie tamen propbasis in Tragedia est ea scilicet pars, quæ primum chorum præcedit, & qua patet aditus ad fabulam, actionem ve vniuersam. Quod interdum facere solet chorus. Vt in Euripidis Rheso. In Comœdiæ autem prologo vel poeta commendatur: vel obtrektorum, maleuolorumque criminibus respõdetur, aut etiam crimina regerit.

regeruntur: vel argumentum fabulae enarratur: vel haec omnia simul praestantur. Protasis prima pars fabulae, in qua summa rei proponitur, & narratur: non tamen finis ostenditur: nempe ut ex inopinato exitu crescat fabulae iucunditas. Quamquam enim ex argumento, rerum ordo teneatur, tamen brevis illa indicatio non tam explet animum, quam incendit. Haec in Tragedia prologi vicem gerit vel prophaeseos, in qua saepe vnus, saepe duo colloquentes fabulam inchoant, ut in Senecae Thebaide Thyeste, Oedipo. Protasis ergo fabulae priorem partem exponit, partem tamen potissimam retinet, ut ipsa suspensione, & ignoratione spectatoribus auiditatem exitus cognoscendi ingerat, & rerum maximarum expectatione ad Catastrophen usque retineat. Quod ipsum in Epitafi studiosi curandū; nihil enim aliud est Epitasis, quam ipsa inuolutio, & perturbatio rerum omnium, incrementumque earum, quae continentur in protasi. id mutatio euentuum, atque Fortunae incipiat se prodere. Magna hic cura & acri iudicio opus est, ut tota series actionum quasi catenae annuli cohaereat: posteriora ut medijs, media prioribus respondeant, semperque vnū ex alio quasi nascatur, ut nihil adducat,

duratur, quod non, aut necessariò, aut valde probabiliter consequi videatur.

Catastrophe autè est integra demonstratio, & absolutio fabulæ, exitum rerum, & conuersionè fortunæ, in melius vel in deterius, exponens.

DE ACTIBVS, SCENIS, ET

Personis. Cap. 5.

ACTVS est pars fabulæ, continens diuersas actiones pro diuersitate partium, de quibus supra explicatum est. Non plures autem, nec pauciores quinque actus siue in tragœdia siue in comœdia esse cõuenit. Primus quidem materiã, seu argumentũ fabulæ comprehendit: alter res in actũ deducit: tertius impedimenta & turbationes affert: quartus viã mōstrat, qua res implicitæ soluitur: postremus res implicitas artificiosè dissoluit.

Actus in scenas diuiditur, quem per ar d totũ vna scena absoluit: nisi aliquando in tragœdia. Est autè scena pars actus, in qua duæ pluresue, personæ colloquunt, quæ dicuntur diuerbia. Initium capit nonnunquam ab omnium ingressu in scenam: nonnunquam ab vnius tantum: qui deinde alium inuenit è scena superiore. Finitur abitu, interdũ

interdum omnium, aliquando vnus tantum. Vt si tres fuerint, duo reliqui scenam sequentem constituent. Est cum vnus solus ad futuram scenam relinquitur.

In personis id obseruandum monent, ne vltra quinque eadem persona egrediatur. Dauid tamē in Andria sepius exit. Quannis autē in scenam plures simul personæ prodeant, tres tamen loqui tantum: par est, Horat.

Nec quarta loqui persona laboret.

Ne loquentium multitudo confusionē pariat. Sed vel tacita audiat, vel secum, non cum alijs verba conferat, vt in Andria. Act. 3. & 4. A Plauto, tamen & tragicis etiam nonnullis lex hæc perpetuò seruata non est.

DE CHORIS. Cap. 6.

CHORVS ad actorum officia pertinet; Qui vt ait Aristoteles, tanquā vna persona considerandus est. erat enim velut quedā Actionis ipsius pars constans certo numero personarum, que inter actum, & actum pro argumēti varietate canerent, sermonem que, aut cum scenicis personis, aut vicissim inter se se miscerent (cum decora nō nunquā

nunquam saltatione) aut etiam depositio interim
 cantu & saltatione, ad populum loquerent, idq;
 vel loquente vno pro omnibus, vel simul, aut vicif-
 sim pluribus. vel demum choreas exercentibus ce-
 teris, vno pluribus ve canentibus, vel aliter pro vt
 res dabat. Quoniam autem Poeta debet non solum
 quid personadicat, sed etiam quid chorus canat,
 considerare, audiendus Horatius.

Actoris partes Chorus, officiumq; virile
 Defendat : neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat, & hareat apte.
 Ille bonis faueatq; , & concilietur amicis,
 Et regat iratos, & amet peccare timentes;
 Ille dapes laudet mensæ breuis, ille salubrem
 Iustitiam, legesq; , & apertis otia portis:
 Ille tegat commissa, deosq; precetur, & oret
 Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Hæc sint Tragœdiæ Comœdiæ que præcepta mos
 illustranda quidem exēplis. Nec verò visum
 fuit Poema integrū exēpli loco proponere,
 sed aut actū, aut scenā aut partes
 singulas personarū, quò faci-
 li⁹ poeta intelligat, quid
 cuique debeat at-
 tribui.

INSTITVTIONVM. 11
E X E M P L A

TRAGŌEDIAE. Cap. 7.

EX SENECAE THEBAIDE.

P R I M V M offerat exemplum, Senecæ
Thebais Actu primo, vbi Introducit Ōedi-
pus, qui cū in penam facinorum, quę ignoranter
patrarat, oculos ipse sibi ernisset, sponteque Re-
gnum & patriam exilio commutasset: Antigone
filiam itineris ducē à se amouere conat, quò vitā
sibi adimere liberiùs possit. Illa verò patrem, quā
consilio quā precibus ad meliora traducit.

OEDIPVS, ANTIGONE!

C A E C I parentis regimen, ac fessi vnicuique
Patris leuamen nata, quam tanti est mihi
Genuisse vel sic, desere infaustum patrem.
In recta quid deflectis errantem gradum?
Permitte labi, melius inueniam viam,
Quam quero solus, quæ me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aspectu leuet
Cælum, atq; terras. quantum hac egi manu:
Non video noxæ conscium nostræ diem,
Sed videor. hinc iam solue inhzrentem manum,

Et pa

Et patere circum, qua volet, ferri pedem.
 Ibo, ibo, qua prærupta protendit iuga
 Meus Citharon: qua peragrati celer
 Per saxa montis iacuit Actæon suis
 Noua præda canibus: qua per obscurum nemus;
 Syluamq; opacæ vallis instat dea
 Egit sorores mater, & gaudens malo
 Vibrante thyrso prætulit fixum caput:
 Vel qua cucurrit corpus inuisum trahens
 Zethi iuuentus: qua per horrentes rubos
 Tauri ferocis sanguis ostentat fugas:
 Vel qua alta maria vertice immerso premit,
 Inoq; præceps qua scelus fugiens suum
 Nouumq; faciens: mater intulit freto
 Mersura natum, seq; Felices, quibus
 Fortuna melior tam bonas matres dedit.
 Est alius istis noster in syluis locus,
 Qui me reposcit, hunc petam cursu incito:
 Non hæsitabit gressus, huc omni duce
 Spoliatus ibo. quid moror sedes meas?
 Montem Citharon redde, & hospitium mihi
 Illud meum restitue, vt expirem tenes,
 Vbi debui infans: recipe supplicium vetus
 Semper cruenta, saeue, crudelis, ferox
 Cum occidis, & cum parcis: olim iam tuum
 Est hoc cadauer: perage mandatum patris,
 Iam & matris: animus gessit antiqua exequi
 Supplicia. Quid me nata pessifero tenes
 Amore vinctum? quid tenes? genitor vocat:
 Sequor, sequor, iam parce. Sanguineum genus
 Insigne regni Laius erepti furit:
 Et ecce manes manibus insectis petit,
 Foditq; vultus. nata, genitorem vides:

ANT. Video ego: tandem spiritum inimicum exue.

OED. Desertor anime, fortis in partem tui.

Omitte pœnas lægidas longæ moræ,

Mortemque totam recipe. quid segnis traho:

Quid viuo: nullū facere iam possum scelus?

Possum miser. prædico, discede a patre,

Discede virgo: timeo post matrem omnia.

ANT. Vis nulla genitor a tuo nostrā manū

Corpore resoluēt, nemo me comitem tui

Eripiet vnquam: Labdaci clarā domum,

Opulenta fexro regnā germani petant:

Pars magna patris optimo e regno mea, est

Pater ipse: non hunc auferent fratres mihi,

Non si reuulso Iuppiter mundo tonet,

Mediumque nostros fulmē in nexus cadat,

Manum hanc remittam. prohibeas genitor licet,

Regam abnuentem, dirigam inuitum gradum.

Perire sine me non potes, mecum potes.

Si moreris, antecedo: si viuis, sequor:

Sed flecte mentem, pectus antiquum aduoca,

Victasque magno pectore æurnas doma:

Resiste: tantis in malis vinci malum est.

OED. Vnde in nefanda specimen egregium domet

Vnde ista generi virgo dissimilis suæ

Fortuna credis aliquis est ex me pius:

Non esset vnquam (fata bene noui mea)

Nisi vt noceret. ipsa se in leges nouas

Natura vertet, regeret in fontem citas

Reuolutus vndas amnis, & noctem afferet

Phæbæa lampas: Hesperus faciet diem

Vt ad miseras aliquid accedat meas:

Desiste cœpto virgo, ius vitæ, ac necis

Mea penes me est: regna deserni libens,

Deseris me, o anime, & pu-
fillus sis. Eris-
ne dūtaxat for-
tis in tui par-
tem, nec totus
eliges perire?

Regnum mei retineo : si fida es, comes,
 Duc vbi fit altis præruptum faxis iugum :
 Vbi torua rapidus ducat lîmenos vada:
 Duc vbi feræ sint, vbi fretum, vbi præceps locus,
 Si dux es, illuc ire morituro placet,
 Vbi sedit alta rupe semifero dolos
 Sphinx ore neçtens: dirige huc gressu pedem,
 Hic sifte patrem: dira ne sedes vacet,
 Monstrum repone maius: hoc saxum infidens
 Obscura nostræ verba fortunæ loquar,
 Quæ nemo soluat. Quid tam inextricabile t
 Aui gener, patris que riuales sui,
 Frater suorum liberum, & fratrum parens:
 Vno auia partu liberos peperit viro,
 Ac sibi nepotes. monstra quis tanta explicet
 Ego ipse, victæ spolia qui Sphingis tuli,
 Hærebo fati tardus interpres mei.
 Quid perdis vltra verba: quid pectus ferum
 Mollire tentas precibus: hoc animo sedet
 Effundere hanc cum morte luctantem diu
 Animam, & tenebras petere: nam sceleri hæc meæ,
 Parum alta nox est : Tartaro condi iuuat,
 Et si quid vltra Tartarum est, tandem libet.
 Ferrum negabis: noxias lapsa vias
 Claudes: & arctis colla laquies inferi
 Prohibebis: herbas, quæ ferunt lethum, auferes:
 Quid ista tandem cura proficiet tua:
 ANT. Pauca, o parens magnamime, miserandæ precos
 Vt verba natæ mente placata audias.
 Non te vt reducam veteris ad specimen domus,
 Peto, aut vt iras tempore, aut ipsa mora
 Fractas remisso pectore, ac placido feras,
 Et hoc decebat roboris tanti virum,

Non esse sub dolore, nec victum malis
 Dare terga: non est, vt putas, virtus pater
 Timere vitam, sed malis ingentibus
 Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
 Quis iam deorum (velle fac) quidquam potest
 Malis tuis adijcere: iam nec tu potes,
 Nisi hoc, vt esse te putes dignum nece:
 Non es, nec vlla pectus hoc cui pa attingit.
 Quid te efferauit: quid novos suffixerit
 Stimulos dolori: quid te ad infernas agit
 Sedes: quid ex his pellit: Vt careas die:
 Cares, Vt altis nobilem muris domum,
 Patriamque fugias: Patria tibi viuo perit.
 Natos fugis, matremque: Ab aspectu omnium
 Furtuna te summouit: & quidquid potest
 Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
 Regni tumultus, turba fortunæ prior
 Abscessit ante busta quem genitor fugis:
 OED. Me fugio: scelerum fugio concium omnium
 Pectus: manumque hanc fugio, & hoc cœlum, & deos
 Et dira fugio scelera, quæ feci nocens.
 Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
 Premo: has ego auras ore pestifero traho:
 Ego laticis haustu satior: aut vlllo fruor
 Alimæ parentis munere: ego castam manum
 Nefandus, incestificus, execrabilis
 Attrector: ego vlios aure concipio sonos:
 Absiste, nullas animus admittit preces,
 Nouamque poenam sceleribus quarit parem:
 ANT. Si nulla genitor causa viuendi tibi est,
 Hæc vna abundè est, vt pater natos regas
 Grauius furentes: tu impij belli minas
 Auertere vnus, tuque recordes potes.

Inhibere iuuenes, ciuibus pacem dare,
 Patriæ quietem, scœderi laso fidem.
 Vitam tibi ipse si negas, multis negas.
 O E D. Illis parentis vllus, aut æqui est amor
 Auidis cruoris, imperij, armorum, doli,
 Diris, scelestis, breuiter vt dicam, meis:
 Scio quo ferantur: quanta moliri parent.
 Ideoque lethi quero maturi viam,
 Morique propero, dum in domo nemo est meo
 Nocentior me. gnata quid genibus meis
 Fles aduoluta? quid prece indomitum domas;
 Vnum hoc habet fortuna, quo possim capi
 Inuictus alijs: sola tu affectus potes
 Molire duros, sola pietatem in domo
 Docere nostra: nil graue, aut miserum est mihi,
 Quod te sciam voluisse: tu tantum impera:
 Hic Oedipus Aegæa tranabit freta
 Iubente te: flammæque quas Siculo vomit
 De monte tellus igneos voluens globos,
 Excipiet ore: seque serpenti offeret,
 Quæ seua furto nemoris Herculeo furis
 Iubente te præbebit alitibus iecur,
 Iubente viuet.

EX HERCVLE FVRENTE.

Hercules, occiso Lyco Thebarum Rege, sacrificaturus, furere incipit, Megaramque coniugem suam, & filios interficit, Iunonem existimans, & Lyci sobolem. Tanti doloris impatiens Amphitryon Herculis pater morti se offert. Sed abducit eum Theseus. De fatigatus tandem Hercules in somnū

Somnum labitur. ~

ACTVS QVARTVS. HER.
CVLES. THESEVS AMPHI
tryon, Megara.

VLTRICE dextra fufus aduerfam Lycus
Terram momordit ore: tum quisquis comes
Fuerat tyranni, iacuit & pœnæ comes.

Nunc sacra patri victor, & superis feram,

Cæsisque meritas victimis aras colam.

Te te laborum socia, & adiutrix precor

Belligera Pallas, cuius in læua ciet

Aegis feroces ore saxifico minas.

Adsit Lycurgi donator, & rubri maris

Tectam virenti cuspidem thyrsu gerens:

Geminumque numen, Phœbus, & Phœbi foror,

Soror sagittis aptior, Phœbus lyra:

Date thura flammis. A M. Nate manantes prius

Manus cruenta cæde, & hostili expia.

HER. Utinam cruorem capitis iniussi deis

Libare possim, gratior nullus liquor

Tinxisset aras: victima haud vlla amplior

Potest, magisque opima mactari Ioui,

Qam gens iniqua. AM. Finitur genitor tuos

Opta labores detur aliquando otium,

Quiesque fessis. HER: Ipse concipiam preces

Ioue, meque dignas: stet suo cœlum loco,

Tellusque & æther: astra inoffensos agant

Æterna cursus. Sed quid hoc? medium diem

Cinxere tenebræ: Phœbus obscuro meat

Sine nube vultus: Quis diem retro fugat,

Agiturque in ortus: Vnde nox atrum caput

Ignota profert? Vnde tot stellæ polum
 Implent diurnæ? A M. Nate quod subitum hoc malum est?
 Quo nate vultus huc, & huc acres refert?
 Acieque falsum turbida coelum vides?
 H E R. Perdomita tellus, tumida cesserunt freta,
 Inferna nostros regna sensere impetus,
 Immune coelum est, dignus Alcida labor.
 In alta mundi spatia sublimis ferar,
 Petatur æther, astra promittit pater.
 Quid si negaret? non capit terra Herculem,
 Tandemque superis reddit. en vltro vocat
 Omnis deorum cœtus, & laxat fores?
 Iam monte gemino limitem ad superos agam.
 Videat tub ossa Pelion Chiron suum:
 In coelum Olympus tertio positus gradu
 Perueniet, aut mittetur. A M. Infandos proci
 Auerte sensus: pectoris sani parum,
 Magni tamen, compesce dementem impetum.
 H E R. Quid hoc: gigantes arma pestifera mouent?
 Profugit & umbras Tityus, ac lacerum gerens
 Et inane pectus, quam propè a cœlo stetit?
 Labat Cytharon, alta Pallene tremit,
 Marcenque Tempe. rapuit hic Pindi iuga,
 Hic rapuit Oethen, sauit horrendum Mimas.
 Flammifera Erinnyes verberè excusso sonat.
 Sed ecce proles regis inimici latet,
 Lyci nefandum semen: inuiso patri
 Hæc dextra iam vos reddet. excutiat leues
 Nervus sagittas, tela sic mitti decet
 Herculeæ. A M. Quo se cæcus inuergit furor?
 Vastum coactis flexit arcum cornibus,
 Pharetramque soluit, stridet emissa impetu
 Arundo, medio spiculum collo fugit

Vulnere relicto. H E R. Cæteram prolem eruam,
 Omnesque latebras. quid moror? maius mihi
 Bellum Mycenis restat, vt Cyclopea
 Euerfa manibus saxa nostris concidant.

Huc eat & illuc aula disiecto obice,
 Rumpatque postes, columen in pulsum labet:
 Procumbat omnis regia: hic video abditum
 Gnatum scelesti patris. A M. En blandas manus

Ad genua tendens voce miseranda rogat.
 Scelus nefandum, triste, & aspectu horridum.
 Dextra precantem rapuit, & circa furens
 Bis ter, rotatum misit: ast illi caput
 Sonat, cerebro terra disperso madet.

At misera paruam protegens natum sinu
 Megara, furenti similis è latebris fugit.
 H E R. Licet Tonantis profuga condaris sinu,
 Petet vndecunque te met hæc dextra, & feret.

A M. Quo misera pergis: quam fugam, aut latebras petis?
 Amplectere ipsum potius, & blanda prece
 Lenire tenta. M E. Parce iam coniux precor,
 Agnosce Megaram, natus hic vultus tuos,
 Habitique reddit: cernis, vt tendat manus?

H E R. Teneo nouercam: sequere, da pœnas mihi,
 Sed ante matrem paruulum hoc monstrum auferam,

M E. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?

A M. Pauesfactus infans igneo vultu patris
 Perit ante vulnus: spiritum rapuit timor.

In coniugem nunc claua libratur grauis,
 Perfregit ossa, cernere hoc audes nimia

Viuax senectus: si piget luctus, habes
 Mortem paratam: pectus in tela indue.

T H E. Quo te ipse genitor obuium mortis ingeris?

Quo pergis amens? profuge, & obiectus late,

Vnamque manibus aufer Herculeis scelus.

H E R.

H E R. Bene habet, pudendi regis excisa est domus,
 Tibi hunc dicatum, maximi coniux Iouis,
 Gregem cecidi: vota perfolni libens.

A M. Nondum litasti, nate, consumma sacra.
 Stat ecce ad aras hostia, expectat manum
 Cervice prona: præeo, occurro, insequor,
 Macta. Quid hoc est: errat acies luminum?
 Oculisque mœror hebetat: an video Hercules
 Manus trementes? vultus in somnum cadit,
 Et fessa ceruix capite summissa labat,
 Flexo genu: iam totus ad terram ruit,
 Vt cæla syluis ornus, aut portus mari
 Datura moles. viuis: an letho dedit
 Idem tuos qui misit ad mortem furor?
 Sopor est, reciprocos spiritus motus agit.
 Detur quieti tempus, vt somno grauis
 Vis victa morbi pectus oppressum leuet.
 Remouete famuli tela, ne repetat furens.

EX HIPPOLYTO.

*Hippolytum castissimum adolescentem, vitæque à
 mulierum blanditijs remotæ cupidum, à proposito*

Nutrix conatur auertere. ∞

Quid huc seniles fessa moliris gradus
 O fida nutrix, turbidam frontem gerens,
 Et mœsta vultus: sospes est certe parens?
 Sospesque Phædra: stirpis & geminæ iugum?
N V T, Metus remitte, prospero regnum in statu est,
 Domusque notens forte felici viget.
 Sed tu beatis mihiior rebus veni,
 Nanque anxiam me cura sollicitat tui,
 Quod te ipse poenis grauibus infestus grauas.

Quem fata cogunt, hic quidem viuat miser:
 At si quis vltro se malis offert, volens,
 Sequē ipse torquet, perdere est dignus bona,
 Quis nescit vti, potius annorum memor
 Mentem relaxa, motibus festis facem
 Attolle, curas Bacchus exoneret graues.
 Aetate fruere, mobili cursu fugit.

Tristem iuuentam solue: nunc luxur rapis.
 Effunde habenas, optimos vitæ dies
 Effluere prohibe: propria describit Deus
 Officia, & æuum per suos ducit gradus.
 Læticia iuuenem, frons decet tristis senem
 Quid te coerces, & necas rectam indolem?
 Proinde vitæ sequere naturam ducem,
 Urbem frequenta, ciuium cætus cole.

H I P. Non alia magis est libera, & vitio carens,
 Ritusque melius, vitæ, quæ priscos colat,
 Quam quæ, relictis mœnibus, syluas amat:
 Non illum auaræ mentis inflammat furor,
 Qui se dicauit montium infontem iugis:
 Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
 Non pestilens inuidia, non fragilis fauor:
 Non ille regno seruit, ac regno immittit et,
 Vanosque honores sequitur, aut fluxas opes.
 Spei, metusque liber: haud illum nige,
 Edaxque liuor dente degeneri petit:
 Nec scelera populos inter atque vrbes sita
 Nouit: nec omnes conscius strepitus pauet.
 Sed dux malorum fœmina & scelerum artifex;
 Obsedit animos: cuius incestæ stupris
 Fumant tot vrbes, bella tot gentes gerunt,
 Et versa ab imo regna tot populos premunt.
 Sileantur aliæ, sola coniux Aegæi

Melæa reddit foeminas dirum genus.

N V T. Cur omnium fit culpa paucarum scelus?

H I P. Detestor omnes, horreo, fugio, execror,

Sit ratio, sit natura, sit dirus furor:

Fugisse placuit. Ignibus iunges aquas,

Et amica ratibus antè promittet vaua

Incerta Syrtis: antè ab extremo sinu

Hesperia Tethys lucidum attollet diem,

Et ora damis blanda prædebunt lupi,

Quam victus animum foeminae mitem geram.

N V T. Sepe obstinatis induit frænos amor,

Et odia mutat. regna materna aspice,

Illæ feroces sentiunt Veneris iugum:

Testaris istud vnicus genitus puer.

H I P. Solamen vnum matris amissæ fero,

Fugisse quod iam foeminas omnes licet.

N V T. Vt dura cautes vndique intractabilis

Resistit vndis, & lacessentes aquas

Longè remittit, verba sic spernit mea.

Sed Phædra præceps graditur impatiens moræ,

Quo se dabit fortuna? quo verget furor?

Repente terræ corpus exanimum cadit,

Et ora morti similis obduxit color.

Attolle vultus, dimoue vocis moras.

IN HERCVLE OCTAVO, CHORVS.

Herculis mortē luget, solatq; homines vaticinās

illū deorū numero adscribēdū. Precat̄ quoq; Iouē,

vt tali hominū vindice, ac defensore sublato, vel

substituatur alium vel cesset iam postmodo feras,

& monstra producere.

Odeus mundi radiate Titan,

Dic sub aurora positus Sabæis,

Dic

INSTITVTIONVM.

Dic sub occafu pofitis Iberis,
Quique feruentem patiuntur axem,
Quique sub plauftro patiuntur Vrfæ:
Dic ad æternos properare manes
Herculem, & regnum Canis inquieti,
Vnde non vnquam remeavit vllus.
Pallidus mortas specularè teras,
Et caput turpes nebula pererrent.
Quando, pro Titan, vbi, quo ve fummo
Herculem in terris alium fequeris?
Quas manus orbis mifer invocabis?
Si qua sub terra numerosa peffis
Sparget intentam rabiem draconis:
Arcadam fi quis populi vetuffi
Fecerit fylvas aper inquietas:
Thaciæ fi quis Rhodopes alumnus
Durius terris Elices niuofæ
Sparget humano ftabulum cruores:
Quis dabit pacem populo timenti,
Siquid irati fuperi per vrbes
Iufferint nafci: iacet omnibus par,
Quem parem tellus genuit Tonanti.
Planctus immenfas refonet per vrbes,
Et comas nullo cohibente nodo,
Fœmina exertos feriat lacertos.
Vadis ad Lethen, Stygiumque litus.
Vnde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad manes miferandus, vnde
Morte deuicta tuieras triumphum,
Vmbra nudatis venies lacertis,
Languido vultu, trepidoque collo:
Teque non folum feret illa puppis.
Non tamen viles eris inter vmbas,
Aeacumq; inter, geminosq; Cretas

Facta

Facta discernens. Fieri tyranni
 Parcite o dites, inhibete dextras.
 Laudis est, purum tenuisse ferrum,
 Dumque regnabas minimum cruentis
 In tuas vrbes licuisse factis.
 Sed locum virtus habet inter astra:
 Sedis Arctœ spatium tenebis:
 An grauis Titan vbi promit æstus:
 An sub œcafū rapido nitebis,
 Vnde commisso resonare ponto
 Audies Galpen: loca quæ sereni
 Deprimas coeli: quis erit recepta
 Tutus Alcide locus inter Aftar:
 Horrido tantum procul a Leone
 Det pater sedes, calidæque Cancro:
 Ne tuo vultu tremefacta leges
 Afta conturbent, trepidetque Titan.
 Vere dum flores venient tepenti,
 Et comam fyluis hyemes recident,
 Vel comam fyluis reuocabit æftas,
 Pomaque autumnno fugiente cedent.
 Nulla te terris rapiet vetuftas.
 Tu comes Phæbo, comes ibis aſtris.
 Ante nafcetur ſeges in profundo,
 Vel fretum dulci reſonabit vnda.
 Ante difcedet glacialis Vrſæ
 Sidus: & ponto vetito fruetur,
 Quam tuas laudes populi quieſcant.
 Te pater rerum miſeri precamur,
 Nulla naſcatur fera, nulla peſtis,
 Non duces ſænos-miſeranda tellus
 Horreat, nulla dominetur aula,
 Cui poteſt ſolum decus eſſe regni.

Semper intensum tenuisse ferrum.
 Si quid in terris iterum timetur,
 Vindicem, terræ petimus relicta:
 En quid hoc? mundus sonat, ecce moeret,
 Moeret Alciden pater: an deorum
 Clamor? an vox est timidæ nouerca:
 Hercule an viso fugit astra Iunoe
 Pondere an lassus titubauit Atlas?
 An magis diri tremuere manes
 Herculem, & visum canis inferorum
 Fugit abruptis trepidus catenis:
 Fallimur: lato venit ecce vultu
 Quem tulit Pæan, humerisque tela
 Gestat, & notas populis pharetras
 Herculis hares.

Philoctete namque Peantis filio arcum, & sagittas moribūd⁹ Hercules dono obtulerat. Vt Actu.

q. refertur —

IN THYESTE CHORVS.

Gaudet primò Thyestem, & Atreum ad amicitiam denique rediisse. Deinde in ambitiosæ vitæ vituperationem, suaque sorte contentæ laudem, exspatiatur. Docet que interim in quo vera regnandi vario sit posita.

Tandem Regia nobilis
 Antiqui genus Inachi
 Fratrum composuit minas.
 Quis vos exagitat furor
 Alternis dare sanguinem,

Et sceptrum scelere aggredi
 Nescitis cupidi arcium,
 Regnum quo iaceat locus
 Regem non faciunt opes,
 Non vestis Tyria color,

Non

Non frontis nota regia,
 Non auro nitidæ trabes.
 Rex est, qui posuit metus,
 Et diri malâ pectoris:
 Quem non ambitio impotens
 Et nunquam stabilis fauor
 Vulgi præcipitis mouet.
 Nō quidquid fodit Occidēs,
 Aut vnda Tagus aurea
 Claro deuehit alueo:
 Non quidquid Lybicus terit
 Feruens aræ messibus.
 Quem non concutiet cadens
 Obliqui via fulminis;
 Non Eurus rapiens mare,
 Aut sauo rapidus freto
 Ventosi tumor Adriæ:
 Quem non lancea militis
 Nō strictus domuit Chalybs
 Qui, tuto positus loco,
 Infra se videt omnia,
 Occurritque suo libens
 Fato, nec queritur mori.
 Reges conueniant licet,
 Qui rubri vada litoris,
 Aut gemmis mare lucidum
 Latè sanguineum tenent;
 Aut qui Caspia fortibus

Recludunt iuga Sarmatis
 Certet Danubium licet
 Audet qui pedes ingredit
 Et quocunq; loco iacent
 Setes vellere nobiles.
 Mens Regnū bona possidet,
 Nil vllis opus est equis,
 Nil armis, & inertibus
 Telis, quæ procul ingerit
 Parthus cum simulat fugas.
 Admotis nihil est opus
 Vrbes sternere machinis
 Longè saxa rotantibus.
 Rex est, qui metuit nihil.
 Hoc Regrum sibi quisq; dat.
 Stet quicumq; volet potens,
 Aulæ culmine lubrico:
 Me dulcis saturet quies.
 Obscuro positus loco,
 Leni perfruar otio.
 Nullis nota Quiritibus
 Aetas per tacitum suat
 Sic, cum transferint meū
 Nullo cum strepitu dies,
 Plebeius moriar senex.
 Illi mors grauis incubat,
 Qui notus nimis omaibus,
 Ignotus moritur sibi.

EX OCTAVIA.

*Querit Seneca Philosophus calamitatē sui tēporis
 Frustraque diffusa et Neroni secundas, viuentē
 Octavia legitima vxore, nuptias.*

ACTVS SECVNDVS. SENECA

Quid me, potens fortuna, fallaci mihi
 Blandita vultu, forte contentum mea
 Altè extulisti: grauius vt ruerem edita
 Receptus arce, totque prospicerem metus
 Melius latebam, procul ab inuidia malis
 Remotus, inter Corthici rupes maris:
 Vbi liber animus, & sui iuris, mihi
 Semper vacabat, studia recolenti mea.
 Neglecta terras fugit, & mores feros
 Hominum, & cruenta caede pollutas manus
 Astraea virgo, siderum magnum decus.
 Cupido belli creuit, atque auri fames.
 Totum per orbem maximam exortum est malum;
 Collecta vitia per tot atates diu
 In nos redundant: seculo premimur graui,
 Quo scelera regnant, sanit impietas furens.
 Turpi libido Venere dominatur potens.
 Luxuria victrix orbis immensas ope s
 Iam pridem auaris manibus, vt perdat, rapit.
 Sed ecce gressu fertur attonito Nero,
 Trucique vultu. quid ferat mente horreo.

NERO, PRAEFECTVS. SENECA.

Perage imperata, mitte qui Plauti mihi,
 Sylleque carsi referat abscissum caput.
 PRA. Iussa haud morabor, castra confestim petam.
 SEN. Nihil in propinquos temere constitui decet.
 NER. Iustum esse facile est, cui vacat pectus metu.
 SEN. Magnum timoris remedium clementia est.
 NER. Extinguere hostem, maxima est virtus ducis.
 SEN. Seruare ciues maior est patria patri.
 NER. Praecipere mitem conuenit pueris senem.
 SEN. Regenda magis est feruida adolescentia.
 NER. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.

NER

SEN. Crede obsequenti parcius, lenis est dea.

NER. Inertis est, nescire quid liceat sibi.

SEN. Id facere laus est, quod decet, non quod licet.

NER. Calcat iacentem vulgus. SEN. Inuisum opprimit.

NER. Ferrum tuetur principem. SEN. Melius fides.

NER. Decet timeri Cætare. SEN: At plus diligi.

NER. Metuâc necesse est S. Quidquid exprimitur graue est.

NER. Iussisque nostris pareant: SEN. Iusta impera.

NER. Statuam ipse. SEN. Quæ consensus efficiat rata.

NER. Despectus ensis faciet. SEN. Hoc absit nefas.

NER. An patiar vltro sanguinem nostrum peti

Iniunctus, & contemptus, vt subito opprimar:

Tollantur hostes ense suspecti mihi

Inuisa coniux pereat, vt charum sibi

Fratrem sequatur: quidquid excelsum est, cadat.

SEN. Pulchrum eminere est inter illustres viros,

Consulere patriæ parcere alicui, fera

Cæde abstinere, tempus atque iræ dare,

Orbi quietem, sæculo pacem suo.

Hæc summa virtus, petitur hac cælum via.

Sic ille patriæ primus Augustus parens

Complexus astra est, colitur & templis deus.

Tu pacis autor, generis humani arbiter

Electus, orbem tu sacra specie regis

Patriæ parens. quod nomen, vt serues, petit,

Suosque ciues Roma commendat tibi.

NER. Munus Deorum est, ipsa quod seruit mihi

Roma & senatus, quodque ab iniunctis preces,

Humilesque voces exprimit nostri metus,

Seruare ciues & principi, & patriæ gænes,

Claro tumentes genere, quæ dementia est:

Nos quoque manebunt astra, si seuo prior

Ense occuparo quidquid infestum est mihi.

Dignaque nostram sobole fundaro domum.

Dignamque thalamis coniugem inueni meis

Genere, atque forma, victa cui cedat Venus,

Iouisque coniux, & ferox armis Dea.

SEN. Probitas, fidelique, coniugis mores, pudor,

Placeant marito: sola perpetuo manent

Subiecta nulli, mentis, atque animi bona.

Florem decoris singuli carpunt dies.

NER. Omnes in vnam contulit laudes Deus,

Talemque nasci fata voluerunt mihi.

SEN. Recedat a te, temere ne credas, amor.

NER. Quem submouere fulminis dominus nequit

Cœli tyrannum, sæua qui penetrat freta,

Ditisque regna, detrahit superos polo:

SEN. Volucrem esse amorem fingit immitem Deura

Mortalis error: arinat & telis manus,

Arcusque sacros instruit sæua face:

Genitumque credit Venere, Vulcano fatum.

Vis magna mentis, blâdus, atque animi calor

Amor est, iuuenta gignitur, luxu, otio:

Nutritur inter læta fortunæ bona.

Quem si fouere atque alere desistas, cadit,

Brenique vires perdit extinctus suas.

NER. Prohibebor vnus facere quod cunctis licet

SEN. Maiora populus semper, a summo exigit.

NER. Libet experiri, viribus fractus meis,

An cedat animis temerè conceptus furor.

SEN. Obsequere potius ciuibus placidus tuis.

NER. Male imperatur, cum regit vulgus duces.

SEN. Nihil impetrare, cum valet, iuste dolet.

NER. Exprimere ius est, ferre quod nequeunt preces.

SEN. Negare durum est. NER. Principem cogi nefas.

SEN. Permittat ipse. NER. Fama sed victum feret.

SEN. Leuis atque yana. NER. Sit licet, multos notat.
 SEN. Excelsa metuit. NER. Non minus carpit tamen.
 CEN: Facile opprimetur, merita te diui patris,
 Actasque frangant, coniugis probitas, pudor.
 NER: Desiste tandem iam grauis nimium mihi
 Instare: liceat facere quod Seneca improbat.
 Quin destinamus proximam thalamis ducere.

CHORVS IN THYESTE.

Agit de rerum humanarum, siue in prosperis, siue in aduersis vicissitudine, atque incōstantia

Nulla fors longa est: dolor, ac voluptas
 Inuicem cedunt, breuior voluptas.
 Ima permutat breuis hora summis.
 Ille qui donat diadema fronti,
 Quena genu nixæ tremuere gentes,
 Cuius ad nutum posuere bella
 Medus, & Phœbi propioris Indus,
 Et Dacæ Parthis equitem minati,
 Anxius sceptrum tenet, & mouentes
 Cuncta dynastas, metuitque casus
 Mobiles, rerum, dubiumque tempus.
 Vos, quibus rector maris, atque terræ
 Ius dedit magnum necis, atque vitæ.
 Ponite inflatos, tumidosque vultus
 Quidquid a vobis minor extimescit,
 Maior hoc vobis dominus minatur.
 Omne sub regno grauiore regnum est.
 Quem dies vidit veniens superbum,
 Hunc dies vidit fugiens iacentem.
 Nemo confidat nimium secundis,
 Nemo desperet meliora, lapsus.

Miscet hæc illis, prohibetque Clotho
 Stare fortunam, rotat omne fatum.
 Nemo tam diuos habuit fauentes,
 Craffinum vt possit sibi polliceri.
 Res deus nostras celeri citatas
 Turbine versat.

**EX TERENCE COMEDIA,
 QUAE HEAUTONTIMORVMENOS.**

Idest, se ipsum excrucians.

PROLOGVS.

NE enī sit vestrum mirum, cur parteis seni
 Poeta dederit, quæ sunt adolescentium,
 Id primum dicam: deinde, quid veni eloquar.
 Ex integra Græca, integram comœdiam
 Hodie sum acturus Heautontimorumenon,
 Duplex quæ ex argumento facta est simplici.
 Habet bonorum exemplum: quo exemplo sibi
 Licere id facere, quod illi fecerunt, putat.
 Tum quod maleuolus vetus poeta dicitur,
 Repente ad studiū hunc se applicasse musici,
 Amicum ingenio fretum, haud natura sua:
 Arbitrium vestrum, vestra existimatio
 Valebit, quamobrem omnibus vos oratos volo,
 Ne plus iniquam possit, quam æquum oratio.
 Adeste æquo animo: date potestatem mihi,
 Statariam agere vt liceat per silentium:
 Ne semper feruus currens, iratus senex,
 Edax parasitus, sycophanta autem impudens,
 Auarus leno, assidue agendi sint mihi
 Clamore summo, cum labore maximo.
 Mea causa causam hanc iustam esse animū inducite,
 Vt aliqua pars laboris minuatur mihi.

Nam nunc nouas qui scribunt, nihil parcunt seni:
 Si qua laboriosa est, ad me curritur:
 Sin lenis est, ad alium defertur gregem.
 In hac est pura oratio: experimini,
 In vtranque partem ii. genium quid possit meum.
 Si nunquam auarè pretium statui arti mea,
 Et equin esse quæstum in animum induxi maximum,
 Quam maximè seruire vestris commodis:
 Exemplum statuite in me, vt adolescentuli
 Vobis placere studeant potius, quam sibi.

Anxio conficit dolore Menedemus, quod Cliniam filium abire in militiã compulerit. Hinc verò amicus Chremes consolatur.

ACTVS. I. SCENA. I. CHREMES.

Menedemus.

Quæquam hæc inter nos nuper notitia admodum est,
 Inde adeo, quod agrum in proximo hic mercatus es,
 Nec rei ferè sanè amplius quicquam fuit:
 Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas
 (Quod ego in propinqua parte amicitia puto)
 Facit, vt te audacter moneam, & familiariter,
 Quod mihi videre præter ætatem tuam
 Facere, & præterquam res te adhortatur tua,
 Nam pro Deum atque hominum fidem, quid vis tibi aut
 Quid quaris; annos sexaginta natus es,
 Aut plus eo, vt conijcio: agrum in his regionibus
 Meliorem, neque pretij maioris nemo habet:
 Seruos compluteis: proinde quasi nemo fiet,
 Ita tute attentè illorum officia fungere.
 Nunquam tam manè egredior, neque tam vespere
 Domum reuertor, quin te in fundo conspicer
 Fodere, aut arare, aut aliquid ferre: denique

Nullum

Nullum remittis tempus, neque te respicis.

Hæc non voluptati esse, satis certo scio.

At enim, dices; me, hic quantum operis fiat, pœnitets

Quod in opere faciundo operæ consumis tuæ,

Si sumas in illis exercendis, plus agas.

M. Chreme, tantumne est ab re tua otij tibi,

Aliena vt cures, eaque, nihil quæ ad te attinent?

Ch. Homo sum, humaui a me nihil alienum puto.

Vel me monere hoc, vel percontari puta:

Rectum est, ego vt faciam, non vt deterream.

M. Mihi sic est vsus; tibi vt opus est factu, face.

C. An cuiquam est vsus homini, se vt cruciet? M. Mihi est.

C. Siquid laboris est, nollem: sed quid isthuc mali est?

Quæso, quid de te tantum meruisti? M. eheu.

C. Ne lacruma, atque isthuc quicquid est, fac me vt sciam:

Ne retice: ne verere: crede inquam mihi,

Aut consolando, aut consilio, aut re inuero.

M. Scire hoc vis? C. hac quidem causa, qua dixi tibi.

M. Dicitur, C. at istos rastrof interea tamen

Depone: ne labora. M. Minimè. C. quam rem agis?

M. Sine, sine, vacuum tempus ne quod dem mihi

Laboris. C. non sinam inquam. M. ah non æquum facis.

C. Hui. tam graueis hos quæso: M. sic meritum, est meum.

C. Nunc loquere. M. filium vnicum adolescentulum

Habeo: at quid dixi habere me? imo habui Chreme:

Nunc ne habeã, nec ne, incertũ est. C. quid ita isthuc M. scies.

Est e Corintho hic aduena anus paupercula,

Eius filiam ille amare cœpit perditẽ,

Vbi rem rescui, cœpi non humanitus,

Neque vt animum decuit ægrotum adolescentuli,

Tractare: sed vi & via pertulgata patrum.

Quotidie accusabam: Hem, tibi ne hæc diutius

Licere speras facere, me viuo patre?

Erras, si id credis, & me ignoras Clinia.
 Ego te meum esse dici tantisper volo,
 Dum, quod te dignum est, facies, sed si id non facis,
 Ego, quod me in te sit facere dignum, inuenero.
 Nulla adeo ex re isthuc fit, nisi ex nimio otio.
 Ego isthuc ætatis non amori operam dabam:
 Sed in Asiam hinc abij proptet pauperiem: atq; ibi
 Simul rem, & gloriam armis belli repperi.
 Postremo adeo res redijt: adolescentulus
 Sæpe eadem, & grauitè audiendo, victus est:
 Putauit me & ætate, & beneuolentia
 Plus scire, & prouidere, quam se ipsum sibi:
 In Asiam ad regem militatum abijt Chreime.
 C. Quid ais? M. clam me profectus, menses tres abest.
 C. Ambo, accusandi: & si illud inceptum tamen
 Animi est pudentis signum, & non infrenui.
 M. Vbi comperi ex ijs, qui ei fuere conscij,
 Domum reuertor mæstus, atque animo ferè
 Perturbato, atque incerto præ ægritudine.
 Asido: accurrunt serui: foccos detrahunt:
 Video alios festinare, lectos sternere,
 Cœnam apparare: pro se quisque sedulo
 Faciebat, quo illam mihi lenirent miseriam.
 Vbi video hæc, cœpi cogitare. hein, tot mea
 Solius solliciti sunt causa, vt me vnum expleant
 Ancillæ tot me vestiant: sumptus domi
 Tantos ego solus faciam: sed gnatum vnicum,
 Quem pariter vti his decuit, aut etiam amplius,
 Quod illa ætas magis ad hæc vtenda idonea est,
 Eam ego eieci hinc miserum iniustitia mea.
 Malo quidem me dignum quouis deputem,
 Si id faciam: nam vsque dum ille vitam illam colet
 Inopem, carens patria ob meas iniurias,

Interea vsque illi deme supplicium dabo,
 Laborans, quærens, parcens, illi seruiens.
 Ita facio profusus: nihil relinquo in aedibus,
 Nec vas, nec vestimentum. conrasi omnia:
 Ancillas, seruos, nisi eos, qui opere rustico
 Faciundo facile sumptum exerceant suum,
 Omneis produxi, ac vendidi: infcri vsi illico
 AEdes mercede: quasi talenta ad quindecim
 Coegi: agrum hunc mercatus sum: hic me exerceo
 Decreui, tantisper me minus iniuria,
 Chreme, meo gnato facere, dum suam miser:
 Nec fas esse vlla me voluptate hic frui,
 Nisi vbi ille huc factus redierit meus particeps.
 C. Ingenio te esse in liberos leni puto, &
 Illum obsequentem, si quis recte aut commodè
 Tractaret: verum neq; tu illum satis noueras,
 Nec te ille: hoc vbi sit, ibi non verè viuatur.
 Tu illum nunquam offendisti quanti penderes,
 Nec tibi ille est credere ausus, quæ est æquom patris:
 Quod si esset actum, hæc nunquam euissent tibi.
 M. Ita res est, fateor peccatum a me maximum est.
 C. Menedeme, at porro rectè spero illum tibi
 Saluom assuturum esse hic, confido propediem.
 N. Utinam Di; ita faxint. C. facient. nunc, si commo. lū est,
 Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.
 M. Non possum. C. cur non: quæso tandem aliquantulum
 Tibi parce: idem absens facere te hoc vult filius.
 M. Non conuenit, qui illum ad laborem impulerim,
 Nunc me ipsum fugere. C. sicine est sententia?
 M. Sic. C. bene vale. M. & tu. C. lacrymas excussit mihi,
 Miseretque me eius: sed vt diei tempus est,
 Monere oportet me hunc vicinam Phaniam,
 Ad cenam vt veni: ibo, visam si domi est.

Nihil opus fuit monitore: iam dudum domi
 Aiunt p[er] æsto apud me esse: egomet conuiuas moror.
 Ibo adeo hinc intro. sed quid crepuerunt fores?
 Hinc a me quisnam egreditur? huc concessero.

*Cliniam adolescentem rediisse nuntiat Clitipho
 parenti suo Chremeti. Parens autem ea oblata
 occasione, filium monet, vt alieno periculo sapiat,
 sibi que consulat. ~*

Actus. 1. Scena. 2. Clitipho, Chremes.

Nihil adhuc est, quod vereare Clinia: haudquaquam etiam
 cessant:

Et illum simul cum nuncio tibi hic ego affuturum

Hodie scio, proin tu solitudinem istam falsam. quæ te

Excruciat, amitas. C H. quicum loquitur filius? C L. pater

Quem volui, adibo. pater opportune aduenis. (adaest,

C H. Quid est. C L. hunc Menedemum nostri ne nostrum
 vicinum? C H. probe.

C C. Huic filium scis? C H. audiui, in Asia. C L. non est
 pater, apud

Nos est. C H. quid ais? C L. venientem, e naui egredientem
 adduxi illico

Ad cenam. nam mihi magna cū eo iam inde vsque a pueritia
 Semper fuit familiaritas. C H. voluptatem magnā nuncias:

Quam vellem Menedemum inuitatum, vt nobiscum hodie
 esset amplius,

Vt hanc læticiam nec opinanti primus ei obijcerem domi:

Atque etiam nunc tempus est. C L. caue faxis: non est
 opus pater.

C H. Quapropter? C L. quia enim incertum est etiā, quid
 se faciat. modo venit,

Timet omnia, patris itā, & animū parentis se erga vt fit suæ.

C H.

INSTITVTIONVM. 137

C H. Quid narrat? **C L.** quid ille? se miserum esse. **C H.** miserum? quod minus credere est?

Quid reliqui est, quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona?

Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, ditias:

Atque hæc perinde sunt, vt illius animus, qui ea possidet.

Qui vt scit, ei bona; illi, qui non vtitur rectè, mala.

C L. Imo ille senex fuit importunus semper: & nunc nihil magis

Vereor, quam ne quid in illum iratus plus satis faxit pater.

C H. Ille ne? sed reprimam me: nam, in metu esse hunc, illi est vile.

C L. Quid tute tecum. **C H.** dicam, vt vt erat, mansum tamen oportuit.

Fortasse aliquanto iniquior erat propter eius lubidinem:

Pateretur: nam quem ferret, si parentem non ferret suum:

Huncine erat æquom ex illius more, an illum ex huius viuere? &

Quod illum infimulant durum, id non est, nam parentum iniuria

Vniusmodi sunt ferme, paulo qui est homo tolerabilis.

Scortari crebro nolunt crebro conuiuariet:

Præbent exigue sumptû: & ea sunt tamen ad virtutè omnia.

Verum vbi animus semel se cupiditate deuinxit mala,

Neceffe est Clitipho consilia consequi consimilia. hoc

Scitum est, periculum ex alijs facere, tibi quod ex vsu fiet.

C L. Ita credo. **C H.** ego ibo hinc intro, vt videam, nobis quid cenæ fiet.

Tu, vt tempus est, diei, vide sis, ne quo hinc abeas longius.

Clitipho adolescens secum ipse loquens querit de Patre, vt mos est iuuenum paterna molestè se-

rentium consilia

Actus. 2. Seneca. 1. Clitipho.

Quam iniqui sunt patres in omnes adoleſcentis iudices
 Qui æquom eſſe cenſent, nos iam a pueris illico naſci
 ſenes,

Neq; illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia.
 Ex ſua libidine moderantur, quæ nûc eſt, non quæ olim fuit.
 Mihi ſi vnquam filius erit, nã ille facili me vteret pater:
 Nam & cognoscendi, & ignoſcendi dabitur peccati locus:
 Non vt meus, qui mihi per alium oſtendit ſuam ſententiam.
 Nunc ait, periculû ex alijs facito, tibi quod ex vſu fiet.
 Aſtutus: nã ille haud ſcit, quam mihi nunc ſurdo narret fa-
 bulam.

*Chremes Menedemo nuntiat ex Aſia rediſſe fi-
 lium, ex qua re Menemus incredibili gaudio per-
 funditur, & filio poſt hac indulgere magis inſti-
 tuit; quod quidẽ ei magnopere diſſuadet Chremes.*

Actus. 3. Seneca. 1. Chremes.

Menedemus.

Luceſcit: hoc iam ceſſo pultare oſtium
 Vicini; primum ex me vt ſciat ſibi filium
 Rediſſe: etſi adoleſcentem hoc noſſe intelligo.
 Verum, cum videam miſerum hunc tam excruciarier
 Eius abitu, celem tam inſperatum gaudium,
 Cum illi periculi nihil ex indicio fiet.
 Haud faciam: nam, quod poterò, adiutabo ſenem,
 Ita filium meum amico, atque æquali ſuo
 Video interuire, & ſocium eſſe in negotijs:
 Nos quoque ſenes eſt æquum ſenibus obſequi.
 M. Aut ego profecto ingenio egregiè ad miſeriam

Na tus

Natus sum: aut illud falsum est, quod vulgo audio
 Dicitur diem adimere aegritudinem hominibus.
 Nam mihi quidem quotidie augetur magis
 De filio aegritudo: & quanto diutius
 Abest, magis cupio tanto, & magis desidero.
 C. Sed ipsum foras egressum video: ibo: alloquar.
 Menedeme salue: nuntium adporto tibi,
 Cuius maxime te fieri participem cupis.
 M. Nunquidnam de gnato meo audisti Chreme?
 C. Valet atque viuit. M. vbinam est quæso? C. apud me domi.
 M. Meus gnatus? C. sic est. M. venit? C. Certe M. Ch. Meus
 venit? C. dixi. M. eamus, duc me ad eum obsecro.
 C. Non vult te scire se redij^o: etiam tuum
 Conspectum fugitat propter peccatum: tum hoc timet;
 Ne tua duricia illa antiqua etiam adaucta fiet. (mo.
 M. Non tu ei dixisti, vt effem? C. non. M. quamobrem Chre
 C. Quia pessumè isthuc in te, atq; in illum consulis,
 Si te tam leni, & victo esse animo ostenderis.
 M. Non possum: satis iam, satis pater durus fui. C. ah,
 Vehemens in vtrâq; partem Menedeme es nimis.
 Aut largitate nimia, aut parsimonia:
 In eandem fraudem ex hac re, atque ex illa incidet.
 Ita res Dij amabunt, vt tuarum miseritum est
 Menedeme fortunatum. M. faciat, quod lubet:
 Sumat, consumat, perdat: decretum est pati:
 Dum illum modo habeam mecum. C. si certum est tibi
 Sic facere, illud permagni referre arbitror,
 Vt nescientem sentiat te id sibi dare.
 M. Quid faciã? C. quiduis potius quam quod cogitas:
 Per alium quemuis, vt des: falli te finas
 Non nunc pecunia agitur: sed illud, quomodo
 Minimo periculo id demus, adolescentulo.
 Nam si semel tuum animum is intellexerit,

*Ecloga. 1. 3. 5. 9. Vel ipse interim Poeta loquēs,
alijsque sermonem affingens: vt eiusdem 2. 6. 7.
8. 10. Vel, quod rariùs aliquantò est, simplici v-
rens narratione, rerumq; expositione Poeta solus:
Vt. 4. —*

*Cùm, siue à verbo græco, & eligo latinis est,
siue à nomine, quod sermo dicitur, originē ducat,
Ecloga; aliud nihil est, quàm breue, selectumque
poema, siue colloquium. Eius partes duę, Princi-
pium, & Narratio. interdū aliquid Epilogi loco
adiungit. Interdū à Narratione incipit. Personas
humiles illa quidem, vt Comædia, verum tamen ru-
sticas & agrestes, non urbanas, quę sunt paulo e-
legãtiores, admittit. Ideoq; nomen accipit potissi-
mum à pastoribus.*

QVÆ ILLIVS MATERIA,
quod genus carminis, *Quę styli*
ratio. Cap. 2.

*Vt personas, ita & argumenta sumit ab agris, &
syluis. Tractat verò vota, gratulationes, lauda-
tiones, obtrectationes, altercationes, cohortationes,
pollicitationes, conquestiones, gaudia, pompas, cã-
tus, hilaritates, iocos, & similia. Verum omnia
olere agrū debēt. Regnat in Ecloga Hexameter,
quòd*

Ecloga. 1. 3. 5. 9. *Vel ipse interim Poeta loquēs,*
alijsque sermonem affingens: vt eiusdem 2. 6. 7.
 8. 10. *Vel, quod rariùs aliquantò est, simplici v-*
tens narratione, verumq; expositione Poeta solus
Vt. 4. —

Cùm, siue à verbo græco, q̄ eligo latinis est,
 siue à nomine, quod sermo dicitur, originē ducat,
Ecloga; aliud nihil est, quàm breue, selectumque
 poema, siue colloquium. Eius partes duę, Princi-
 pium, & Narratio. interdū aliquid Epilogi loco
 adiungit. Interdū à Nar. atione incipit. Personas
 humiles illa quidem, vt Comedia, verum tamen ru-
 sticas & agrestes, non urbanas, quę sunt paulo e-
 legatiores, admittit. Ideoq; nomen accipit potissi-
 mum à pastoribus.

QVÆ ILLIVS MATERIA,
 quod genus carminis, Quę styli
 ratio. Cap. 2.

Vt personas, ita & argumenta sumit ab agris, &
 syluis. Tractat verò vota, gratulationes, lauda-
 tiones, obtrecciones, altercationes, cohortationes,
 pollicitationes, conquestiones, gaudia, pompas, cā-
 tus, hilaritates, iocos, & similia. Verum omnia
 olere agrū debēt. Regnat in Ecloga Hexameter,
 quod

quod narrationibus videatur accomodatissimus, & cãtilenis rusticis idoneus, nec ineptus actioni, modo ne adsit granditas, ne vel longiore ambitu circumducatur. Laudatur autem, si primus, & quartus pes integra voce terminetur, vt *Ecl.* 3.

Frigidus, o pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

Quod studiosus quã Maro custodiuit Theocritus, nec à nobis anxietate nimia custodiendum. Fabula erit vna, & simplex, non tamen respuit digressiones. nec necesse erit semper esse allegoricam. Oratio splendore nimio, & ornamentis, grauitateq; & acumine sententiarum illustranda non est. Quãquam verborum quidem figuras amplectitur. vt *Ecloga.* 7.

Crudelis tu quoq; mater,

Crudelis mater magis, an puer improbus ille:

improbus ille puer, crudelis tũ quoq; mater.

Et passim in *Æcolicis*. Nec ineleganter, ad certa quedam intervalla reperitur versus is, qui (ex similitudine *Bissexti*, hoc est intercalaris diei, qui quarto quoq; anno *Februarij* dieb⁹ interseritur) intercalaris dicitur, vt *3. Eclo.*

Ducite ab vrbe domum, mea carmina, ducite *Daphnin*

DE AMÆBÆO CARMINE. Cap. III.

Habet non infrequent er *Ecloga Amæbæum* carmen

men à græco deductum verbo, q̄ significat alter-
nis respondere, est autē cum Personę rursū sibi re-
spondēt, equali numero versuum, & ita sese ha-
bet responsio, vt aut maius, aut contrariū aliquid
dicat. Tale est illud Ecloga. 3. inter Menalcam
Damœtamq̄, Palemone iudice, certamen.

Contrarium dicit.

D. Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres
Arboribus ventī, nobis Amaryllidis ira.

M. Dulce fatis humor, depulsis arbutus lacris,
Lenta salix foeto pecori, mihi solus Amyntas.

Maius dicit.

D. Pollio amat nostram, quamvis sit rustica, musam
Pierides vitularum lectori pascite vestro.

M. Pollio & ipse facit noua carmina: pascite taurū,
Iam cornu petat & pedibus qui spargat arenam.

Et ibi multa, multa etiā Eclo. 7. & apud Catullū
lib. 1. In Epithalamio sic incipiente

Vesper adest, iuuenes, consurgite, vesper Olympo
Expetata diu, vix tandem lumina tollit.

ECLOGA, CUI NOMEN TITYRVS. I.

Argumentum.

Cum, post occisum in Senatu Cæsarem, eius filius
Augustus occisores bello superasset, prædia Cre-
monensium, qui cōtra eum steterant, inter milites
distribuit suos. Quæ, cū satis non esset, Mātua-
norū etiā agros, qui vicini erant, eis dē attribuit.

Amisso

Amisso ergo prædio suo Virgilius Romam adiit,
 ubi & favore ingenij, & Pollionis Præfecti au-
 xilio illud tandem recuperavit. Inducitur itaque
 Melibeus (cuius nomine quemuis Mantuanum
 pastorem intelligimus) calamitatem suam deplo-
 rans, eamq; cum Tityri vicini sui felicitate com-
 parans: Tityrus autem (qui Virgilij personam ge-
 rit) recuperato prædio securus & gaudens, Au-
 gustum suæ buiusmodi felicitatis autorem laudib⁹
 in cælum effert.

MELIBŒVS TITYRVS.

Tityre, tu patula recubans sub tegmine fagi
 Siluestrem tenui musam meditaris auena:
 Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua:
 Nos patriam fugimus; tu Tityre lentus in umbra
 Formosam resonare doces Amaryllida silvas.
 T I. O Melibœe, deus nobis hæc otia fecit.
 Nanque erit ille mihi semper deus, illius aram
 Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.
 Ille meas errare boues, vt cernis, & ipsum
 Ludere, quæ vellem, calamo permisit agresti.
 M E. Non equidem inuideo, miror magis, vndique totis
 Vsq; adeo turbatur agris. en ipse capellas
 Protinus ager ago: hanc etiam vis Tityre duco,
 Hic inter densas corylos modo namque gemellos,
 Spem gregis, ah! filice in nuda connixa reliquit.
 Sæpe malum hoc nobis, si inens non læua fuisset,
 De cælo tactas memini prædicere quercus:
 Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

Sed t
 T I.
 Stult
 Paff
 Sic c
 Non
 Veru
 Qu
 M E
 T I.
 Can
 Relij
 Post
 Nar
 Ne
 Qu
 Pin
 No
 M
 Cu
 Tit
 Ips
 T
 Ne
 Hi
 Bi
 Hi
 Pa
 M
 Et
 L
 N
 N

Sed tamen, iste deus qui fit, da Tityre nobis.

T I. Urbem, quam dicunt Romam, Melibœe putasti
Stultus ego hic nostræ similem, quo sæpe solemus

Pastores ouium teneros depellere iectus.
Sic canibus catulos similet, sic matribus hædos

Noram, sic paruis componere magna solebam.
Verum hæc tantum alias inter caput extulit vrbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

M E. Ecquæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

T I. Libertas: quæ sera, tamen respexit inertem:
Candidior postquam tondenti barba cadebat:

Respexit tamen, & longo post tempore venit,
Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.

Nanque (fatebor enim) dum me Galatæa tenebat,
Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.

Quamuis multa meis exiret victima sepiis,
Pinguis & ingrata premeretur caseus vrbi.
Non vnquam grauis ære domum mihi dextra redibat.

M E. Mirabar, quid multa deos Amarylli vocares,
Cui pendere sua patereis in arbore poma.

Tityrus hinc aberat: ipsate Tityre pinus,
Ipsi te fontes, ipsa hæc arbutta vocabant.

T I. Quid facerem neque seruitio me exire licebat:
Nec tam præsentem alibi cognoscere diuos.

Hic illum vidi iuuenem, Melibœe, quotannis
Bis senos cui nostræ dies altaria fumant.

Hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
Pascite, vt ante, boues pueri submitte tauros.

M E. Fortunate senex, ergo tua rura manebunt,
Et tibi magna satis: quamuis lapis omnia nudus,

Limosoque palus obducatur pascua in neco:
Non insuetæ graues tentabunt pabula fortas.

Nec mala vicini pecoris contagia lædent.

K

Fortu

Fortunatus senex, hic inter flumina nota,
 Et fontes sacros frigus captabis opacum.
 Hinc tibi, quæ semper vicino ab limite sapes
 Hyblæis apibus florem depasta salicti,
 Sæpe leui somnum suadebit inire susurro.
 Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras.
 Nec tamen interea rauca, tua cura, palumbæ;
 Nec gemere acria cessabit turtur ab ulmo.
T I. Antè leues ergo pascentur in æthere cerui,
 Et freta destituent nudos in littore pisces;
 Antè, pererratis amborum finibus, exsul
 Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrinis
 Quam nostro illius labatur pectore vultus.
M E. At nos hinc alij sitientes ibimus Afros:
 Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxam;
 Et penitus toto diuisos orbe Britannos.
 En vnquam patrios longo post tempore fines,
 Pauperis & tuguri congestum cespite culmen,
 Post aliquot, mea regna videns mirabor aristas
 Impius hæc tam cultæ noualia miles habebit
 Barbarus has segetes en, quo discordia ciues
 Perduxit miseros: en quis conseruimus agros.
 Infere nunc Melibœæ pyros, pone ordine vites.
 Ite meæ, quondam felix pecus, ite capellæ.
 Non ego vos posthac, viridi proiectus in antro,
 Dumosa pendere procul de rupe videbo:
 Caruina nulla canam: non, me pascente, capellæ
 Florentem cytisum, & salices carpētis amaras.
T I. Hic tamen hæc mecum poteris requiescere noctem;
 Fronde super viridi, sunt nobis mitia poma,
 Castaneæ molles, & pressi copia lactis.
 Et iam summa procul villarum culmina fumant,
 Maioresque cadunt altis de montibus umbrae.

Erga, cui nomen Moeris. 9.

Argumentum.

Maronis fundus, in agrorū distributione illa ab Augusto militib⁹ facta, Arrio Centurioni sorte obrigerat. Is, Cæsaris decreto, cum iuberetur fundum restituere, ad eum rem egrè tulit, atq; impatiēter, ut Maronem planè interfecisset, nisi se ille precipitem misisset in Minciū. quod allegoricè inuit in Palæmone sub Menalce nomine bis verbis

M. E. Parcite, ones, nimium procedere, non bene ripæ
Creditor: ipse aries etiam nunc vellera ficcet.

Denuo itaq; Romā profectur⁹, procuratori suo, quē Meris representat, præcepit ut Arrij beneuolentiā, vsq; ad rediū suū, quo uomodo retineat, conseruetq;. Hoc ut exequat Meris, becos aliquot dono oblatur⁹ Arrio Mātiū proficisciē. Merin subsequit Lycidas pastor itineris causam inquirēs. Ibī naēt⁹ occasionem Meris tēporū illorū calamitatē deflet. Deinde unā Mantuam euntes eundi molestiam varijs subleuant cantilenis.

LYCIDAS, MOERIS.

L. Quo te Meri pedes: an quo via ducit in urbem?
M. O Lycida viui peruenimus, aduena nostri,
Quod nunquam veriti sumus, ut possessē agelli
Diceret: hoc mea sunt: veteres migrate coloni.
Nunc victi, tristes, quoniam fors omnia vertat,
Hos illi, quod nec bene vertat, mitemus haec.

V. Certè equidem audieram, qua se subducere colles
Incipiunt, mollique iugum demittere cliuo,

Vique ad aquam, & veteris iam fracta cacumina sagi
Omnia carminibus vestrum seruasse Menalcam.

M. Audieras, & fama fuit; sed carmina tantum
Nostra valent Lycida tela inter Martia, quantum
Chaonias dicunt aquila veniente columbas.

Quod nisi me quacunque nouas incidere lites
Antè sinistra caua monuisset ab ilice cornix;
Nec tuus hic Mœris, nec viueret ipse Menalcas.

L. Heu cadit in quemquam tantum scelus: heu tua nobis
Penè simul tecum solatia rapta Menalca.

Quis caneret nymphas; quis humum florentibus herbis
Spargeret: aut viridi fontes induceret umbrat

Vel quæ sublegit tacitus tibi carmina nuper,
Cum te ad delicias ferres Amaryllida nostras:
Tityre, dum redeo, (breuis est vsa) pasce capellas:
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caueo.

M. Immo hæc, quæ Varo necdum perfecta canebat.
Vare tuum nomen, superet modo Mantua nobis,
Mantua vâ miseræ nimium vicina Cremonæ,
Cantantes sublime ferent ad sidera cycni.

L. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos;
Sic cythiso pastæ dissentent vbera vaccæ:
Incipe, si quid habes, & me fecere poetam
Pierides: sunt & mihi carmina. me quoque dicunt
Vatem pastores. sed non ego credulus illis.
Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna
Digna, sed argutos inter strepere anser oïores.

M. Id quidem ago: & tacitus Lycida mecum ipse voluto,
Si valeam meminisse: neque est ignobile carmen.

Huc ades o Galatea. quis est nam ludus in vndis
Hic ver purpureum: varios hic flumina circum

Fundit humus flores hic candida populus antro
 Imminet, & lentæ te timent umbracula vites.
 Huc ades: insani feriant hæc littora fluctus.
 L. Quid, quæ te pura solum sub nocte canentem
 Audieram: numeros memini, si verba tenerem.
 M. Daphni, quid antiquos signorum suspicis orrus
 Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,
 Astrum, qua segetes gauderent frugibus, & quo
 Duceret apricis in collibus vua colorem.
 Infere Daphni pyros: carpent tua poma nepotes.
 Omnia fert ætas, animum quoque. sæpe ego longas
 Cantando puerum memini me condere soles.
 Nunc oblita mihi tot carmina: vox quoque Mœrim
 Iam fugit ipsa: lupi Mœrim videre priores.
 Sed tamen ista satis referet tibi sæpe Menalcas.
 L. Caussando nostros in longum ducis amores:
 Et nunc omne tibi stratum filet æquor, & omnes
 (Aspice) ventosi ceciderunt murmuris aure.
 Hinc adeo media est nobis via. nanque sepulchrum
 Incipit apparere Bianoris. hic, ubi densas
 Agricola stringunt frondes, hic Mœri canamus:
 Hic hædos deponet: tamen veniemus in urbem:
 Aut si, nox pluuiam ne colligat antè, veremur,
 Cantantes licet vsque (minus via lædet) eamus.
 Cantantes vt eamus, ego hoc te fasce leuabo.
 M. Desine plura puer, & quod nunc inquit, agamus.
 Carmina tum melius, cum venerit ipse, canemus.

ÆCLOGA, CVI NOMEN DAPHNIS. V.

Argumentum.

Menalcas & Mopsus, Daphnidis amici sui mor-
 tem desunt: alterque eius epitaphium, alter a-
 ptebesin canit idest, carmine in deorum numerum
 refert.

refert. *Sun.* qui per *Daphnidem Cæsare dictatorem* intelligi putent; paulo antè, quàm hæc scriberent vulnerib⁹ in *Curia confossum*. *Alij Quintilium Varum* accipiunt, in *Germania* cum tribus *legionibus æsum*. *Alij Flaccum Maronem* intelligi malunt, *Virgilij fratrem*, de quo extat per-
zulgatum quidem illud, sed incerti auctoris, distichon.

Tristia fata tui dum fles in *Daphnide Flacci*,
 Docte *Maro*, fratrem dijs immortalibus æquas.

ECLOGA, CVI NOMEN SILENVS. VI.

Argumentum.

Silenum in hac ecloga inducit, ebrium quidem illum, ut *Bacchi* educatorem decebat, sed tamen peritè secundum *Epicureorū* opinionem de rerū primordijs canentem idque in gratiam *Quintilij Vari*: qui una cū *Virgilio* huic sectæ operã dedit. Ceterum, quoniã hæc *Bucolici* carminis humilitatè nō satis conueniebāt, statim ab initio veniam precatur: neque ita multum argumento illi immorat⁹,
 statim ad fabulas transit.

POETA.

Prima *Syracusio* dignata est ludere versu
 Nostra, nec erubuit filuas habitare, *Thalia*.
 Cum canerem reges, & prælia, *Cynthus aurea*
 Vellit, & admonuit: *Pastorem Tityre* pingues
 Paicere oportet oves, deductum dicere carmen.

Nunc

INSTITUTIONVM.

152

Nunc ego (namque super tibi erunt, qui dicere laudes
 Vare tuas cupiant. & tristia condere bella)
 Agrestem tenui meditabor arundine musam.
 Non iniussa cano. si quis tamen hæc quoque, si quis
 Captus amore leget, te nostræ Vare myricæ,
 Te nemus omne canet. nec Phæbo gratior villa est,
 Quam sibi quæ Vari præscripsit pagina nomen.
 Pergite Pierides. Chromis & Mnasyllus in antro
 Silenum pueri somno videre iacentem,
 Inflatum hesternæ venas, vt semper, Iacho.
 Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,
 Et grauis attrita pendeat cantharus ansæ.
 Aggressi (nam scæpe senex spe carminis ambo
 Luserat) iniiciunt ipsis ex vincula fertis.
 Addit se sociam, timidisque superuenit Aegle,
 Aegle Naiadum pulcherrima: iamque videnti
 Sanguineis frontem moris, & tempora pingit.
 Ille dolum ridens, quo vincula nescitis: inquit.
 Soluite me pueri: satis est, potuisse videri.
 Carmina, quæc vultis, cognoscite: carmina vobis,
 Huic aliud mercedis erit. simul incipit ipse.
 Tum vero in numerum Faunosque serasque videres
 Ludere, tum rigidas motare cacumina quercus.
 Nec tantum Phœbo gaudet Parnassia rupes;
 Nec tantum Rhodope miratur, & Ismaris Orphea.
 Namque canebat, vti magnum per inane coacta
 Semina terrarumque, animæque, marisque fuissent,
 Et liquidi simul ignis: vt his exordia primis
 Omnia, & ipse tener mundi coacruerit orbis.
 Tum darare solum, & discludere Nerea ponto
 Coeperit, & rerum paulatim sumere formas.
 Jamque nouum vt terræ stupeant lucefcere solem,
 Altius atque cadant summotis nubibus imbres:

K 4

Incipiat

Incipiant silvæ cum primum surgere, cumque
 Rara per ignotos errent animala montes.
 Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
 Caucaſæſque reſert volucres, furtumque Promethæi.
 His adiungit, Hylam nautæ quo fonte relictum
 Clamaſſent, vt litus, Hyla, Hyla, omne ſonaret.
 Tum canit Heſperidum miratam mala pueliam:
 Tum Phaethontidas muſco circumdat amaræ
 Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos.
 Tum canit, errantem Perrneſi ad ſinmina Gallum
 Aonas in montes vt duxerit vna ſororum;
 Vtque viro Phœbi chorus aſſurrexerit omnis:
 Vt Linus hæc illi, diuino carmine paſtor,
 Floribus, atque apio crines ornatus amaro,
 Dixerit, Hôs tibi dant calamos (en accipe) muſæ,
 Aſcræo quos ante ſeni, quibus ille ſolebat
 Cantando rigidas deducere montibus ornos.
 His tibi Grynæi nemoris dicatur origo:
 Ne quis ſit lucus, quo ſe plus iactet Apollo
 Omnia quæ, phœbô quondam meditante, beatus
 Audiſt Eurotas, iuſſitque edifcere lauros,
 Ille canit: pulſæ referunt ad fidera valles:
 Cogere donec oues ſtabulis, numerumque referre
 Iuſſit, & inuito proceſſit Veſper olympo.

ECLOGA, CVI NOMEN MELI-
 bæus. VII. Argumentum.

*Amœbeum, Corydonis & Thyrsidis, certamen
 Virgilius reſert, ſub perſona Melibæi, qui dum
 caprum, à grege deerrantem quæreret, obuius for-
 tē factus eſt Daphnidi eiſdē certaminis iudicis,
 cuius*

cuius inuitatu, ac suafione, interim dum illi certarunt, sub umbra requieuit. Inruitur autem extremis versib⁹, Daphnidem pro Corydone pronūciasse. Quidam, Daphnidis nomine, Augustum intelligūt; Corydonis Virgiliū; Thyrsidis verò Arriū, qui, Iudice Augusto Cæsare, agros Virgilio restituere coactus est. Per Melibœum autē, qui amissam pecudem querit Mantuanus quisspiā intelligi potest, qui peculiū, agros vedelicet tuos, nondum receperat, quos illi recipiendos pollicetur Augustus, his verbis.

Huc ades, o Melibœ; caper tibi saluus, & hædi.

POETA SVB PERSONA MELIBŒI.

M. Fortè sub arguta confederat ilice Daphnis:

Compulerantque greges Corydon, & Thyrsis in vnū,
Thyrsis oues, Corydon distentas lacte capellas;

Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo,
Et cantare pares, & respondere parati.

Huc mihi, dum teneras defendo a frigore myrtos,
Vir gregis ipse caper deerrauerat: atque ego Daphnia

Aspicio. ille vbi me contra videt, ocyus, inquit,
Huc ades, o Melibœ: caper tibi saluus, & hædi:

Et, si quid cessare potes, requiesce sub vrabra.
Huc ipsi potum venient per prata iuenci:

Hic viridis tenera prætexit arundine ripas
Mincius. è que sacra resonant examina quercu.

Quid facerem: neque ego Alcippem, nec Phyllida habebam
Depulso a lacte domi quæ clauderet agnos:

Et certamen erat, Corydon cum Thyrside, magnusque
 Possidui tamen illorum mea serua ludo.
 Alternis igitur contendere versibus ambo
 Coepere: alternos Musæ meminisse volebant.
 Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.

CORYDON THYRSIS.

COR. Nymphæ, noster amor, Libethrides, aut mihi cæ-

Quale meo Codro, concedite (proxima phœbi (men

Versibus ille facit) aut, si non possumus omnes,

Hic arguta sacra pendebit fistula pinu.

THYR. Pastores hedera crescentem ornate poetâ

Arcades, inuidia rumpantur vt illa Codro:

Aut, si vltra placitum laudarit, baccare frontem

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

COR. Setosi caput hoc apri tibi Delia paruus,

Et ramosa Myco viuacis cornua cerui.

Si proprium hoc fuerit, læui de marmore tota

Punico stabis furas euincta cothurno.

THYR. Sinum lactis, & hæc te liba Priape quotânis

Expectare fat est: custos es pauperis horti,

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus: at tu,

Si fœtura gregem suppleuerit, aureus esto.

COR. Nerine Galathea, thymo mihi dulcior Hyblæ,

Candidior cynis, hedera formosior alba,

Cum primum pasti repetent præsepia tauri,

Si qua tui Corydonis habet te cura, venito.

THYR. Immo ego Sardois videar tibi amarior herbis,

Horridior rusco, proiecta viltior alga,

Si mihi non hæc lux toto iam longior anno est.

Ite domum pasti, si quis pudor, ite iuueni.

COR. Muscoli fontes, & somno mollior herba,

Et quæ vos rara viridis tegit arbutus umbra,

Solstitium pecori defendite. iam venit æstas

Torrída: iam læto turgent in palmitè geminæ.

THYR. Hic focus, & tædæ pingues: hic plurimus ignis

Semper, & assidua posses fuligine nigri.

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum

Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

COR. Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ:

Strata iacent passim sua quæq; sub arbore poma:

Omnia nunc rident. at, si formosus Alexis

Montibus his abeat, videas & flumina sicca.

THYR. Aret ager: vitio moriens fitit aeris herba:

Liber pampineas inuidit collibus umbras.

Phyllidis aduentu nostræ nemus omne virebit,

Iuppiter & læto descendet plurimus imbri.

COR. Populus Alcideæ gratissima, vitis laccho,

Formosæ myrtus Veneri, sua laurea Phœbo,

Phyllis amat corylos: illas dum Phyllis amabit,

Nec myrtus vincet corylos, nec laurea Phæbi.

THYR. Fraxinus in siluis pulcherrima, pinus in hortis;

Populus in fluijs, abies in montibus altis.

Sæpius at si me Lycida formosè reuifas,

Fraxinus in siluis cedet tibi, pinus in hortis.

FINIT POETA NARRATIONEM.

M. Hæc meministi, & victum frustra contendere Thyrsim.

Ex illo Corydon Corydon est tempore nobis.

ECLOGA, CVI NOMEN PHARMA-

centria, seu Venefica. VIII.

Argumentum.

*Nibil ferme, nisi periculosam sortem eo-
rum, qui amoris illecebris irretiri sese pa-
tiuntur, Ecloga continet. In priore etenim
parte insanus amator Damon, quod Nisa, quam
perdit*

*perditè ipse deperibat, Mopso fuisset matrimo-
nio coniuncta, in varias erumpit querelas. In po-
steriore autem Venefica quædam inducitur, quæ
magicis incantationibus animum viri, à quo sper-
nebatur, ad sui amorem conatur adducere.*

P O E T A.

Pastorum musam, Damonis, & Alphefibœi,
Immemor herbarum quos est mirata iuuenca
Certantes, quorum stupefactæ carmine lynces,
Et mutata suos requierunt flumina cursus,
Damonis musam dicemus, & Alphefibœi.
Tu mihi, seu magni superas iam saxa Timauri,
Sive oram Illyrici legis æquoris: en crit vnquam
Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta:
En erit, vt liceat totum mihi ferre per orbem
Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno:
A te principium: tibi desinet. accipe iussis
Carmina cœpta tuis, atque hanc sine tempora circum
Inter vitrices hederam tibi serpere lauros:
Frigida vix cælo noctis decesserat umbra,
Cum ros in tenera pecori gratissimus herba est:
Incumbens tereti Damon sic cœpit oliuæ.

D A M O N, A L P H E S I B O E V S.

D. Nascere, præque diem veniens age Lucifer alnum,
Coniugis indigno Nisæ deceptus amore
Dum queror, & diuos, quanquam nil testibus illis
Profeci, extrema moriens tamen alloquor hora.
Incipe Mænaios mecum mea tibia versus.
Mænaius argutumque nemus, pinosque loquentes
Semper habet, semper pastorum ille audit amores,
Panaque, qui primus calamos non passus inertes.

Incipe

INSTITUTIONVM.

157

Incipe Mænalius mecum, mea tibia versus.
 Mopso Nisa datur: quid non speremus amantes?
 Iungentur iam gryphes equis, atque sequenti
 Cum canibus timidi venient ad pocula dama.
 Mopse nouas incide faces: tibi ducitur vxor.
 Sparge marite nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.
 Incipe Mænalius mecum mea tibia versus.
 O digno coniuncta viro, dum despicias omnes,
 Dumque tibi est odio mea fistula, dumque capella,
 Hirsutumque supercilium, proluxaque barba,
 Nec curare deum credis mortalia quenquam.
 Incipe Nænalius mecum mea tibia versus.
 Sepibus in nostris paruam te rosida mala
 (Dux ego vester eram) vidi cum matre legentem
 Alter ab vndecimo tum me iam ceperat annus:
 Iam fragiles poteram a terra contingere ramos.
 Vt vidi, vt perij. vt me malus abstulit error
 Incipe Mænalius mecum mea tibia versus.
 Nunc scio quid sit Amor. duris in coribus illum
 Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes,
 Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.
 Incipe Mænalius mecum mea tibia versus.
 Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem
 Commaculare manus. crudelis tu quoque matre,
 Crudelis mater magis, an puer improbus ille:
 Improbus ille puer crudelis tu quoque mater.
 Incipe Nænalius mecum mea tibia versus.
 Nunc & oues vitro fugiat lupus: aurea duræ
 Mala ferant quercus: narcisso floreat alnus:
 Pinguia corticibus sudent electra myricæ.
 Certent & cygnis vlula: fit Tityrus Orpheus,
 Orpheus in filius, inter delphinas Arion.
 Incipe Mænalius mecum mea tibia versus.

Omnia

Omnia vel medium fiant mare. v:uite filæ.
 Præceps aerij specula de montis in vndas
 Deferar: extremum hoc munus morientis habeto.
 Desine Manalios, iam desine tibia versus.
 Hæc Damon: vos, quæ responderit Alphefibeus.
 Dicite Pierides, non omnia possumus omnes.
 A. Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vittas
 Verbenasque adole pingues, & mascula thura:
 Coniugis vt magicis sanos auertere sacris
 Experiar sensus..nihil hic nisi carmina desunt.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Carmina vel celo possunt deducere Lunam:
 Carminibus Circe siccius intauit Vlyssi:
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
 Ducit ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
 Licia circundo: terque hæc altaria circum
 Effigiem duco. numero Deus impare gaudet.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Necte tribus nodis ternos Amarylli colores.
 Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, vincula necto.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Limus vt hic durefcit, & hæc vt cera liquefcit
 Vno, eodemque igni: sic nostro Daphnis amore.
 Sparge molam, & fragilis incende bitumine lauros.
 Daphnis me malus vrit: ego hæc in Daphnide laurum.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Talis amor Daphnin, qualis, cum fessa iuuenum
 Per nemora, atque altos quærendo bucula lucos
 Propter aquæ riuum viridi procumbit in vlua
 Perdita, nec seræ meminit decedere nocti:
 Talis amor teneat, nec fit mihi cura mederi.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.

INSTITVTIONVM.

139

Has olim exuias mihi perfidus ille reliquit,
 Pignora chara sui: quæ nunc ego limine in ipso
 Terra tibi mando. debent hæc pignora Daphnia.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena
 Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto.
 His ego sæpe lupum fieri, & se condere filius
 Mœrin, sæpe animas imistexcire sepulcris,
 Atque fatas alio vidi traducere messes.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Fer cineres Amaryllidæ foras, rinoque fluenti,
 Transque caput iace, ne respexeris. his ego Daphnia
 Aggrediar. nihil ille deos, nil carmina curat.
 Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnia.
 Aspice: corripuit tremulis altaria flammis
 Sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse: bonus sit.
 Nescio quis certe est: & Hylax in limine latrat.
 Credimus: an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?
 Parcite, ab vrbe venit, iam parcite carmina, Daphnia.

ECCOGA, CVI NOMEN POLLIO. III.

Argumentum.

Quo tempore Asinius Pollio Germanici exercitus
 dux, Salonas Dalmatiæ vrbe expugnavit, nat⁹
 est ei fili⁹ cui ea de causa, Salonini nomē imposuit.
 Cùm autē Virgilius in Sibyllinis versibus legis-
 set nasciturum, sub idem tempus, admirabilem
 quendam puerum, qui orbem renouaret, Pollionis
 filio vaticinium accommodat. Intelligi autē debe-
 re de Virgineo partu, Christi; optimi Maximi
 omni

*omni felicitate feliciorib⁹ Natalitijs, est qui dū
bitet profectō nemo. ~*

Sicelides Musæ, paulo maiora canamus:

Non omne arbuta iuuant, humilesque myricæ.

Si canimus filuas, filuæ sint consule dignæ.

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.

Iam redit & virgo redeunt Saturnia regna.

Iam noua progenies celo dimittitur alto.

Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum

Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,

Castæ faue Lucina: tuus iam regnat Apollo.

Teque adeo, decus hoc æui, te co: sole inibit

Pollio, & incipient magni præcedere menses.

Te duce, si qua manent iceleris vestigia nostri,

Irrita perpetua soluent tornidine terras.

Ille deum vitam accipiet, diuisque videbit

Permixtos heroas, & ipse videbitur illis:

Pacatumque reget patrijs virtutibus orbem

At tibi prima puer nullo munuscula cultu

Errantes hederas passim cum baccare tellus,

Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho.

Ipsæ lacte domum referent distenta capellæ

Vbera, nec magnos metuent arrenra leones.

Ipsa tibi blandos fundent cunatula flores:

Occidet & serpens, & tallax herba veneni

Occidet: Assyrium vulgo nascetur amomum.

At simul heroum laudes, & facta parentis

Iam legere, & quæ sit, poteris cognoscere, virtus,

Molli paulatim flauescet campus arista,

Incultisque rubens pendebit sentibus vua,

Et duræ quercus sudabunt roscida mella.

Pauca tamen suberunt prisca vestigia fraudis,
 Quæ tentare Thetis ratibus, quæ cingere muris
 Oppida, quæ iubeant telluri insindere sulcos.
 Alter erit tum Typhis, & altera quæ vehat Argo
 Delectos heroas: erunt etiam altera bella,
 Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles:
 Hinc ubi iam firmata virum te fecerit ætas,
 Cedet & ipse mari vector, nec nautica pinus
 Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
 Non rastros patietur humus, non vinea falcem:
 Robustus quoque iam tauris iuga soluet arator:
 Nec varios discet mentiri lana colores:
 Ipse sed in pratis aries iam suauis rubenti
 Murice, iam croceo mutabit vellera luto:
 Sponte sua sandix pascentes vestiet agnos.
 Talia sacra, suis dixerunt, currite, iusis,
 Concordes stabili fatorum numine Parca.
 Aggredere o magnos (aderit iam tempus) honore
 Chara deum soboles, magnum Iouis incrementum.
 Aspice connexo nutantem pondere mundum,
 Terrasque tractusque maris, caelumque profundum,
 Aspice, venturo latentur ut omnia sacro.
 O mihi iam longæ maneat pars vltima vitæ,
 Spiritus &, quantum sat erit tua dicere facta.
 Non me carminibus vincet nec Thacius Orpheus
 Nec Linus: huic mater quamuis, atque hic pater adfit,
 Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.
 Pan etiam Arcadiæ mecum si iudice certet,
 Pan etiam Arcadiæ dicat se iudice victum.
 Incipe parue puer risu cognoscere matrem:
 Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
 Incipe parue puer, cui non risere parentes,
 Nec deus hinc mensa, dea nec dignata cubili est.

Extat Constantini Magni Imperatoris appositis-
sima Eclogę huius interpretatio, ad Christianãq;
veritatem accommodatio, apud P. Antoniũ Pos-
sevinum è Societate Iesu. lib. 17. Bibliothecę se-
lectę. Cap. 9. Vnde perspici potest, quàm latè
pateat campus ad grandiora illa in Eclogis canē-
da, quę Virgilius, aut non intelligens, aut, Ro-
manorũ Principũ metu, nolēs intelligere, cecinit.

☞ SATYRICA POESIS. ☞
NOMEN ORIGO, ET NATVRA

Satyræ. Cap. I.

POE Matis huius appellatio vnde nam tan-
dē facta sit, necdũ p certo affirmari potest.
A lancis genere inditiũ esse quibusdã placet: illo
nẽpe, quo sacris Cerealibus primitię in sevebantur
fructuũ dissimiliũ. Sic in satyra, inquit, varię ac
diuersę res tractari solēt, quib⁹ illa velut explet
☞ satiatur. Hinc, atque à satietate satyrã, quasi
saturã appellari visum est. A saliendo quoq; di-
ctã crediderũt aliqui, ob argumẽtorũ varietatem:
per quã fit, vt more satyri animãtis illi⁹ sine mo-
do atq; ordine huc illuc ferri, rapi, ac volitare vi-
deat. Quid si ab ipsis met satyris? quando in hoc
poemate videm⁹ dijs illis petulcis, lasciuis, dicaci-
bus dig-

bus digna proferri, & satyricis fabulis ista ipsa
 poesis successit. Inter ipsos enim actus tragœdiæ,
 aut etiam acta iam tragœdia, ut illius seueritas
 tristitiaq; risu, & hilaritate aliqua temperaretur,
 satyros inducebant, qui lusibus, iocis, scômatis
 fessum, & tam atrocibus rebus audiendis mœstû
 ac perturbatum spectatorem reficerent, atq; ad iu-
 cunditatem traducerent. Nam tragœdiæ ipsi bi-
 laritas & risus inimica sunt. Horat.

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,
 Mox etiam agrestes satyros nudauit, & asper
 Incolumi grauitate iocum tentauit: eo quod
 Illecebris erat & grata nouitate morandus
 Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.

Exclusi postea dicunturè tragœdia satyri, & mi-
 grant in comœdiam veterem illam satyra, vbi lo-
 cus procacitati & licentię satyrorum dari oppor-
 tunior videbatur. Chorus autem maximè satyricus,
 & acerbus fuit, ac ciues improbos nominatim, no-
 biles iuxta ac ignobiles carpere solitus est. Cũ igitur
 id potentioribus vehementer displiceret, & limites
 egredi chor⁹ putaret, sublat⁹ est. Itaq; Horat.

Successit vetus his comœdia non sine multa
 Laude, sed in vitium libertas excidit & vim
 Dignam lege regi. Lex est accepta, chorusque
 Turpiter obtinuit sublato iure nocendi.

Sed antiquę comœdię locum apud Latinos occupa-
uit satyra, quod genus poematis Gręci non fece-
runt, teste Quintil. Numeros latini mutarunt,
seu nouam quandam formam maledicendi atque
insensendi reppererunt. Primus satyrographus
Lucillius, Hic in ciuium vitijs liberrimè ac sal-
sissimè accusandis, planèque satyricè exagitan-
dis primo iambis vsus est: quemadmodum Varro
quoque post illum. Deinde senarios in hexame-
tros mutauit, quia hic versus narrationi congrue-
bat magis. Hinc Fabius & primùm fuisse Saty-
ricum, & insignem laudem adeptũ scripsit. Post
Lucillium numerantur Terentius Varro, Hora-
tius Persius, Iuuenalis.

ARGVMENTA, FINIS UTILITAS

Satyra. Cap. II.

QUÆ Madmodum prisę illius comœdię,
item iamborum, & quorundam epigram-
matum, ita satyrę quoque materia dici potest tur-
pitude vel risu digna, vel odio. Quocirca si quid
ridiculum, aut odiosum non est, habet autem lu-
ctum, terrorem, commiserationem, vt res tragœ-
diarum, in satyrā minimè cadit. Ergo in duo-
bus peccatorum vitiorũque generibus persequen-
dis

dis omne studium satyrici versabitur, quorum aliud risum, aliud detestationem mereatur. Quamquam aliquando flagitia & scelera magna etiam videntur, & multo falsius. Irridet & exagitat satyra inertes, parasitos, deformes, loquaces, ingratos, libidinosos, potatores, auaros, feneratorum, sicarios, fures, adulteros, &c. Rectè etiam fecerit, qui morbos animi satyræ subicerit, quòd in his non secus occupata est, quam medicorum ars in doloribus, vulneribus & ægrotationibus corporum. Proponit utraque sibi sanitatem: sed ista oratione, illa potionibus & herbis. Medicinas à bæ egrotis faciunt amaras, insuaves, & ingratas, secant, vrunt, non parcunt. Ergo satyram ad homines absterrendos à vitijs, & ad virtutem obiuergatione irrisiois eq; impellendos natam habemus cõfiteri. Ex quo patet, quanta sit eius utilitas: corriguntur nimirum peruersi, & reliqui aculeos poetarum istorum metuentes, à nequitia & scelere longius refugiunt. Et quoniam amore virtutis abstinere se à prauis actionibus nolunt, formidine huius pœnæ & infamiæ, quod nolunt, id facere compelluntur. Veruntamen ioci & sales satyrici carere obscœnitate rerum verborumque debent,

et crimina libidineſq; ita reprebendi, vt ne dum animos reorum purgare volumus, alios interim ſinceros et innocentes inquinemus, et ad morum turpitudinem quaſi inuitemus. —

ARTIFICIUM SATYRAE. Cap. III.

DOCVIMUS ſatyram quandam eſſe medicinam: quapropter ne ea ob amaritudinē ab egroto ſtatim reſpuatur, imitandi nobis erunt medici, de quibus ita Lucretius.

Nam veluti pueris abſinthia tetra medentes
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci ſtauoque liquore,
Vt puerorum ætas impronida ludificetur
Laborum tenuis, interea perpotet amarum
Abſinthii laticem, deceptaq; non capiatur,
Sed potius tali tactu recreata valeſcat.

Eodem prorsus modo illinendę ſunt quibusdam ſuauitatib⁹ obiurgationes ſatyricę, vt equiore animo excipiantur: iocis nempe et ſacetijs, quibus quodãmodo animi ad hanc alioqui amarã potionem exhauriendã preparantur et inducuntur. Quam rationem mirificè tenuit Horatius, qui admiſſus circum præcordia ludit, Perſio teſte. Verſutum, ſagax, callidum, diſertum, acutum ingenium hęc requiritur, et à leporibus minimè abhorrens atq; alienum. Vtebantur ſatyrici veteres plerunque fictis nominib⁹, cùm timerēt potētiores in ſe ciues

irritare, si eos aperte laceſſiſſent. Aliquando ita
 fietis utebantur, vt tamē eorum ſignificatio cum il-
 lorum vita moribus q; congrueret. Interdum vera
 nomina ponebant, cum aliquos ſimili ſcelere iſignes
 exigitabant. —

*Annat ſatyræ varietatē materiæ & argumētōrū,
 crebras ſētētias, & acutas, atq; etiā acres, dictio-
 nē ſubmiſſā, quotidianæ locutioni ſimilē, remiſſos
 molioresq; numeros, puritatē & elegantia in ver-
 bis. Partes certas nullas habet: aliquādo inſinua-
 zione, ſæpi⁹ abrupto & incitato principio utitur.
 Et licet abrupta principia ſint, ad toti⁹ tamē cor-
 poris compositionē pertinere debent, ſemperq; loco
 exordij aliquid eſſe neceſſe eſt, quod ad ea quæ ſe-
 quūtur facilē comparet beneuolumq; auditorem.*

HORATII SERMONVM lib. I. Satyra. I.

Argumentum.

SAPIENTER excogitatū eſt ab Horatio Sa-
 tyrarū ſuarū initiū. Nam volentē humana vi-
 tia reprebendere vnde poti⁹ excordiri oportuit, quā
 ab hominum ſtultitia, ex qua vitiorum genus vni-
 uerſum, velut ex fonte promanar? Quid autem
 ſtultum magis, quā homo minimē ſua ſorte con-
 tentus? Cū prudentis officium ſit, & ea, quæ in ſuo

arbitrio sunt, ita eligere, vt penitendum postea non sit, & quę Dei Opt. Max. voluntate, ac providentia ita eueniunt, vt vitari non possint, equo animo, patienterque tolerare. Quibus ille quidem iactis exemplorum appositione fundamentis, ad auaritiam exagitantam aptè delabitur.

Qui fit Mæcenas, vt nemo, quam sibi fortem
 Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
 Contentus viuat: lauder diuersa sequenteis:
 Otfortunati mercatores, grauis annis
 Miles ait, multo iam fractus membra labore.
 Contra mercator, nauim iactantibus Austris,
 Militia est potior. quid enim? concurritur: horæ
 Memento aua cita mors venit, aut victoria lata.
 Agricola laudat iuris, legumque perritus,
 Sub galli cantum consultor vbi ostia pulsat.
 Ille datis vadibus, hui rure extractus in urbem est,
 Solos felices viuenteis clamat in vrbe:

Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
 Delassare valent Fabium. ne te morer, audi
 Quo rem diducam. si quis Deus: en ego dicat,
 Iam faciam, quod vultis: eris tu, qui modo miles,
 Mercator. tu consultus modo rusticus. hinc vos,
 Vos hinc mutatis discedite partibus. eia
 Quid statis: nolunt. atqui licet esse beatis:
 Quid causę est, merito quin illis Iupiter ambas
 Iratus buccas inflet: neque se fore post hac
 Tam facilem dicat, votis vt præbeat aurem!
 Præterea, ne sic, vt qui iocularia, ridens
 Percurram: quanquam ridentem dicere verum

Quid

Quid vetat: vt pueris olim dant crustulablandi
 Doctores, elementa velint vt discere prima.
 Sed tamen amoto quæramus serua ludo.

Ille, grauem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nauæque, per omne
 Audaces mare qui currunt: hac mente laborem
 Sese ferre, senes vt in otia tuta recedant,
 Aiunt: cum sibi sint congesta cibaria: sicut
 Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
 Ore trahit, quodcunque potest, atque addit aceruo,
 Quem struit. haud ignara, ac non incanta futuri.
 Qur, simul inuersum contristat Aquarius ananum,
 Non vsquam prorepat, & illis vtitur ante
 Quæsitis patiens. cum te neq; feruidus æstus
 Dimoneat lucro, neq; hyemis, ignis, mare, ferrum,
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter.

Quid iuuat immensum te argenti pondus, & auri
 Furtum defossa timidum deponere terra?
 Quod si continuas, vilem redigatur ad assem.
 At ni id sit, quod habet pulucri constructus aceruus:
 Millia frumenti tua trauerit area centum:
 Non tuus hinc capiet ventris plus, quam meus: vt si
 Reticulum panis venaleis inter onulso
 Fortè velas humero: nihilo plus accipias, quam
 Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
 Naturæ sineis viuenti, iugera centum, an
 Mille areæ: at suaue est ex magno tollere aceruo.
 Dum ex paruo uobis tantundem haurire relinuas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Vt tibi sit si opus liquidi non amplius vrna,
 Vel cynthia: & dicas, magno de fluuio malleum,
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. eo fit,
 Plenior vt si quos delectet copia iusto,

Cum ripa simul auulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantuli eget, quanto est opus, is neq; limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in vndis.

At bona pars hominum decepta Cupidine falso,
 Nil satis est, inquit. quia tanti, quantum habes, sis.
 Quid facias illi? inbeas miserum esse libenter,
 Quatenus id facit: vt quidam memoratur Athenis
 Sordidus, ac diues, populi contemnere voces
 Sic solitus: populus me sibilat: at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.

Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 Flumin. quid ridest mutato nomine de te
 Fabula narratur. congeffis vndiq; faccis
 Indormis inhians: & tanquam parcere sacris
 Congeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis:
 Nescis quid valeat nummus, quem præbeat vsum:
 Panis ematur, olus, vini sextarius: adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis.
 An vigilare metu exauimem, noctesque, diesque
 Formidare malos fures, incendia, seruos,
 Ne te compilent, fugienteis: hoc iuuat: horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

At si condoluit tentatum frigore corpus,
 Aut alius casus lecto te affixit: habes qui
 Absideat, fomenta parat, medicum roget, vt te
 Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis.
 Non vxor saluum te vult, uon filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque pueflæ.
 Miraris. cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?

At si cognatos, nullo natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis, seruareque amicos,
 Infelix operam perdas: vt si quis asellum

In campum doceat parentem currere fratris:

Denique sit finis quærendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus, & finire laborem
 Incipias, parto quod auebas: nec facias, quod
 Vuidius quidam (non longa est fabula) diues,
 Ut metiretur nummos, ita fordidus, ut se
 Non vnquam seruo melius vestiret, adusque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi
 Diuisit medium fortissima Tyntaridarum.

Quid inigitur suades, ut viuam Menius: aut sic,
 Ut Nomentanus: pergis pugnantia secum
 Frontibus aduersis componere. non ego auarum
 Cum veto te fieri, vappam iubeo, ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viselli.
 Est modus in rebus, sunt cer. i denique fines,
 Quos vltra, citraque nequit consistere rectum.

Illuc, vnde abij, redeo: nemo ne ut auarus
 Se probet, ac potius laudet diuersa sequente is e
 Quodque aliena capella gerat distentius vber,
 Tabescat: neq; se maiori pauperiorum
 Turba comparet: hunc, atq; hunc superare labor et e
 Sic festinanti semper, locupletior obstat:
 Ut cum carceribus missos rapit vngula currus:
 Instat equis auriga, suos vincentibus, illum
 Præteritum temens extremos inter euntem.

Inde, sit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
 Cedat, vti conuiuia satur, reperire queamus.
 Jam satis est ne me Crispini ferinia Lippi
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

ELEGIACA POESIS.

VSVS

PENTameter solitarius nō reperitur: quāquam Virgilius vni hexametro quatuor continuos subiecit. ~

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores,

Sic vos non vobis nidificatis aues.

Sic vos non vobis vellera fertis oues.

Sic voc non vobis mellificatis apes.

Sic vos non vobis fertis aratra boues.

Ausonius item in sententijs septem sapientum, Thaletis Melesij dicta pentametris inclusit, quos ob elegātiā, & vtilitatem ad mores formandos adolescentes que ediscendos propono.

Turpe quid aufurus, te sine teste time.

Vitaperit, mortis gloria non moritur.

Quod factururus eris, dicere distuleris.

Crux est si metuas, vincere quod nequeas.

Nil nimium satis hoc, ne sit & hoc nimium.

Cum verè obiurgas, sic inimice iuvas.

Cum falso landas, sic & amice noces.

Inueniuntur etiam soli pētametri apud Martianum Capellam de nuptijs Philologiæ & Mercurij lib. 9. ad duo detriginta. Et apud Heliodorum scriptorem grecum in historia Æthiopica pentametris versibus extat conscripta ode. Ceterum hæc species carminis hexametro subdita, genº quoddam gignit, quod elegiacum vocatur. Tibull.

Quis

Quis fuit horrendos primus qui protulit enses?

Quam ferus, & verè ferreus ille fuit?

Elegiaco primum res tristes, & luctuosæ mandantur. Terentianus.

Hos elegos dixere, solet quod clausula talis

Tristibus, vt tradunt, aptior esse modis.

Funeribus lamentationibus potissimum inuentã elegiam insinuat Ouidius, in mortem Tibulli.

Flebilis indignos elegia solue capillos.

Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.

Progressu temporis res secundæ, optatæ, & quidquid animus ferret, elegis scribi cœptum est: vt querele, expostulationes, preces, amores, vota, laudes, gratulationes, admonitiones, conuitia, &c. Horatius.

Versibus impariter iunctis querimonia primum.

Post etiam inclusa est voti sententiam compos.

Solon vsus est elegia in scriuendis legibus, quod memoriæ prodidit Laertius, qui eiusdẽ versus frequenter recitate Tyrteus res bellicas elegis ocomplexus est, quibus militum animos adeo vehementer incitabat, ac permouebat, vt quasi furentes, & lymphati in hostium se agmen inferrēt. Vnde Horatius.

Tyrrensque mares animos in Martia bella

Versibus exacuit

Elegia item vsus est Theognis Megarensis poeta vetustissimus non tantum in lusibus & amoribus, verum etiam in præceptis ad mores, & rectam vitæ institutionem. Epicedia quoque, epigrammata, & epistolæ hac forma carminum conficiuntur. Iouianus Pontanus ad hymnos elegiam conuertit. Quod autem præcipiunt, vno disticho, minimùm duobus finiri sententiam oportere, prorsus nugatorium est, & hæcenus à nullo obseruantum.

VIRTUTES ET ARTIFICIUM

Elegorum Cap. II.

Oratio elegicæ tersa sit oportet, lenis, ingenua, perspicua, morata, tenera, affectibus referta, paribetica, & sententijs exquisitis minime obfusca-
ta atq; in pedita. Mirificè eam ornant frequentes
commiserationes, conquestiones, exclamationes a-
postrophæ, prosopopœiæ, seu fictæ personæ, ex-
cursus, & breues, & cum re aptè coherentes di-
gressiones. Ornatur etiam inductionibus & exem-
plis: exemplis, inquam, non modo à simili, verum
etiam à dissimili, à contrario. Interdum ad com-
parationem adhibentur. Interijciuntur item senten-
tiæ, tum breues tum acutæ, quibus id quod est
propositum, confirmatur. Magnum in primis ele-

gię decus est antiquitatis aliqua significatio, qua
aspergi, & dū aliud narrat, distingui ac variari
debet. Talis locus est apud Tibullū libro 1. Ele-
gia. 8.

Num te carminibus, num te pallentibus herbis

Deuouit tacito tempore noctis antus

Cantus vicinis fruges traducit ab agris,

Cantus & irata detinet anguis iter.

Cantus & è cælo lunam deducere tentat,

Et faceret, si non ara repulsa sonent.

*Ad antiquitatem meritò rediguntur historie atq;
fabulæ, quibus moderatè vtendum est: manu et-
enim serere oportet, non toto thylaco: secus est,
cū inductione vii volumus: ibi quippe uitas glo-
merari licet, immo enim uero oportet. Hoc in ge-
nere Tibullo præstat longè Propertius, in quo ma-
ior est, quam in altero poetice eruditionis supel-
lex. Vnum admonebo, quòd breuius paucioribusq;
verbis antiquitates huiusmodi, siue ad fabulam,
siue ad historiam, siue ad aliquem priscum ritū,
morè mve pertineant, efferunt, eò uenustius carmē
reddi. Proæert. lib. 1. eleg. 1.*

At tu seu mollis qua tendit Ionia, seu qua

Lydia Pactoli tingit aratra liquor.

*Synalæpæ si vsquē alibi, hic vitandę sunt: fre-
quentes item ecclioses: malium quippe fluentes
illas huius carminis delicias remorantur, atq; im-
minuunt*

minuunt quodammodo, & sunt tanquam vertices
ac scopuli. ~

*Fibullus, ut Muretus animaduertit, elegantiam
quandam iudicauit esse in eiusdem syllabę conti-
nuatione. lib. 1. eleg. 1. 3. 4.*

Me mea paupertas vitę traducat inertı

Ipse seram tenetas maturo tempore vites

Rusticus, & facili grandia poma manu,

Multa docet remplis picta tabella tuis.

Nidus & æstiuı tempora sicca canis.

*Et hoc toties, ut constet id non casu, sed dedita
opera factum. ~*

*Idem Poeta studiose interdum curat, ne sit, post
secundum in Hexametro pedem, cesura dictione
claudens, ut ex tarditate incunditatem aucupet.*

lib. 1. Eleg. 2. & 3.

Neu strepitu terrete pedum, neu quęrite nomen.

Tisiphoneq; iapexa feros pro crinibus angues.

Aspice quos submittit humus formosa colores.

Quid tibi vis insane meos sentire furores?

*Quidius interdum cesurę subdit encliticam, &
non inincundum carmen efficit. Incundius autę,
quando idem fit post enneamimerim, ut in primo
& quarto versuum qui sequuntur. Fastorum*

3. & 4. ~

Iussa facit, ventoq; ratem committit, & vndis.

Pallor abit, subitque vident in corpore vires.

Incun-

Iucundius autem quando idem fit post quartū pedem. 3. Fast. & 4.

Sole tamen, vinoq; calent, annosque precantur.

Imminet huic, sequitur que parem, similisq; ferenti.

Quod verò docent, non esse ponenda in extremo metri huius vocabula duabus syllabis longiora, nimirum trisyllaba, tetrasyllaba, pentasyllaba: nisi forte ob impetum quendam, aut affectum, aut in exprimenda sententia morali, aut in argutia, aut in epigrammatis, quasi alioqui parum decenter, & festinè claudatur carmen: quodque Ovidium in ea re testem laudant, qui in omnibus scriptis suis vix deceis trium, quatuorve syllabarum voces adhibuerit, idq; in rebus tristibus, ut aiunt, quibus proinde numeri necessestiores convenirent, ipsosq; versus ad unum representant: hoc, inquam totum est inane, & frivolum, nullamque omnino vim habet, maiorumque & meliorū poetarum, ut Catulli, Tibulli, Propertij auctoritate preponderatur. Quæso, num hi versu sculi adeo iucundè ad aures accidunt? Propert. lib. 1. Eleg. 2. & 3.

Illis ampla satis forma pudicitia.

Libera iam datus cotibus Andromede.

Catullus in ianuam.

● Cum quibus illa malum fecit adulterium.

Iucundum cum atas florida ver ageret.

Tibull. lib. i. Eleg. 7. & 10.

Pomaque non notis legit ab arboribus.

Hæfura in nostro tela regit latere.

Videtur tamen mihi Propertius hunc lepore præcipuo quodam studio frequentasse atque coluisse. Apud illum quippe voces istæ polysyllabæ, in extremo carminis pentametri perquam frequentes cernuntur. Et quoniam ille poemata sua vnus omnium maximè elaborauit, artisque imitationis plenissima vt essent, omni ratione contendit, præterea quid bellum, nitidum, tenerum iudicare vnus optimè potuit, nobis non licet banc finiendorum pentametrorum consuetudinè criminari, nec vllò modo contrariam Grammaticorum doctrinã velut oraculum amplecti. Sileo de Eppigrammatis, in quibus hæ gratiæ singularem animis legentiũ voluptatem infundunt. Sunt enim (quod ego quoque non inuitus confiteor) hæ longiuscule voces ad acutè, sentensiosè, grauiter, lepidè dicta exprimenda mirabiliter accommodatæ. Quamobrem censuerim eas in epigrãmate componendo etiam studiosè inuestigandas: in elegia, si se obtulerint, non aspernandas. Vtrobique nihilominus quod immodicum

*modicum est, in vitio est, Illi igitur non infre-
quenter plurium syllabarum nominibus penta-
metram finiunt. vt eos appareat hac in re mō me-
diocrem venustatem inesse decreuisse.*

*Elegia I. Qua Ouidij. i. Am. Lib. i.
Ait se, cum bella Heroico versu ca-
nere decreuisset, iam, vt pro-
positū, ita & genus car-
minis mutasse.*

QVI modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus,
Vt iam nulla tibi non sit legisse voluptas,
At leuior demptis pœna duobus erit.
Arma graui numero, violentaque bella parabam
Edere, materia conueniente modis.
Par erat inferior versus, risisse Cupido
Dicitur, atque vnum surripuisse pedem.
Quis tibi faue puer dedit hoc in carmine iuris
Pieridum Vates, non tua turba sumus.
Quid si præripiat flauæ, Venus arma Mineræ,
Ventilet accensas flaua Minerua faces
Quis probet in syluis Cererem regnare iugosis,
Lege pharetratae virginis arua colit
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte mouente lyram:
Sunt tibi magna puer, nimiumque potentia rēna,
Cor opus affectas ambitiose nouum:

An quod vbiq; tuum est, tua sunt Heliconia tempus
 Vix etiam Phœbo iam lyra tuta sua est.
 Cum bene surrexit versu noua pagina prima,
 Attenuat neruos protinus ille meos.
 Questus eram, pharetra cum protinus ille soluta,
 Legit in exitium spicula facta meum.
 Lunauitq; genu sinuotum fortiter arcum.
 Quodque canas Vates accipe, dixit, opus.
 Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat,
 Ferrea cum vestris bella valete modis.
 Cinge age littorea flauentia tempora Myrto
 Musa per vndenos cmodulanda pedes.

Elegia 2. Quę Ouid. 3. Am. Lib. 2.

Amico suum pollicetur officium.

Accipe, per longos tibi qui deseruiat annos,
 Accipe qui pura norit amare fide.
 Si me non veterum commendant magna parentum
 Nomina, si nostri sanguinis autor eques.
 Nec meus innumeris renouatur campus aratris,
 Temperat & sumptus parcus vterque parens.
 At Phœbus, comitēque nouem, vitūque repertos
 Hoc faciunt, & me qui tibi donat, amor.
 Et non cessuri nisi dijs sine crimine mores,
 Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
 Non mihi mille placent, non sum delector amoris,
 Tum mihi (si qua fides) cura perennis eris.
 Tecum, quos dederint annos mihi sila sororum,
 Viuere contingat, tēque dolente mori.
 Te mihi materiam felicem in carmina præbe,
 Protueniant causa carmina digna tua.
 Carmine nomen habes exterrita cornibus Ioue,
 Sit quam fluminea lussit adulter aue.

INSTITUTIONVM.

134

Quæq; supra pontum simulato vecta iuueno,
Virginea tenuit cornua falsa manu.

Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
Iuncta que semper erunt nomina nostra tuis.

Elegia 3. Quæ Ouid. 13. Am. Lib. 1.

Ad Auroram ne properet.

I Am super Oceanum venit a seniore marito
Flaaa, pruinoso quæ vehit axe diem.

Quo properas aurora? mane. sic Memnonis umbris,
Annua solenni cæde parentet auis.

Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aer,
Et liquidum tenui gutture cantat auis.

Quo properas ingrata viris, ingrata soporis
Roscida purpurea supprime lora manu.

An te ortus melius sua sidera seruat
Nauita, nec media nescit an erret aqua.

Te surgit (quamuis lassus) veniente viator,
Miles & armiferas aptat ad arma manus.

Prima subire vides oneratos arua colentes,
Prima vocas tardos sub iuga panda bones.

Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Vt sub ant tenere verbera seua manus.

Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius vt verbi grandia damna ferat.

Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto es,
Cogitur ad lites surgere vterque nouas.

Tu ne foeminei possint cessare lacerti,
Lanificem reuocas ad sua pensa manum.

Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus sidera mota tuos.

Optavi quoties, aut ventus frangeret axemo,
Aut caderet spissa nube retentus equus.

M 3

Inuide

Inuida quo properas: quod erat tibi filius ater,
 Materni fuerat pectoris ille color.
 Iurgia finieram: scires audisse, rubebat,
 Nec tamen est solito tardior orta dies.

Elegia 4. Quæ Ouid. 6. Am. Lib. 2.

De Morte Psittaci.

Psittacus, Bois ales mihi misus ab Indis
 Occidit, exequias ferte frequenter aues.
 Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis,
 Et rigido teneras vngue notate genas.
 Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis,
 Pro longa resonent carmina vestra tuba.
 Quid scelus Ismarij quereris Philomela tyranni
 Expletâ est annis ista querela suis.
 Alitis in rarâ miserum diuertite funus,
 Magna, sed antiqua est causa doloris Itys,
 Omnes, quæ liquido libratis in aere cursus,
 Tu tamen ante alias turtur amice dole.
 Plena fuit vobis omni concordia vita,
 Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
 Quod fuit Argolico iuuenis Phoeus Oressi,
 Hoc tibi, dum licuit, Psittace turtur erat.
 Quid tamen ista fides: quid rari forma coloris?
 Quid vox mutandis ingeniosa notis?
 Tu poteras virides pennis habetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro punica rostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales,
 Reddebas blæso tam bene verba sono.
 Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas,
 Garrulus, & placida pacis amator eras.
 Ecce cothurnices inter sua prælia viuunt,
 Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

INSTITUTIONVM.

183

Plenus eras minimo, nec praefermonis amore
In multos poteras ora vocare cibos.

Nux erat esca tibi, caesaeque papavera somni,
Pellebatque sitim simplicis humor aquae.

Viuit edax vultur, ducitque per aera gyros
Miluius, & pluuia Gracculus autor aquae.

Viuit & armigeræ cornix inuisa Mineræ,
Illa quidem seclis vix moritura nouem.

Occidit illa loquax humanae vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.

Optima prima fere manibus rapiuntur auaris,
Implentur numeris deteriora suis.

Tristia Phylacidae Therfites funera vidit,
Iamque cinis, viuis fratibus, Hector erat.

Quid referam timidæ pro te pia vota sorori
Tota procelloso per mare raptâ noto?

Septima lux venit non exhibitura sequentem,
Et stabat vacua iam tibi Parca colo.

Non tamen ignauo stupuerunt verba palato,
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.

Colle sub elysio nigra nemus ilice frondet,
Vdaque perpetuo gramine terra viret.

Si qua fides dubijs, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscenæ quo prohibentur aues.

Illic innocui latè pascuntur olores.
Et viuax Phoenix vnica semper anis.

Explicat atque suas ales Iononia pennas,
Oscula dat cupido blanda columba mari.

Psittacus has inter nemorali sede receptus
Conuertit uolucres in sua vota pias.

Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus,
Quo lapis exiguus par sibi nomen habet,

Colligor ex ipso dominus placuisse sepulchro,

Ora fuere mihi plus ane docta loqui.

Elegia 5. Quę Ouid. 11. Am. Lib. 2.

Execratur navigationem.

Prima malas docuit mirantibus æquoris vndas
Peliaco pinus vertice caesa vias.

Quę concurrentes inter temeraria cautes
Conspiciam fuluo vellere vexit ouem.

O vitiam, ne quis remo freta longa moueret,
Argo funestas pressa bibisset aquas:

Quid tibi me miserum Zephyros, Eurosque timebo?
Et gelidum Boream præcipitemque notum:

Non illic vrbes, non tu mirabere sylvas,
Vna est iniusti cœrula forma maris.

Nec medius tenues conchas, pictos ve lapillos
Pontus habet, bibuli litoris illa mora est.

Littora marmoreis pedibus signanda puella,
Hactenus est tutum, cætera cæca via est.

Et vobis alij ventorum prælia narrent,
Quas Scylla infestet, quas ve Charybdis aquas.

Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis,
Quo lateant Syrtes magna, minorque sinu.

Hoc alij referant, at vos quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.

Sero respicitur tellus, vbi sine soluto
Currit in immensum panda carina salum.

Nauita sollicitus iam ventos horret iniquos,
Et prope tam lethum, quam prope cernit aquam,

Quod si concussas Triton exasperat vndas,
Quam tibi fit toto, nullus in ore color.

Tum generosa voces fœcunda sidera Leda,
Et felix dicas quem sua terra tenet.

Tutius est fouisse torum, legisse libellos.

Threiciam digitis increpuiſſe Iyram.
 At ſi vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
 AEqua tamen puppi ſit Galatea tuæ.

Elegia 6. Quæ Ouid. 16. Am. Lib. 2.

Inuitat ad prædium ſuum.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris
 Parua, ſed irriguis ora ſalubris aquis.
 Sol licet admoto tellurem ſydere findat,
 Et micet Icarij ſtella proterua canis.
 Arua pererrantur Peligna liquentibus vndis,
 Et viret in tenero fertilis herba ſolo:
 Terra ferax Cereris, multoque feracior vuis,
 Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager.
 Perque reſurgentes riuis labentibus herbas
 Gramineus madidam ceſpes obumbrat humida.
 Si qua mei tamen eſt in te pia cura relictæ,
 Incipe pollicitis addere facta tuis.
 Paruaque quamprimum rapientibus eſſeda mannis
 Ipa per admiſſas concute lora iubas.
 At vos, qua veniet, tumidi ſubſidite montes,
 Et faciles curuis vallibus eſte via.

Elegia 7. Quæ Ouid. 1. Am. Lib. 3.

*Deliberat Poeta vtrum Elegiarũ
 ſcriptio Tragedijs ſit an-
 teponenda.*

STat vetus, & multos incidua ſylua per annos,
 Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
 Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pendens,
 Et latere ex omni dulce queruntur aues.
 Hic ego dum ſpatior teſtus nemoralibus vmbis

Quod mea quærebam Musa moueret opus,
 Venit odoratos Elegeia nexa capillos,
 Vt puto pes illi longior alter erat:
 Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis,
 In pedibus vitium causa decoris erat.
 Venit & ingenti violenta tragœdia passu,
 Fronte comæ torua, palla iacebat humi.
 Læua manus sceptrum latè regale tenebat,
 Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
 Et prior, æquis erit dixit tibi finis amandi
 O argumenti lente poeta tui
 Nequitiam vinosa tuam conuiuia narrant,
 Narrant in multa compita secta vias.
 Sæpe aliquis digito Vatem designat euntem,
 Atque ait, hic, hic est, quem ferus vrit amor:
 Fabula (nec sentis) tota iactaris in vrbe,
 Dum tua postposito facta pudore refers.
 Tempus erat Thyrso dudum grauiore moueri,
 Cessatum fatis est: incipe maius opus.
 Materia premis ingenium, cane facta virorum,
 Hæc, animo, dices, area digna meo est.
 Nunc habeam per te Romana tragœdia nomen,
 Implebit leges spiritus iste meas.
 Hactenus: & mouit pictis innixa cothurnis
 Densum cæsarie terque, quaterque caput.
 Altera (nam memini) limis subrisit ocellis,
 Fallor: an in dextra myrtea virga fuit?
 Quid grauibus verbis animosa tragœdia (dixit)
 Me premis: an nunquam non grauis esse pote s?
 Imparibus tamen es numeris dignata moueri,
 In me pugnasti versibus vsa meis.
 Non ego contulerim sublimia carmina nostris,
 Obruit exiguas regia vasta fores.

Desierant: cœpi, per vos vtrâsq̃ue rogamus
 In vacuas auras verba timentis eant.
 Altera me sceptro decoras, altoq̃ue cothurno,
 Iam nunc contracto magnus in orbe sonus.
 Exiguum vati concede Tragœdia tempus:
 Tu labor æternus, quod petit illa breue est.

Elegia 8. Quæ Ouid. 5. Am. Lib. 3.

Quem trajcere vult fluium, alloquitur.

Annis arundinibus limosas oblite ripas,
 Ad villam propero, siste parumper aquas.
 Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
 Concava trahet cymba rudente vehat.
 Paruus eras (memini) nec te transire refugî,
 Summaque vix talos contigit vnda meos.
 Nunc ruis appositis niuibus de monte solutis,
 Et turpi crassas gurgite voluis aquas.
 Quid properasse iuuat: quid parua dedisse quieti
 Tempora: quid nocti conseruisse diem?
 Si tamen hic standum est, si non datur artibus vllis
 Vltior nostro ripa premenda pede:
 Nunc ego quas habuit pennas Danaicus heros,
 Terribili densum cum tulit angue caput.
 Nunc opto currum, de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude missa solum.
 Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
 Non tulit hæc vnquam, nec feret vlla dies.
 Tu potius ripis effulse capacibus amnis,
 Sic æternas eas, labere sine tuo.

Elegia 9. Quæ Ouid. 7. Am. Lib. 3.

Dolet diuitias ingenio ante ferri.

En quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes

Aut tenerum dotes carmen habere putati
 Ingenium quondam fuerat pretiosius auro,
 At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
 Ille ego musarum purus, Phœbique sacerdos
 Ad rigidas canto carmen inane fores.
 Discite, qui sapitis, non hæc quæ scimus inertes,
 Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
 Proque bono versu primum deducite pilum,
 Hoc tibi si velles, posset Homere dari.
 Iuppiter admonitus nil esse potentius auro,
 Corruptæ precium virginis ipse fuit.
 Dum merces aberat, durus pater, ipsa seuera,
 A Erati postes, ferrea turris erat.
 At cum regna senex cœli Saturnus haberet,
 Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
 A Eraque, & argentum, cumque auro pondera feræ
 Manibus admorat, nullaque massa fuit.
 At meliora dabat curuo sine vomere fruges,
 Pomaque & in quercu mella reperta caua.
 Nec valido quisquam terram, scindebat aratro
 Signabat nullo limite fossor humum:
 Non freta demissi verrelant eruta remi,
 Vltima mortali tum via littus erat.
 Contra te solers hominum natura fuisti,
 Et nimium damnis ingeniosa tuis.
 Quid tibi turritis incingere incensibus vrbes?
 Quid tibi discordes addere in arma manus?
 Quid tibi cum pelago: terra contenta fuisses.
 Cur non & cœlum tertia regna petis?
 Qua licet, affectas cœlum quoque, templa Quirinus,
 Liber, & Alcides, & modo Cæsar habent.
 Eruius terra solidum pro frugibus aurum,
 Possidet inuentas sanguine miles opes:

Curia pauperibus clausa est: dat census honores,
Inde grauis iudex: inde seuerus eque.

Omnia possideant: illis campi sique, fort. mque
Seruiat, hi pacem, lætaque bella gerant.

Elegia 10. Quę Ouid. 8. Am. Lib. 3.

Tibulli poetę mortem lamentatur.

Memnona si mater, mater plorauit Achillem,

Et tangunt magnas tristia fata Deas:

Flebilis indignos elegia solue capillos:

Ab nimis ex vero nunc tibi nomen erit.

Ille tui Vates operis, tua fama Tibullus

Ardet in extructo corpus inane rogo.

Eccę puer Veneris fert etiamque pharetram,

Et fractos arcus, & sine luce facem.

Aspice demissis ut eat miserabilis alis,

Pectoraque infesta tundat aperta manu.

Excipiunt lachrymas sparfi per colla capilli,

Oraque singultu concutiente sonant.

Fratris in AENEÆ, sic illum funere dicunt

Egressum tectis pulcher lule tuis.

Nec minus est confusa Venus moriente Tibulle,

At sacris Vates. & diuum cura vocatur

Sunt etiam qui nos numen habere putent.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat

Omnibus obscuras iniicit illa manus.

Quid pater ismario: quid mater profuit Orpheo

Carmine quid victas obstupuisse feras:

Et Linon in tyliis idem pater addidit altis,

Dicitur inuicta concinnisse Lyra.

Aspice Mæoniden, a quo ceu fonte prerenti

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Hunc quoque summa dies nigro summerfit auerno,
 Effugiunt auidos carmina sola rogos.
 Durat opus Vatum Troiani fama laboris,
 Tardaque nocturno tela retexta dolo.
 Quid nos sacra iuuante quid nunc AEGyptia profunt
 Sistras quid in vacuo secubuisse toro:
 Cum rapiant mala fata bonos: ignoscite fassos.
 Sollicitor, nullos esse putare deos.
 Viue tamen moriture, pius cole sacra colentem:
 Mors grauis a templis in caua busta trahet.
 Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus:
 Vix manet ex toto parua quod vna capit.
 Tè ne facer Vates flammæ rapuere rogales:
 Pectoribus pasci nec timuere tuis:
 Aurea sanctorum potuissent templa deorum
 Vrere, quæ tantum sustinere nefas.
 Auertit vultus Erycis quæ possidet arces:
 Sunt quoque, qui lachrymas continuisse negant,
 Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus
 Ignotum vili supposuisset humo.
 Hic certè manibus fugientis presit ocellos
 Mater, & in cineres vltima dona dedit.
 Hic soror in partem misera cum matre dolori
 Venit in ornatas dilaniata comas.
 Si tamen è nobis aliquid nisi nomen, & vmbra,
 Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
 Obuius huic venies hedera iuuenilia cinctus
 Tempora, cum Caluo doctæ Catulle tuo.
 Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
 Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ,
 His comes vmbra tua est, siqua est modo corporis vmbra,
 Auxisti numeros culte Tibulle pios.
 Ossa quieta precor tuta requiescite in vna,

Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Elegia 11. Quę Ouid. 9. Am. Lib. 3.

Alloquitur Cerem sua presentia fertilitatē Crete inducentem.

Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?

Te Dea munificam gentes vbicunque loquuntur,

Nec minus humanis inuidet vlla bonis.

Ante nec hirsuti torrebant farra coloni,

Nec notum terris area nomen erat.

Sed glandem Quercus oracula prima ferebant,

Hęc cibus, & teneri cespitis herba torus.

Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,

Fulce coloratas subsecuitque comas:

Prima iugis tauros supponere colla coegit,

Et veterem curuo dente reuellit humum.

Cum beneiactari pulsarant arua ligones,

Ruperat & duram vomer aduncus humum.

Semina que in latos ierant æqualiter agros,

Irrita decepti vota colentis erant.

Diuu potens frugum syluis errabat in altis,

Deciderant longę ipicea ferta comę.

Sola fuit Crete fecundo fertilis anno,

Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.

Ipsę locus nemorum canebat frugibus Idę,

Et ferus in sylua farra metebat aper.

Elegia 12. Quę Ouid. 12. Am. Lib. 3.

Describit Iunonis festum.

Cum mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis

Moenia contigimus victa Camille tibi.

Casti sacerdotes Iunoni festa parabant,

Et cele.

Et celebres ludos, indigenamq; bouem.
 Grande moræ precium ritus cognoscere, quamuis
 Difficilis cliuis huc via præbet iter.
 Stat vetus, & densa prænubilus arbore lucus,
 Aspice, concedes numinis esse locum.
 Accipit ara præces, votiuæque thura piorum,
 Ara per antiquas facta sine arte manus.
 Hic vbi personuit solemnibus tibia cantu,
 It per velatas annua pompa vias,
 Ducuntur niueæ populo piandente iuuençæ,
 Quas aluit campis herba Phalisca suis.
 Et vituli nondum metuenda fronte minaces,
 Et minor ex humili victima porcus hara.
 Duxque gregis cornu per tempora dura recurus,
 Inuisa est dominæ sola capella Deæ.
 Illius indicio syluis inuenta sub altis
 Dicitur inceptam destituisse fugam.
 Nunc quoque per pueros iaculis incessitur index
 Et precium auctori vulneris ipsa datur.
 Qua ventura Dea est, iuuenes, timidæque puellæ,
 Præbuerant latas veste iacente vias.
 Virginei crines auro, gemmaque præmuntur,
 Et tegit auratos palla superba pedes.
 More patrum sanctæ velatæ vestibibus albis,
 Tradita supposito vertice sacra ferunt.
 Ore fauent populi tunc, cum venit aurea pompa,
 Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
 Argua est pompæ facies: Agamemnone cæso,
 Et scelus & patrias fugit Halesus opes.
 Iamque pererratis profugus terraque, marique
 Mœnia felici condidit altâ manu.
 Ille suos docuit Iunonia sacra phaliscos,
 Sint mihi, sint populo semper amica suæ.

Elegia 13. Quæ Ouid. 14. Am. Lib. 3.

Pœnitet vatem res lasciuas scripſiſſe.

Quære nouum Vatem tenerorum mater amorum,
Traditur hæc elegis vltima charta meis:

Quos ego composui Peligni ruris alumnus,
Nec me deliciæ dedecuerè meæ.

Si quid id est vsque a proauis vetus ordinis hæres,
Non modo militiæ turbine factus eques.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,
Pelignæ dicar glória gentis ego.

Quem sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.

Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, qua campi iugera pauca tenent.

Quæ tantum dicet potuistiſſis ferre poetam,
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.

Culte puer, puerique parens mihi tempore longo
Aurea de campo vellite signa meo.

Corniger increpuit thyrio grantore Lyæus,
Pulsanda est magnis arca maior equis.

Imbelles elegi genialis musa valetè,
Post meâ mansurum fata superstes opus.

Elegia 14. Quæ Ouid. 2. Lib. 1. Trist.

Dij maris, & cæli (quid enim nisi vota supersunt?)

Soluere quassata parcite membra ratis:

Nè ve precor magni subscribite cæsaris ira:

S A E P E premente Deo, fert Deus alter opem.

Mulciber in Troiam, per Troia stabat Apollo:

Aequa Venus Teuctris, Pallas iniqua fuit.

Oderat Aeneam, propior Saturnia Turno:

Hic tamen Veneris numine tutus erat.

N

Sæpe

Sape ferox cantum petijt Neptunus Vlyffem:

Eripuit patruo saepe Minerva suo.

Et nobis aliquid, quamuis distamus ab illis,

Quis vetat irato numen adesse Deo?

Verba miser frustra non proficientia perdo,

Ipsa graues spargunt ora loquentis aquae:

Terribilisque Notus iactat mea verba: precesque

Ad quos mittuntur non finit ire Deos.

Ergo iisdem venti, ne caussa laedar in vna:

Velaque nescio quo, votaue nostra ferunt,

Me miserum quanti montes voluntur aquarum:

Iam iam tacturos fidera summa putes.

Quantae diducto subsidunt aequore valles:

Iam iam tacturas Tartara nigra putes.

Quocunque aspicio, nihil est nisi pontus & aether,

Fluctibus hic tumidus, nubidus ille minax.

Inter vtrumque fremunt immani murmure venti:

Nescit cui domino pareat, vnda maris.

Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:

Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:

Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto:

Nunc Notus aduersa praelia fronte gerit.

Rector in incerto est, nec quid fugiat ve, petat ve,

Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.

Scilicet occidimus, nec spes est vlla salutis,

Dumque loquor, vultus obruit vnda meos.

Opprimet hanc animam fluctus: frustraue precantes

Ore necaturas accipiemus aquas.

At pia nil aliud, quam me dolet exfule coniux:

Hoc vnum nostri scitque, gemitque mali.

Nescit in immenso iactari corpora ponto:

Nescit agi ventis, nescit ad esse necem.

© bene, quod non sum mecum conicendere passus,

Ne mihi

Ne mihi mors misero bis patienda foret.

At nunc vt peream: quoniam caret illa periculo:

Dimidia certe parte superstes ero.

Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamina:

Quantus ab æthereo personat axe fragor:

Nec leuius laterum tabula feriuntur ab undis:

Quam graue balistæ incenia pulsar onus.

Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes

Posterior nono est, vndecimoque prior.

Non lethum timeo: genus est miserabile lethi:

Demite naufragium: mors mihi munus erit.

Est aliquid fatoque suo, ferroque cadentem

In solida moriens ponere corpus humo:

Et mandare suis aliqua, & sperare sepulchrum:

Et non æquoreis piscibus esse cibum:

Fingite me dignum tali iuce, non ego solus

Hac vehor: immeritos cur mea pœna trahit

Pro superi, viridique Dei, quibus æquora curæ

Vtraque iam vestras sistite turba minas:

Quamque dedit vitam mitissima Caesaris iras:

Hanc finite infelix in loca iussa feram.

Si quoniam merui pœnam, me perdere vultis:

Culpa mea est, ipso iudice, morte minor.

Mittere me Stygias si iam voluisset ad undas

Caesar: in hoc vestra non eguisset ope.

Est illi nostri non inuidiosa cruoris

Copia: quodque dedit, cum velet, ipse feret.

Vos modo, quos certe nullo puto crimine læsi:

Contenti nostris iam precor este malis.

Nec tamen, vt cuncti miserum seruare velitis,

Quod periit, saluum iam caput esse potest:

Vt mare subsidat, ventisque ferentibus vtar:

Vt mihi parcatis: non minus exul ero.

Non ego diuitias auidus sine fine parandi
 Latum mutandis mercibus æquor aro:
 Nec peto, quas quondam petij studiosus, Athenas:
 Oppida non Asiæ, non mihi visa prius.
 Non vt Alexandri claram delatus in urbem,
 Delicias videam, Nile iocose, tuas.
 Quod facile est, opto ventos (quis credere posset)
 Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt.
 Obligor vt tangam læui fera littora ponti:
 Quodque fit a patria tam fuga tarda queror.
 Nescio quo videam positos vt in orbe Tomitas:
 Exsiliij facio per mea vota viam.
 Seu me diligitis, tantos compescite fluctus:
 Pronaque sint nostræ nomina vestra rati:
 Seu magis odistis: iussa me aduertite terræ:
 Supplicij pars est in regione mori.
 Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti:
 Ausonios fines cur mea vela vident?
 Noluit hoc Cæsar: quid quem fugat ille, tenetis?
 Aspiciat vultus Pontica terra meos.
 Et iubet, & merui: nec quæ damnauerit ille
 Crimina, defendi fasque, pium ve pnto.
 Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt
 A culpa facinus scitis abesse mea:
 Immo ita si scitis: si me meus abstulit error:
 Stultaque mens nobis, non scelerata fuit.
 Quod, licet è minimis, domui si fauimus illi:
 Si satis Augusti publica iussa mihi:
 Hoc duce si dixi felicia sæcula; proque
 Cæsare thura dijs, Cæsaribusque dedi:
 Si fuit hic animus nobis: ita parcite diui:
 Si minus: alta cadens obruat vnda caput.
 Fallor: an incipiunt grauidæ euanescere nubes?

Victaque mutati frangitur ira maris
 Non casu vos, sed sub conditione vocati,
 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

Elegia 15. Quæ Ouid. 4. Lib. 3. Trist.

O mihi care quidem semper, sed tempore duro
 Cognito: res postquam procubere meæ:
 Visibus edocto si quicquam credis amico:
 Viue tibi: & longè nomina magna fuge:
 Viue tibi, quantumque potes prælustria vita:
 SÆVVM prælustri fulmen ab arce venit.
 Nam quanquam soli possunt prodesse potentes:
 Non prosunt, potius si quis obesse potest.
 Effugit hybernas dimissa antenna procellas:
 LATAQVE plus paruis vela timoris habent.
 Aspicias, vt summa cortex lenis innatat vnda:
 Cum graue nexa simul: retia mergat onus:
 Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuisset
 In qua debebam, forsitan vrbe forem.
 Dum tecum vixi: dum me leuis aura ferebat:
 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
 Qui cecidit in plano; vix hoc tamen euenit ipsum,
 Sic cadit, vt tacta surgere possit humo.
 At miser Eipenor tecto delapsus ab alto
 Occurrit regi flebilis umbra suo:
 Quid fuit, vt tutas agitare Dædalus alas:
 Icarus immensas nomine signet aquas
 Nempe quod hic altè, demissus ille volabat:
 Nam pennas ambo non habuere suas.
CREDE mihi, bene qui latuit, bene vixit: & intra
 Fortunam debet quisque manere suam.
 Non foret Eumenides orbis: si filius eius
 Stultus Achilleos, non adamasset equos.

Nec natum in flamma vidisset, in arbore natus:

Capisset genitor si Phaethonta Merops.

Tu quoque formida nimium sublimia semper:

Propositiue precor contrahe vela tui.

Nam pede inoffenso spatium decurrere vita

Dignus es: & fato candidiore frui.

Quæ pro te vt voueam miti pietate mereris,

Hæsuræque mihi tempus in omne fide.

Vidi ego te tali vultu mea fata gementem:

Qualem credibile est ore fuisse meo.

Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes:

Tempore quas vno fidaque verba dabas.

Nunc quoque summotum studio defendis amicium:

Et mala vix vlla parte leuanda leuas.

Vine sine inuidia: mollesque inglorius annos

Exige amicitias: & tibi iunge pares.

Nasonisque tui, quod adhuc non exulat vnum,

Nomen ama: Scythicus cætera pontus habet.

Proxima sideribus tellus Erymanthidos Vrsæ

Me tenet, adstricto terra perusta gelu.

Bosphorus & Tanais superant, Scythiæque paludes,

Vixque satis noti nomina pauca loci.

Vlterius nihil est, nisi non habitabile frigus.

Heu quam vicina est vltima terra mihi.

At longè patria est: longè carissima coniux:

Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.

Sic tamen hæc absunt: vt quæ contingere non est

Corpore: sint animo cuncta videnda meo.

Ante oculos errat domus, vrbs, & forma locorum:

Succeduntque suis singula facta locis.

Coniugis ante oculos, sicut præsentis imago est:

Illa meos casus ingrauat: illa leuat.

Ingrauat hæc, quod abest, leuat hæc, quod præstat amorem,

Imposi-

Impositumque sibi firma tuctur onus.

Vos quoque pectoribus nostris hæretis amici,

Dicere quos cupio nomine quemque suo:

sed timor officium cautus compescit, & ipsos

In nostro poni carmine nolle puto.

Antè volebatis gratique erat instar amoris:

Veribus in nostris nomina vestra legi.

Quod quoniam est anceps: intra mea pectora quemq;

Alloquar: & nulli causa timoris ero.

Nec meus indicio latitantes versus amicos

Protrahet: occultè si quis amavit: amet.

Scite tamen, quamuis longa regione remotus

Absum: vos animo semper adesse meo.

Et qua quisque potest oro mala nostra leuate:

Fidam proiecto ne ve negate manum.

Prospera sic vobis maneat fortuna: nec vnquam

Contacti simili forte rogetis idem.

Elegia 16. Quæ Ouid. 6. Lib. 4: Trist.

Tempore ruricolæ patiens sit taurus aratri:

Præbet & incuruo colla premenda iugo.

Tempore paret equus lentis animosus habenis,

Et placido duros accipit ore lupos.

Tempore Pœnorum compescitur ira leonum:

Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.

Quæque sui iussis obtemperat Inda magistri

Bellua, seruitium tempore victa subit.

Tempus, vt extentis tumeat facili vva racemis:

Vixque merù capiant grana, quod intus habent.

Tempus & in canas semen perducit aristas:

Et ne sint tristi poma sapore facit.

Hoc tenuat dentem terram findentis aratri:

Hoc rigidqs filices, hoc adamanta terit.

Hoc etiam saeuas paullatim mitigat iras:

Hoc minuit luctus: mœstaque corda leuat.

CVNCTA potest igitur tacito pede lapsa vetustas,

Præterquam curas attenuare meas.

Vt patria careo, bis frugibus area trita est,

Dissiluit nudo pressa bis vua pede.

Nec quæsitæ tamen spatio patientia longo est.

Mensque mali sensum nostra recentis habet.

Scilicet & vetere fugiunt iuga sæpe iuueni:

Et domitus fræno sæpe repugnat equus.

Tristior est etiam præsens arumna priore:

Vt sit enim sibi par, creuit, & aucta mora est.

Nec tam nota mihi, quam sunt, mala nostra fuerunt:

Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, grauant.

Est quoque non minimum vires afferre recentes:

Nec præconsumptum temporis esse malis:

Fortior in fulua nouus est luctator arena:

Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.

Integer est melior nitidis gladiator in armis:

Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.

FERT bene præcipites nauis modo facta procellas,

Quamlibet exiguo soluitur imbre vetus.

Nos quoque quæ ferimus tulimus patientius antea:

Quæ mala sunt longa multiplicata die.

Credite, deñcio: nostroque a corpore, quantum

Auguror, accedunt tempora parua malis.

Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat:

Vix habeo tenuem quæ tegar ossa, cutem.

Corpore sed mens est ægro magis ægra, malique

In circumspectu stat sine fine sui.

Vrbis abest facies, absunt mea cura sodales:

Et, qua nulla mihi carior, vxor abest.

Vulgus adest Scythicum, braccataque turba Getarum,

Sic mala quæ video, non videoque, nocent.

Vna tamen spes est, quæ me solatur in istis:

Hæc fore, morte mea non diuturna, mala.

Elegia 17. Quæ Ouid. 2. Lib. 4. Pont.

Ad Seuerum.

Quod legis o vates magnorum maxime vatum,

Venit ab intonsis vsque Seuere Getis,

Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos,

Si modo permittis dicere, vera, pudet.

Orba tamen numeris cessauit epistola nunquam

Ire per alternas officiosa vices.

Carmina sola tibi, memorem testantia curam,

Non data sunt: quid enim? quæ facis ipse darem?

Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerna,

Triptolemo fruges, poma det Alcinoo:

Fertile pectus habes, interque Heliconæ colentes

Vberius nulli prouenit ista, seges.

Mittere ad hunc carmen, frondes erat addere syluis,

Hæc mihi cunctandi causa, Seuere, fuit.

Nec tamen ingenium nobis respondet, vt autè,

Sed ficcum sterili vomere littus aro.

Scilicet vt limus venas excæcat in vndis,

Læsaque suppresso fonte resistit aqua:

Pectora sic mea sunt limo vitiata malorum,

Et carmen vena pauperiore fluit.

Si quis in hac ipsum terra posuisset Homerum,

Effet, crede mihi, factus & ille Getes.

Da veniam fasso, studijs quoque frena remissi,

Ducitur & digitis littera rara meis.

Impetus ille sacer, qui vatum pectora nutrit,

Qui prius in nobis esse solebat, abest.

Vix venit ad partes, vix sumpta Musa tabellæ

Imponit pigras penè coacta manus.

Paruaque, ne dicam scribendi nulla, voluptas

Est mihi, nec numeris nectere verba iuuat.

Sive quod hinc fructus adeo non cœpimus villos,

Principium nostri res fit vt ista mali:

Sive quod in tenebris numerosos ponere gressus,

Quodque legas nulli scribere carmen, idem est.

EXCITAT auditor studium, laudataque virtus

Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Hic mea cui recitem, nisi flauis scripta Corallis,

Quasque alias gentes barbarus Ister habet:

Sed quid solus agam? quaque infelicia perdã

Otia materia: surripiamque diem:

Nam neque me vinum, nec me tenet aiea fallax,

Per quæ clam tacitum tempus abire solet.

Nec me quod cuperem, si per fera bella liceret,

Oblestat cultu terra nouata suo.

Quid nisi Pierides, solatia frigida restant,

Non bene de nobis quæ meruere, Deæ:

At tu, cui bibitur felicius Aonijs fons,

Vtiliter studium quod tibi cedit, ama:

Sacraque Musarum merito cole, quodque legamus

Huc aliquod curæ mitte recentis opus.

Elegia 18. Quæ Ouid. 3. Lib. 4. Pont.

Ad amicum instabilem.

Conquerar? an taceam? ponam sine nomine crimen?

An notum qui sis omnibus esse velim?

Nomine non vtar, ne commendere querela,

Queratur que tibi carmine fama meo.

Dum mea puppis erat valida fundata carinas

Qui mecum velles currere, primus eras.

Nunc quia contraxit vultum fortuna, recedis,

Auxilio postquam scis opus esse tuo:

Dissimula etiam, nec me vis nosse videri,

Quisque sit, audito nomine, Nasce, rogas.

Ego sum, quamquam non vis audire, vetusta

Pene puer puero iunctus amicitia.

Ille ego qui primus tua seria nosse solebam,

Qui tibi iucundis primus adesse iocis:

Ille ego conuictor, densoque domesticus vsu,

Ille ego iudicijs vnica musa tuis:

Ille ego sum, qui nunc an viam, perfide nescis,

Cura tibi de quo quarere nulla fuit.

Sive fui nunquam charus, simulasie fateris;

Seu non fingebas, inueniere leuis.

Aut age dic aliquam, quæ te mutauerit, iram:

Nam mihi iusta tua est, iusta querela mea est.

Quod te nunc crimen similem vetat esse prioris

An crimen, ceppi, quod miser esse, vocas?

Si mihi rebus opem nullam, factisque ferebas,

Venisset verbis charta notata tribus.

Vix eundem credo, sed & insultare iacenti

Te mihi, nec verbis parcere, fama refert.

Quid facis, ah demens: cur si fortuna recedat,

Naufragio lacrymas eripis ipse tuos?

Hæc Dea non stabili quam sit leuis orbe fatetur,

QVAE summum dubio sub pede semper habet:

Quolibet est folio, quauis incertior aura,

Par illi leuitas improbe sola tua est.

OMNIA sunt hominū tenui pendencia filo,

Et subito casu, quæ valere, ruunt.

Quintis audita est cui non opulentia Crcæsis

Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.

Ille Syracusia modo formidatus in vrbe,

Vix humili duram repulit arte famem.

Quid

Quid fuerat Magno maius: tamen ipse rogavit,
 Summissa fugiens voce clientis opem.
 Cuique viro totus terrarum paruit orbis,
 Indigus effectus omnibus ipse magis.
 Ille Iugurthino clarus, Cymbroque triumpho,
 Quo victrix toties, Consule, Roma fuit,
 In cœno Marius iacuit, cannaquē palustri,
 Pertulit & tanto multa pudenda viro.
 LVDIT in humanis diuina potentia rebus,
 Et certam præfens vix habet hora fidem.
 Littus ad Euxinum si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues arcu ne feriare Getæ:
 I, bibe, dixissem purgantes pectora succos,
 Quicquid & in tota nascitur Anticyra.
 Sum tamen hæc passus, nec si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cauere Dei.
 Tu quoque fac timeas, & quæ tibi lata videntur,
 Dum loqueris, fieri tristia posse, puta.

Elegia 19. Quæ Ouid. 4. Lib. 4. Pont.

Ad Sex. Pompeium.

Nulla dies adeo est australibus humida nymbis
 Non intermissis vt fluat imber aquis.
 Nec sterilis locus vllus ita est, vt non sit in illo
 Mixta ferè duris utilis herba rubis.
 Nil adeo Fortuua grauis miserabile fecit,
 Vt minuat nulla gaudia parte malum.
 Ecce domo, patriaque carens, oculisque meorum,
 Naufragus in Getici littoris actus aquas.
 Qua tamen inueni vultum diffundere causa
 Possim, fortunæ nec meminisse mea.
 Nam mihi cum fulua tristis spatiarer arena,
 Visa est a tergo penna dedisse sonum.

Respicio, nec corpus erat, quod cernere possem,

Verba tamen sunt hæc aucte recepta mea.

Ego lætarum venio tibi nuncia rerum,

Fama per immensas aere lapsa vias.

Consule Pompeio, quo non tibi charior alter

Candidus & felix proximus annus erit.

Dixit: & vt læto Pontum rumorerepleuit,

Ad gentes alias hinc Dea vertit iter.

At mihi dilapsis inter nouæ gaudia curis,

Excidit asperitas huius iniqua loci.

Ergo vbi sane biceps longum reseraueris annum,

Pulsus, & a sacro mense December erit:

Purpura Pompeium summi velabit honoris,

Ne titulis quicquam debeat ille suis.

Cernere iam videor rumpi penè atria turba:

Et populum lædi deficiente loco.

Templaque Tarpeia primum tibi sedis adici,

Et fieri faciles in tua vota Deos.

Colla boues pinguos certa præbere securi,

Quos saluit campis herba falsuca suis.

Cumque Deos omnes, tum quos impensius æques

Esse tibi cupias, cum Ioue Cæsar erit.

Curia te excipiet, patresque ex more vocati,

Intendent aures ad tua verba suas.

Hos vbi facundo tua vox hilarauerit ore,

Vtque solet, tulerit prospera verba dies:

Egeris & meritas superis cum Cæsare grates,

Qui causam, facias cur ita sæpe, dabit.

Inde domum repetes toto comitante Senatu,

Officium populi vix capiente domo.

Me miserum turba quod non ego cernor in illa.

Nec poterunt istis lumina nostra frui.

Quod licet, absentem qua possum mente videbo,

Aspiciet

Aspiciet vultus Consulis illa sui.
 Dij faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum
 Nomen, & Heu, dicas quid miser ille facit?
 Hæc tua protulerit si quis mihi verba, fatebor
 Protinus exiliūm mæris esse meum.

Elegia 20. Quæ Ovid. 5. Lib. 4. Pont.

Ad Elegos.

Ite leues Elegi doctas ad Consulis aures,
 Verbaque honorato ferte legenda viro.
 Longa via est nec vos pedibus proceditis æquis,
 Tecta que brumali sub niue terra latet.
 Cum gelidam Thracen & opertū nubibus Æthum,
 Et maris Ionij transferitis aquas.
 Luce minus decimā dominam venietis ad urbem
 Vt festinatum non faciatis iter.
 Protinus inde domus vobis Pompeia petatur,
 Non est Augusto iunctior vila foro.
 Si quis, vt in populo, qui fitis, & vnde, requirat
 Nomina decepta quæbbet aure ferat.
 Vt sit enim tutum, sicut reor esse fateri.
 VERBA minus certe, ficta timoris habent.
 Copia nec vobis vllō prohibente videri
 Consulis, vt limen contingeritis, erit.
 Aut reget ille suos dicendo iura Quirites,
 Conspicuum signis cum premet altis ebur:
 Aut populi reditus positam componet ad hastam,
 Et minui magnæ non finet vrbis opes:
 Aut vt erunt patres in Iulia templa, vocati,
 De tanto dignis Consule rebus ager:
 Aut feret Augusto solitam, natoque salutem,
 Deque parum noto consulet officio.
 Tempus ab his vacuum Cæsar Germanicus omne

Auferet, a magnis hunc colit ipse deis.

Cum tamen a turba rerum requieverit harum.

Ad vos mansuetas porriget ille manus.

Quidq; parens ego vester agam, fortasse requiret.

Talia vos illi reddere verba volo.

Vinit adhuc, vitamque tibi debere fatetur,

Quod prius a miti Cæsare unus habet.

Te sibi, cum fugeret, memori solet ore referre,

Barbariæ tutas exhibuisse vias.

Sanguine Bistonium quod non tepefecerit enseni

Effectum cura pectoris esse tui.

Addita præterea vitæ quoque multa tuendæ

Munera, ne proprias attenuaret opes.

Pro quibus ut meritis referatur gratia, inrat,

Se fore mancipium tempus in omne tuum.

Nam prius umbrosa carituros arbore montes,

Et freta veliuolas non habitura rates:

Fluminaque in fontes cursu reditura supino,

Gratia quam meriti possit abire tui.

Hæc ubi dixeritis, seruet sua dona, rogate,

Sic fuerit vestræ causa, peracta viæ.

Elegia 21. Quæ Tibulli. 1. Lib. 1.

Amœnioris vitæ otia, diuitijs omnibus, & gloriæ militari anteposit,

Diuitias alius fuluo sibi congerat auro.

Et teneat culti iugera magna soli,

Quem labor assiduum vicino terreat hoste,

Martia cui somnos classica pulsa fugent.

Me mea paupertas vitæ traducat inertis,

Dum meus assiduo luceat igne focus.

Ipse seram teneras maturo tempore vites

Rusticus, & facili grandia poma manu,

Nec spes destituat, sed frugum semper aceruos
 Præbeat, & pleno pinguis multa lacu:
 Nam vereor, seu stipēs habet desertus in agris,
 Seu vetus in trino florida terra lapis.
 Et quodcunque mihi pomum nouus educat annus,
 Libatum agricolæ ponitur ante Deum.
 Flaua Ceres tibi sit nostro de rure corona
 Spicea, quæ templi pendeat ante fores:
 Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
 Terreat ut fœna falce Priapus aues.
 Vos quoque felicitis quondam, nunc pauperis agri
 Custodes, fertis munera vestra Lares.
 Tunc vitula innumeros lustrabat casa iuuenos,
 Nunc agna exigui est hostia parua soli.
 Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
 Clamat, Io messes, & bona vina date.
 Iam modo non possum contentus viuere paruo,
 Nec semper longæ deditas esse via:
 Sed canis æstiuos ortus vitare sub umbra
 Arboris, ad riuos prætereuntis aquæ.
 Nec tamen interdum pudeat tenuisse bideatem,
 Aut stimulo tardos increpuisse boues.
 Non agnam ve sinu pigeat, foetum ve capellæ
 Desertum oblita matre referre domum.
 At vos exiguo pecori furesque, lupique
 Parcite. de magno est præda petenda grege.
 Hic ego, pastoremque meum lustrare quotannis,
 Et placidam soleo spargere lacte Palem.
 Adfatis diui, ne vos è paupere mensa
 Dona, nec è puris spernite fictilibus.
 Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
 Pocula, de facili composuitque luto.
 Non ego diuitias patrum, fructusque requiro,

Quos tulit antiquo condita melsis auo.

Parua seges satis est, satis est requiescere lecto,

Scilicet & solito membra leuare toro.

Aut gelidas hybernus aquas cum fuderit Ausser,

Securum somnos igne iuuante sequi.

Hoc mihi contingat, sit diues iure furorem

Qui maris, & tristes ferre potest plunias.

Te bellare decet terra, Messala, marique

Vt domus hostiles perferat exuias.

Hic ego dux, milesque bonus: vos signa, tubæque

Ite procul, cupidis vulnera ferte viris.

Ferte & opes: ego composito securus aceruo,

Dites despiciam, despiciamque famem.

Elegia 22. Quæ Tibul. 3. Lib. 1.

*Relictum se propter morbum à Messala, quem
comitabatur, in Corcyra insula, poeta dolet: mortē*

verò idcirco timet, quod molestissima

esse solet presidio amicorum

destitutis. ~

Ibitis Aegæas, sine me Messala, per vndas,

O vtinam memores ipse, cohorsque mei.

Me tenet ignotis ægrum Phæacia terris,

Abstineas auidas mors violenta manus.

Abstineas mors atra precor, non hic mihi mater,

Quæ legat in mœstos ossa perusta sinus:

Non soror Afsyrios cineri quæ dedat odores,

Et fleat effusis ante sepulchra comis:

Delia non vsquam, quæ me cum mitteret vrbe,]

Dicitur antè omnes consuluisse Deos.

Ille sacras pueri sortes ter sustulit, illi

O

Retulit ē

Retulit è triuijs omnia certa puer.
 Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita nunquam;
 Quin fieret, nostras respiceretque vias.
 Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
 Quarebam tardas anxius vsque moras.
 Aut ego sum caufatus aues: dant omina dira,
 Saturni facram me tenuisse diem.
 O quoties, ingressus iter, mihi tristia dixi
 Offensum in porta signa dedisse pedem.
 Quid tua nunc Isis tibi Delia: quid mihi profunt
 Illa tua toties ara repulsa manu?
 Nunc Dea, nunc succurre mihi. nam posse mederi
 Picta docet templis inulta tabella tuis.
 Vt mea votiuas persoluens Delia voces,
 Ante sacras lino tecta fores sedeat:
 Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes
 Insignis turba debeat in Pharia.
 At mihi contingat patrios celebrare penates,
 Reddereque antiquo menstrua thura Lari.
 Quam bene Saturno vinebant rege prius, quam
 Tellus in longas est patefacta vias.
 Nondum cœruleas pinus contempserat vndas,
 Effusum ventis præbueratque sinum:
 Nec vagus ignotis repetens compendia terris
 Presserat exterua nauita merce ratem:
 Illo non validus subijt iuga tempore taurus,
 Non domito frenos ore momordit equus:
 Non domus vlla fores habuit, non fixus in agris,
 Qui regeret certis finibus arua lapis:
 Ipse mella dabant quercus, vltroque ferebant
 Obuia securis vbera lactis oves:
 Non acies, non ira fuit, non bella, nec enses
 Immixti sœuus duxerat arte suber.

INSTITUTIONVM.

217

Nunc Ioue sub domino cades, & vulnera semper
 Nunc mare, nunc leti mille repente via.
 Parce pater: timidum non me periuria terrent,
 Non dicta in sanctos impia verba deos.
 Quod si fatales iam nunc explemus annos,
 Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
 Hic iacet immitti consumptus morte Tibullus,
 Messalam terra dum sequiturque mari.
 Sed me quod facilis tenero sum semper amori,
 Ipsa Venus campos ducet in Elyfios.
 Hic choreæ, cantusque vigent, passimque vagantes
 Dulce sonant tenui guttore carmen aues.
 Fert casiam non culta seges, totisque per agros
 Floret odoratis terra benigna rosis,
 At scelerata iacet sedes in nocte profunda
 Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
 Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
 Scavit, & huc illuc impia turba fugit.
 Tum niger in turba serpentum Cerberus ore
 Stridet, & aratas excubat ante fores.
 Illhic Iononem tentare Ixionis au si
 Versantur celeri noxia membra rota:
 Porrectusque nouem Tityus per iugera terræ
 Atsiduas atro viscere pascit aues.
 Tantalus est illhic, & circum stagna, sed acrem
 Iam iam poturi deserit vnda sitim.
 Et Danaï proles, Veneris quod numina læsit,
 In cana Lethæas dolia portat aquas.
 At tum casta precor maneat, sanctique pudoris
 Absideat custos seduja semper anus.
 Hæc tibi fabellas referat, positaque lucerna,
 Deducat plena stamina longa colo.
 Ac circa grauibus penûs affixa puella

Paulatim somno fessa remittat opus.

Hoc precor hunc illum nobis aurora nitentem

Luciferum roseis candida portet equis.

Elegia 23. Quæ Tibul. 7. Lib. 1.

*Messalæ adulatur auspicio natalium, qui triumpbos
& victorias nascenti puero sunt polliciti.*

Hunc cecinere diem Parcæ fatalia nentes

Stamina non vlli dissoluenda Deo,

Hunc fore Aquitanas possit qui fundere gentes,

Quem tremeret forti milite victus Atax.

Euenero, nouos pubes Romana triumphos

Vidit, & euinctos brachia rapta duces.

At te victrices lauros Messala gerentem

Portabat nitidis currus eburnus equis.

Non sine me est tibi partus honos, tua bella Pirene

Tessis, & Oceani littora Sanctonici.

Tessis Arar, Rhodanusque celer, magnusque Garuna

Carmoti & flauî, carula lympha Liger.

At te Cigne ~~cassan~~, tacitis qui leniter vndis

Curuleus placidis per vada serpis aquis:

Quantus & æthereo contingens vertice nubes,

Frigidus intonsos Taurus arat Cilicas.

Quid referam, vt volitet crebras intacta per vrbes,

Alba Palæstino sancta columba Syro:

Vtque maris vastum prospectet turribus æquor,

Prima ratem ventis credere docta Tyrost

Qualis & arentes cum findit Sirius agros,

Fertilis æstiva Nilus abundet aqua.

Nile pater, qua nam possum te dicere causa,

Aut quibus in terris oculuisse caput:

Te propter nullos tellus tua postulat imbres,

Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.

Te canit,

Te canit, atque suum pubes miratur Osirim,
 Barbara M. amphiten plangere docta bouem.
 Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
 Et temeram ferro sollicitauit humum.
 Primus inexpertæ commisit femina terræ,
 Pomaque non notis legit ab arboribus.
 Hic docuit taneram palis adiungere vitem,
 Hic viridem dura cædere falce comam.
 Illi iucundos primum matura saporos
 Expressa incultis vua dedit pedibus.
 Ille liquor docuit voces insectere cantu,
 Mouit & ad certos nescia membra modos,
 Bacchus & agricolæ magno confecta labore
 Pectora tristitiæ dissoluenda dedit:
 Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
 Crura licet dura compede pulsa sonent.
 Sunt varij flores, & frons redimita corymbis,
 Fusiæ quoque ad teneros lutea palla pedes:
 Et tyriæ vestes, & dulcis tibia cantu,
 Et leuis occultis conscia cista sacris.
 Huc ades, & centum ludos, Geniumque choreis
 Concelebra, & multo tempora funde mero.
 Illius & nitido stillent vnguenta capillo,
 Et capite & collo mollia ferta gerat.
 Sic venias, hodierna tibi dum thuris honores
 Liba, & Mopsopio dulcia melle feram.
 At tibi subcrescat proles quæ facta parentis
 Augeat & circa stet veneranda senem.
 Non taceam monumenta via, quæ Tuscula tellus,
 Candidaque antiquo detinet Alba Lare.
 Nanque opibus congesta tuis hic glareæ dura
 Sternitur, hic apta iungitur arte flex.
 Te canit agricola è magna cum venerit vrbe

Serus, inoffensum rettuleritque pedem.
 At tu natalis multos celebrande per annos,
 Candidior semper, candidiorque veni.

Elegia 24. Quæ Tibul. II. Lib. I.

*Gladios & pugnâs execratur, laudatque vitæ
 paruo contentę frugalitatem.*

Quis fuit horrendos primus qui protulij, enses?
 Quam ferus, & verè ferreus, ille fuit.
 Tunc cædes hominum, generi tunc prælia nata,
 Tum breuior diræ mortis aperta via est.
 At nihil ille miser meruit, nos ad mala nostra
 Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
 Diuitis hoc vitium est auri: nec bella fuerunt,
 Faginus astabat cum scyphus ante dapes.
 Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
 Securus varias dux gregis inter oues.
 Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nossem
 Arma nec audissem corde tremente tubam.
 Nunc ad bella trahor, & iam quis forsitan hostis
 Hæsurâ in nostro tela gerit latere.
 Sed patrij seruate Lares: aluistis & iidem,
 Cursarem vestros cum tener ante pedes.
 Neu pudeat prisco vos esse è stipite factos,
 Sic veteres ædes incoluistis aui.
 Tunc melius tennere fidem, cum paupere culta
 Stabat in exigua ligneus æde Deus.
 Hic placatus erat, seu quis libauerat vuam,
 Seu dederat sanctæ spicea ferta comæ.
 Atque aliquis voti compos liba ipsa ferebat,
 Postque comes purum filia parua fauuum.
 At nobis arata Lares depellite tela,
 Hostiaque è plena rustica porcus hara.

Hanc pura cum veste sequar, myrtoque canistra

Vincta geram, myrto vinctus & ipse caput.

Sic placeam vobis, alius fit fortis in armis,

Sternat, & aduersos Marte fauente duces.

Vt mihi potanti possit sua dicere facta

Miles, & in mensa pingere castra mero.

Quis furor est atram bellis accersere mortem?

Imminet, & tacito clam venit ille pede.

Non seges est infra: non vinea culta, sed audax

Cerberus, & Stygia nauita puppis aqua.

Illic percussisq; genis, vstroque capillo

Errat ad obscuros pallida turba lacus.

Quam potius laudandus hic est, quem prole parata

Occupat in parua pigra senectia casa,

Ipse suas factatur oues, at filius agnos,

Et calidam fesso comparat vxor aquam.

Sic ego sim, liceatque caput candescere canis.

Temporis & prisca facta referre senem.

Interea Pax arua colat, Pax candida primura

Duxit araturos sub iuga curua boues.

Pax aluit vites, & succos condidit vuz,

Funderet vn nato testa paterna merum.

Pace bidens, vomerque vigent: at tristia duri

Militis in tenebris occupat arua situs.

Rusticus e lucoque vehit male sobrius ipso

Vxorem plaustris, progeniemque domum.

At nobis Pax alme veni, spicamque teneto,

Perduat & pomis candidus ante sinus

Elegia 25. Quae Tibul. 1. Lib. 2.

Vitae rusticae exercitationes, & voluptates
persequitur.

Quisquis adest, valeat, fruges lustramus, & agros,

Ritus vt a prisco traditus extat auo.
 Bache veni, dulcisque tuis è cornibus vua
 Pendeat, & spicis tempora cinge, Ceres,
 Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
 Et graue suspensò vomere cesset opus.
 Soluite vincla iugis, nunc ad præsepia debent
 Plena coronato stare boues capite.
 Omnia sint operata Deo, non audeat villa
 Lanificam pensis imposuisse manum.
 Casta placent superis, pura cum veste venite,
 Et manibus puris sumite fontis aquam.
 Cernite, fulgentes vt eat sacer agnus ad aras,
 Vincæque post olea candida turba comas.
 Dij patrij purgamus agros, purgamus agrestes,
 Vos mala de nostris pellite limitibus:
 Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
 Neu timeat celeres tardior agna lupos.
 Tunc nitidus plenis confusus ruflicus agris
 Ingerat ardenti grandia ligna foco.
 Turbaque vernarum saturi bona signa coloni
 Ludet, & ex virgis extruet arte casas.
 Euentura precor, vidèn vt felicibus extis
 Significet placidos nuntia fibra Deos:
 Nunc mihi fumosos veteres proferte Falernos
 Consulis, & Chio soluite vincla cado.
 Vina diem celebrent: non festa luce maderè
 Est rubor, errantes & malè ferre pedes.
 Sed bene Messala sua quisque ad pocula dicat
 Nomen, & absentis singula verba sonent.
 Gentis Aquitanæ celebèr Messala triumphis,
 Et magna intonsis gloria victor ades:
 Huc ades, aspira que mihi, dum carmine nostro
 Redditur agricolis gratia caltibus.

Rura cano, rurisque Deos: his vita magistris
 Desuevit querna pellere glande famem.
 Illi compositis primum docuere tigillis
 Exiguam viridi fronde operire domum.
 Illi etiam tauros primum docuisse feruntur
 Seruitium, & plastro supposuisse rotam.
 Tunc victus abiere feri, tunc consista pomus,
 Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas:
 Aurea tunc pressos pedibus dedit vva liquores,
 Mixtaque securo est sobria lymphamero.
 Rura ferunt menses, calidi cum syderis aestu
 Deponat flauas annua terra comas.
 Rure leuis verno flores apis ingerit alueo,
 Compleat vt dulci sedula melle fauos.
 Agricola assiduo primum satiatus aratro,
 Cantauit certo rustica verba pede:
 Et satur arenti primum est meditatus auena
 Carmen vt ornatos diceret ante Deos:
 Agricola & minio suffusus Bacche rubenti,
 Primus inexperta duxit ab arte choros:
 Huic datus a pleno memorabile munus ouili
 Dux pecoris hircus, duxerat hircus oues:
 Rure puer verno primum de flore coronam
 Fecit, & antiquis imposuit Laribus:
 Rure etiam teneris curam exhibitura puellis,
 Molle gerit tergo lucida vellus ouis:
 Hinc & foemineus labor est, hinc pensa, colusque,
 Fusus & apposito pollice versat opus.
 Atque aliqua assidue textrix operata Minertiam
 Cantat, & appulso tela sonat latere.
 Vos celebrem cantate Deum, pecorique vocate
 Voce palam, pecori, clam sibi quisque vocet:
 Aut etiam sibi quisque palam nam turba iocosa

Ostrepit, & Phrygio tibia curua sono.
 Ludite, iam nox iungit equos, currumque sequuntur
 Martis lasciuo sydera fulua choro.
 Postque venit tacitus fuluis circumdatus alis
 Somnus, & incerto somnia nigra pede.

Elegia 26. Quę Tibul. 5. Lib. 2.

Inuocat Apollinem.

Phoebesauē, nouus ingreditur tua templa sacerdos
 Huc age cum cithara, carminibusque ueni.
 Nunc te uocales impellere pellice chordas,
 Nunc precor ad laudes flectere uerba meas.
 Ipse triumphali deuinctus tempora lauro,
 Dum cumulant aras, ad tua sacra ueni:
 Sed nitidus, pulcherque ueni, nunc indue uestem
 Depositam, longas nunc bene peste comas.
 Qualem te memorant Saturno rege fugato,
 Victori laudes concinuisse Ioui.
 Tu procul euentura uides: tibi deditus angur,
 Scit bene quid fati prouida cantet auis:
 Tuque regis sortes: per te praesentit aruspex,
 Lubrica signauit queis Deus exta notis:
 Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla,
 Abdita quæ Ienis fata canit pedibus.
 Phoebe sacras Messalinum sine tangere chartas
 Vatis: & ipse precor, quod canat illa doce.
 Hæc dedit Aeneæ sortes, postquam ille parentem
 Dicitur, & captos sustinuisse Lares.
 Hæc fore credebat Romam, cum moestus ab alto
 Ilion, arduos respiceretque Deos.
 Romulus aeternæ nondum firmauerat urbis
 Mœnia, consorti non habitanda Remo.
 Sed tunc pascebant herbosa palatia vacca,

Et stabat

Et stabant humiles in Iouis arce, caesa.

Lacte madens illic suberat Pan ilicis umbram,

Et facta agresti lignea falce, Pales:

Pendebatque vagi pastoris in arbore votum,

Garrula syluestri fistula sacra Deo.

Fistula cui semper decrescit arundinis ordo,

Nam calamus cera iungitur vsque minor.

Elegia 27. Quæ Tibul. 5. Lib. 3:

Mortem timet immaturam.

Nos tenet Etruscis manat quæ fontibus vnda,

Vnda sub æstiuum non adeunda canem.

Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis,

Cum se purpureo vere remittit hyems.

At mihi Persephone nigram denunciat horam:

Immerito iuveni parce nocere Dea.

Non ego tentavi nulli temeranda deorum

Audax laudanda sacra docere Deæ.

Nec mea mortiferis infecit pocula succis

Dextera, nec cuiquam certa venena dedit.

Nec nos sacrilegos templis admouimus ignes,

Nec cor sollicitant facta nefanda meum.

Nec nos insana meditantes iurgia lingue

Impia in aduersos soluimus ora Deos.

Et nondum cani nigros lasere capillos,

Nec venit tardo curua senecta pede.

Natalem primo nostrum videre parentes

Cum cecidit fato consul vterque pari.

Quid fraudare iuuat vitem crescentibus vuis?

Et modo nata mala vellere poma manu?

Parcite, pallentes umbras quicumque tenetis,

Duraque fortiti tertia regna Dei.

Elysios olim liceat cognoscere campos,

Lethæamque ratem, Cimmeriosque lacus.
 Cum mea rugosa pallebunt ora fenestra,
 Et referam pueris tempora prisca senex.
 Atque vtinam vano nequicquam terrear æstu:
 Lauguent ter quinos sed mea membra dies.
 Atque mihi Thulicæ celebrantur numina lymphæ,
 Et facilis lenta pellitur vnda manu.
 Viuite felices, memores & viuite nostri:
 Siue erimus, seu nos fata fuisse velint.
 Interea nigras pecudes promittite Diti,
 Et niuei lactis pocula mixta mero.

Elegia 28. Quæ Propertij 10. Lib. 2.:

Ad musam.

Iam tempus lustrare alijs Heliconæ choreis,
 Et campum Aemonio iam dare tempus equo,
 Iam libet & fortes memorare ad prælia turbas,
 Et Romana mei dicere castra ducis.
 Quod si deficient vires, audacia certè
 Laus erit: IN magnis & voluisse fat est.
 Nunc volo subducto grauior procedere vultu:
 Nunc aliam citharam me mea musa docet.
 Surge anima ex humili iam carmine: sumite vires
 Pierides: magni nunc erit oris opus.
 Iam negat Euphrates equitem post terga tueri
 Parthorum, & Crassos se tenuisse dolet.
 India quin Auguste tuo dat colla triumpho,
 Et domus intactæ te tremit Arabiæ.
 Et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
 Sentiet illa tuas postmodo victa manus.
 Hæc ego castra sequar vates, tua castra canendo:
 Magnus ero, seruent hunc mihi fata diem.
 Vt caput in magnis, vbi non est tangerè, signis,

INSTITUTIONVM.

Ponitur hic imos ante corona pedes:
 Sic nos nunc inopes laudis) conscendere carmen
 Pauperibus sacris vilia thura damus.
 Nondum etiam Aescraeos norunt mea carmina fontes.
 Sed modo Permessi flumine lauit Amor.

Elegia 29. Quae Propert. 1. Lib. 3.

Poetarum laus.

Callimachi manes, & Coi sacra Philetæ,
 In vestrum quæso me finite ire nemus;
 Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
 Itala per Graios orgia ferre choros.
 Dicite quo pariter carmen tenuastis in antro?
 Quoue pede ingressi: quamue bibistis aquam?
 Ah valeat Phæbum quicumque moratur in armis:
 Exactus tenui pumice versus eat.
 Quo me Fama leuat terra sublimis, & a me
 Nata coronatis Musa triumphat equis:
 Et mecum in curru parui vesticant Amores,
 Scriptorumque meas turba secuta rotas.
 Quid frustra missis in me certatis habenis?
 NON datur ad Musas currere lata via.
 Multi Roma tuas laudes annalibus addent,
 Qui finem imperij Bactra futura canent:
 Sed quod pace legas, opus hoc de monte Sororum
 Detulit intacta pagina nostra via.
 Mollia Pegasides vestro date ferta poetæ,
 Non faciet capiti dura corona meo.
 At mihi quod viuo detraxerit inuidia turba,
 Post obitum duplici scœnore reddet honos.
 OMNIA post obitum fingit maiora vetustas,
 MAIUS ab exequijs nomen in ora venit.
 Nam quis equo pulsas abiegnos nosceret arces?

Flumi-

Fluminaque Aemonio comminus isse viros
 Idæum Simoenta Iouis conabula parui
 Hectora per campos ter maculasse rotas:
 Deiphobumque Helenumque, & Polydamantas in armis,
 Qualemcunque Parin vix sua noffet humus.
 Exiguo sermone fores nunc Ilion, & tu
 Troia bis Oetæi numine capta Dei.
 Nec non ille tui casus memorator Homerus
 Posteritate suum crescere sensit opus.
 Meque inter seros laudabit Roma nepotes:
 Illum post cineres auguror esse diem.
 Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulchro,
 Pronisam est Lyæo vota probante Deo.
 Carminis interea nostri redcamus in orbem,
 Gaudeat vt solito tacta camæna sono.
 Orpheu te tenuisse feras, & concita dicunt
 Flumina Threicia detinuisse lyra:
 Saxa Cithæronis Thebas agitata per artem
 Sponte sua in muri membra coisse ferunt:
 Quis etiam Polypheme fera Galathea sub Actis
 Ad tua rorantes carmina flexit equos.
 Miremur, nobis & Baccho, & Apolline dextro,
 Turba puellarum si mea verba colit.
 Quod non Tenarijs domus est mihi fulta columnis,
 Nec camera auratas inter eburna trabes:
 Nec mea Phæacias æquant pomaria sylvas,
 Non operosa rigat Martius antra liquor:
 At mûla comites, & carmina chara legenti,
 Et desessa choris Calliopea meis.
 Fortunata meo siqua es celebrata libello,
 Carmina erunt formæ tot monumenta tuæ.
 NAM neque pyramidum sumptus ad sydera ducti,
 Nec Iouis Elei calum imitata domus,

Nec Mausolei diues fortuna sepulchri
 Mortis ab extrema conditione vacat:
 Aut illis flamma, aut imber subducet honores
 Annorum aut ictu pondera victa ruent.
 At non ingenio quæsitum nomen ab æuo
 Excidet. INGENIO stat sine morte decus.

Elegia 30. Quæ Propert. 2. Lib. 3.

Poetæ somnium.

Vifus eram molli recubans Heliconis in vmbra
 Bellerophontei qua fuit humor equi,
 Reges Alba tuos, & regum facta tuorum
 Tantum operis neruis hifcera posse meis:
 Paruaque tam magnis admoram fontibus ora,
 Vnde pater fitiens Ennius ante bibit,
 Et cecinit Curios fratres, & Horatia pila,
 Regiaque Aemilia vefta trophæa rate,
 Victricesque moras Fabij, pugnamque finiftram
 Cantienfem, & verfos ad pia vota Deos,
 Annibalemque Lares Romana fede fugantes,
 Anferis & tutum voce fuiſſe Iouem:
 Cum me Caſtalia ſpeculans ex arbore Phœbus,
 Sic ait aurata nixus ad antra lyra,
 Quid tibi cum tali demens eſt flumine: quis te
 Carminis heroi tangere iuſſit opus
 Non hic vlla tibi ſperanda eſt fama, Propertii:
 MOLLIA ſunt paruis prata terenda rotis:
 Alter remus aquas, alter tibi radat arenas,
 Tutus eris, MEDIO maxima turba mari eſt.
 Dixerat, & plectro ſedem mihi monſtrat eburno,
 Qua noua muſcoſoſemita facta ſolo eſt.
 Hic erat affixis viridis ſpelunca lapillis,
 Pendebantque cauis tympana pumicibus.

Ergo

Ergo musarum, & Sileni patris imago
 Fictilis, & calami Pan Tegeæ tui.
 Diuersæque nouem sortita rura sorores
 Exercent teneras in sua dona manus.
 Hæc hederas legit in thyrsos, hæc carmina neruis
 Aptat, & illa manu texit vtraque rosam.
 E quarum numero me contigit vna dearum:
 Vt reor a facie, Calliopea fuit:
 Contentus niueis semper vestabere cygnis,
 Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
 Nil tibi sit rauco prætoria classica cornu
 Flere, nec Aonium cingere Marte nemus:
 Aut quibus in campis Mariano prælia signo
 Stent, & Teutonicas Roma refringat opes:
 Talia Calliope, lymphisque a fronte petitis
 Ora Phileteis nostra rigauit aquis.

Elegia 31. Quæ Propert. 8. Lib. 3.

Ad Mæcenatem.

Mæcenas eques Herusco de sanguine Regum
 Intra fortunam qui cupis esse tuam,
 Quid me scribendi tam vastum mittis in æquor?
 Non sunt apta meæ grandia vela rati.
 TVRPE est, quod nequeas capiti committere pondus:
 Et pressum inflexo mox dare terga genu.
 OMNIA non pariter rerum sunt omnibus apta:
 Fama nec ex æquo ducitur vlla iugo.
 Gloria Lyfippo est, animosa effingere signa:
 Exactis Calamis se mihi iactat equis:
 In Veneris tabula summam sibi ponit Apelles:
 Parthasius parua vindicat arte locum:
 Argumenta magis sunt Nentoris addita formæ:
 At Myos exiguum flectit acanthus iter:

Phidias signo se Iuppiter ornat eburno

Praxitelem Parius vindicat arte lapis:

Sunt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ

Sunt quibus in celeres gloria nata pedes.

Hic fatus ad pacem, hic castrensibus utilis armis

NAVTVRAE sequitur femina quisque sua.

At tua, Mæneas, vitæ præcepta recepi,

Cogor & exemplis te superare tuis.

Cum tibi Romano dominas in honore secures

Et liceat medio ponere iura foro:

Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,

Atque onerare tuam fixa per arma domum:

Et tibi ad effectum vires det Cæsar, & omni

Tempore tam faciles insinuentur opes:

Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras,

Velorum plenos subtrahis ipse sinus.

Crede mihi magnos æquabunt ista Camillos

Iudicia, & venies tu quoque in ora virum

Cæsar's & iamæ vestigia iuncta tenebis,

Mæcelatis erunt vera trophæa, fides.

Non ego velifera tumidum mare fundo carina,

Tota sub exiguo flumine nostra mora est.

Non flebo in cineres arcem sedisse paternos

Cadmi, nec semper prælia clade pari:

Nec referam Scævas, & Pergama Apollinis arces,

Et Danaum decimo vere redisse rates,

Mœnia cum Graio Neptunia pressit aratro

Victor Palladiæ ligneus artis equus.

Inter Callimachi sat erit placuisse libellos,

Et cecinisse modis Cœ poeta tuis.

Te duce vel Iouis arma canam, cæloque minantem

Cæum, & Phlegæis Cromedonta iugis:

Celsaque Romanis decerpta palatia tauris

Ordinar, & Cæſo incenia firma Remo:
 Eductosque pares ſylueſtri ex vberè reges,
 Creſcet & ingenium ſub tua iuſſa meum.
 Proſequar & curruſ utroque ab litore nantes
 Parthorum, aſtuta tela remiſſa fugæ:
 Caſtraque Peluſij Romano ſubruta ferro,
 Antonique graues in ſua fata morus.
 Mollis tu cepta fautor cape lora iuuentæ,
 Dextraque immiſiſ da mihi ſigna rotis,
 Hoc mihi Mecenas laudis concediſ, & a te eſt,
 Quod ferar in partes ipſe fuiſſe tuas.

Elegia 32. Quæ Propert. 17. Lib. 3.

Deflet Marcelli mortem.

Clauiſ ab umbroſo qua ludit pontuſ Auerno
 Humida Baiarum ſtagna tepentis aquæ:
 Qua iacet & Troiæ tubiceni Miſenus arena,
 Et ſonat Herculeo ſtructa labore via:
 Hic ubi morteliſ dextra cum quareret vrbes,
 Cymbala Thebano concrepuere Deo.
 At nunc inuitæ magno cum crimine Baiæ,
 Quiſ deus in veſtra conſtitit hoſtiſ aquæ:
 Hiſ preſſuſ Stygiuſ vultuſ demiſit in vndaſ,
 Errat & in veſtro ſpirituſ ille lacu.
 Quid genuſ, aut virtuſ, aut optima profuit illi
 Mater & amplexuſ Cæſariſ eſſe locoſ:
 Aut modo tam pleno ſluitantiâ vela theatro,
 Et per maternâſ omnia geſta manuſ:
 Occidit, & miſero ſteterat vigeliſmuſ annuſ.
 Tot bona tam paruo clauſit in urbe dieſ.
 I nunc, tolle animoſ, & tecum ſinge triumphoſ
 Stantiâq; in plauſum tota theatra iuent.
 Attalicaſ ſupera veſteſ, atque omnia magniſ

Gemmee sint ludis: ignibus ista dabis.

Sed tamen huc omnes, huc primus, & vltimus ordo:

Est mala, sed cunctis ista terenda via est.

Exoranda canis tria sunt latrantia colla,

Scandenda est torui publica cymba fenis.

Ille licet ferro cautus se condat, & ære,

Mors tamen inclusum protrahit inde caput.

Nireæ noui facies, non vis exemit Achilem,

Cræsum aut Pactoli quas parit humor opes,

Hic olim ignaros luctus populauit Achiuos,

Atridæ magno cum stetit alter amor,

At tibi nauta, piæ hominum qui traiecis vmbra,

Huc animæ portent corpus inane tuæ:

Qua Sicula victor tellus Claudius, & qua

Cæsar ab humana cessit in astra via.

Elegia 33. Quæ Propert 4. Lib. 4.

*Explicatur Historia Tarpeie ingestis Sabinorum
armis occise*

Tarpeium nemus, & Tarpeie turpe sepulchrum
Fabor, & antiqui limina capta Iouis.

Lucus erat felix hederoso conditus antro,

Multaque nativis obstrepit arbor aquis:

Sylviani ramosa domus, quo dulcis ab æstu

Fistula poturas ire iubebat onces.

Hunc Iacius fontem vallo præcingit acerno,

Fidaque iuggesta castra coronat humo.

Quid tum Roma fuit, tubicen vicina Curetis,

Cum quateret lento murum saxa Iouis

Atque vbi nunc terris dicuntur iura subactis,

Stabant Romano pila Sabina foro.

Murus erant montes, vbi nunc est curia septa,

Dellicus ex illo fonte bibebat equus:

Hinc Tarpeia Cææ fontem libavit, at illi
 Urgebat medium fictilis vrna caput.
 Et satis vna mala potuit mors esse puellæ,
 Quæ voluit flammæ fallere Vesta tuas.
 Vidit arenosis Tatium perludere campis,
 Pictaque per stans arma leuare iubas.
 Obstupuit regis facie, & regalibus armis
 Interque oblitæ excidit vrna manus.
 Sæpe illa immeritæ causata est omina Luna,
 Et sibi tingedas dixit in amne comas.
 Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
 Romula ne faciem læderet hasta Tati.
 Dumque subit primo Capitolia nubila fume,
 Rettulit hirsutis brachia secta iubis.
 Vrbi festus erat, dixere palilia patres.
 Hic primus cœpit mœnibus esse dies
 Annua pastorum conuiuia lusus in vrbe,
 Cum pagana madent fercula diuitijs.
 Cumque super raros fœni flammantis acervos,
 Traijcit immundas ebria turba dapes.
 Romulus excubias decreuit in otia solui,
 Atque intermissa castra filere tuba.
 Hoc tarpia suum tempus rata, conuenit hostem,
 Pacta ligat, pactis ipsa futura comes.
 Mons erat ascensu dubius, festoque remissus,
 Nec mora vocales occupat ense canes.
 Omnia præbebant somnos, sed Iuppiter vuus
 Decreuit pœnis inuigilare tuis.
 Prodidit portæque fidem, patriamque iacentem.
 Nubendique petit, quem velit ipsa, diem.
 Ad Tati, neque enim sceleri dedit hostis honorem,
 Nube ait, & regni scande cubile mei.
 Dixit, & ingentis comitum super obruit armis,

Hæc virgo officijs dos erat apta tuis.

A duce Tarpeio mons est cognomen adeptus.

O vigil iniuste præmia fortis habes.

Elegia 34. Quæ Propert. 6. Lib. 4.

Describitur insignis victoria ab Augusto ad A-

Etium promontorium reportata-

Sacra facit vates, sint ora fauentia sacris,

Et cadat ante meos ista iuuenca focos.

Cera Phileteis certet Romana corymbis,

Et Cyrenæas vrna ministrat aquas.

Costum molle date, & blandi mihi thuris honores,

Terque focum circa laneus orbis eat.

Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris

Tibia Mygdonijs libet eburna cadis.

Ite procul fraudes, alio sint aere noxæ,

Pura nouum vati laurea mollit iter.

Musa Palatini referemus Apollinis ædem:

Res est Calliope digna fauore tuo:

Cæsaris in nomen ducuntur carmina. **C**esar

Dum canitur, quæso Iuppiter ipse vaces.

Est Phœbi fugiens Athamana ad littora portus,

Qua sinus Ionæ murmura condit aquæ,

Actia Iuleæ pelagus monumenta carinæ

Nautarum votis non operosa via.

Huc mundi coiere manus, stetit æquore moles

Pinca, nec remis æqua fauebat auis.

Altera classis erat tenero damnata Quirino,

Pilaque foeminea turpiter apta manu:

Hinc Augusta ratis plenis Iouis ominne velis,

Signaque iam patriæ vincere docta sua.

Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus.

Armorum & radijs picta tremebat aqua:

Cum Phœbus linquens stantem se vindice Delon,

(Nam tulit iratos mobilis vna Notos)

Aiuit Augusti puppem super, & noua flamma

Luxit in obliquam ter sinuata facem.

Non ille attulerat crines in colla solutos,

Art testudinea: carmen inerme lyræ.

Sed quali aspexit Pelopeium Agamemnona vultu,

Egessitque auidis Dórica castra rogis:

Aut qualis flexos, soluit Pythiona per orbis

Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.

Mox ait o longa mundi seruator ab Alba

Auguste, Hectoreis cognite maior auis,

Vince mari, iam terra tua est, tibi militat arcus,

Er fauet ex humeris hoc onus omne meis.

Solue metu patriam, quæ nunc te vindice freta

Imposuit proræ publica vota tuæ.

Quam nisi defendes, murorum Romulus augur

Ire Palatinas non bene vidit aues.

Et nimium remis audent propè turpè Latinis

Principe te fluctus regia vela pati.

Nec te, quod classis centenis remiget alis,

Terreat, inuito labitur illa mari:

Quod que vehunt proræ Centaurica saxa minantes

Tigna caua, & pictos experiare metus.

Frangit, & attollit vires in milite causa:

Quæ nisi iusta subest, excutit a rima pudor.

Tempus adest, committe rates: ego temporis auctor

Ducam laurigera Iulia rostra manu.

Dixerat, & pharetræ pondus consumit in arcus.

Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.

Vincit Roma fide Phœbi, dat scœmina poenas,

Sceptra per Ionias fracta vehuntur aquas:

At pater Idalio miratus Cæsar ab astro,

Sum deus, & nostri sanguinis ista fides.

Prosequitur cantu Triton, omnesque marinae
Plauserunt circa libera signa Deae.

Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci.

Hoc vnum, iusso non moritura die.

Dij inclins, quantus mulier foret vna triumphus,

Ductus erat per quas antè Iugurtha vias.

Actius hinc traxit Phæbus monumenta, quod eius

Vna decem vicit missa sagitta rates.

Bella fatis cecini, citharam iam poscit Aopollo

Victor, & ad placidos exiit arma choros.

Candida nunc molli subeant conuitia luce,

Blanditiæque fluant per mea colla rosa:

Vinaque fundantur pralis elisa Falernis,

Terque lauet nostras spica Cilissa comas.

Ingenium positis irritet Musa poetis:

Bacche solès Phœbo fertilis esse tuo.

Ille paludosos memoret seruire Sicambros,

Cepheam hic Neroen fuscaque regna conat:

Hic referat sero confessum foedere Parthum,

Reddat signa Remi, mox dabit ipse sua:

Siue aliquid pharetris Augustus parcat Eois,

Differat in pucros ista trophæa suos.

Gaude Crasse, nigras si quid lapis inter arenas,

Ite per Euphraten ad tua busta licet.

Sic nocturnam patera, sic ducam carmine, donec

Inijciat radios in mea vina dies.

Elegia 35. Quæ Propert. 10. Lib. 4.

De Hercule, & morte Caci.

Amphitryniades qua tempestate iuuenecos

Egerat a stabulis o Erythraa tuis,

Venit ad inuictos pecorosa palatia montes,

Et statuit fessos fessus & ipse boues,
 Qua Velabra suo stagnabant flumine, quaque
 Nante per vrbanas velificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite Caco
 Incolumes, furto polluit ille locum.
 Incola Cacus erat metuendo raptor ab antro,
 Per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic me certa forent manifesta signa rapinae,
 Auersos cauda traxit in antra boues,
Nec sine teste Deo, furem sonuere iuenci,
 Furis & implacidas diruit ira fores.
Manalio iacuit pulsus tria tempora ramo
 Cacus, & Alcides sic ait, Ite boues.
Herculis ite boues, nostra labor vitime clauz,
 Bis mihi quasitæ, bis mea præda boues.
Aruaque mugitu sancite boaria longo:
 Nobile erit Romæ pascua nostra forum.
Dixerat, & sicco torret fitis ora palato,
 Terraque non vllas foeta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audistridere puellas
 Lucus ab umbroso facerat orbe nemus,
Femineæ loca clausa Deæ, fontesque piandos,
 Impunè & nullis sacra relecta viris.
Deuia puniceæ velabant limina vitæ,
 Putris odorato luxerat igne casa.
Populus & longis ornabat frondibus ædem,
 Multaque cantantes umbra tegebat aues.
Huc ruit la siccam congesto puluete barbam,
 Et iacit ante fores verba minora Deo.
Vos precor o lucis sacro quæ luditis antro,
 Paudite defessis hospita vestra viris.
Fontis egens erro circaque sonantia lymphis,
 Et caua suscepto flumine palma sat est.
Audistisne aliquem tergo qui sustulit orbem?

Ille ego

Ille ego sum, Alcidem terra recepta vocat.

Quis facta Herculeæ non audit fortia clauæ:

Et nunquam ad notas irrita tela ferase:

Atque vni Stygias hominum luxisse tenebras:

Accipite hæc, fesso vix mihi terra patet.

Quod si luzioni sacrum faceretis amara,

Non clausisset aquas ipsa nouerca suas:

Sin aliquam vultusque meus, setæque leonia

Terrent, & Libyco sole perusta coma:

Idem ego Sidonia feci seruilia palla

Officia, & Lydo pensa diurna colo.

Talibus Alcides, at talibus alma sacerdos

Puniceo canas itamine vincta comas,

Parce oculis hospes, lucoque abscede verendo,

Cede agedum, & tuta limina linque fuga.

Interdicta viris metuenda lege piatur,

Qua se summota vindicat ara casa.

Magnam Tiresias aspexit Pallada vates,

Fortia dum posita Gorgone membra lauat:

Dij tibi dent alios fontes, hæc lymphæ puellis

Auia secreti liminis vna iuuat.

Sic anus, ille humeris postes concussit opacos,

Nec tulit iratam ianua clausa sitim.

At postquam exhausto iam flumine vicerat æstum,

Ponit vix siccis tristia iura labris.

Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem

Accipit, hæc fesso vix mihi terra patet.

Maxima que gregibus deuota est ara repertis,

Ara per has (inquit) maxima facta manus.

Hæc nullis vnquam præeat veneranda puellis,

Herculis eximij ne sit inulta sitis,

Sancto pater salus, cui iam fauet aspera Iuno,

Sancte velis libro dexter inesse meo.

Nunc quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,

Sic sanctum Tatiæ composuere Cures.

Elegia 36. Quæ Propert. 12. Lib. 4:

*Inducit poeta Corneliam honestissimam matronã,
quæ paucis ante dieb⁹ immatura morte su-
blata fuerat, loquentem cum Paulo
marito suo, & dolentis animũ
oratione lenientem.*

Define Paule meum lachrymis vrgere sepulchrum,

Panditur ad nullas ianua nigra preces,

Cum semel infernas intrarunt funera leges,

Non exorato stant adamante vice.

Te licet oranter fuscæ Deus audiat aulae,

Nempe tuas lachrymas littora surda bibent.

Vota mouent feros, vbi portitor era recepit,

Obserat herbosos lurida porta rogos.

Sic mœsta ceci nere tube, cum subdita nostrum

Detraheret lecto fax inimica caput.

Quid mihi coniugium Pauli, quid currus auorum

Profuit: aut famæ pignora tanta meæ

Num minus immites habuit Cornelia Parcat

En, sum quod digitis quinque leuatur onus.

Damnata noctes & vos vada lenta paludes,

Et quæcunque meos implicat vnda pedes,

Immatura licet, tamen huc non noxia venis,

Det pater hic vmbre mollia iura meæ.

Aut si quis posita iudex sedet Aëneus urna,

In mea sortita indicet ossa pila.

Asside aut fratres iuxta Minoida fellam,

Eumenidum intento turba seuera foro.

Sisyphæ mole vaces, taceant Ixionis orbis,

Fallax Tantalæo corripiare liquor.
 Cerberus & nulla hodie petat improbus umbras,
 Et iaceat tacita lapsa catena fera.
 Ipsa loquor pro me: si fallor, pœna fororum,
 Infelix humeros vrgeat vna meos.
 Si cui fama fuit per auita trophæi a decoris
 Vera Numantinos regna loquuntur auos.
 Altera maternos exæquat turba Libones,
 Et domus est titulis vtraque fulta suis.
 Mox vbi iam facibus cœssit prætexta maritis.
 Vixit & acceptas altera vitta comas:
 Iungor Paule tuo sic discessura cubili,
 In lapide hoc vni nupta fuisset legar.
 Testor maiorum cineres tibi Roma colandos,
 Sub quorum titulis Africa tonsa iaces:
 Et Persen proavi simulantem pectus Achillis,
 Quique tuas propeus fregit Achille domos:
 Me neque censuræ legem mollisse, nec vlla
 Labe mea nostros erubuisse focos.
 Non fuit exuijs tantis Cornelia dampnum.
 Quin & erat magna pars imitanda domus,
 Nec mea mutata est ætas, sine crimine tota est.
 Viximus insignes inter vtranque facem,
 Mi natura dedit leges a sanguine ductas,
 Nec possim melior iudicis esse metu.
 Quælibet austeras de me ferat vna tabellas,
 Turpior assensu non erit vlla meo:
 Vel tu, quæ tardum mouisti sune Cybellem,
 Claudia turrita rara ministra Deæ:
 Vel cui commissos cum Vesta reposceret ignes,
 Exhibuit viuos carbasus alba focos:
 Nec te dulce caput mater Scribonia læsi,
 In me mutatum quid nisi fata velist
 Maternis laador lachrymis, vrbisque querelle

Defeta,

Desleta, & genitu Cæsaris ossa mea.
 Ille sua nata dignam vixisse sororem
 Increpat, & lacrymas vidimus esse Deo.
 Et tamen emerui generosos vestis honores.
 Nec mea de sterili facta rapina domo.
 Te Lepide, & te Paule meum post fata leuamen,
 Condita sunt vestro numina nostra sinu.
 Vidimus, & fratrem sellam geminasse curulem,
 Consule quo facto tempore rapta soror.
 Filia tu speciem censuræ nacta parternæ
 Fac teneas vnum nos imitata virum.
 Et serie fulcite genus, mihi cymba volenti
 Soluitur aucturis tot mea fata malis.
 Hæc est foemineæ merces extrema triumphæ,
 Laudat ubi emeritum libera fama rogata.
 Nunc tibi commendo communia pignora nato,
 Hæc cura & cineri spirat iniusta meo.
 Fungere maternis vicibus pater, illa meorum
 Omnis erit collo turba ferenda tuo.
 Oscula cum dederis tua stentibus, adijce matris,
 Tota domus coepit nunc onus esse tuum.
 Seu tamen aduersum mutarit ianua lectum.
 Sederit & nostro cauta nouerca toro:
 Coniugium pueri laudate, & ferte paternum.
 Capta dabit vestris motibus illa manus.
 Nec matrem laudate nimis: collata priori
 Vertet in offensas libera verba suas:
 Seu memor uile mea contentus manserit umbræ,
 Et tanti cineres duxerit esse meos;
 Discite venturam iam nunc sentire senectam.
 Cœlibis ad curas, nec vacet vlla via.
 Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos
 Prole mea Paulum sic iuuat esse senem.

Et bene habet, nunquam mater lugubria sumpsi.

Venit in exequias tota caterua meas.

Causa perorata est, flentes me surgite testes,

Dum pretium vitæ grata rependit humus,

Moribus & cœlum patuit, sim digna merendo,

Cuius honoratis ossa vehuntur aquis.

Elegia 37. Quæ Ouid. Epistola 1. Heroidū :
*Penelope Icatij filia longissimæ Vlyssis mariti sui
 absentię causam ignorans, multis
 illum rationibus nititur in
 patriam reducere.*

Hanc tua Penelope lento tibi mittit Vlysses:

Nil mihi rescribas, attamen ipse veni.

Troia iacet certè Danais inuisa puellis,

Vix Priamus tanti, totaque Troia fuit.

O vtinam tunc cum Lacedæmōna classe petebat,

Obrutus infans esset adulter aquis.

Non mihi, quærenti spaciosam fallere noctem,

Lassaret viduas pendula tela manus.

Quando ego non timui grauiora pericula veris?

Res est solliciti plena timoris auor.

In te fingebam violentos Troias ituros:

Nomine in Hectoreo pallida semper eram.

Sive quis Antiochum narrabat ab Hectore victum,

Antiochus nostri causa timoris erat:

Sive Menœtiadem falsis cecidisse tub armis,

Flebam successu posse carere dolos.

Sanguine Tlepolemus Lyciam tepescerat hastam,

Tlepolemi leto cura nouata mea est.

Denique quisquis erat castris iugulatus Achuis,

Frigidius glacie pectus amantis erat.

Sed bene consuluit casto Deus æquus amori;
 Veria est in cineres sospite Troia viro.
 Argolici redere duces, altaria fumant,
 Ponitur ad patrios barbara præda Deos.
 Grata ferunt nymphæ pro saluis dona maritis,
 Illi victa suis Troica fata canunt.
 Mirantur iustique senes, trepidæque puellæ,
 Narrantis comiux pendet ab ore viri.
 Jamque aliquis posita monstrat fera præli mensa,
 Pingit & exiguo Pergama tota mero:
 Hac ibat Simois, hic est Segeia tellus,
 Hic steterat Priami regia celsa senis,
 Illic Aëacides, illic tendebat Ulysses,
 Hic lacer admittens terruit Hector equos.
 Omnia namque tuo senior te quarere misso.
 Rettulerat nato Nestor, at ille mihi
 Rettulit & ferro Rhœsumque Dolonaque caesos,
 Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
 Ausus es omnium nimiumque oblite tuorum,
 Thracia nocturno tangere castra dolo:
 Totque simul mactare viros adiutus ab vno:
 At bene cautus eras, & memor antè mei.
 Usque metu micuere finis, dum victor amicum,
 Dictus es Ismarijs isse per agmen equis.
 Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
 Ilios: & murus quod fuit antè solum:
 Si maneo qualis Troia durante manebam,
 Virque mihi dempto sine carendus abest:
 Diruta sunt alijs, vni mihi Pergama restant,
 Incola captiuo quæ boue victor arat.
 Nam leges est vbi Troia fuit resecandaque falce,
 Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
 Semisepulta virum curuis ferauntur arattis

Ossa, ruinas occulit herba domos.
 Victor abes, nec scire mihi quæ causa morandi,
 Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
 Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
 Ille mihi de te multa rogatus abit.
 Quamque tibi reddat (si te modo viderit vsquam)
 Traditur huic digitis charta notata meis.
 Nos pylon antiqui Neleia Nestoris arua
 Milimus: incerta est fama remissa Pylo.
 Misimus & Sparten, Sparte quoque nescia veri:
 Quas habitas terras, aut vbi lentus abes:
 Utilius starent etiam nunc moenia Phœbi:
 Irascor votis heu leuis ipsa meis.
 Scirem vbi pugnares: & tantum bella timerem,
 Et mea cum multis iuncta querela foret.
 Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens,
 Et patet in curas area lata meas.
 Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus,
 Tam longa causas suspicor esse moras.
 Forsitan & narras, quam sit tibi rustica coniux,
 Quæ tantum lanas non finit esse rudes.
 Fallar, & hoc crimen tenuis vanescat in auras,
 Neæ reuertendi liber abesse velis.
 Me pater Icarius viduo discedere lecto
 Cogit, & immensas increpat vsque moras.
 Increpet vsque licet: tua sim, tua dicar, portetis,
 Penelope coniux semper Vlyssis ero.
 Ille tamen pietatæ mea precibusque pudicis
 Frangitur, & vires temperat ipse suas.
 Dulichij, Samijque, & quos tulit alta Zacynthos,
 Turba ruunt in me luxuriosa, proci.
 Inque tua regnant nullis prohibentibus aula,
 Viscera nostra tuæ dilacerantur opes.

Quid

Quid tibi Pisandrum, Polybumque, Medontaque dirum,

Eurimachique anidas, Antinoique manus,

Atque alios referam: quos omneis turpiter absens,

Ipse tuo partis sanguine rebus alis.

Irus egens, pecorisque Melanthius auctor edendi,

Vitimus, accedunt in tua damna, pudor.

Tres sumus imbelles numero, sine viribus vxor,

Laertesque senex, Thelemachusque puer.

Ille per infidias penè est mihi nuper ademptus,

Cum parat inuitis omnibus ire Pylon.

Dij precor hoc iubeant, vt euntibus ordine fatis,

Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc faciunt custosque bouum, longæuaque nutrix,

Tertius immundæ cura fidelis haræ.

Sed neque Laertes, vt qui sit inutilis annis.

Hostibus in mecijs regna tenere potest.

Telemacho veniet (viuat modo) fortior ætas,

Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.

Nec mihi suut vires inimicos pellere tectis,

Tu citius venias, portus & aura tuis.

Est tibi, sitque precor, natus, qui mollibus annis

In patrias arteis erudiendus erat.

Respice Laerten, vt iam sua lumina condas,

Extremum fati sustinet ille diem.

Certè ego, quæ fueram, te discedente, puella,

Protinus vt redeas, facta videbor anus.

Elegia 38. Quæ Ouid. Epist. 6. Heroid.

*Hypsipyle Medeam propter sopitum draconem
& vellus aureum honoribus effectam dolens: ita
de prospero reditu Iasoni gratulatur, vt crudeli-
tatem & beneficia Medæe execretur.*

Littora Theſſaliae reduci tetigiſſe carina
 Diceris, auratae vellere diues ouis.
 Gratulor incolumi (quantum finis) hoc tamen ipſo
 Debueram ſcripto certior eſſe tuo.
 Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
 Cum cuperes, ventos non habuiſſe potes,
 Quamlibet aduerſo ſignetur epiſtola vento:
 Hypſipyle miſſa digna ſalute fui.
 Cur mihi fama prior, quam nuntia littera venit?
 Iſſe ſacros Martis ſub iuga panda boues,
 Semunibus iactis ſegetes adoleſſe virorum,
 Inque necem dextra non eguiſſe tua?
 Peruigilem ſpolium pecudis ſeruaviſſe draconem
 Rapta tamen forti vellera fulua manu
 Hæc ego ſi poſſem timide credentibus iſta,
 Ipſe mihi ſcripſit, dicere: quanta forent
 Quid querar officium lenti ceſſaſſe mariti
 Obſequium, maneo ſi tua, grande tuli.
 Barbara narratur veniſſe venetica tecum,
 In mihi proiniſſi parte futura tori.
 Credula res amor eſt: utinam temeratia dicat
 Criminibus falſis inſimulaſſe virum.
 Nuper ab Hæmonijs hoſpes mihi Theſſalus oris,
 Venerat, & tactum vix bene lūnen erat,
 Abſonides (dixi) quid agit meus: ille pudore
 Hæſit in oppoſita lumina fixus humo.
 Protinus exiit, tunicisque a pectore ruptis,
 Viuit, an (exclamo) me quoq; fata trahent
 Viuit, ait, timidumq; mihi iurare cogi:
 Vix mihi, teſte Deo, credita vita tua eſt.
 Utque animus redijt, tua facta requirere coepit
 Narrat, & arripes Martis araffe boues:
 Vipereos dentes in humum pro femine iactos,

Q

Et ſubito

Et subito natos arma tulisse viros.
 Terrigenas populos ciuili Marte peremptos
 Impleffe ætatis fata diurna suæ,
 Deuictum serpentem, iterum si viuat Iason
 Quærimus: alternant spesque, timorque fidem,
 Singula dum narrat, cursu studioque loquendi,
 Detegit ingenio vulnera facta suo.
 Heu vbi pacta fides: vbi connubialia iura?
 Faxque sub arfuros dignior ire regos:
 Non ego sum furtim tibi cognita, pronuba Iune
 Adfuit, & fertis tempora victus Hymen.
 At mihi nec Iune, nec Hymen, sed triffis, *Ætanyis*
 Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
 Quid mihi cum Minyis? quid cum *Tifonide* pinus
 Quid tibi cum patria nauita *Tiphi* mea?
 Non erat hic aries villo spectabilis aureo,
 Non senis *AËtæ* regia *Lemnos* erat.
 Certa fuit primo (sed me mea fata trahebant)
 Hospite fœminea pellere castra manu.
 Lemniadesque viros nimium quoque vincere norunt
 Milite tam forti vita tuenda fuit.
 Vrbe virum vidi, tectoque animoque recepi,
 Hic tibi bisque æstas, bisque cucurrit hyems.
 Tertia messis erat, cum tu dare vela coactus,
 Implesti lachrymis talia verba tuis:
 Abstrahor *Hypsipyle* (si dent modo fata recursum)
 Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
 Quod tamen è nobis, grauida celatur in aluo,
 Vinat, & eiusdem sumus vterque parens.
 Hactenus & lachrymis in falsa cadentibus ora,
 Cætera tibi meminì non potuisse loqui.
 Vltimus ex *Æcijs* sacram conscendis in *Argon*,
 Illa volat, ventus concaua vela tenet.

Carula propulsa subducitur vnda carinae
 Terra tibi, nobis aspiciuntur aquae,
 In latus omne patens turtis circumspicit vndas,
 Huc feror, & lachrymis, osque sinufque madent,
 Per lacrymas specto, cupidaque fauentia menti
 Longius ante, toto lumina nostra vident.
 Adde preces castas, immistaque vota timori,
 Nunc quoquere saluo persoluenda mihi.
 Vota ego persoluam: votis Medea fruatur?
 Cor dolet, atque ira mixtus abundat amor.
 Dona feram templis: viuum quod sazona perdam?
 Hostia pro damnis concidet icta meis:
 Non equidism securo fui, semperque verebar,
 Ne pater Argolica tumeret vrbe nurum,
 Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex,
 Non expectato vulnus ab hoste tuli.
 Nec facie, meritique placet, sed carmine mouit,
 Diraque cantata pabula falce metit.
 Illa reluctantem cursu deducere Lunam
 Nititur, & tenebris abdere solis equos.
 Illa refranat aquas, obliquaque summa sistit,
 Illa loco sylvas, viuaque taxa mouet.
 Per tumulos errat sparsis discincta capillis,
 Certa que de tepidis colligit ossa rogis.
 Deuouet absenteis, simulachraque cerea firgit,
 Et miserum tenuis in iecur vrget acus.
 Et qua nescierim melius, male quaritur herbist
 Moribus, & forma conciliandus amor.
 Scilicet vt tauros, ira te inga f rre cogit,
 Quaque seras angues te quoque mulcet opa.
 Adde, quod ascribi factis, procerumque tuisquis
 Se facit, & titulo coniugis vxor obest.
 Atque aliquis Felis de partibus acta venenis

Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
 Non hæc AEsonides, sed filia Phasis AEeta
 Aurea Phryxæ terga reuulsit ouis.
 Non probat Alcymede mater tua, consule matrem,
 Non pater, a gelido cui venit axe nurus.
 Illa sibi a Tanais, Scythicæq; paludibus vndæ
 Quærat, & a patria Phasidis vsque virum.
 Mobilis AEsonide, vernaque incertior aura,
 Cur tua polliciti pondere verba carent?
 Vir meus hinc ieras: cur non meus inde redisti?
 Sim reducis coniux, sicut euntis eram.
 Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt.
 En ego Minoo nata Thoante feror.
 Bacchus auus, Bacchi coniux redimita corona,
 Præradiat stellis signa minora suis.
 Dos mihi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti,
 Me quoque iam taleis inter habere potes.
 Nun: etiam pepereri, gratare ambobus Iason,
 Dulce mihi grandæ fecerat autor onus.
 Felix in numero quoque sum, prolemque gemellam,
 Pignora Lucina bina fauente dedi.
 Si quæras, cui sunt similes: cognosceris illis,
 Fallere non norunt, cætera patris habent.
 Legatis quos pene dedi pro matre ferendos,
 Sed tenuit coeptas sæua nouerca vias.
 Medean: timui, plus est Medea nouerca.
 Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
 Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
 Corpora, pignoribus parceret illa meis?
 Hanc tamen o demens, Colchis:que ablata venenis,
 Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
 Turpiter illa virum cognouit adultera virgo:
 Me tibi, teq; mihi tæda pudica dedit.

Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta,
 Deferuit Colchon: me mea Lemnon habet.
 Quid referam? scelerata pian si vincit, & ipse
 Crimine dotata est, emeruitque virum.
 Lemniadum facinus culpo, non miror Iason:
 QVAELIBET iratis ipse dat arma dolor.
 Dic agè, si ventis (vt oportuit) actus iniquis
 Intrailes portus tuq; comelque meos:
 Obuiaque exissem fatu comitata gemello:
 Hiscere non ne tibi terra roganda foret
 Quo vultu natos, quo me scelerate videres?
 Perfide quo pretio, qua nece dignus eras?
 Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
 Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
 Pellicis ipsa meos implestem sanguine vultus,
 Quosque veneficijs abstulit illa suis:
 Medea: Medea forem: quod si quis ab alto,
 Iustus adest precibus Iuppiter ipse meis.
 Vtque ego destituor coniux, materque duorum,
 A totidem iatis orba fit, atque viro.
 Nec male parti diu teneat, peiusque relinquat:
 Exulet, & toto quærat in orbe fugam.
 Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
 Filia: tam natis, tam fit acerba viro:
 Cum mare cum terras consumpserit, aera tentet
 Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
 Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro,
 Viuite deuoto nuptaque, virq; toro:

LYRICA POESIS.

VNDE NOMEN ACCEPERIT

Cap. I.

Carmina hæc, q̄ cantu, & ad lyram pronuntiarī

Q 3

solerēt,

Solent, à canendo *Odæ*, ab instrumento autem musico *Lyrica*: sicut à melos, quod est cantus suauitas, *Melica* dicuntur: & à laudatione, ipsius parte nobiliore, *Hymnica*. *Hymnus* enim est cantus in alicuius laudem. Hinc fit vt in hoc potissimum genere facultas poetica totam sese ad delinendas hominum mentes versicolorum varietate, eorundemque breuitate, ac totius cantilenæ exquisita vocū elegātia, nitore, sono, concinnitudine numerorū, descriptione rerū suaptenatura maximè delectabiliū fingere & accommodare consueuerit. De hoc solo accepim⁹, ei⁹ iucūdißima modulatione syluas & saxa fuisse commota. Itaque quomodo reliquæ partes poeseos, eodē modo ista suā sibi insignem notam vendicat, qua potissimum commendatur, & ab alijs quasi secernitur. Nam in carmine heroico quis nesciat dominari, & eminare grauitatem, in bucolico simplicitatem, in elegiaco teneritudinem ac molitiam, in iambeo, & satyrico acrimoniam & acerbicatem, in comædia iocos, in tragædia affectus, in epigrammatis acumen? Quæ igitur laus propria pæne relinquet *Lyricis*? suauitas, quæ cum ex verborū floribus, sententiarum copia, collocatione pedum, verum
ipsarum

ipsarum ornamentis permagna existat, accessio-
ne cantus, & fidium pulsu adhibito non medio-
criter augetur. —

MATERIA ET ARTIFICIUM
Carminis Lyrici Cap. II.

Materiam Lyricis assignat his verbis Horatius.

Musa dedit fidibus ditos puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, & equū certamine primū,
Et iuuenum curas, & libera vina referre.

Tractantur Lyricis etiā iurgia, insectationes, vo-
ta, preces, exhortationes ad voluptates honestas.
Commendatur sobrietas, iustitia, fides, continen-
tia, parsimonia, religio, cæteræq; virtutes. Laudes
eodem referuntur non deorum modo ac hominum,
sed aliarum quoque rerum. Itaq; Horatius non so-
lum laudauit deos, Augustum Mæcenatē, Dru-
sum, Aelium, Lamiam, Pindarum, verum etiam
loca amœna, villas, vina, fontes, & virtutes, quas
dixi paulo ante. Cadunt in lyricum vituperatio-
nes quoq; hominum, rerum, vitiorum: vt iniusti-
tiæ, perfidiæ, libidinis, luxuriæ. Exhortationes ad
capessenda pro Repub. pericula, deplorationes ca-
lamitatum publicarum, desideria, conuestiones,
locorum, temporum descriptiones, deliberatio-
nes, inuitationes, detestationes. Item quæcunque

Lyricis numeris deuinciri, & breui poemate concludi videntur posse, sub hoc genus cadere existimantur. Politam in primis, candidam, floridã, & numerosam dictionem, accuratam voluptatem, vegetum ingenium, animi libertatem non secus, quã vel satyrę, vel epigrammata, hilaritatem, digressiones & plures, & liberiores, quoniam ad laudationes amplificationesq; conferunt, (vnde Pindarus in amœniora sepe loca vagatur) hæc, inquam omnia requirit & amat poësis lyrica. Non recusat frequentia sententiarum.

LEPOS, ET GRATIÆ ANACREONTEI
Carminis. Cap. III.

VNVM genus inter lyrica eminet, cui Anacreonte nomen indiderunt, ab Anacreonte nimirum, qui illud vel inuenit, vel vnus omnium creberrimè felicissimèque tractauit. Primus iambus est, aut spondeus, alter iambus, tertius rursus iambus, cum vna syllaba, quę plerūque vocis antegresse particula est. Quamuis Anacreon ipse non rarò anapestum, aliquando tribrachium prima regione locet. Adeo per se venustum est, vt nihil à quoquam venustius excogitari fingi possit: & is, à quo nomen accepit, multas eidẽ
suauita-

*suauitates, illecebrasque adiunxit. Nec repeti-
tones, con duplicationes, similiter cadentia, simi-
literque desinentia, & alia id genus verbo-
rum Schemata prætermisit, est autē
~ huiusmodi. ~*

Vrantur ante sacras
Sabæa thura mensas:
Notiæque dum fororum
Choros agit, canorum
Apollo carmen edat.

Testudinemque pollex
Pulset peritus aptam,
Peritus & loquendi,
Peritus & canendi,
Apollo carmen edat.

LYRICAE POESEOS EXEMPLA

Ex Horatio Flacco. Cap. III.

Ode. I. Quæ Horatij I. Lib. I. Carminum.

Monocolos, ex Choriambicis Asclepiadeis.

AD MECOENATEM.

*Alios alio, se autem Lyricorum versuum
~ studio teneri. ~*

ME Cœnas atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: metaque feruidis
Euitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos.
Hunc, si nobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur arcis
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus

25

Nunquã

Nunquam dimoueas, vt trabe Cypria
 Myrtoum pauidus nauta fecet mare.
 Luctantem Icareis fluctibus Africum
 Mercator metuens, otium, & oppidi
 Laudat rura sui: mox reficit rateis
 Quaffas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Mafici:
 Nec partem folido demere de die
 Spernit, nunc viridi membra sub arbute
 Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacra.
 Multos castra iuuant, & lituo tubæ
 Permissus fonitus, bellaque matribus
 Detestata, manet sub Ioue frigido
 Venator teneræ coniugis immemor:
 Seu visa est catulis cerua fidelibus,
 Sen rupit teretes Marsus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
 Nympharumque leues cum Satyris chorâ
 Secernunt populo: si neque tibus
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quod si me Lyricis vatibus inseris,
 Sublimi feriam fidera vertice.

Ode 2. Quæ Horatij 2. Lib. 1. Carm.

Dicolos tetraſtrophos, ex Hendecasyllabis saphicis, &
 quarto quoque Adonico.

AD AVGVSTVM CAESAREM.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cesaris cede;
nam verò imperij spem in Augusto
constitutam —

INSTITUTIONVM.

251

Iam satis terris inuis, atque dira,
Grandinis misit pater: & rubente
Dextera sacras iaculatus arceis

Terruit urbem.

Terruit genteis, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ noua monstra quæstæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos

Visere montes:

Piscium & summa genus hæsit vime,
Nota quæ sedes fuerat columbis,
Et superiecto pauida natarunt

Aequore damæ.

Vidimus flauum Tyberim retortis
Littore Hetrusco violenter vndis
Ire deiectum monumenta regis,

Templaque Vestæ:

Iliæ dum se nimium querenti
Iactat vltorem: vagus & sinistra
Labitur ripa, loue non probante

Vxorius amnis.

Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent
Audiet pugnas vitio parentum

Rara inuentus.

Quem vocet diuum populus ruentis
Imperi rebus: prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem

Carmina Vestæ:

Cui dabit parteis scelus expiandi
Iuppiter: tandem venias precamur
Nube candentis humeros amictus

Augur Apollo.

Sive tu maior Erycina ridens:

Quam

Quam locus circum volat, & Cupido,
 siue neglectum genus, & nepotes.

Respicis autor.

Heu nimis longo fatiate ludo:
 Quem iuuat clamor, galeæque leues,
 Acer & Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem:

Siue mutata iuuenem figura,
 Ales in terris imitaris almæ
 Filius Maiæ patiens vocari

Cæsaris vltor.

Serus in coelum redeas, diuque
 Latus interfis populo Quirini:
 Nèue te nostris vitijs iniquum

Ocyor aura

Tollat. hic magnos potius triumphos,
 Hic ames dici pater, atque princeps:
 Neu finas meos equitæ inultos

Te duce Cæsar.

Ode 3. Quæ Horatij 3. Lib. 1. Carm.

Dicolos distrophos, ex Glyconico & Asclepiadeo.

AD VIRGILIVM.

Secundam ei navigationem precatur; deinde occasione sumpta, hominum audaciam detestatur.

Sic te diua potens Cypri,

Sic fratres Helenæ, lucida sidera,

Ventorumque regat pater,

Obstrictis alijs, præter Iapyga,

Nauis, quæ tibi creditum

Debes Vergilium, finibus Atticis

Reddas incolumem precor:

Et serues

INSTITVTIONVM.

253

Et serues animæ dimidium meæ.

Illi robur, & æs triplex

Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem

Primus: nec timuit præcipitem Aphricam
Decertantem Aquilonibus:

Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Adriæ

Maior, tollere, seu ponere vult freta:
Quem mortis timuit gradum?

Qui ficcis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &

Infameis scopulos Actoceraunia:
Nequicquam Deus absceidit

Prudens Oceano dissociabili
Terras: si tamen impiæ

Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti

Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax sapeti genus

Ignem fraude mala gentibus intulit:
Post ignem ætheria domo

Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:

Semotiq; prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.

Expertus vacuum Dædalus æra
Pennis non homini datis.

Perrupitque Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est.

Cælum ipsum petimus stultitia: neque
Per nostrum patimur scelus

Iracunda Iouem ponere fulmina.

Ode

Ode 4. Quæ Horatij 14. Lib. 1. Carm.

Tricolos tetraſtrophos. Primis duobus Aſclepiadeis, Tertio
Pherecratio, qui conſtat ſpondeo, dactylo,
ſpondeo. Quarto vero,
Glyconico.

AD BRVTVM.

*Ciues Romanos ad pacem horatur, allegoricè diſ-
ſuadens, atque adeo deteſtans ciuiles contentio-
nes, quas à Senatu, poſt Antonium boſtem patrie
iudicatum foueri, promouerique cognouerat, lite-
ris de libertate recuperanda datis ad C. Ceſaris
interfectores. Sed ea conſilia non probat Horati-
um quòd nauis remigio ſuo, hoc eſt Pompeio, alijs
que uiris principibus deſtitueretur. Tum quòd
cetera nauis armamēta, id eſt, legiones, ſocij, auxi-
liares copie, aut inualida eſſent ferendis undarū
procellis, aut minus integra.*

O nauis referent in mare te noui
Fluctus: o quid agis: fortiter occupa
Portum. non ne vides, vt
Nudum remigio latus:
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennaque gemant: ac ſine funibus
Vix durare carina:
Poſſint imperioſius
Acq̄nori non tibi ſunt integra lintea,
Non Dij, quos iterum preſſa voces male:
Quauis Pontica pinus
Sylux filia nobilis

lactes & genus, & nomen inutile:

Nil pictis timidus nauita puppibus

Fidit. tu, nisi ventis

Debes ludibrium, caue.

Nuper sollicitum quæ mihi tædium,

Nunc desiderium, curaque non leuis

Interfusa nitentis

Vites æquora Cycladas.

Ode 5. Quæ Horatij 22. Lib. 1. Carm.

Dicolos tetraastrophos ex Saphicis, & Adonico,

AD FVSCVM ARISTIVM.

*Vitę integritatem, & innocentiam vbique esse
tutam, suoque præsidio
defensam*

Integer vitæ, scelerisque purus'

Non eget Mauri iaculis, nec arcu,

Nec venenatis grauida sagittis,

Fufce, pharetra.

Sive per Syrteis iter æstuofas,

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Nanque me sylua lupus in Sabina,

Dum meam canto Lalagen & ultra

Terminum curis vagor expeditus,

Fugit inermem.

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis:

Nec Iubæ tellus generat, leonum

Arida nutrix.

Pone me pigric vbi nulla campis

Arbor æstiva recreatur aura,
 Quod latus mundi nebulae, malusque
 Iuppiter vrget,
 Pone sub curru nimium propinquâ
 Solis, in terra domibus negata,
 Dulcè ridentem Lalagen amabo,
 Dulcè loquentem.

Ode. 6. Quæ Horatij 28. Lib. 1. Carm.

Dicolos distrophos, altero versu Heroico, altero autem
 Alcmanio habente quatuor vltimos
 pedes Heroïci.

AD ARCHITAM TARENTINVM.

Quod licet esset Mathematicus, tamen interierit:
 & , illius ex prosopopeia, responsio,
 omnib⁹ esse moriendum

TE maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
 Mensorem cohibent Archita
 Pulveris exigui prope littus parua Matinum
 Munera: nec quicquam tibi prodest
 Acrias tentasse domos, animoque rotundum
 Percurrisse polum morituro.
 Occidit & Pelopis genitor coniuua deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Iouis arcanis Minos admissus: habentque
 Tartara Panthoiden iterum Orco
 Demissum, quamuis clypeo Troiana refixo
 Tempora testatus: nihil vltra
 Nervos, atque cutem morti concesserat atræ,
 Iudice te, non sordidus autor
 Naturæ, verique, **S**ED omneis vna manet nos,

Et calcanda semel via lethi.

Dant alios Furix toruos spectacula Marti.

Exitio est auidis mare nautis.

Mista fenum, ac iuuenum deusantur funera, nullū

Sæna caput Proserpina fugit.

Me quoque deuēxi rapidus comes Orionis

Illyricis Notus obruit vndis.

At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ

Ossibus, & capiti inhumato

Particulam dare sic quodcunque minabitur Eurus

Fluctibus Hesperijs Venusina

Plectantur syluæ, te fospite: multaue merces

vnde potest, tibi desuat æquo

Ab Iouē, Neptunoque sacri custode Tarenti.

Negligis, immeritis nocituram

Postmodo te natis fraudem committere, fors &

Debita iura vicesque superbæ

Te maneat ipsam: precibus non linquar inultis.

Teque piacula nulla resoluent.

Quamquam festinas, non est mora longa: licebit

Iniecto ter puluere curras.

Ode 7. Quæ Horatij 29. Lib. 1. Carm.

Tricolos tetraastrophos, primis duobus Alcmanijs ex Iambe vel spondæo, Iambo & cæsura, deinde duobus dactylis, vel dactylo, & spondæo, aut Choreo. Tertio autem versu Iambe

Archilochio, pedes habente quatuor, primæ & tertio

loco Iambum vel spondæum; secundo & quarto

Iambum; deinde cæsuram. Quarto deniq;

Alcmanio Trochaico, ex duobus dacty-

lis, totidemque Choreis.

AD ICCIUM.

Quod à Philosophia ad Militiam transferit ~

R

ICci hor

Icci beatis nunc Arabum inuides
 Gazis; & acrem militiam paras
 Non antè denictus Sabaæ
 Regibus, horribilique Medo
 Nectis catenas. quæ tibi virginum
 Sponfo necato barbara seruiet
 Puer quis ex aula capillis
 Ad ciathum statuetur vinctis,
 Doctus sagittas tendere Sericas
 Arcu paterno: quis neget arduis
 Pronos relabi posse riuos
 Montibus, & Tyberim reuerti,
 Cum tu coemptos vndique nobiles
 Libros Panari, Socraticam & domum
 Mutare loricis Hiberis
 Pollicitus meliora temnis:

Ode 8. Quæ Horatij 35. Lib. 1. Carm.

Tricolos tetraſtrophos vt præcedens.

AD FORTVNAM.

Vt ſeruet Cæſarem in Britannos ire meditâtem.

O Dium, gratum quæ regis Antium,
 Præſens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel ſuperbos
 Vertere funcribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
 Ruris colonus: te dominam æquoria,
 Quicumque Bithyna laceſſit
 Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te proſuſi Scythæ,
 Vrbesque, gentesque, & Latium ferox,
 Regumque matres barbarorum, &
 Purpura metuunt tyranni:

Iniuſiſe

INSTITUTIONVM.

51

Iniuroso ne pede prostras

Stantem columnam; neu populus frequens

Ad arma collatis, ad arma

Concitet, imperiumque frangat.

Te semper ante, seu necelitas,

Claui trabalis, & cuneos manu

Gestans aliena, nec seuerus

Vncus abest, liquidumque plumbum.

Te spes, & albo rara fides colit

Velata panno, nec comitem abnegat

Vt cunq; mutata potentes

Veste domos inimica linquis.

At vulgus infidum, & meret, x retro

Feriura cecidit, dilugiunt cadis

Cum face siccat, amici

Ferrè iugum pariter dolosi.

Serues iterum Caesarem in vltimos

Orbis Britannos, & iuuenum recens

Examen lois timendum

Partibus, Oceanoque rubro.

Eheu cicat, icum, & scelere pudet,

Fratrumque, quid nos dura refugimus

Aetas? quid intactum nefasti

Linquimus? unde manus iuuentus

Metu deorum conuincit; quibus

Pepercit aris; o vtinam noua

Incede distingas retulum in

Massegetas, Arabasque ferrum.

Ode 9. Quae Horatii 2. Lib. 2. Carm.

Dicos tetra-strophos ex Saphicis & Adonico.

AD CRISPVM SALLVSTIVM.

Vituperat auaritiã, extollitque liberalitatem.

R 2

Nullus

Nullus argento color est avaris
Ab alto terris inimice lamina

Crispe Salusti, nisi temperato
Splendeat vti.

Vivet extento Proculus auro,

Notus in fratres animum paternum:

Illum aget penna mentuente solus
Palma superhes.

Larius regnes audum domando

Spiritum, quam si Libyam remotis

Gadibus iungas, & vique Ponus

Seruiat vti.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fugerit venis, & aquosus albo

Corpore languor.

Redditum Cyri solo Phraaten,

Dissidens plebi, numero beatorum

Eximit virtus: populumque falsis

Dedocet vti

Vocibus: regnum, & diadema tutum

Defertens vni, propriamque laurum,

Quisquis ingenteis oculo irretorto

Spectat acervos.

Ode 10. Quæ Horatij, 3. Lib. 2. Carm.

Triolos tetraastrophos, vt illa ad Iccium.

AD Q. DELIVM.

Nec demittendum aduersis, nec efferendum pro-

speris rebus, animum

Æ quam inemento rebus in arduis

seruare mentem non secus in bonis

Ab insolenti temperatam

Lucius,

Lætitia, proxiture Deli,
 Seu mœstus omni tempore vixeris,
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis
 Interiore nota Ealerni,
 Quo pinus ingens, albaque populus
 Vmbram hospitalem conociare amant
 Ramis: quo obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare riuo.
 Huc vina, & vnguenta, & nimium breuis
 Flores amœna ferre iuue rosa,
 Dum res, & ætas, & fororum
 Fila trium patiuntur atra.
 Cedes coemptis saltibus, & domo,
 Villaque stans quam Tyberis lauit,
 Cedes: & extructis in altum
 Diuitijs potietur hæres.
 Diuésne prius natus ab Inacho,
 Nil interest, an pauper, & infima
 De gente sub dio mereris,
 Victima nil miserantis Orci.
 Omnes eodem cogimur: omnium
 Versatur vrna, ferius, ocyus
 Sors exitura, & nos in aeternum
 Exilium impositura cymbæ.

Ode II. Quæ Horatij. 10. Lib. 2. Carm.

Dicolos retrastrophos, ex Saphicis, & Adonio.

AD LYCINIVM.

*Retinendam esse mediocritatem, & animi, in
 vtraque fortuna, moderationem.*

Rectius vincas Ly... que altum
 Semp̄at vrgendo, neque dum procellas

Cautus horrefcis, nimum premenda
 Littus iniquum
 Auream quiquis mediocritatem
 Diligit, tutus caret obicere
 Sordibus tecti, caret inuidenda
 Sobrius aula
 Sapiunt vantis agitatur angens
 Pinus, & celsa grathore can
 Decidunt turrés, feruntque summo
 Fulmina montes
 Sperat inestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene preparatum
 Pectus, informeis hyemes reducit
 Iuppiter, idem
 Summonet, non, si male nunc, & olim
 Sic erit, quondam cithara tacentem
 Suscitit Musam, reque semper arcum
 Tendit Apollo
 Rebus angustis animosus, atque
 Fortis appare, sapienter idem
 Contrahes vento nimum secundo
 Turgida vela.

Ode 12. Quæ Horatij 16. Lib. 2. Carm.

Dicolos tetraastrophos, vt præcedens.

AD GROS PHVM.

Animi quietem optari ab omnibus: eam verò non
 congerendis opibus, honoribus ve
 consecrãdis, sed coerccendis
 cupiditatib⁹ cõparari.

Otium diuos rogar in patienti
 Plenus Aegeo, simul atra nubes

Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphæ, non gemmis, atque purpura, ve-
nale, nec auro.

Non enim gazæ, neque consularis
Summouet lictor miteros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.

Visitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menta tenui salinum:
Nec leueis formos timor, aut cupido
Sordidus aufert.

Quid breui fortes iaculamur æuo
Mutat quid terras alio calentes
Sole mutamus: patriæ quis exul
Se quoque fugit

Scandit aratas victiosa naueis
Cura: nec turbas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.

Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare, & arara læuo
Temperet risu nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillema
Longa Tithonuri minuit senectas:
Et mihi fortan, tibi quod negarit,
Porriget hora,

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiant vacæ: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro

Murice tinctæ

Vestiunt lanæ, mihi parua rura, &
Spiritus Graiæ tenuem Camcænæ,
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

Ode 13. Quæ Horatij 18. Lib. 2. Carm.

Dicolos distrophos ex Trochaico Dimetro, qui constat tro-
chæis duobus & syllaba. Et Iambico Archilochio dimetro,
qui constat quinque Iambis & syllaba; recepto tamen,
in locis imparibus, etiam spondao.

AD VITAE BREVITATIS

immemorem.

*Se in re tenui, sua tamen sorte contentum viuere:
alios nullum edificandi, nullum querendi,
nullū rapiēdi modū facere, quasi
nihil de morte cogitantes.*

Non ebur, neque aureum

Mea renidet in domo lacunar.

Non trabes Hymettie

Prenunt columnas vltima recisas

Africa, neque Attali

Ignotus hæres regiam occupauis

Nec Laconicas mihi

Trahunt honestæ purpuras clientes.

At fides, & ingenij

Benigna vena est: pauperemque dines

Me petit. nihil supra

Deos laceſſo, nec potentem amicum

Largiora flagito,

Satis beatus vniciſ Sabinis.

Truditur dies die:

Nouæq; pergunt interire Lune

Tu secunda marmora

Locas sub ipsum funus, & sepulcri

Immemor, struis domos,

Marisque Baijs obstrepentis vrages

Summouere littora:

Parum locuples continente ripa.

Quid quod vsque proximos

Reuellis agri terminos: & vltra

Limites clientium

Salis auarus: pellitur paternos

In sinu ferens deos

Et vxor, & vir, sordidosque natos.

Nulla certior tamen

Rapacis Orci sine destinata

Aula diuitem manet

Herum. quid vltra tendis: æqua tellus

Pauperi recluditur,

Regumque pueris: nec satelles Orci

Callidum Promethea

Reuexit auro captus. hic superbum

Tantalum, atque Tantalum

Genus coerces: hic leuare functum

Pauperem laboribus,

Vocatus, atque non vocatus audit.

Ode 14. Quæ Horatij 14. Lib. 3. Carm.

Dicolos tetraastrophos, ex Saphicis, & Adonico.

AVGVSTI LAVDES

Quod non per alios sed per se labore administrat.

Herculis ritu modo dictus, o plebs,

Morte venalem petijisse laurum,

Cæsar, Hispana repetit penateis

Victor ab ora.

Vnico gaudens mulier marito

Prodeat, iustis operata diuis

Et soror clari ducis, & decoræ

Supplice vita.

Virginum matres, iuuenumq; nupes

Solpitum vos o pueri, & puellæ

Iam virum expertæ, malè ominatis

Parcite verbis.

Hic dies verè mihi festus atras

Eximet curas: ego nec tumultum,

Nec mori per vim metuam, tenente

Cæsare terras.

I, pete vnguentum puer, & coronas,

Et cadum Marfi memorem duelli,

Spartacum si qua potuit vagantem

Fallere testa.

Dic & argutæ properet Nearæ

Myrrheum nodo cohibere crinena

Si per inuisum mora ianiterem

Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus

Litum, & rixæ cupidos proteræ,

Non ego hoc ferrem calidus iuuenta,

Consule Planco.

Ode 15. Quæ Horatij 24. Lib. 3. Carmi.

Dicolodistrophos ex Glyconico, & Aesclepiadao.

IN AVAROS.

Minatur relinquendas indigno heredi diuitias.

Intactis opulentior

Thesauris Arabum, & diuitis India.

Cæmentis licet occupes

Tyrrenum omne tuis, & mare Ponticum.

Si figit adamantinos

Summis verticibus dira necessitas

Clauos: non animum metu,

Non mortis laqueis expedies caput.

Campestres melius Scythæ,

Quorum plaustra vegas rite trahunt domos

Viuunt. & rigidi Getae,

Immetata quibus iugera liberas

Frugés, & Gererem ferunt:

Nec cultura placet longior annua:

Defunctamque laboribus

Aequali recreat forte vicarius.

Illic matre carentibus

Priugnis mulier temperat innocens

Nec dotata regit virum

Coniux: nec mitido fidit adultero.

Dos est magna; patientium

Virtus, & inuens alterius viri

Certo foedere castitas.

Et peccare ne as, aut pretium est mori.

O quisquis volet impias

Cædeis, aut rabiem tollere ciuicam:

Si quærét pater urbium

Inscribi statuis, indomitam audeat

Refrænare licentiam

Clarus post genitis. quatenus heu nefas;

Virtutem incolumem odimus.

Sublata ex oculis quarimus inuidi.

Quid tristes queri noua,

Si non supplicio culpa recedat.

Quid leges sine moribus

Vana pronuntiant: si neque eruditæ

Pars inclusa canoribus
 Mundi nec Boreæ finitimum latus
 Duratæque solo niues
 Mercatorem abigunt: horrida callidi
 Vincunt æquora nauita.
 Magnum pauperies opprobrium, iubet
 Quiduis & facere, & pati:
 Virtutisque viam deserit ardua.
 Vel nos in capitolium,
 Quo clamor vocat, & turba fauentium:
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiam mali,
 Mittamus, scelerum si bene pœnitet.
 Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa: & teneræ nimis
 Mentis asperioribus
 Formandæ studijs. nescit equo rudis
 Harere ingenuus puer:
 venarique timet, ludere doctior,
 Seu Græco iubeas trocho,
 Seu malis vetita legibus, alea.
 Cum periura patris fides
 Confortem socium fallat, & hospitem
 Indignoque pecuniam
 Hæredi properet: scilicet improbæ
 Crescunt diuitiæ: tamen
 Cartæ nescio quid semper abest rei.

Ode 16. Quæ Horatij 25. Lib. 3. Carm.

Dicolos distrophos vt præcedens.

AD BACCHVM.

*Petit duci sese in Bacchi nemorum secreta, vbi
 numi.*

numine illius repletus Cæsaris Augusti laudes

canat

Quo me Bacche rapis tui
 Plenum: quæ nemora, & quos agor in specus
 velox mente noua: quibus
 Antris egregij Cæsaris audiat
 Aeternum meditans decus
 Stellis inferere, & consilio Iouis?
 Dicam insigne recens, adhuc
 Indictum ore alio: non secus in iugis
 Exsomnia stupet Euiyas,
 Hebrum prospiciens, & niue candidam
 Thracen, ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen. vt mihi deuio
 Ripas, & vacuum gremus
 Mirari libet: o Naidum potens,
 Baccharumque valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos,
 Nil paruum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar: dulce periculum est,
 O Lenæ, sequi deum
 Cingentem viridi tempora pampino.

Ode 17. Quæ Horatij 30. Lib. 3. Carm.

Monocolos ex Asclepiadeis.

AD MELPOMENEM.

*Quod carminum gloria suorum magis duratura
 sit quàm regum pyramides.*

EXegi monumentum ære perennius,
 Regalique situ Pyramidum altius:
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis

Amorum series, & fuga temporum.

Non omnis moriar, multaque pars mel

Vitabit Libitinam, vsq; ego postera

Crescam laude recens, dum Capitolium

Scandentem picta virgine Pontifex

Dicar, qua violens obstrepit Ausidus,

Et qua pauperis aqua Daunus (agrestium

Regnator populorum, ex humilis potens

Princeps Aeolum carmen ad Italos

Deduxisse modos, sume superbiam

Quasitam meritis, & militi Delphica

Lauro cinge volens Melpomene comam.

Ode 18. Quae Horatii 3. Lib. 4. Carm.

Dicolos distrophos ex Glycomico & Aclepiadeo.

AD MELPOMENEM.

*Fieri non posse, ut qui Poetice artis dulcedinem
semel degustarit, ab eius studio libenter discedat.*

Quem tu Melpomene semel

Nascentem placido lumine videris,

Illam non labor istlimus

Clarabit pugilem: non equus impiger

Curru ducet Achaico

Victorem: neque res bellica Belli

Ornatum folijs ducem,

Quod regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio.

Sed quae Tybur aquae fertile perfluunt,

Et spissae nemorum coma

Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium

Dignatur faboles inter amabileis

Vatum ponere, me choros:

Et iam dente minus mordeor inuido.

O testudinis aures

Dulcem quæ strepitum Pieri temperat

O mutis quoque piscibus

Donatura cygni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tui est,

Quod monstror digito prætereuntium

Romane fidicen lyra:

Quod spero, & placeo, si placeo, tuum est

Ode 19. Quæ Horatij. 5. Lib. 4. Carm.

Dicolos tetraſtrophos, ex Aſclepiadeis tribus, &
quarto Glyconico.

AD AVGVSTVM.

Vt tandem in urbem redeat, precatur.

Diuus orbe bonis, optime Romule

Custos gentis, abes iam nimium diu:

Maturum redium pollicitus Patrum

Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuæ dux bone patriæ.

Inſtat venis enim vultus ubi tuus

Affullit, populo gratior it dies,

Et ſoles melius nitent.

Vt mater iuuenem, quem Notus intido

Flatu Carpatij trans maris æquora

Cunſtantem ſpatio longius annuo

Dulci detinet a domo:

Votis, omnibusque, & precibus vocat,

Curuo nec faciem littore dimouet.

Sic deſiderijs iſta fidelibus

Quærit patria Cæſarem.

Tutus bos etenim rura perambulât:

Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas,

Pacatum

Annorum series, & fuga temporum.
 Non omnis moriat, multaque pars mel
 Vitabit Libitinam, visq; ego postera
 Crescam laude recens, dum Capitolium
 Scanderem tacita virgine Pontifex;
 Dicar, qua violens obstrepit Ausidus,
 Et qua paupertaque Dauntis agrestium
 Regnator populorum, ex humili potens
 Princeps Aeolum carmen ad Italos
 Deduxisse modos, sume superbiam
 Quasitam meritis, & militi Delphica
 Lauro cinge volens Melpomene comam.

Ode 18. Quae Horatij. 3. Lib. 4. Carm.

Dicolos distrophos ex Glyconico & Aclepiadeo.

AD MELPOMENEM.

*Fieri non posse, ut qui Poëtae artis dulcedinem
 semel degustarit, ab eius studio libenter discedat.*

Quem tu Melpomene semel
 Nalcentem placido lumine d'ris,
 Ille non laboris istumius
 Clarabit pugilem: non equus impiger
 Curru ducet Achaico
 Nistorem: neque res bellica Delijs
 Ornatum folijs ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio.
 Sed quae Tybur aquae ferti e persuunt,
 Et spissae nemorum comae
 Fingent Aeolio carmine nobilem.
 Romae principis urbium
 Dignatur soboles inter amabileis
 Vatuum ponere me choros:

Et iam

Et iam dente minus mordeor inuido.

○ testudinis aurea

Dulcem quæ strepitum Pieri temperas;

○ mutis quoque piscibus

Donatura cygni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tui est,

Quod monstror digito prætereuntium

Romanæ fidicen lyra:

Quod spero, & placeo, si placeo, tuum est

Ode 19. Quæ Horatij. 5. Lib. 4. Carm.

Dicolos tetrastrophos, ex Asclepiadeis tribus, &
quarto Glyconico.

AD AVGVSTVM.

Vt tandem in urbem redeat, precatur.

Diuis orbe bonis, optime Romulæ

Custos gentis, abes iam nimium diu:

Maturum reditum pollicitus Patrum

Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuæ dux bone patriæ.

Instar veris enim vultus vbi tuus

Affulsit, populo gratior ite dies,

Et soles melius nitent.

Vt mater iuuenem, quem Notus inuido

Flatu Carpatij trans maris æquora

Cunctantem spatio longius annuo

Dulci detinet a domo:

Votis, omnibusque, & precibus vocat,

Curuo nec faciem littore dimouet.

Sic desiderijs ista fidelibus

Quærit patria Cæsarem.

Tutus bos etenim rura perambulat:

Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas,

Pacatum

Pacatum volitant per mare nauitæ:

Culpari metuit fides.

Nullis polluitur casta domus stupris:

Mos, & lex maculotum edomuit nefas:

Laudantur simili prole puerperæ:

Culpam pœna premit comes.

Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythemæ?

Quis, Germania quos horrida parturit

Fœtus, incolumi Casare? quis feræ

Bellum curet Iberiæ?

Condit quisque diem collibus in suis,

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Hinc ad vina redit letus, & alteris

Te mensis adhibet Deum.

Te multa prece, te prosequitur mero

Dissulo pateris: & laribus tuum

Miscet numer, vti Græcia Castoris,

Ei magni memor Herculis.

Longas o vtinam dux bone serias

Præstes Hesperia, dicimus integro

Sicci manè die: dicimus vuidi

Cum Sol Oceano subest.

Ode 10 Quæ Horatij 7. Lib. 4. Carm.

Dicolos distrophos ex Heroico qui constat dactylis duobus & casura.

AD TORQVATYM.

*Notat ex verni temporis descriptione rerum
omnium vicissitudinem.*

Diffugere nives: redeunt iam gramina campis,

Arboribusque comæ.

Mutat terra vices, & decrefcentia ripas

Flumina prætereunt.

Cratiacû

Mec
idest,
contr.

Ducere nuda choros.

IMMORTALIA ne speres monet annus, & alium

Quæ rapit hora diem.

Frigora mitescunt Zephyris: ver proterit ætas
Interitura, simul

Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners:

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ.
Nos vbi decidimus,

Quo pius Aeneas, quo Tullus diues, & Ancus,
Puluis & vmbra sumus.

QVIS SCIT, an adiciat hodiernæ crastina summæ
Tempora Dij superi:

Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:

Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:

Nec Lethæa valet Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

Ode 21. Quæ Horatij. 1. Lib. Epodon.

Dicolos distrophos ex Senario Iambico, & Dimetro
Item Iambico.

AD MËCËOENATEM.

*decenas, omnem Cæsaris militiam nauimachia,
est, nauali prælio ordinatur, ad bellum Ætiacum
contra Antonium, & Cleopatram, proficiscebat,
cum quo se se ait vnà velle proficisci.*

S

Ibis libus.

IBis liburnis inter alta nauium
 Amice propugnacula,
 Paratus omne Cæsaris periculum
 Subire, Mœcenas, tuo.
 Quid nos quibus te vita fit superflite,
 Iucunda: si contra, grauis:
 Vt umne iussi persequemur otium
 Non dulce, ni tecum simul:
 An hunc laborem mente laturo, decet
 Quem ferre non molleis viros,
 Feremus: & te vel per Alpium iuga,
 Inhospitalem & Caucasum,
 Vel Occidentis vsque ad vltimum sinu
 Forti sequemur pectore:
 Roges, tuum labore quid iuueni meo
 Imbellis, ac firmus parum:
 Comes minore sum futurus in metu,
 Qui maior absenteis habet.
 Vt assidens implumibus auis
 Serpentium allapsus timet
 Magis relictis: non, vt adfit, auxili
 Latura plus presentibus
 Libenter hoc, & omne militabitur
 Bellum in tuæ spem gratiæ:
 Non vt iuuenis illigata pluribus
 Aratra nitantur meis:
 Fœtusue Calabris ante sydus feruidum
 Lucana mutet pascua:
 Nec vt superni villa candens Tusculi
 Circæa tangat moenia.
 Satis superque me benignitas tua
 Ditauit, haud parauero
 Quod aut avarus, vt Chremes, terra premiam,
Descinctus

Deficiunt aut perdam, vt nepos.

Ode 22. Quæ Horatij 2. Lib Epod.

Dicolos distrophos ex Senario Iambico, &
Dimetro item Iambico.

VITAE RVSTICAE LAVDES.

Beatissimus ille, qui procul negotijs,

Vt prisca gens mortalium,

Paterna rura bobus exercet suis,

Solutus omni scenore.

Nec excitatur classico miles truci,

Nec horret iratum mare:

Forumque vitat, & superba ciuium

Potentiorum limina.

Ergo, aut adulta vitium propagine

Altas maritat populos:

Aut in reducta valle mugientium

Prospectat erranteis greges:

Inutileisque falce ramos amputans,

Feliciores inferit:

Aut pressa puris mella condit amphoris,

Aut tondet infirmas oueis:

Vel, cum decorum mitibus pomis caput

Autumnus aruis extulit,

Vt gaudet insitiua decerpens pyra,

Certatem & vnam purpura:

Qua muneretur te, Priape, & te, patet

Syluane, tutor finium.

Libet iacere modo sub antiqua ilice,

Modo in tenaci gramine.

Labuntur altis interim ripis aquæ,

Queruntur in syluis aues:

Fentesque lymphis obstreperunt manantibus;

Somnos quod inuitet Ieneis.
 Aut cum tonantis annus hybernus Iouis
 Imbreis, niueisque comparat.
 Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
 Apros in obstanteis plagas:
 Aut amite leni rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos:
 Pavidumq; leporem, & aduenā laqueo gruens
 Incurda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet
 Hæc inter obliuiscitur:
 Quod si pudica mulier in partem iuuet
 Domum atque dulcis liberos,
 Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis vxor Apuli:
 Sacrum vetustis extruat lignis focum
 Lasi sub aduentum viri:
 Claudensque textis cratibus lætum pecus
 Dissenta ficcet vbera:
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemptas apparet:
 Non me Lucrina iuuerint conchylia,
 Magis ve rhombus, aut scari,
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hyems ad hoc vertat mare:
 Non Afra auis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Iucundior, quam lecta de pinguisimis
 Oliua ramis arborum,
 Aut herbã Iapathi prata amantis, & graui
 Malua salubres corpori:
 Vel agna festis caesa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus Iupo.

Has inter

Has inter epulas, vt iuuat pastas oneis
 Videre properantes domum?
 Videre faisos vomerem inuersum boues
 Collo trahenteis languido.
 Positosque vernas, ditis examen domus,
 Circum residenteis laeis.
 Hæc vbi loquutus, scenerator Alphius,
 Iam iam futurns rusticus,
 Omnem relegit scibus pecuniam,
 Quærit Calendis ponere.

Ode 23 Quæ Horatij 6. Lib. Epodon.

Dicolos distrophos ex Senario, & dimetro iambico.

IN POETAM MALEDICVM.

Hortatur ne in ignaues tantum, & quietos suos
 conuertat impetum maledicentiae,

sed in Horatiũ, qui vicissim
 remordere possit.

Quid immerenteis hospites vexas canis
 Ignauus aduersum lupos?
 Quin huc inaneis, si potes, vertis minas,
 Et me remorsurum petis?
 Nam qualis aut molossus, aut fuluus Lacon,
 Amica vis pastoribus,
 Agam per altas aure sublata niueis,
 Quæcunque præcedet fera
 Tu cum timenda voce compleffi nemo,
 Proiectum odoraris cibum,
 Caue, caue. nanque in malos asperrimus
 Parata tollo corona:
 Qualis Lycambe spretus infido gener,
 Aut acer hostis Bupalò.

An si quis atro dente me petiuerit,
Inultus ut, flebo, puer?

Ode 24. Quæ Horatij. 6. Lib. Epod.

Dicolos distrophos ex Heroico, & Senario Iambico.
AD CIVES ROMANOS.

*Queritur nullum bellis ciuilibus finem imponi.
Consulitque ut exemplum sequantur Phocæorum,
qui communi consensu patriam reliquerunt, diris
execrationibus se deuouentes, si unquam redirēt.
Itaque ad fortiter audendum hortatur, & nauigandum ad felicem, & quietam aliquam regionē
cuiusmodi esse ferunt Fortunatas insulas.*

Altera iam teritur bellis ciuilibus atas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Quam neque finitimi valuerunt perdere Maris,

Minacis aut Hetrusca Porfenæ manus,

Aemula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,

Novisque rebus, infidelis Allobrox,

Nec fera carulea domuit Germania pube,

Parentibusque abominatus Annibal:

Impia perdemus deuoti sanguinis atas,

Feritque rursus occupabitur solum.

Barbarus heu cineres insistet victor, & urbem

Eques sonante verberabit vngula:

Quæque carent ventis, & solibus, ossa Quirini,

Nefas videre, dissipabit intolens.

Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars

Malis carere queritis laboribus.

Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum in

Velut profugit execrata ciuitas:
 Agros atque laeis proprios, habitandaque fana
 Apris reliquit, & rapacibus lupis:
 Ire, pedes quocunq; ferent, quocunq; per vnda
 Notus vocabit, aut proteruus Africanus.
 Sic placet: an melius quis habet suadere: secunda
 Ratem occupare quid moramur alite:
 Sed iuremus in hæc, simul imis saxa renarint
 Vadis leuata, ne redire sit nefas:
 Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina lauerit cacumina:
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus.
 Nouaque monstra iunxerit libidine
 Mirus amor, iuuet vt tigreis subsidere ceruis
 Adulteretur & columba miluio:
 Gredula nec flauos timeant armenta leones,
 Ametque falsa leuis hircus æquora.
 Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulceis
 Earum omnis execrata ciuitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis & expes,
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Hetrusca præter & volate littora.
 Nos manet Oceanus circumuagus, arua beata
 Petamus arua, diuites & insulas:
 Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret vsq; vinea:
 Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ,
 Suarq; pulla ficus ornat arborem:
 Mella caua manant ex ilice, montibus altis
 Leuis crepante lymphæ defilit pede.
 Illic iniussa veniunt ad mulstra capellæ,
 Refertq; tenta græx amicus vbera

Nec vespertinus circum gemit vrsus ouile,
 Nec intumescit alta viperis humus.
 Pluraque felices mirabimur, vt neque largis
 Aquosus Eurus arua radat imbribus:
 Pinguia nec ficcis vrantur semina glebis,
 Vtrumque rege temperante coelitem.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque impudica Colchis intulit pedem,
 Non huc Sidonij torserunt cornua nauta,
 Laboriosa nec cohors Vlyssæi.
 Nulla nocent pecori contagia, nullius affri
 Gregem astuola torret impotentia.
 Iuppiter illa piæ secreuit littora genti,
 Et inquinavit ære tempus aureum.
 Aere, dehinc ferro durauit secula, quorum
 Pij, securda vate me, datur fuga.

EPIGRAMMA.

QVOD SIT, ET QVOTVPLEX. Cap. I.

EPIGRAMMA græcè, inscriptio, vel superscriptio, vel etiam titulus Latine dicitur. Fuere nimirum, Epigramma, olim pauca verba, poeticis soluta numeris, & pro elogjis inscripta, aut incisa statuis, tropheis, imaginibus, clypeis, nauibus, sepulchris, monumentis, delubris, edificijs, magnificis demum operibus. Postea varius ac multiplex eiusdem vsus increbuit. Videlicet quidquid de re tum animata, tum inanima eleganter, acute, vrbane, breuiter versu dictum esset, seu laudationem,

tionem, seu vituperationem, seu iristc, seu letū,
seu aliud quippiam contineret, Epigrammatis am-
bitu, ac terminis includebatur, nullo ad inscri-
ptionem respectu.

Epigramma, vt est proprium poetarum, est
quoddam breue poema, cū simplici cuiuspiam rei,
vel personę, vel facti indicatione: aut ex proposi-
tis aliquid deducens. Hęc definitio ex diuisione
conficitur, que: nadmodum Cicero in Topicis desi-
nare docet, & duo summa Epigrammatis gene-
ra, spectata eorum forma, comprehendit, simplex
nimirum, & compositum. Simplex, vt vbi Æneas
3. Æneidos dedicans clypeum Abantis, rem car-
mine signat, nempe hoc.

Æneas hæc de Danais victoribus arma.

Flura de se Virgilius illo disticho, quod sibi met
moriens fecit.

Mantua me genuit: Calabri rapuere: tenet nunc
Parthenope: cecini pascua, rura, duces.

Indicat patriam, locum mortis, sepulture, genera
scriptorum suorum. Nec enim eò prima forma ab
altera secernitur, quòd vnum aliquod tantum-
modo indicet: nec ob id vocatur simplex: sed q̄
nihil in ea nisi indicatio, nulla compositio. In hoc

video pleraque versari epitaphia. Compositum, quod ex propositis aliud quiddam, idque aut maius, aut minus, aut equale, aut diuersum, aut contrarium deducit. In omnibus his collationes siue relationes perspicis, quibus & tollitur simplicitas, & gignitur comparatio, siue compositio. Exemplum vbi maius aliquid ex propositis deducitur, hoc sit.

Martial. Lib. I. de Carpophoro. Epigr. 27.

Sæcula Carpophorum, Cæsar, si prisca tulissent,
Iam nullum monstris orbe fuisset opus.
Non Marathon taurum, Nemeæ frondosa leonem,
Arcas Mænaliùm non timuisset aprum.
Hæc armata manus Hydræ mors vna fuisset,
Hinc percussa foret tota Chimæra semel.
Ignipedes posset sine Colchide vincere tauros,
Soluere & Hesionem solus, & Andromeden.
Herculeæ laudis numeretur gloria, plus est
Bis denas pariter perdomuisse feras.

Et lib. II. laudatur Nerva Traianus. Epigr. 6.

Tanta tibi est recti reuerentia, Cæsar, & æqui,
Quanta Numæ fuerat, sed Numa pauper erat.
Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
Et cum tot Croesos viceris, esse Numam:
Si redeant veteres, ingentia nomina, patres:
Elysiùm liceat si vacuare nemus.
Te volet inuictus pro libertate Camillus,
Aurum Fabritius te tribuente volet:
Te duce gaudebit Brutus: tibi Sylla cruentus
Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te priuato, cum Cæsare, Magnus amabit:

Donabit

Donabit totas & tibi Crassus opes.

Ipsē quoque infernis reuocatus Ditis ab umbris

Si Cato reddatur, Catartianus erit.

Quando minus aliquid de Iucitur Toscanus tom.

I. Collectaneorum ex illustribus poetis Italicis.

De C. Iulio Cesare.

Spestat Alexandri picta ut certamina Caesar:

Ast ego nondum aliquid gessi, ait, illacrymans.

Quid si & Alexander spectasset Caesaris acta:

Dixisset: Persas vincere pigritia est.

Mart. In Ligurinum. Lib. 5. Epigr. 92.

Fugerit an mensas Phœbus, caenamque Thyestæ,

Ignoro: fugimus nos, Ligurine, tuam.

Illa quidem lauta est, dapibusq; instructa superbis,

Se^d nihil, omnino, te recitante, placet.

Nolo mihi ponas thombum, mulum ve bilibrem:

Nolo boletos: ostrea nolo, tace.

Quando par, aut simile ex ipsa indicatione sequitur. Ut Catullus ad Quintium.

Quinti si tibi vis oculos debere Catullum,

Aut aliud, si quid charius est oculis:

Exipere ei noli multo quod charius illi

Est oculis, si quid charius est oculis.

Martialis lib. 1. de leone Caesaris, in cuius ore ludebant lepores illæsi. Epigr. 7.

Æthereas aquila puerum portante per auras,

illæsum timidus vnguibus hæsit onus.

Nunc sua Caesaris exorat præda leones,

Tutus & ingenti ludit in ore lepus,

Quæ maiora putas miracula summus utrisque

Autor adest: hæc sunt Cæsaris, illa Iouis.

*Quando dissipar, seu diuersum. Martialis. de lepore
& lepore lib. 1. Epigr. 16.*

Ridibus his tauros non eripuerunt magistri,
Per quos præda fugax itque, reditque lepus:
Quodque magis mirum, velocior exit ab hoste,
Nec nihil a tanta nobilitate refert.
Tutior in sola non est cum currit arena:
Nec caueæ tanta conditur ille fide.
Si vitare canum morsus, lepus improbe, quaris,
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

Idem Lib. 5. Epigr. 13. Ad Callistratum.

Sum, fateor, semperque fui, Callistrate, pauper
Sed non obscurus, nec male notus eques.
Sed toto legor orbe frequens; & dicitur. Hic est,
Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit.
At tua centenis incumbunt testa columnis,
Et Libertinas arca flagellat opes.
Magnaque Nilivæ seruit tibi gleba Syeres,
Tondet & innumeros Gallica Parma greges.
Hoc ego, utique sumus: sed quod sum non potes esse:
Tu quod es, è populo quilibet esse potest.

Quando contrarium, seu repugnans. Catullus.

Odi & amo, quare id faciam, forsasse requiris,
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.

Martialis ad Dindymum, Lib. 4.

Insequeris, fugio, fugis, insequor, hæc mihi mens est
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

Inhabentem varios mores Lib. 14.

Difficilis, facilis, immundus acerbus es idem,
Non possum tecum viuere, nec sine te.

QVAE, ET QVOTVPLEX MATERIA

Epigrammatis. Cap. II.

In rebus autē Epigrāmati subiectis maxima est ac pene incredibilis vicissitudo. Hoc insigne & memorabile dictum: illud festiuum acroama: hoc facetum apologum: istud lepidum aut graue pro- uerbiū complēctitur. In alio est laus, in alio re- prebensio, in alio admonitio, aut exhortatio, aut conquestio, aut iocatio, aut fabula, aut lusus, aut simile quid. Atque ut Horatius de versibus im- pariter iunctis, hoc est elegiacis, sic nos dicamus licet, tristia & leta esse Epigrammatis materiam, quibus duobus generibus tanquam summis omnia comprehendimus.

Ut ciuilis eloquentia in tripartita caussarū id est materię varietate exercetur: sic epigramma non incōmodē ad totidem, eadēq; genera fermē redigi potest. Ad Exornationē pertinebunt ea, quibus laudam⁹, vituperam⁹, siue ho mines, siue res alias quascunque, idque siue in ipso homine, siue extra hominem. Item quibus cōmendemus, gratulamur, gratias agimus, aliquid dedicamus. & iocosa, quorum materia est turpitudō sine dolore, quę po- ius risum excitet, quā indignationem.

Mart.

Mart. Lib 1. Ad Cæsarem. Epigr. 3.

Qua tam seposita est, qua gens tam barbara, Cæsar,

Hæc qua spectator non sit in vrbe tua:

Venit ab Orphæo cultor Rhodopa ius Hæmo,

Venit & epoto Sarmata passus equo,

Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,

Et quem supremæ Tethyos vnda ferit.

Festinauit Arabs, festinauere Sabæi,

Et Cilices nimbis hæc maduere suis.

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri,

Atque aliter tortis crinibus AÆthiopes.

Vox diuerſa sonat: populorum est vox ramen vna.

Cum verus patriæ diceris esse pater

*Ad deliberationem ea pertinet, quibus suademus,
dissuademus: hortamur, debortamur: petimus, de-
precamur: inuitamus, consolamur. Notum est il-
lud Martialis ad Iulium, quem gtare grauem ad
otium voluptatemq; hortatur lib. 1. Epigr. 72.*

O mihi post nullos tui memorande sodales,

Si quid longa fides, canaque iura valent.

Bis iam pane tibi consul trigessimus instat,

Et numerat paucos vix tua vita dies.

Non bene distuleris, videas quod posse negari,

Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum.

Expectant curæque, catenatique labores,

Gaudia non remanent, sed fugitiua volant.

Hæc vtraque manu, complexuque affere toto,

Sæpe fluuat imo sic quoque lapsa sinu.

Non est crede mihi sapientis dicere, viuam:

Sera nimis vita est crastina, viue hodi.

Ad Iudiciũ reuocabunt omnia, quib' aliorũ vitia,

*ſelera, & mala facinora accuſamus; quibus ex-
poſtulamus, exprobramus, miramur, inuehimur.
&c. Martialis in Luſcū furem. lib. 8. Epigr. 58.*

Aspicis hunc vno contentum lumine, cuius
Lippa ſub attrita fronte lacuna patet
Ne contemne caput, nihil eſt furacius illo,
Non fuit Autolici tam piceata manus.
Hunc tu conuiuiam cautus vitare memento,
Tunc furie, atque oculo Luſcus utroque videt.
Pocula ſolliciti perdunt, ligulasque miniſtri,
Et latet in tepido plurima mappa ſinu.
Lapſa nec accubitu ſubducere pallia neſcit,
Et teſtus lanis ſæpe duabus abit.
Nec dormitantem vernam frandare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licet.
Si nihil inuaſit puerum, tunc arte dolosa
Circuit, & ſoleas ſurripit ipſe ſuas.

QVAE SERVANDA IN EPI-
grammate. Cap. III.

*Ceterum quàm egregium, tam difficile eſt ſuis
numeris perfectum epigramma. Non igitur ſatis
eſt delegiſſe materiam, lectiſſima vocabula con-
traxiſſe, adiuncta ad nomen ſeu epitheta, quan-
quam non citra delectum, in promptu habere, ſuo
queque dicēdi charactere efferre didiciſſe. viden-
dum præterea ut, aut proſim^o, aut delectem^o, aut
vtrunq; ſimul effectū dem^o. Conandum ut eadem
iſta quàm breuiſſimè, quàm argutiſſimè, certè
quam prudentiſſimè præſtemus. Lenia remiſſè,*

molliterque attingenda, ridicula facie, tristia seuerè, graui grauius. In opere longo fas dicit Horatius in Arte Poet. somnum poetis obrepere: in Epigrammate quia breue est, intelligètia nostra simul omnia concipit, & oculi vno aspectu paruã picturam totam hauriunt. Vtrobique autem, quoniam ad animi iudicium statim tota referuntur, & pusilla pictura, inquam, & epigramma, facillimè si peccatum est sentimus. In scriptione diffusa declinanti paulum à recto datur venia: in parua & modica, etiam modica macula offensionem habet: & qui non totum optimè fecerit, totum peccasse videbitur. Adde quod non omnibus eadem probari solent in epigrammate. Hic ducit acutum, ingeniosum, salsum, quod alter frigidum, plebeium, insulsum. Ita displicendi metus, acerrimus laboris hortator fiet. His & alijs de causis, quod de toto genere Cicero, id nos de epigrammatarijs seorsim affirmemus: in horum numero perraro exoriri aliquem excellentem. Nam lumina precipuè tria, virtutes tres inesse debent Epigrammati, Breuitas, Suauitas, & (tum vbique, tum presertim in apta Conclusionem) Argutia.

Breuitatem certo aliquo versiculorum numero nō
 definimas, quando & vnicum carmen, siue mono-
 stichon, epigramma est, & plura disticha, quibus
 aliqua sententia perfecta explicatur, epigramma
 dicuntur. Et quoniam vox ipsa inscriptionem la-
 tinis sonat, inscriptiones autem paucis plerunque
 verbis finiuntur, credamus id optimum fore, quod
 breuissimum. Est & illa in breuitate commodi-
 tas, quod epigramma memoria retinere, & quo-
 ties lubet recitare cum delectatione magna possu-
 mus: lubebit autem sæpissime: siquidem arguta
 breuitas nunquam satiat. Et profectō acumē, bre-
 uitas non longitudo, conseruat: quo amisso, nihil
 habet ferè quo laudari possit epigramma. Quem-
 admodum igitur facetæ, grauitèr, scitè dicta,
 quæ vocantur apothegmata, quò breuiora, eò ma-
 iorem vim ad animum afficiendum habent: sic
 prorsus de epigrammate sentiamus licet.

Quid illo venustius? Mart. lib. 1. ad Velocem
 Epigr. 155.

Scribere me quereris, Velox, epigrammata longa:

Ipse nihil scribis, tu breuiora facis.

Et in Paulum lib. 2. Epigr. 20.

Carmina Paulus emit, recitat sua carmina Paulus;
Nam quod emas possis dicere iure tuum.

Ibidem De Fannio. Epigr. 80.

Hostem cum fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic rogo, non furor est, ne moriare, mori!

*Binis etiam, ternis, quaternis, quinis summum
distychebis pulchrè concluditur. Licet apud Mart.*

*& Catullum longiora aliquantò non nulla reperiã-
tur. Quibus tamè sua inest in ea longitudine bre-
uitas. Nam quemadmodum breue laudatur Epi-
gramma, cui nihil deest: ita & longum, cui nihil
redundat, reprehendi non debet. Quod egregie.
Idem Mart. Ad Coscouium lib. 2. Epigr. 77.*

Coscoui, qui longa vocas epigrammata nostra,

Vtilis vngendis axibus esse potes.

Hac tu credideris longum ratione Colossum.

Et puerum Bruti dixeris esse breuem.

Disce quod ignoras: Marti, doctique Phedonis

Sæpe duplex, vnum pagina trahat opus.

Non sunt longa quibus nihil est, quod demere possis:

Sed tu, Coscoui, distycha longa facis.

*Venustè vero idem Mart. breuitatis bona com-
mendat lib. 2. Epigr. 1. Ad librum suum.*

Tercentena quidem poteras epigrammata ferre,

Sed quis te ferret, perlegeretque, liber?

At nunc succincti quæ sunt bona disce libelli.

Hoc primum est, breuior quod mihi charta perit.

Deinde, quod hæc vna paragit librarius hora:

Ne tantum nugis seruiat ille meis.

Tertia res hæc est, quod si cui fortè legeris,
 Sis licet vsque malus, non odiosus eris.
 Te conuiuia leget misto quincunce, sed ante
 Incipiat positus quam tepuisse calix.
 Hæc tibi tanta cautus breuitate videris,
 Hæc mihi quam multis, sic quoque, longus eris.

DE EPIGRAMMATIS

Suauitate. Cap. V.

Principio, quæ res sua natura vim aliquam ad
 sensus demulcendos oblectandasque mentes obti-
 nent, ex ijs suauitas in oratione existit. Tales, e-
 xempli causa, sunt amicitias hortorum, species
 arborum virentiam, flores, Leni murmure labentes
 riuuli, stelle, lux, carius musici, cubare, tibarum,
 cbori & tripudia, huiusmodique alia. Quæ omnia
 quo clariùs describuntur, siue memorantur, eò cu-
 mulatiorem suauitatis sensum efficiunt. Res
 igitur, in quibus inest elegantia & lepos: quæ-
 que suapte vi & natura, quamuis ab aspero &
 agresti homine proferantur, plenè sunt hilarita-
 tis, dulci condimento aspergent epigramma,
 possuntque huiusmodi appellari pulchra, &
 tribui in toridem genera, quot sunt sensus.
 Unum quod pulchrum seu iucundum est ad
 aspectum, ut sunt hortus, flores, aurum, gemmae,
 pulchri-

pulchritudo, lux, & similia. Alterum quod mulcet auditum, vt instrumenta musica, varijque cōcentus. Tertium quod palatum, & cetera similiter. Adde his vnum genus, quod animo solo perceptum delectat, & sub sensum non cadit, vt amor, virtus, &c. hinc similis pulchrorum nominum diuisio nascitur. Quæ namque iucundè vel videntur vel audiuntur, vel cogitantur, vel aguntur, etiam iucundè dicuntur. Reddunt iucundam orationem epigrammatis allocutiones ille, quibus poetæ seipsos compllant. Catullus ad se met de aduentu Veris.

Iam Ver egelidos refert tepores,
Iam cæli furor æquinoctialis
Iucundis Zephyri filescit auris.
Linquntur Phrygij Catulle campi,
Niceæque ager vber æstuosæ,
Ad claras Asiæ volemus vrbes.

Suauitatis gratia sermo & sensus affingit brutis animantibus, syluis, fontibus, montibus in, sulis, alijsque rebus animo vacantibus, quas etiam blaudè affari concessum est. Lucillius cum auaro murem loquentem facit, & negantem sese cibum apud illum, sed hospitium tantum querere. Martialis ad suum libellum toties sermonem conuertit. Sic lib. 3. Epigr. 4.

Romam vade liber; si, veneris vnde, requiret,
AEmiliæ dices, de regione via.

Si, quibus in terris, qua simus in vrbe, rogabit,
Corneli referas me, licet, esse foro.

Cur ablimi quæret: breuiter, tu multa fatere,
Non poterat vanæ tedia ferre togæ.

Quando venit dicet. Tu respondeto, poeta
Exietat, veniet cum citharædus erit.

Apud Ausonium Danubius Nilum alloquitur:

Illyricis regnator aquis tibi, Nile, secundus
Danubius latum profero fonte caput.

Saluere Augustos iubeo, natumque, patremque,
Armiferis alui quos ego Pannonijs.

Nuntius Euxino iam nunc paro currere ponto,
Vt sciat hoc, superum cura secunda, Valens,

Cæde, fuga, flammis stratos perijsse Sueuos:
Nec Rhenum Gallis limitis esse locum.

Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis,
Huc possem victos inde referre Gothos.

*Toscani Tomo 2. elegans est querimonia anseris,
quem ab arbore suspensum iaculis Romani pete-
bant* —

Quid benefacta iuuant: quid vos seruasse Quirites?
Et Capitolini templa superba Iouis?

En, iaculis, summa pendens ex arbore, vestris,
Postmodo victori præda futura, petor.

Ergo non aliam tanta feritate decebat,

Quam vestri altricem sanguinis esse lupam.

*Observaui præterea hæc in Catullianis, quæ mihi
nō insulsa videntur. Primum versum postremo loco*

iterat, ut ad se ipsum, de Struma & Vatino.

Quid est Catulle, quod moraris emori

Sella in curuli Struma Nonius sedet:

Per consulatum peierat Vatinius.

Quid est Catulle, quod moraris emori:

*Et in eo, ubi Cæsarem insectatur: quod liberalis
fuerit erga Mamurram hominem improbum.*

Quis hoc potest videre: quis potest pati

Nisi impudicus, & vorax, & aleo:

Mamurram habere quod comata Gallia

Habebat omnis, vltima & Britania:

Cinæde Romule hæc videbis, & ferest

Es impudicus, & vorax, & aleo,

Et ille nunc superbus, & superfluens:

Perambulabit omnium cubilia.

Cinæde Romulæ hæc videbis, & ferest

Es impudicus, & vorax, & aleo.

Eo ne nomine, imperator vnice,

Fuisti in vltima occidentis in sala. &c.

Illud etiam Mart. lib. i. De Issa catella Publij

Epigr. 154.

Issa est passere nequior Catulli,

Issa est clarior indicis lapillis,

Issa est deliciæ catella Publi,

Hanc tu si queritur loqui putabis,

Sentit tristitiamque, gaudiumque.

Collo nixa cubat, capitque somnos,

Vt suspiria nulla sentiantur.

Hanc ne lux rapiat suprema totam,

Pictam Publius extrimit tabella,

In qua tam similem videbis Issam

Vt sit tam similis sibi nec ipsa.

Istam dinique pone cum tabella,

Aut vtramque putabis esse veram,

Aut vtramque putabis esse pictam.

Huiusmodi enim, nec inepta, nec puerilis repetitio suauem reddit orationē. Martialis in Decianum lib. 1. Epigr. 69.

Si quis erit raros inter numerandos amicos,

Quales prisca fides, famaue nouit atos:

Si quis Cecropiæ madidus Latiaque Mineruæ

Artibus, & vera simplicitate bonus:

Si quis erit recti custos, imitator honesti,

Et nihil arcano qui roget ore deos:

Si quis erit magnæ subnixus robore mentis,

Dispeream si non hic Decianus erit.

Et lib. 2. In Zoilum. Epigr. 19.

Felicem fieri credis me, Zoile, cæna.

Felicem cæna Zoile, deinde tua:

Debet Aricino conuiuia recumbere cliuo,

Quem tua felicem, Zoile, cæna facit.

Valet ad suauitatem plurimum Energia, quam Cicero euidentiam nominat, que rem subijcit sub oculos, & eius formam quasi pingit. Ea partim sita est in verbis, partim in rebus. Exemplum esse poterit Mart. de Scæuola lib. 1. Epigr. 78. Prouidendum tamen, ne cum hanc virtutem confestimur, inani sonitu verborum turgescat oratio.

Dum pteret Regem decepta satellite dextra,

Iniecit sacris se peritura focis.

Sed tam sœua pius miracula non tulit hostis,
 Et raptum flammis iussit abire virum.
 Vrere quam potuit contempto Mutius igne,
 Hanc spectare manum Porfena non potuit.
 Maior deceptæ fama est, & gloria dextra,
 Si non errasset, fecerat illa minus.

Ibidem Epigr. 75. De Leone.

Verbera securi solitus leo ferre magistri,
 Infertamque pati blandus in ora manum.
 Deditic pacem subito feritate reuersa
 Quanta nec in Libycis debuit esse iugis.
 Nam duo de tenera puerilia corpora turba,
 Sanguineam rastris quæ renouabat humum,
 Sæuus, & infelix furiah dente peremit:
 Martia non vidit maius arena nefas.
 Exclamare libet, crudelis, perfide prædo,
 A nostra pueris parccre disce iupa.

DE ARGVTIA, EPIGRAMMATIS.

Cap. VI.

*Nec verò satis est, vt suauia dulciaque sint Epi-
 grammata, ea enim arguta esse, sale nimirum a-
 spergi, & acrimonia quadam atque acumine con-
 diui debent. Similia vt efficiantur chie, quæ fici
 gen^o est grato quodã sapore palatũ pungẽs, viniq;
 veteris, & salis saporem referens, de qua ita
 Mart. lib. 13. Epigr. 23.*

Chia seni similis Baccho, quem Setia misit,
 Ipsa merum secum portat, & ipsa sale:

*Libro autem 7. Poetam, suauitate contentum,
 carpit*

carpit bis verbis. Epigr. 24.

Dulcia cum tantum scribas epigrammata semper,
 Et cerussata candidiora cute,
 Nulla que mica salis, nec amari fellis in illis
 Gutta sit: heu demens, vis tamen illa legi
 Nec cibus ipse iuuat morsu fraudatus aceti,
 Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
 Infanti melime'a dato, fatuas que mariscas,
 Nam mihi, quæ nouit pungere, chia sapit.

Itaque insulsum ne euadat inspidumque epigrā-
 ma, faciet Argutia, quæ illius anima, vita, & tā-
 quam spiritus, nerui, succus, sanguisq; vocari potest,
 qua destitutum velut egrum languet, friget, &
 quasi intermoritur. Quod si vel sola affuerit, vt
 alia desiderentur, probabitur tamen. Generatur
 autem acumen istud, cum alijs modis, tum hoc fre-
 quenter, si conclusio aut non expectata, aut exspe-
 ctationi planè contraria sequitur. Catullus Fusij
 paupertatem vrgens, sicut antè vrserat, ait villu-
 lam, quæ ei, vt verisimile est, vnica remanserat,
 non ad incommodam esse, quòd ad huius, aut illius
 ventis flatum opponeretur: sed (quod omni vento
 deterius) quod opposita esset pigriori pro tanta
 pecunia, vt nihil iam sit, cur eam Furius suam
 dicere debeat.

Fuci, villula vestra non ad Ausfri

T S

Flatus.

Flatus opposita est, nec ad Fauoni,
 Nec faui Boreæ, aut Apheliotæ.
 Verum ad millia quindecim ducenta.
 O ventum horribilem, atque pestilentem.

Mart. lib. 1. Ad Æliam Epigr. 76.

Si memini fuerant tibi quattuor, Ælia, dentes,
 Expuit vna duos tussis. & vna duos.
 Iam secura potes totis tussire diebus,
 Nil isthic quod agat tertia tussis habet.

Idem in Næuolu lib. 4. Epigr. 39.

Securo nihil est te, Næuole, peius; eodem
 Sollicito nihil est, Næuole, te melius.
 Securus nullum refalutas; despicias omnes;
 Nec quisquam liber, nec tibi gratus homo est.
 Sollicitus donas, Dominum, Regemque salutas,
 Inuitasque: Esto, Næuole, sollicitus.

In Ponticum Ibidem Epigr. 41.

Nos bibimus vitro, tu, myrra, Pontice, quare
 Prodat perspicuus ne duo vina calix.

Ad Sextum lib. 8. Epigr. 17.

Egi, Sexte, tuam pactus duo millia causam.
 Misisti nummos quot mihi mille. quid est
 Narrasti nihil, inquis, & a te prodita causa est.
 Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.

DE ACUTA ET SCITA EPIGRAM-
 matis Conclusionem.

*Et si totum epigramma compositum, festinatum,
 artificio quodam & expolitione distinctum, &
 ingeniosum esse debet, tamen ipse terminus eius,
 præcipuo quodam artificio illuminatus sit oportet,*

salisque prorsus, qui vel acumine, vel pondere, vel lepore, vel nouitate, vel alia quapiam illecebra legentium mentes sensusque commoueat. Idcirco epigramma quidam cum scorpione contulerunt. Nam scorpium, quanquam minatur undique, tamen in cauda gerit aculeum, quo terribilem plagam infligit. Perinde epigramma venenum, hoc est acumen, admirationem, pondus, risum, dolorem, & quidquid ad delectationem, variumque animi motum, præclarum est, ad vltimum, vltimosque potissimum versiculos tanquam in caudam reseruat, quoniam ibi aures & animus legentium conquiescit. Conclusionem metimur totum epigramma: quod eius paulò frigidius, leuius, insulsius, excilius fuerit, conclusione elegantiori & festiua commendabitur: nec facile effluet ex animo. Adiuuant hinc plurimum exclamationes, interrogationes rhetorice, epiphonemata, amara concessiones, que à quibusdam dicuntur ironie, cum formis sibi subiectis, inexpectatò & sententiosè dicta, apostrophe, & similia, Marcial. de Gellia lib. 1. Epigr. 90.

Amissum non flet cum soia est Gellia patrem:
Si quis adest, iussu profiliunt lacrymæ.

Non luget quisquis laudari Gellia quarita:

Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Eiusdem ad Catonem lib. 1.

Nosces iocosa dulce cum sacrum Floræ,

Festosque lusus, & licentiam vulgi,

Cur in theatrum Cato seuerè venistis

An ideo tantum veneras, vt exires?

In Portiam Bruti vxorem lib. 1.

Coniugis audisset fatum cum Portia Bruti,

Et subtracta sibi quæreret arma dolor:

Nondum scitis, ait, mortem non posse negari:

Credideram satis hoc vos docuisse patrem.

Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,

I nunc, & ferrum turba molesta nega.

Ibidem Epigr. 14.

Castâ suo gladium, cum traderet, Arria Pato,

Quem de visceribus traxerat ipsa suis.

Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit:

Sed quod tu facies, hoc mihi, Pato, dolet.

In Posthumum lib. 4. Epigr. 67.

Occurris quocunque loco mihi, Posthume, clamas.

Protinus, & prima est hæc tua vox, Quid agis?

Hoc si me decies vna conueneris hora

Dicis, habes, credo, Posthume, nil quod agat.

In eundem lib. 5. Epigr. 59.

Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper,

Dic mihi cras istud, Posthume, quando venit:

Quam longè cras istud vbi est: aut vnde petendum?

Nunquid apud Parthos, Armeniosq; latet?

Iam cras istud habet Priami, vel Nestoris annos.

Cras istud quanti dic mihi, possit eras

Cras viues: hodie iam viuere, Posthume, serum est:
Ille sapit, quisquis, Posthume, vixit heri.

Ad Ponticum ibid. Epigr. 64.

Quid sentis: inquis de nostris, Marce, libellis?

Sic me sollicitus, Pontice, sapere rogas.

Admiror, stupeo, nihil est perfectius illis.

Ipse tuo cedit Regulus ingenio.

Hoc sentis: inquis, faciat tibi sic bene Cæsar,

Sic Capitolinus Iupiter, immo tibi.

Ciceronis ex illius Manuscripto.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis,

Namque est fæminea tutior vnda fide.

Fœmina nulla bona est, vel si bona contigit vlla,

Nescio quo pacto, res mala, facta bona est.

Germanici Cæsaris ex Greco.

Thrax puer astricto glacie dum ludit in Hebro,

Frigore concretas pondere rupit aquas.

Dumque inæ partes rapido traherentur ab annæ,

Abscidit heu tenerum lubrica testa caput.

Orba quod inuentum mater dum conderet vrnæ,

Hoc peperit flammis, cætera, dixit, aquis.

Marulli de Matre Lacæna.

Matet Lacæna conspicata filium

Relicta inermem parmula.

Progressa contra traiecit ferro latus,

Super necatum hæc increpans:

Abi hinc, morere, non digna me proles, abi

Mentite patriam, & genus.

EPIGRAMMATIS EXEMPLA

Mart. lib. I. in Amphitheatrum. Epigr. I.

BArbara Pyramidum fileat miracula Memphis,

Arsiduus iactet nec Babylona labor,

POETICARVM.

Nec Trivia templo molles laudantur honores,
 Dissimuletque Dum cornibus ara frequens.
 Aere nec vaipno pendencia Mausolea
 Laudibus immodicis Cates in astra ferant.
 Omnis Caesareo cedat labor amphitheatro,
 Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

DECIANI DOGMA LAUDATUR.

Quod magni Thraex, consummatique, Catonis
 Dogmata sic sequeris, saluus ut esse velis.
 Pectore nunc nudo strictos incurris in enses:
 Quod facisse veium te, Deciane, facis.
 Nolo virum, facili redimit qui sanguine famam
 Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

AD CAESAREM.

Delicias, Caesar, iususque, iocosque leonum
 Vidimus: hoc etiam praestat arena tibi,
 Cum praenus blando toties a dente rediret,
 Et per aperta vagus curreret ora lepus.
 Vnde potest mundus capta leo parcere praedae
 Sed tu men esse tuus dicitur, ergo potestas.

AD FIDENTINVM.

Nostris veribus esse te poetam,
 Fidentius, patas, etipique credi.
 Sic dentata tibi videtur Aegle,
 Sic, quae nigrior est, cadente moro,
 Ceruinata tibi placet Lycaris.
 Haec etiam ratione, qua poeta es,
 Caius cum fueris, eris comatus.

DE LINO.

Dimidium donare Lino, quam credere totum,
 Qui maualt, maualt perdere dimidium.

AD ATTALVM.

redatque...

INSTITUTIONVM.

393

Semper agis causas, & res agis Attale semper.

Est, non est, quod agas, Attale, semper agis:

Si res, & causæ desunt: agis, Attale, mulas:

Attale, ne quid agas desit, agas animam.

AD LAELIUM.

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Laeli:

Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

AD FLACCUM.

Litigat, & Podagra Diodorus, Flacce, laborat:

Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

AD SCAEVOLAM.

Si dederint superi decies mihi millia centum,

Dicebas nondum, Scauola, factus eques:

Qualiter o viuamquam largè: quamque beatis

Riserunt faciles, & tribuere Dei.

Sordidior multo post hoc toga, penula peior:

Calceus est facta tæque, quaterque cute:

Dæque decem plures semper seruantur oliuæ

Explicat & cenæ vnica mensa duæ

Et Volentani bibitur fex crassa Rubellii

Assè cicet tepidum constat, & assè focis:

In ius, & fallax, atque inficiator, tæmisi

Aut viuè: aut decies, Scauola, reddè Deis.

AD AVITUM.

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura,

Quæ legis hic: aliter non fit, Auite, liber.

AD TVCCAM.

Quid te Tucca iuuat, vetulo miscere falerno

In vaticanis condita mæsta cadis?

Quid tantum fecere boni tibi pessima uina,

Aut quid fecerunt optima uina mali?

De nobis facile est scilicet iugulare falernum;

Et dare Campano toxica seuæ mero.

Coniua

Commune meruere tui, fortasse perire.

Amphora non meruit tam pretiosa mori.

AD FIDENTINVM.

Fama refert, nostros te, Fidentine, libellos,

Non aliter populo, quam recitare tuos.

Si mea vis dici, gratis tibi carmina mittam.

Si dici tua vis: hæc eme, ne mea sint.

AD LVCANVM, ET TVLLVM.

Si, Lucane, tibi, vel si tibi, Tulle, darentur,

Qualia Ledæi fata Lacones habent:

Nobilis hæc esset pietatis rixa duobus,

Quod pro fratre mori vellet vterque prior.

Diceret, infernas si quis prior isset ad umbras:

Viue tuo frater tempore, viue meo.

AD FIDENTINVM.

Quem recitas, meus est, o Fidentine, libellus.

Sed male cum recitas, incipit esse tuus.

AD DECIANVM.

Si quis erit raros inter numerandus amicos,

Quales prisca fides, fama que nouit auos:

Si quis Cecropiæ madidus, Latiaque Mineræ

Artibus, & vera simplicitate bonus:

Si quis erit recti custos, imitator honesti,

Et nihil arcano qui roget ore deos:

Si quis erit magnæ subnixus robore mentis:

Dispeream, si non hic Decianus erit.

IN MANCINVM.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati:

Et positum est nobis nil here, præter aprum.

Non quæ de tardis seruantur vitibus uua,

Dulcibus aut certant quæ melimela fauis.

Non pyra, quæ lenta pendent religata genistas:

Aut imitata breues punica mala rotas:

Ruffica lactantes nec n. iſit fiſcina metas,
 Nec de Picenis venit oliua cadis.

Nudus aper: ſed hic minimus, qualifque necari
 A non armato pumil. one poteſt.

Et nihil inde datum eſt. tantum ſpectauimus omnes
 Ponere aprum nobis ſic & arena ſolet.

Ponatur tibi nullus aper poſt talia facta:
 Sed tu ponaris, cui Caridemus, apro.

DE DIAVLO MEDICO.

Nuper erat i. medicus, nunc eſt veſpillo Diaulus,
 Quod veſpillo facit, facerat & medicus.

LIB. II: AD DOMITIANVM CAES.

Creta dedit magnum, maius dedit Africa nomen
 Scipio. quod victor, quodq; Metellus habet.

Nobilius domito tribuit Germania Rheno:
 Et puer hoc dignus nomine, Caxar, eras.

Frater Idumæus meruit cum patre triumphos.
 Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

AD ATTALVM.

Declamas bellè, cauſa: agis Attale bellè,
 Hiftorias bellas, carmina bella. facis.

Componis bellè mimos: epigrammata bellè,
 Bellus Grammaticus, bellus eſt Afrologus.

Et bellè cantas, & ſaltas, Attale, bellè.
 Bellus eſt arte lyræ, bellus eſt arte pilæ.

Nil bene cum facias, facis attamen omnia bellè.
 Vis dicam, quid ſiſt magnus eſt ardello.

AD LECTOREM.

Si qua videbuntur chartis tibi, lector, in iſtis
 Siue obſcura nimis, ſiue Latina parum;

Non meus eſt error, nocuit librarius illis;
 Dum properat verſus annumerare tibi.

Quod ſi non illum, ſed me peccaſſe putabis:

V

Tunc

Tunc ego te, credam cordis habere nihil.
 Ista tamen mala sunt: quasi nos manifesta negemus.
 Hæc mala iunt: sed tu non meliora facis.

IN MAXIMUM.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cenam.
 Tu captas alias: iam sumus ergo pares.
 Avianè salutatum venio: tu diceris ille
 Antè salutatum, iam sumus ergo pares.
 Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis.
 Tu comes alterius iam sumus ergo pares.
 Esse sat est seruum: iam nolo vicarius esse.

Qui rex est, regem, Maxime, non habeat.

AD GALLVM.

Das nunquam: semper promittis, Galle roganti.
 Si semper fallas: iam, rogo, Galle, nega.

IN CAIVM

Mutua viginti sestertia forte rogabam,
 Quæ vel donanti non graue munus erant.
 Quippe rogabatur, felixque vetusque sodalis,
 Et cuius lasas arca flagellat opes.

Is mihi: Diues eris, si causas egeris, irquit.

Quod peto, da Cai, non peto consilium.

DE COENATIONE MICAE.

Mica vocor: quid sim, cernis? cenatio parua, !

Et me Casareum prospicis ecce tholum.

Frange toros, pete vina, rotas cape, tingere nardos

Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

IN TAVRVM.

Dum modo caudicium, dum te modo rhetora fingis

Et non decernis, Taure, quid esse velis:

Peleos, & Priami transit, vel Nestoris ætas:

Et fuerat seruum iam tibi, desinere.

Incipe, tres vno perierunt rhetores anno.

Si quid habes animi, si quid in arte vales.
Si schola damnatur, fora libus omnia feruent.

Iple potest fieri Mariva caudidicus.

Eia age, rumpe moras: quo te spectamus vsque?
Dum quid sis, dubitas, iam potes esse nihil.

LIB. 4. DE NATALI DOMITIANÆ

Cæsaris alma dies, & luce sacratior illa,
Conscia Dictæum qua tulit Ida Ionem,
Longa, precor, Pylioque veni numerosior æue.

Semper & hoc vultu, vel meliore nite.
Hic colat Albano Tritonida cultus in auro,
Pæque manus tantas plurima quercus eat:

Hic colat ingenti redeuntia secula lustro,
Et quæ Romuleus sacra Tarentus habet.
Magna quidem superi petimus, sed debita terris,
Pro tanto quæ sunt improba vota Deo:

DE PVERO GLACIE OCCISO.

Qua vicina pluit Dipsanis porta columais,
Et madet assiduo lubricus imbre lapis,
In iugulum puefi, qui rosida templa subibat,
Decidit hyberno prægravis vnda gelu.

Cumque peregisset miseri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere, mucro tener.

Quid non læuâ sibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non est, si iugulatis, aquæ

IN AVARVM AMICVM.

Millia misisti mihi sex bis sena petenti.
Vt bis sena feram bis duodena petam.

DE RVSTICATIONE.

Rure morans quid agam, respondeo pauca, rogatus.
Luce deos ero, famulos post arua reuino,
Partibus atque meis iustos indico labores.

Iude lego, Phœbumque cio, musamque laceffe.

Hinc oleo corpus frico, mollique palastra
 Stringo libens, animo gaudens, ac fœnore liber.
 Pondero, pœco, cano, ludo, lauo, ceno, quiesco:
 Dum parat s. lychnus modicum consumit oliui,
 Hæc dat nocturnis nox lucubrata camœnis.

LIB. V. AD CAESAREM.

Hoc tibi (Palladiæ seu collibus vteris Albæ
 Cæsar, & hinc Triuiam prospicis, inde Tethynæ
 Seu tua veridicæ discunt responsa sorores;
 Plana suburbani qua cubat vnda freti.
 Seu placet Aeneæ nutritrix, seu filia Solis,
 Siue salutiferis candidus Anxur aquis)
 Mittimus, o rerum felix tutela, salusque,
 Sospite quo gratum credimus esse Iotenti.
 Tu tantum accipies: ego te legisse putabo,
 Et tumidus Galla credulitate fruâr.

AMICIS ESSE DONANDVM

Callidus effracta nummos fur auferet arca:
 Prosterne patrios impia flamma Lares.
 Debitor vsuram pariter, sortemque negabit:
 Non reddet sterilis semina iacta se ges:
 Dispensatorem fallax spoliabit amica:
 Mercibus extractas obruet vnda rates:
 Extra Fortunam est quicquid donatur amicis:
 Quas dederis, solas semper habebis opes.

IN POSTHVMVM.

Quæ mihi præstiteris memini, semperque tenebo.
 Cur igitur taceo? Posthume, tu loqueris:
 Incipio quoties alicui tua dona referre:
 Protinus exclamat, Dixerat ipse mihi:
 Non bellè quædam faciunt duo: sufficit vnus
 Huic operi, si vis vt loquar, ipse tace.
 Crede mihi, quamuis ingentia, Posthume, dones:

INSTITUTIONVM.

109

Autoris pereunt garrulitate sui.

IN PONTILIANVM.

Sæpe salutatus, nunquam prior ipse salutatus.

Sic erit æternum, Pontiliane, vale.

IN LENTINVM.

Mentiris iuuenem tinctis, Lentine, capillis,

Tam subito coruus, qui modo cygnus eras.

Non omneis fallis, scit te Proserpina canum:

Perionam capiti detrahet illa tuo.

IN CINNAM.

Esse nihil dicis, quicquid petis, improbe Cinna.

Sil nil, Cinna, petis: nil tibi, Cinna, nego,

LIB. VI. DE FILIO DOMITIANI.

Nascere Dardanio promissum nomen iulo,

Ve Deum soboles nascere magne puera

Cui pater æternas post secula, tradat habenas.

Quique regas orbem cum seniore si nes.

Ipsa tibi niueo trahet aurea pollice fila.

Et totam Phryxi iulia nebit ouem.

ADVLATORIVM.

Censor maxime, principumque princeps,

Cum tot iam tibi debeat triumphos,

Tot nascentia templa, tot renata,

Tot spectacula, tot Deos, tot vrbes:

Plus debet tibi Roma, quod pudica est.

IN MARCVM.

Quod non sit Pylades hoc tempore, non sit Cresses.

Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem,

Nec melior panis, tus dusue dabatur Cressi,

Sed par atque eadem cœna duobus erat.

Tu Lucrui voras: me pascit aquosa Pelotis:

Non minus ingenua est et mihi, Marce, gula.

Te Cadmea Tyros, me pinguis Gallia vestit:

Vis te purpureum, Marce, sagatus amem?

Vt præstem Pyladem, aliquis mihi præstet Orestem.

Hoc non fit verbis: Marce, vt ameris, ama.

IN INVIDVM.

Laudat, amat, cantat nostros mea Roma libellos.

Mæque sinus omnis, me manus omnis habet,

Ecce rubet quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.

Hoc volo: nunc nobis ca:mina nostra placent.

AD LVPVM.

Tristis es, & felix, sciat hoc Fortuna, caueto.

Ingratum dicet te, Lupe, si scierit.

LIB. 7. AD PONTILIANVM.

Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?

Ne mihi tu mittas, Pontiliane, tuos.

DE FAMA REDITVS

Domitiani.

Æquid Hyperboreis ad nos conuersus ab oris

Aufonias Cæsar iam parat ire vias?

Certus abest autor, sed vox hoc nuntiat omnis.

Credo tibi, verum dicere, Fama, soles.

Publica victrices testantur gaudia chartæ,

Martia laurigera cuspide vira virent.

Rursus lo magnos clamat tibi Roma triumphos.

Inuictusque tua, Cæsar, in vrbe sonas.

Sed iam lætitiæ quo sit fiducia maior,

Sarmaticæ laurus nuntius ipse venit.

IN CINNAM.

Primum est, vt præstes si quid te Cinna, rogabo.

Illud deinde sequens, vt cito, Cinna, neges.

Diligo præstantem non odi, Cinna, negantem.

Sed tu nec præstas, nec cito, Cinna, negas.

IN YMBRVM.

Omnia misisti mihi Saturnalibus, Vmber,
 Munera, contulerant quæ tibi quinque dies
 Bissenos triplices, & dentiscalpia septem:
 His comes accessit spongia, mappa, calix
 Semodiusque fabæ cum vimine Picenarum,
 Et Laletanzæ nigra lagoena sapæ:
 Paruaque cum canis venerunt coctana prunis,
 Et Libycæ fici pondere testa grauis:
 Vix puto triginta nummorum tota fuisse.
 Munera, quæ grandes octo tulere Syri.
 Quanto commodius nullo mihi ferre labore
 Argenti potuit pondera quinque, puer:
 AD LAVVVM.

Triginta toto mala sunt epigrammata libro,
 Si totidem bona sunt, Laute, liber bonus est
 IN BACCHARAM.

Si quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
 Bis nobis dicis, Bacchara, tæque die.
 Appellat rigida tristis me voce Secundus,
 Audis: sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
 Penso te coram petiture claræque, palamque.
 Audis: sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
 Esse queror gelidasque mihi, tritasque lacernas,
 Audis: sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
 Hoc opus est, subito fias vt fidere mutus:
 Dicere ne possis, Bacchara, quid sit opus.

IN CRVDELEM

amicum. Lib. 8.

Pallida ne Cilicum timeant pomaria brumam,
 Mordeat & tænerum fortior aura nemus:
 Hybernis obiecta notis specularia puro
 Admittunt soles, & sine face diem.
 At mihi cella datur, non tota clausa fenestra,

In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare iubes veterem, crudelis, amicum
Arboris argo tua tutior hospes ero.

IN CIRINVM.

Sic tua, Cirini, promas epigrammata vulgo,
Ut mecum possis vel prior ipse legi.
Sed tibi tantus inest veteris respectus amici:
Charior ut mea sit, quam tu fama tibi.
Sic Maro nec Calabri tentauit carmina Flacci,
Pindaricos posset cum superare modos.
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset tragico fortius ore loqui.
Aurum, & opes & rura frequens donabit amicus.
Qui veit ingenio cedere, raras erit.

AD LVCIFERVM.

Phosphore redde diem, quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.
Roma rogat, placidi nunquid te pigra Bootæ
Plaustra vehunt, lento quod nimis igne venist.
Lætro poterat abducere Cyllaron astro,
Ipse tuo cederet nunc tibi Castor equo.
Quid cupidum Titana tenes iam Xanthus, & Aethon?
Fræna volunt: vigilat Memnonis alma parens.
Tarda tamen nitida non cedunt sidera luci.
Et cupit Ausonium luna videre ducem.
Jam, Cæsar, vel nocte veni, sint astra licebit:
Non deerit populo, te veniente, dies.

AD RVSTICVM.

Esse tibi videor sæcus, nimiumque gulosus,
Qui propter cœnam, Rustice, cedo cocum:
Si leuis ista tibi flagrorum causa videtur:
Ex qua vis causa vapulet ergo cocus?

IN VARIE SE TONDENTEM.

Pars maxillarum: tonsa est tibi, pars tibi rata est,
Pars vula est. vnum quis putet esse caput.

AD CAES. DOMITIANVM.

Magna licet toties tribuat, maiora daturus
Dona, ducum victor, victor & ipse tui:
Diligeris populo, non propter praemia, Caesar:
Propter te populus, Praemia, Caesar, amat.
IN AFRVM. Lib. 9.

Dicere de Libycis reduci tibi gentibus, Afer,
Continuis volui quinque diebus, Aue
Non vacat, aut dormit dictum: bis, terque reuerso.
Iam satis est: non vis, Afer, auere: Vale.
AD DOMITIANVM.

Oderat ante ducum famulos, turbamque minorem,
Et palatinum Roma supercilium.
At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorum est:
Ut sit cuique suae cura secunda domus.
Tam placidae mentes, tanta est reuerentia nostra:
Tam pacata quies: tantus in ore pudor.
Nemo tuos (haec est aulae natura potentis)
Sed domini mores Caesarianus habet.

AD CAESAREM.

Inter tanta tuae miracula Caesar, arenae,
Quae vincit veterum munera clara ducum,
Multum oculi, sed plus aures debere fatentur,
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.
AD RVFIVM.

Dum me captares. mittebas munera nobis,
Postquam cepisti: das mihi, Ruffe, nihil,
Ut captum teneas. capto quoque munera mitte:
De cauea fugiat ne male passus aper.
AD VLATVR DOMITIANO.

Ad coenam si me diuersa vocaret in astra

In qua nec Boreas ipse manere velit.
 Sic habitare iubes veterem, crudelis, amicume
 Arboris argo tuæ tutior hospes ero.

IN CIRINVM.

Sic tua, Cirini, promas epigrammata vulgo,
 Vt mecum possis vel prior ipse legi.
 Sed tibi tantus inest veteris respectus amici:
 Charior vt mea sit, quam in fama tibi.
 Sic Maro nec Calabri tentauit carmina Flacci,
 Pindaricos possit cum superare modos.
 Et Vario cessit Romani laude cothurni,
 Cum posse tragico fortius ore loqui.
 Aurum, & opes & rura frequens donabit amicus.
 Qui veit ingenio cedere, rarus erit.

AD LVCIFERVM.

Phosphore redde diem, quid gaudia nosira morarist
 Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.
 Roma rogat, placidi nunquid te pigra Bootæ
 Plaastra vehunt, lento quod nimis igne venist
 Ledæo poteras abducere Cyllaron astro,
 Ipse tuo cedit nunc tibi Castor equo.
 Quic cupidiû sitana tenes iam Xanthus, & Aethon
 Fræna volunt: vigilat Memnonis alma parens.
 Tarda tamen nitida non cedunt sydera luci.
 Et cupit Aufonium luna videre ducem.
 Iam, Cæsar, vel nocte veni, sint astra licebit:
 Non deerit populo, te veniente, diæ.

AD RVSTICVM.

Esse tibi videor sæuus, nimiumque gulosus,
 Qui propter cœnam, Rustice, cædo cocum.
 Si leuis ista tibi flagrorum causa videtur:
 Ex qua vis causa vapulet ergo cocuse

IN VARIE SE FONDENTEM.

INSTITUTIONVM.

313

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est,

Pars vula est. vnum quis putet esse caput:

AD CAES. DOMITIANVM.

Magna licet toties tribuas, maiora daturus

Dona, ducum victor, victor & ipse tui:

Diligeris populo, non propter praemia, Caesar:

Propter te populus, Praemia, Caesar, amat.

IN AFRVM. Lib. 9.

Dicere de Libycis reduci tibi gentibus, Afer,

Continuis volui quinque diebus, Aue

Non vacat, aut dormit dictum bis, terque reuerso.

Iam satis est: non vis, Afer, auere? Vale.

AD DOMITIANVM.

Oderat ante ducum famulos, turbamque minorem,

Et palatinum Roma supercilium.

At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorum est:

Vt sit cuique suae cura secunda domus.

Tam placidae mentes, tanta est reuerentia nostris

Tam pacata quies: tantus in ore pudor.

Nemo tuos (haec est aulae natura potentis)

Sed domini mores Caesarianus habet.

AD CAESAREM.

Inter tanta tuae miracula Caesar, arenae,

Quae vincit veterum munera clara ducum,

Multum oculi, sed plus aures debere fatentur

Se tibi: quod spectant, qui recitare solent.

AD RVFFVM.

Dum me captares. mittebas munera nobis,

Postquam cepisti: das mihi, Ruffe, nihil,

Vt captum teneas. capto quoque munera mittes

De cauea fugiat ne male passus aper.

AD VLAIVR DOMITIANO.

Ad cenam si me diuersa vocaret in astra

V 5

Hinc

Hinc inuitator Cæsaris, inde Ionis:

Astra licet propius, palatia longius essent:

Responsa ad superos hæc referenda darem:

Quærite qui malit fieri conuiua Tonantis,

Me meus in terris Iupiter ecce tenet.

AD IULIUM.

Rumpitur inuidia, quidam, charissime Iuli,

Quod me Roma legit: rumpitur inuidia.

Rumpitur inuidia, quod turba semper in omnem

Monstratur digito: rumpitur inuidia.

Rumpitur inuidia, tribuit quod Cæsar uterque

Ius mihi natorum: rumpitur inuidia.

Rumpitur inuidia, quod rus mihi dulce sub vrbe est,

Paruaque in vrbe domus: rumpitur inuidia.

Rumpitur inuidia, quod sum iucundus amicis,

Quod conuiua frequens: rumpitur inuidia.

Rumpitur inuidia quod amamur, quodque probamur.

Rumpatur, quisquis rumpitur inuidia.

LIB. 10. IN CRISPUM.

Cedere de nostris nulli te dicis amicis.

Sed, sit ut hoc verum quid, rogo Crispe, facias.

Mutua cum peterem festertia quinque, negasti:

Non caperet nummos cum grauis arca tuos:

Quando fabæ nobis modium, farrisue deditit

Cum tua Niliacus rura colonus aret:

Quando breuis gelidæ missa est toga tempore brumæ:

Argenti venit quando selibra mihi:

Nihil aliud video, quo te credamus amicum:

Quam quod me coram stertere, Crispe, soles.

IN CAIUM.

Si donare vocas promittere, nec dare, Cai:

Vincam te donis, muneribusque meis.

Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in aruis,

Aurea quicquid habet diuitis vnda Tagi.
 Quicquid Erythraea niger inuenit Indus in alga,
 Quicquid & in nidis vnica seruat auis,
 Quicquid Agenoreo Tyros improba cogit ahenos:
 Quicquid habent omnes, accipe, quomodo das.

DE M. ANTONIO.

Iam numerat placido felix Antonius auro
 Quindecies actas primus olympiadas:
 Præteritosque dies, & tutos respicit annos:
 Nec metuit Lesbes iam propioris aquas.
 Nulla recordanti lux est ingrata, grauisque:
 Nulla fuit, cuius non meminisse velit.
 Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus, hoc est
 Vivere bis: vita posse priore frui.

AD SEIPSUM.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
 Incundissime Martialis, hæc sunt:
 Res non parta labore, sed relicta:
 Non ingratus ager, focus perennis,
 Lis nunquam, toga rara, mens quietæ;
 Vires ingenue, salubre corpus,
 Prudens simplicitas, pares amici,
 Conuictus facili, sine arte mensa:
 Nox non ebria, sed soluta curis:
 Non tristis torus, attamen pudicus:
 Somnus, qui faciat breues tenebras:
 Quod sis esse velis, nihilque malis:
 Summum nec metuas diem nec optes.

DE NUMA.

Dum leuis arsuræ struitur Libitina papyrus:
 Dum myrrham, & casiam flebilis vxor emit:
 Iam serobe, iam lecto, iam pollinctore parato:
 Mæredem scripsit me Numa, conualuit.

IN CAECILIANVM.

Vinida cum poscas epigrammata, mortua ponis
Lemnata, qui fieri, Caeciliae, potest:

Mella iubet Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api.

IN MARONEM.

Nil mihi das vini: dicis post fata daturum.
Si non es stultus, scis Maro quid cupiam.

IN PARTHENOPÆVM.

Leniat vt fauces medicus, quas aspera vexat
Asi tuæ tussis, Parthenopæ, tibi:

Mella dari, nucleosque iubet, dulcesque placentas,
Et quicquid pueros non finit esse truces.

At tu non cessas totis tussire diebus:

Non est hæc tussis, Parthenopæ: gula est.

IN ZOILVM.

Mentitur, qui te vitiosum, Zoile, dixit.

Non vitiosus homo es, Zoile: sed vitium.

IN COMMENDATIONEM

Nervæ Lib. 12.

Contigit Ausoniæ procerum mitissimus aulæ

Nervæ: licet toto nunc Helicone frui.

Recta Fides, hilaris Clementia, cauta Potestas

Iam redeunt. longi terga dedere metus.

Hoc populi, gentesque tuæ, pia Roma, precantur.

Dux tibi sit semper talis, & iste diu.

Macte animi, quem rarus habet, morumque tuorum

Quos Numa, quos hilaris possiet habere Cato.

Largiri præstare, breves extendere census,

ut dare quæ faciles vix tribuere Dei,

Nunc licet & fas est. sed tu sub principe duro,

Temporibusque malis, ausus es esse Lonus.

MITTIT LIBRVM AD PARTHENIVM.

Parthenio

Pathenio dic, Musa, tuo, nostoque salutem:

Nam quis ab Aonio largius amne bibit
Cuius Pimplæo lyra clarior exit ab antro

Quem plus Pierio de grege Phœbus amat

Et si forte, sed hoc vix est sperare, vacabit:

Tradat ut ipse duci carmina nostra, roga,

Quattuor & tantum timidumque breuemque libellum

Commendet verbis: Hunc tua Roma legit.

IN ZOILVM.

Grine ruber, niger ore, brevis pede, lumine laesus;

Rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.

IN POLYCARMV M.

Ægrota vno decies, aut sæpius anno:

Nec tibi sed nobis, hoc Polycarme, nocet.

Nam quoties surgis, soteria poscis amicos,

Sit pudor: ægrota iam, Polycarme, semel.

DE CALLISTRATIO.

Nè laudet dignos, laudat Callistratus omnes,

Cui malus est nemo, quis bonus esse potest

IN TVCCAM.

Scribebamus epos, cœpisti scribere: cessi,

Æmula ne starent carmina nostra tuis.

Transtulit ad trágicos se nostras Thalia coturnos

Aptasti longum tu quoque syrma tibi:

Fila lyre moui doctis exculta Camœnis:

Plætra rapis nobis ambitione noua:

Atidemus satyras: Lucilius esse laboras,

Ludo leues elegos: tu quoque ludis idem.

Quid minus esse potest epigrammata fingere cœpi:

Hinc etiam petitur iam mea fama tibi.

Elige quid nolis: quis enim est pudor, omnia velle?

Et si quid non vis, Tucca: relinque mihi:

EX MATHAEI TOSCANI TOMO. I.

De Poeta, & Medico.

Vt mentes hominum solatis dulcibus agras
 Verbis, sic herbis languida membra iuuas
 Vna manus citi hanc neruos, neruosque virorum
 Sedula concorda temperat harmonia.
 Quattuor vt chordae sunt, vt discrimina vocum
 Quattuor, in quibus ars musica tota viget,
 Bisque duo haec, nerui, numeri, candorque, leporeque
 Vinere plus vna carmina luce iubet,
 Corpora sic totidem ex humoribus atque elementis
 Constant, Paeonia est in quibus artis opus.
 Quae cum felici tractes Hieronymae cura,
 A gemina geminus vi tibi surgit holos,
 Sed dispar: peritura etenim qui corpora seruas,
 Carmina perpetuo non peritura facis.

AD CAROLVM BORRO-
 rum Card.

Immensi dum molem orbis caeli instar Atlantis
 In Vaticana sustinet arce Pius,
 Herculeo tu more humeros suppone labori,
 Et validis fesso viribus affat opem.
 Magne heros assuesce oneri iuuenilibus ausis,
 Longaevum imponent quod tibi fata seni.

DE ACONIF, ET LEONILLAS.

Lumine Acon dextro, capta est Leonilla sinistro,
 Et potis est forma vincere vterque deos.
 Blanda puer lumen, quod habes, concede sororis
 Sic tu caecus Amor, sic erit illa Venus.

AD CEREREM.

Hae tibi magna Ceres, Daphnis iam messe peracta
 Affixit foribus spicae dona tuis.
 Tu dea fac illi iacto de semine rursus

INSCRIPTIO FONTIS.

Et gelidus fons est: & nulla salubrior vnda:
 Et molli circum gramine terra vires:
 Et ramis arcem soles frondentibus alni:
 Et leuis in nullo gratior aura loco est:
 Et medio Titan iunc ardentissimus axe est:
 Exustulque graui fidere feruet ager.
 Siste viator iter: nimio iam tardus astu es,
 Iam nequeunt lasi longius ire pedes,
 Accubitu languorem, astitum aura, umbraque virentis
 Peripicuo poteris fonte leuare sitim.

AD IVLIVM II. PONT MAX.

Vix bellum indictum est, cum vincis nec citius vis
 Vincere, quam parcas: hæc tria agis pariter.
 Vna dedit bellum, bellum lux sustulit vna,
 Nec tibi, quam bellum, longior inastit.
 Hoc nomen diuinum aliquid fert secum. & vtrum sis
 Minor, an ne idem fortiter, ambiguum est.

DE ALEXANDRO MAGNO.

Tentatur se vno rerum natura minorem,
 Nam, quod plus posset vincere, non habuit.
 Paruus Alexandro fuit orbis: sed fuit orbi
 Magnus Alexander, ipse sibi exiguus.
 Quæstus, quod citius, quam miles, terra deesset,
 Quodque suum Oceanus clauderet imperium:
 Omnia vicisset: sed non tamen omnia vicit
 Ille, vbi se solum vincere non potuit.

HORATIUS COCLES.

Solus ad angusti Cocles discrimina pontis,
 Cum daret ingentem graua ruina sonum,
 Non grauis vnus, ait, patriæ iactura, reliqui
 Non reditum ipse mihi, nec tibi Etruscæ viam.
 Et se dum iaceret rapidas animosus in vudas,

Per medias victor nauit onustus aquas.

Non vndæ, hostes ve obstiterint, quin arma referret,

Arma quibus seruat se patriæ, & patriam.

Quid contemptorem ferri miraris, & vndæ:

Maiores animas hac tibi, Roma, dabo.

DE ARTIFICIOSO EPIGRAMMATE Cap. 9°

Cum omnia quidem epigrammata maiore quàm cetera poemata constare artificio debeant; ea tamen, quæ attentiore quadã eleborantur industria, quæq; singulare aliquid habent leporis, & venustatis, artificiosa nominamus. Quo in genere illa in primis pulchra sunt, vbi alia alijs referuntur. Ideo quæ Anapheromena, idest relata, nominantur, vt illud in Appendice Virgiliana.

Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi,

Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.

Dianæ potestas, & nomen.

Terret, lustrat, agit, Proserpina, Luna, Diana,

Ima, superna, feras, sceptro, fulgore, sagitta.

De Cardinali P. Bembo.

Historicus, vates, Rhetor, celebrat, canit implet,

Facta, ignes, aures, ore, lyra, eloquio.

De obitu eiusdem. ex Tosc. tom. 1.

Ardalides, Vates, Hetruria, Græcia, Roma,

Findite, completo, sparge, profunde, seca,

Æra, Permessum, lachrymas, suspiria, crines,

Singultu, questu, lumine corde, manu.

In idem argumentum.

X

Adria,

Adria, Castalides, AEnotria, Tuscia, Bembus,
 Nobilis, vnanimes, florida, culta, probus,
 Vndique, coniunctim, subito, velociter, eheu,
 Oblue, complete, prome, profunde, obijt,
 Littora, Parnassum, lamenta, fluenta, senecta,
 Humida, laurigerum, grandia, larga, graui,
 Fluctibus, elogio, singultu, lumine, letho,
 Luctifonis, mæsto triste, gemente, hilari.

*Est artificiosa etiam illa rerum ad Epigramma-
 tis finem cōprehēſio. Ex Tos. tom. i. Ad Poetas.*

Chaoniam canitis natam Iouis arbore glandem,
 Legiferæ segetes munera grata Deæ:
 Vos vltimos, & apes complentes noctare cellas,
 Et tardos canitis læta per arua boues:
 Vos & equum canitis, qui fræna sonantia mandit,
 Atque arua, & multo gramine pingue pecus,
 Sed mihi quid prodest audire hæc: si mihi desunt
 Glans, seges, vltimus, aper, bos, equus, arua, pecus?

*Nec artificio carēt ea, quæ, aut cōglobatis definitio-
 nibus, aut translationum, & quasi similitudinū fre-
 quentia, aut contrariarū rerū confuſione conſtāt.*

Ex Tos. tom. i. Infelix amātium ſtatus.

Accipe inauditi formam maris, & mea quali
 Cymba fit, Antoni, ſtructa magiſterio.
 Vnda hic ſunt lachrymæ, venti ſuſpiria, remâ
 Vota, error velum, mens malè ſana ratiſ.
 Spes temo, curæ comites, conſtantia amoris
 Eſt arbor, dolor eſt anchora, nauita Amor
 Cumque ſuos habeant portus maria omnia, noſtrum
 Non tantum portu, ſed ſtatione caret.

Fallax forma, & vana eſt pulchritudo.

Sidera sunt oculi: speculum frons: purpura malæ:
 Electrum crines: dens ebur: ora faui:
 Cinnama labra: niues cernices: mala papillæ:
 At sperate, breui forma cadauca perit.
 Mors inopina venit, flaccescunt vbera, cernix
 Lutida fit, labris spurca Mephitis olet.
 Fel sunt ora, hebenum dens, stantes angue capilli,
 Plumbum mala, cinis frons, oculi tenebræ.

Ad Amorem.

Lex Amor est, sed Amor lex es sine lege, & Amor
 Pacis Amor Deus es, sed sine pace puer.
 Grandæuus puer, & mistus dulcedine amara,
 Perpetuo viuens, perpetuo moriens.
 Es leuis, es volucer, sed & in me immobilis ales,
 Et nixium constans in leuissima.
 Sic possim, o sine lege puer, pacis o sine pace,
 Viuere perpetuo, perpetuoque mori.

Amantium contrarij affectus, ex Petrarca.

Nec pacem inuenio, nec sunt mihi bella timenda,
 Affligunt penitus spes, metus, æstus, hiems.
 Et prostratus humi pennis super æthera tollor,
 Stringo nihil, claudio quicquid in Orbe, manus
 Nec clausa est, nec porta patet mihi carceris atri,
 Nec teneor, nec sunt vincla soluta mihi.
 Nec morti me tradit amor, nec compede soluit,
 Nec me luce frui, nec iubet ille mori.
 Cerno carens oculis, clamoque elinguis ad auras,
 Aeternos obitus, auxiliumque peto.
 Exosusque mihi alterius confringor amore,
 Dant lacrymæ risum, fert alimenta dolor.
 Vita mihi pariter, pariter sunt funera cordis
 Tu mihi, tu tanti causa, Cupido, mali.

Dilemma Epicuri.

Deiciat miseram tibi nulla molestia mentem,
Si longa est, leuis est, si grauis est, breuis est.

Contrarium.

Deicit heu, miseram, prosternit & vtraque mentem,
Longa, nec vlla leuis: nec grauis vlla breuis.

DE DIALOGICO EPIGRAMMATE Cap. 10.

*Dialogicum Epigramma, eum plenum esse oporteat
artificio, secus enim puerile est, merito inter ar-
tificiose numeratur. Nec refert quidquam, vere-
ne an fictę persone sint: poetę enim frequentissime
fictas inducunt, quę hominum propria sunt,
multis alijs rebus, quę uere consueuerunt, siue ille
sentiant, siue omni sensu, motuque vacent.*

De Iustitię Imagine.

Quę dea? Iustitia. Quid toruo lumine? flecti
Nescia sum & lachrymis, & precio, & precibus.
Quod genus? A Iuperis. Ex quo genitore? Modo. Equus
Matre? Fide. Nutrix quę tua? Pauperies.
Quis gremio infantem fouit? Prudentia. Quoniam
Freta duce agnoscis crimina? Iudicio.
Cur gladium tua dextra gerit? cur laua bilanciante
Ponderat hæc causas, percutit ille reos.
Quid rari assistunt? Quod copia rara bonorum est.
Quę cœtes assidua est? Candida Simplicitas.
Aurium aperta tibi? cur altera, & altera clausa est?
Hęc surda iniustas panditur, illa bonis.
Paupere cur semper cultus? Iustissimus est.
Qui cupit, exiguas semper habet opes.

Bias Frieneus apud Auson.

Quanam suma boni? Mens, quæ sibi conscia recti.
 Pernicies homini quæ maximat: Solus homo alter.
 Quis diues? Qui nil cupiat. Quis pauper? Auarus.
 Quæ dos Matronæ pulcherrimæ? Vita pudica.
 Quæ casta est? De qua mentiri Fama veretur.
 Quod prudentis opus? Cum possit, nolle nocere.
 Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

De Io. Poterio, ex Tosc. tom. I.

Quis nouus hic radiat formæ præstantis ephebus,
 Læuia cui fulgent tempora? Nunquid Amor?
 Altera tela faces, atq; altera tela pharetram
 Ferret. An est Phæbus? Non gerit iste chelym:
 Anne coloratis remeavit victor ab indis
 Bacchus? Bassaridum non agit iste choros.
 Doctus eques, doctus ve pedes prorumpere in hostem,
 Aut geminus Castor, Castoris aut geminus?
 Non hic fertur equo, non cestu innectitur armos.
 Ideus terris an puer ipse redit?
 Hæret inexploto semper comes ille Tonanti.
 Mercurius ne? Pedes non habet aligeros.
 An Pallas sese iuuenili obnubit amictus?
 Non hastam, horrificam Gorgona ve iste gerit:
 Quem tamen ipse vocem procerum de stirpe Poterum,
 Octo qui dotes vnus habet superum?

De Cupidine.

Cur natum cædit Venus? Arcum perdidit. Arcum
 Nunc quis habet? Tusco Flauia nata solo.
 Qui factiæ Petu hæc, dedit hic. Cure Lomine formæ
 Deceptus, Matri se dare crediderat.

De D. Cæcilia Medicea.

Hanc faciem, hos oculos, hæc castæ Virginis, ora
 Quis tam conspicuo pinxit honore? Venns.
 Quis ve comas tenues flauenti interlinit auro
 Dans fidibus vocem iungere? Deligena.
 Quis graue quidquid agat, quoquo vestigia mouit
 Dat decus, hanc furtim quod sequitur? Charites.
 Quis face succendit flagrantia sidera? Quis ve
 Arcum illic, illic spicula condit? Amor.
 Et, quæ tam tenerum complet sapientia pectus,
 Quis dedit hanc? Illi hanc Pallas habere dedit.
 Quis mellita, fluunt roseis quæ verba labellis,
 Eloquio tinxit diuite? Mercurius.
 Huic omnes cedunt, proprijs quam dotibus augent,
 Hermes, Pallas, Amor, Gratia, Apollo, Venus.

DE EPIGRAMMATE ECHICO. Cap. II.

*Periucundum, argutum, & lepidum est Epigrā-
 ma, cum in fine, aut medio carminis, aut initio
 sequētis, ponitur vocula, quæ vel toti vocabulo præ-
 cedenti, vel eius fini similis, eandē sententiam il-
 lustret, aut diuersum aliquid, aut contrarium, aut
 inexpectatum, aut par, aut maius, aut minus de-
 niq; significet. Hæc Echo dicitur. Ouid. 3. Met.
 Scribit Echo Nympham esse, cui Iuno in loquacita-
 tis, & fraudum penam,*

Huius, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
 Parua tibi dabitur, vocisque breuissimus vsus.
 Req; minas firmat, sic illa in fine loquendi
 Ingeminat voces, auditaque verba reportat.

Eandem ita ipse desinit ibidem.

Vocalis Nymphæ, quæ nec reticere loquenti,
 Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
 Corpus adhuc Echo, non vox erat, & tamen vsum
 Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat,
 Reddere de multis, vt verba nouissima posset.

*Nulla vero prestantior definitio, quam Ausonii
 Epigr. 12. in eiusdem Pictorē.*

Vane quid affectas faciem mihi ponere, Pictor,
 Ignotam que oculis pingere velle Deam:
 Aeris, & linguæ sum filia, mater inanis
 Indicij, vocem quæ sine mente gero,
 Extremos pereunte modos a fine reducens,
 Ludificata sequor verba aliena meis,
 Auribus in vestris habito penetrabilis Echo,
 Et si vis similem pingere, pinge sonum.

*Melius fit Echo in dissyllabis, quam in trisylla-
 bis, aut monosyllabis, nam ad naturã rei illa imi-
 tatione, quàm ista propiùs accedimus.*

Nō semper venustè cadit eadē omnino reflexio
 siue repercussio, vt si p dāte, dicas dāte, pro regēte
 regēte. Grati⁹ enī sonat ea, quæ ab integra dictio-
 ne inopinatò ceditur, facitq; sensum integrum, &
 dāte āte, vel an te? regēte gēte, vel egēte. Fecūde
 vnde, vel vnde? carbasa vassa, viscera cera, maxi-
 mus imus, vberè vere, vel verè, nauis auis.

Si redditio eadē fuerit, eā oportet accipi significa-
 tione diuersa. Vt seruo seruo, lege lege. letū lethū:
 estu, es tu. Aut post interrogationē, vt An, voluit?

voluit. potuit? potuit. fecit? fecit.

Vitiosa plerūq; sunt simplicia è cōpositis du-
cta, vt cōtereret tereret. psuadet suadet. pgenit?
genit? cōfecit, fecit. Nisi aliquid noui afferant, vt
ingratus, gratus. inultus vltus, desperat sperat.

Sūma inest venustas vbi auditoris expectatio
deluditur sine diuerso, vt pro nobilis vilis. per-
fide fide.

Et si elegantiora eò sunt epigrammata, quò
crebrior, aptiorque repercussio adhibetur: non tamē
opus est omnes, & singulos versus Echonem suam
habere, sed tūc illa respōdeat, cum sensus absolui-
tur, & sententia finitur: siue id in medio, siue in
extremo vers^o, siue vtrobiq; fiat, siue initio sequē-
tis: semper autem est in fine suauior.

Multę interrogationes in Echicis laudē habēt.
Quauis etiā sine interrogatione venustatem suā
retineant. Nec illa quidem venustate carent, vbi
poeta interponit verba sua.

Sūt qui dicāt licere mutari literā, aut syllabā
initio, vel medio vocabuli: vt si pro sacer, laquer.
pro mest^o festus. pro senex remex. Sed huiusmodi
quidem licētia multū de carminis Echici gratia de-
perditur: ad quā proculdubio requiritur, non modò

vocalis, qua Echo repercutit, sed etiã (vbi a sũeda est cõsona) ea requirit cõsona, quę cũ ipsa vocali sonet, eã que adiuuet ad reddendũ sonum similitẽ ei, quem dictio, antè quã Echo fieret, habuit.

Consonę igitur poni alię pro alijs poterunt, eaduntaxat, quę inter se sunt affinitate, & quasi relatione cõiũctę. Vt P.B.V.F Itaelegãter dices pro Pœnus Venus fœnus. pro bidens fidens. pro spera spera. pro veste peste feste. Sola enim spiritus remissione, vel intensione differunt.

Huiusmodi sunt. C.G.Q. Sic venustè respõdet p Caude gaude, pro ingressus Cressus. crates grates, Echo equo. antiquorum eborum.

Tales etiã habentur. T.D. sonat enĩ non illepidè pro tãta danda, pro indemni temni, tonat donat. orto ordo.

X. cum sit duplex dupliciter adhibetur. Pro S. simplici, vt pro xenium senium. vexill'a si illa. Pro. C. & S. vt dixit dic sit, faxit fac sit. aut è conuerso.

Pruderit autem, priusquam ad c. iponendum accedas, excogitare, paratamque habere dictionum huiusmodi supelletilẽ, quę Aut Hexametruũ vitẽ finiãt vt marmoris oris, diuite vitę, optabilis illis,

*amabere vere, desero sero, linquere quere. Aut pē
tametrum: vt generosa rosa, conor honor fædat e-
dat, valle vale.*

*Aut, quæ simul vers^o uni^o fini, alteriusq; prin-
cipio deseruiant vt loquaris aris, sepulcrum pul-
cbrum, morantem orantem, aristas istas, rubore ore,
iuuentus ventus, gaudet audet.*

*Aut quæ varie adbiberi queât, vt hyberno, verno,
Aurora ora, insignis ignis, vel signis, moueat
vebat, vel beat, verba herba, mortalis talis, vel alis.*

Videat autē Virg. hoc allusionis genere delectat^o

AE. 4. Mille trahens varios aduerio Sole colores.

AE. 5. Iam dudū & frustra cerno te tendere contra.

AE. 10. Sufsentat dextra traiecto missa lacerto.

AE. 8. Arma Iouis fugiens, & régnis exul adeptis,
Is genus indocile, ac dispersum montibus altis.

AE. 11. Ad terram defluxit equis, tum talia fatur,
Turne, sui merito si quæ est fiducia forti.

*Et locis ampli^o ducētis, quæ ab Erytbreo, in Ma-
roniano indice notat. Vt appareat à poetarū Prin-
cipe nō negligētia, vel imperitia, sed studio id esse
factū, & immerito reprehēdi, vt etiā ab ijs qui ne-
sciūt M. T. excellētē poetā fuisse, carpiē vers^o.*

O fortunatam, natam me Cōsule, Romam.

ECHO APVD TOSCAN. TOM. 1.

Quæ celebrat Thermas Echo, & stagna alta Neronis
Deludit voces concaua sæpe meas.

Sæpe hic Narcissum expecto simul illa moratur.

INSTITUTIONVM.

331

Si queror, hæc queritur; si gemo, & illa gemit.
 Quisnam clamor? Amor. Quisnã furor? Vror. An Echo?
 Echo. Quæ grauior pœna in amore? Mora.
 Expectas Narcissum? Ipsum. Quæ causa morandi?
 Orandi. Num isthæc dicta notabit? A bit.
 An fuerat? Fuerat. Num isthic? Hic. Quem fugit iste?
 Is te. Etiam me? Me. Quod malũ amare? Mare.
 Num veniet? Veniet. Quæ spes? AEs. Vincitur auro?
 Auto. Victor ero prodigus æris? Eris.
 Sunt pueri fragiles? Agiles. Vi muneris? A Eris.
 Quis de set hæc? Echo cum bene clamat, amat.

DE ANAGRAMMATE Cap. 12.

Anagramma literarũ inuersio, siue trãsspositio est, qua vocis, vni⁹ aut pluriũ literis traiectis, atq; trãsspositis, fit alia, & diuersũ significãs vox, aut oratio. Quæ deĩde carmine illustrata ingeniosũ, & acutũ efficit Epigrãma, quod à literarũ inuersione Anagrãmatis, vel Anagrãmatismi nomẽ accepit.

Sumẽda occasio est, & materia Epigrãmati ex voce vel oratione, quæ ex literis ita traiectis conflatur. Hæc etiã ad rem, qua de agitur, subtiliter accõmodanda, versibus q; venustẽ interserenda.

Trãsspositio pfecta cõstare debet totidẽ, eisdẽq; literis, quib⁹ illa vox, aut oratio vnde facta est.

Asserũt nõnulli licere asũmi bis literã vnã, vel addi, vel aliã poni pro alia. Raro autem, aut nunquã faciẽdũ. Quid enim admirationis habeat inuersio, si literis aliũde sumptis fieri eã liceat?

Vbi autem id acciderit, tunc ab ea, quæ vel assumitur bis, vel numero additur, vel pro alia ponitur, incipi debet epigramma.

Curandū omnino vt senētētiosa grauis, acuta sit transpositio, & eiusmodi, vt illinc, non vt extorta, sed sponte oblata, ingeniose q; reperta epigrammati materia videat̃. Vt illa est de Mauritio Hilareto Frāciscanę Familię Cōcionatore insigni.

MAVRITVS HILARETVS.

VIRGLARVS SE HVMI LIAT.

Dum se humili, at celsa sub Relligione recondi

Vir gaudet clarus, clarior ille nitet.

CLADIVS MINOIS.

O ANIMVS DVLCIS.

Te semel vt vidi, facilem doctumque repente

Agnoui, verbis mellifluumque tuis,

Vt vidi, haud deceptus enim, neque me abstulit error,

Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.

Nimirum (ignoscant Charites, Musæque politæ,

Et, si quid peccem, parcat Apollo mihi,)

Nominis hoc Anagramma tui & cognominis è re est,

O ANIMVS DVLCIS, quem tua scripta probant;

Exempla sunt plura, pag. 489.

DE ARTIFICII GENERE Alio. Cap. 13.

Ad Artificiosum pertinent epigramma nonnullę carminum species, quę cū opere in longo adhiberi non soleant, Epigrammatis breuitati pulchrè deseruiunt. Eorum exempla hic nonnulla; plura verò.

pag. 491;

M E.

METRON TELEON, *sive Perfectū carmen, quod partibus orationis omnibus constat.*

Heu mihi si toties lachrymans ad funera cogar.

Heu si tunc monitum supera me in sede locaret.

PANGRAMMATON, *quod omnes Alphabeti literas habet.*

Duc Zephyre exurgens clarum cum flatibus æquor.

TRYBRACHICON, *carmē est elegiatū, quod pro Dactylo, & Spondeo, Trybrachum habet, atque Pyrryebium.*

Facinora tuus ut animus, & ut opera valet

Gerere bona, gerere, tibi que decus erit.

CLIMACTIRICON *sive scalare, quod per gradus quasi ascendit, crescente, in dictionibus singulis, numero syllabarum.*

Rem tibi concessi, Doctissime, dulcisonoram,

Si cupis ornari virtutibus Heliodore.

PAROMOPHRONES, *idest discorditer concordēs, bini sunt versus contrarij, qui dictionibus tamen, aut Syllabis constant, utriusque communibus, idest, quæ cum utroque sensum efficiunt.*

Duo autem sunt Paromophronum genera. Alij Dictione paromophrones, alij syllaba. Et Syllaba quidem multo plus habent ingenij, difficultatis, & operis.

**Omnib⁹ autē absoluti numeris, dictionē habēt nul-
lā, quæ nō ex diuerso, cōtrario ve p̄icipio, cōmu-
ni verò fine consletur; ita vt versus binos legēti,
dictio nulla bis assumatur: sic ex Gā, & stra, cō-
muniq; ges, Ganges, & strages efficitur, ex du,
& tri, communiq; plici, duplici constat, & triplici.
Non vt in trophæo, vbi ex ijsdem initijs, & fine,
nihil nisi dictionis eiusdē geminatio existit, ab hoc
artificij genere prorsus aliena. Quāto enim venu-
sti⁹, si ex diuersis, nit, atq; dol, cōmuniq; ore, talis
fieret oppositio, decorata nitore, p̄strata dolore.?**

**PALINDROMVS siue, Reciproc⁹, qui vltro, citro
ve lect⁹ metrū efficit sensumq; perfectū. Virg.**

Musa mihi causas memora quo numine laeso.

Laeso numine quo memora causas mihi Musa.

Digna tibi referam factorum præmia victor.

**Hæc autē parum habent lepōris. Fieri verò solet
Palindromia, idest Reciprocatio elegans aliorum
versuum in alios, vt Hexametri in Sotadeum.**

Arma puer penas, fuge lites, abijce tela.

**Retro enim si legatur, existet Sotadeus, qui con-
stat Spondæo, & Pyrrychio ter iunctis, & ad ex-
tremum Iambo, in hunc modum.**

Tela abijce, lites fuge, penas puer arma

**Pentametri quoq; in Senarium Iambicum, venusta
Palindromia est.**

Aurea sublimi tecta nitore micant.

Micant nitore tecta sublimi aurea.
 Altera regressu metra reducta cadunt,
 Cadunt reducta metra regressu altera.

PALINDROMI autē Antonomasticè nominātur quidam elegiaci versus, qui in se ipsos eleganter currunt; non solum eodem sensu, sed etiam contrario. Eodem, vt Apud Iul. Scaligerum.

Deficiet cito iam consumptum tempore flumen,
 Tramite decurrit quod modo præcipiti.
 Belligeros quia vis, Puer ingeniose, sodales
 Exsuper asse, comes fit tibi sedulitas.

De vera Nobilitatis ratione.

Nobilitas, Petre, te rectis ex moribus, opto,
 Laudibus vt reliquis hoc decus accumulales.

Contrario, qui & Antistrophi. Vt idem Scalig.

Laus tua, non tua fraus, virtus, non copia rerum
 Scandere te fecit hoc decus eximium
 Vtilior seges est campis, quam culmine montis,
 Flumine, quam pluuia fit quia fertilior.

Vtrunque genus hoc exemplis potius quàm vllis
 præceptionibus intelligi potest, ea verò habet Poë-
 sis Christiana. pag. 496.

DE HIEROGLYPHICO, SYMBOLO.

Emblemate, Schemate, Stemmata siue Impressa,
 Pegmate, Orchestra, si Insignijs. Cap. 14.

Compertū est primos illos homines; sed præsertim
 Ægyptios, & Chaldæos, ante characterum inuen-
 tionem, vsos fuisse Symbolis quibusdam, &
 sculptu-

sculpturę, aut cęlaturę arte expressis notis, ac sig-
 nis, vt animalium, arborum, siderum, vel rerum
 aliarum; quę Hieroglyphica nuncuparunt, quod
 eis, ad recondita illa sacrę sapientię mysteria sig-
 nificanda, literarum vice, vterentur; ieros enim,
 sanctum, sacrum diuinum, magnum, glypho verđ
 sculpere vel cęlare significat. ita oculus sceptro
 impositus, Dei symbolum, aut Hieroglyphicon a-
 pud eos fuit; ita pro fertilitate papauer, pro mor-
 te cupressus, pro ingenio laurus, pro pace oliua, pro
 terrore leo, pro anno Sol, pro mense Luna effin-
 gebatur, & penę innumerabilia, quę immenso la-
 bore, parique doctrina complexus est Pierius Va-
 lerianus libris sexaginta.

Ad Hieroglyphicorum, notarum ve huiusmo-
 di imitationę, excogitata deinde sunt Emblemata,
 & stęmata, siue schemmata, quę Italicę Impresse.

Pegmata etiam, idest armamenta ex cęre, aut
 marmore, quę in atrijs, porticibus, aulisq; affige-
 bantur, fortium virorum res gestas, certius quę
 pictura, ostendentia.

Orchestrę item, Actiones videlicet mutę, sce-
 nicis machinis, ac figuris tacitō loquentibus. Ars
 a Polyhymnia inuēta, vt ostenderet posse homines,

sine lingue, loqui, & animi sensa, mentisque conceptus tacendo exprimere.

Tum insignia militaria, vulgò *Arma*, & quæ à diuidenda discernendaque ab alijs coborte, Diuise nominatę sunt. Gentilitia quoque insignia, & Nobilitatis, aut Magistratus, aut Dignitatis, & Muneris, & Honoris, vel Dedecoris etiam notę, ac symbola, quę pro ipsis rebus, quas significant Metonymicę sumuntur.

Omnia hæc, lato quodam modo, nec improprio, *Symboli*, vel *Hieroglyphici nomine* intelligimus.

Symbolum quidem est quasi argumentum, rem enim, quam occultat, arguit, & quodammodo indicat. Est veluti vaticinium, indicium, nota, signum, velamen, quo quidpiam obtegatur, sed tamē doctis auribus intelligendum preponitur.

Hinc fit manifestum, *Symboli nomine* comprehendendi etiam *Ænigma*, cum nihil aliud sit, quàm obscura sententia per occultam similitudinem enuntiata.

Hieroglyphicon autem erat celata quędam vel insculpta figura ad signum, & indicium, ac notam rei *Allegoricę* intelligendę.

Quemad-

INSTITVTIONVM.

339

Quemadmodum Allegoria aliud verbis, aliud sensu, ita Hieroglyphicon, & Symbolum, alia que huius generis, aliud figuris, aliud significatione ostendunt.

Genus hoc vniuersum à Similitudinis fonte promanat. Vt quisquis aptas, ac idoneas ad animi sui sensa exprimenda, similitudines excogitare didicerit: huic sanè ad Artis huius peritiam parè admodum deesse credendum sit.

Nullum enim dari potest Symbolum, quod similitudine non explicetur, vt in Impressa illa Fracisci Calzolari, vbi campana depingitur, iuxta quã man⁹ apparet, eã malleo percutiēs, cū inscriptione Et percusa valet. Nã quẽadmodũ campana quantũ valeat non nisi percusa demonstrat; ita vir patientiẽ laude preclar⁹, laborum rerũq; aduersarum ictibus suam ostẽdit virtutem.

Quin etiam dissimilitudine explicantur, vt in ea Cardinalis De Este, qua Prometheus facem accensam manu ferens in altum euolat, inscriptio autem est Altiora, Ac si dicat Non vt Prometheus ad Solis errantis rotã, sed ad iustitiẽ Solem ascendendo, non face quidem extincta, sed fidei lumine, & gratiẽ diuinẽ splendore accensa.

Quoniam verò similitudo est quę traducit ad rem quampiam aliquid ex re dispari simile, patet hinc nõ requiri necessariò res, quę sint omni ex parte similes ei, quam ostendere velit. Autor Symboli; satis enim est, si sit aliquid; vt in ea Alexandri Vistarini, vbi Crocodilus hanc habet inscriptionē, Plorat, & deuorat. ex multis enim eius animãtis proprietatibus, ea duntaxat assumit traduciturque, ad probandum, & uendum esse ab ijs, qui amicitie, vel pietatis pretextu, perniciem afferunt.

Apertioris autem doctrine gratia Emblemata, vel Impressa, (de quib⁹ hic instituitur sermo, quęq; hodie vsitatiora sunt) nihil aliud est, quàm similitudo, cuius pars vna depingitur; altera verò, in inscriptione, vel apertè explicatur, vt in Emblemate, vel obscurè innuitur, vt in Impressa, in hoc enim maximè differunt.

Differunt etiam, quod Emblemata documentum contineat vniuersale, Impressa verò singularem respiciat personam, singularemque propositum, quãuis id alioquin vniuersaliter accipi possit. propterea quod quidquid huic personę attribuitur, id documento esse potest vniuersis, vt in Marci Mani de speculo respiciente solem, cui inscriptio est,

Auersum ceteris, quo anim^o quidē hominis cuiusdam Deum vnū intuentis, ceteraque post tergū relinquentis, laudatur; vbi, quod singularis personę laudationi seruierat, id ad vniuersale communeque documentum valere potest.

Tertio differunt, quod in Emblemate figurę multę esse possunt, contra in Impressa.

Negat Hieronymus Ruscelius inscriptionem esse Symboli animam, corpus verò picturam. Ait enim consequens esse vt cadauera fuerint multa illa, ea q; præclara Symbola, quę ante inuentas literas, vel deinde, à viris sapientibus excogitata sunt. Ideoq; Autoris intentionem verè, ac propriè Animam dici debere.

Sed quia opinio hæc aboleri iam ex hominū mētib⁹ difficulter potest; & Symbolū quidē ipsum, id est pictura simul cum inscriptione, corporis animati officio fungitur; ambę corporis nomine intelligentur, Autoris verò intentio, ita significata, compositi huius operatio nominetur.

Figuras esse oportet eiusmodi, quę sine hoc, illo ve colore cognosci, vt plurimum, queant. Quę pulchrum quę nouum, quę mirabilem aspectū habeant. Quę genti, vel nationi, saltim fama, cogitę sint.

Quæ penicillo exprimi demonstrari q; ritè possint:

Quod autem aiunt ultra duas esse non debere in Impressa figuras: intelligendum est quoad genera, vel species, non quoad individua, vt vocant, Quemadmodum in Marci Antonij de Leina, vbi apes multę alueare circum volant, estq; inscriptio Sic vos non vobis, figurę non sunt ibi plures duabus, alueare quidem vna, apes verò altera, quod apes vnius sunt speciei, & vnum, idęq; officium præstent.

Et in Cardinalis Borromei, vbi ceruus multis circumdatus serpentibus ad fontem properat, cui inscribit Vna salus, duę tantũ figurę sunt, nẽp ceruus ita vexatus, & fons. Item in Marchionis de Vico, mallei duo adamãtẽ in medio igne percutiũt, est q; inscriptio, semper adamas, ignis quidẽ & mallei, cũ ad vnã exprimendã actionem tendant, pro figura vna sumũtur, adamas pro altera.

Constat ergo figuras non primarias, & quasi Dominas, sed quę vt comites & ministrę, vel ornatus, vel proprietatis, ac decori gratia ponuntur, vt cęlum, vt terra, vt mare, vt hortus, vt sidera, vitiosas non esse. Immo vitio tribuendum, si cõtra picturę artis præcepta, exercere quis velit
artem

Artem hanc, quę sine illius beneficio constare non potest.

Figura humana minimè reprehenditur, nisi cū cōmuni veniat & ordinario vestimēti genere, quo nihil habeat nouitatis, varietatis, expectationis. Vbi autē ita per sona effingit, vt vel ornatu corporis inusitato, vel actione quam exprimit, vel circumstātia qualibet non vulgari, admirationem concitet, pulcherrimum fit Emblema, vel Stemma, siue Impressa.

Passi namq; deos, nymphas, satyros, virtutes, artes, vitia, à sapientib⁹ viris effingi videmus, & earum rerum figura, licet humana, tamen vt inuisitata & rara, oculos rapiat. Talis Guidonis Bētiuoli Atlas cęli machinam sustinens, cui Maius opus inscribitur. Talis Federici Ducis Mātug Pauper ille peregrinus cum hac inscriptione, Et cętera. Talis Archiducis Austrię Fortuna pede altero insistēs globo, cui⁹ inscriptio est, Audaces iuuo. Et Gabrielis Zaie Phaeton à Phebo Solis currus accipiens, habens inscriptionis loco illud Ouidij Media tutissimus ibis.

Solet corporis pars per sonę actionem exprime.

re. *Vt in Francisci Cigala vbi manus pulsata ianuã, loquiq; videtur hæc verba, Fin che se apra. Et Georgij Serlupi Manus facem accensam ventorum flatibus oppositam tenens, cum inscriptione, Agitata reuiuo. Paradini denique, man⁹ due coru copię complectentes, ad scriptis verbis. Ditat seruata fides. Quid enim absurdũ magis, quàm si ad hæc, & similia exprimenda, corpus, corpora ve ipsa pingerentur?*

Impressa, si eo animo fiat, vt semel duntaxat, vno iutuũ & quasi transitu inspicienda sit, oportet esse quàm maximè perspicuam, tum figura, tum inscriptione. Si autem fiat ad spatium tẽporis aliquantò longioris, nempe si vel parieti affigenda sit, vel offerenda Mecenati, maiestas ei maxima accedet, & autoritas, si à communi separetur intelligentia, detur que locus ingenij exercendi, variè que sentiendi occasio.

Impressę inscrip̃tio vnus ferme sit hemystichij, siue Adonici, nunquã tamen vno longior Hexametro. Nec figuram vllam declaret, ac nominet. Nec perse, ipsa sensum faciat perfectum. Nec rem explicet, sed viam ad intelligendum aperiat, ita vt figurę verbis, & verba figuris adiuuentur.

uentur. *Fiat plerunq; sine verbo, quod tamen non difficulter intelligi queat. Quanquam si varios habeat sensus, quibus auditoris deludatur, & exerceatur ingenium, plus habet incunditatis.*

Contrà in Emblemate, cuius titul⁹ siue inscriptio Autoris mentem declarat. ea verò declaratio pulchrior existet, si aliqua fuerit insignis sententia, vt in Claudij Paradini, vbi regali sceptro colligatus est rustic⁹ ligo, & inter hæc duo, supraposita mortis effigies, cum inscriptione, Mors sceptra ligonibus equat.

Ve bementer placent Impresse, quæ ab Armis, vel insignijs nobilitatis, Doctoratus, dignitatis ve sumuntur, addendis tamen, auferendis, mutãdis rebus, quæ Autoris proposito, intentioni ve cõuenire videbuntur.

Solent etiam Arma ipsa sua cuiusdam dicari, siue inscriptione, eorũque fieri carmine declaratio. Vt Prosperi à Bauma Comitiss Montis Reuelli.

Te sapere alta monent tua stemmata, Bauma, colorque

Ceruleus, pelago, perfimilisque Polo.

Nam tibi cælestis mens, & cælestis origo est,

Et superest, quanuis fluctuet illa mari,

Atque vt in igne aurum sic scuti effulget in auro

Pura Fides, puri pectoris indicium.

Quod si fraterno decor hic addatur honori,

Proque Fide effusi sanguinis ipse color.
 Non ego te Heroem, dicam te, Bauma, beatum,
 Si qua homini in terris vita beata datur.

ALIVD EIVSDEM.

Ecquid cæruleo defignant stemmata fluctus
 Eloquij, Prosper, flumina magna tui.
 Quid referunt distincta gradus quos carula fingunt
 Virtutes, quarum tendis ad astra via.
 Sic gemina proavos imitaris laude potentes,
 Conspicuos que domi, conspicuos que foris.

Quaquam magis naturale quidem est Emblematis, quam Stemmati, ut ei epigramma subscribat, expositioni seruiens: tamen Stemma etiam subscripto carmine declarari gaudet, accommodarique ad rem, vel personam, cui dedicatur.

Sub Octaviani Pasqua Episcopi Geraci Stemmate, leo depingitur manu altera rosas attingens, altera eas quasi defendens, cuius inscriptio. Mitem animum sub pectore forti. Huic Pompeius Arnolfinus hoc subscripsit versus.

Est rosa flos Veneris, leo Martem in prælia ducit,
 Et Deus hic fortis, mitis at illa dea est.

Seruandum hinc animum forti sub pectore mitem
 Clara tuæ gentis stemmata, Pasqua, docent.

Pictæ Poesis Autor, cui nomen B. Annuli stemma sibi cōfinxit, Anguē videlicet, caudā ore tenētē, in medio autē, quē facit, circulo, rosę cernūt, cū inscriptione eternū & temporariū infra vero, bec:

Obsca.

Obscuri generis cum sim, nullumque geratur

A gentilitijs nobile stemma meis.

Et mihi cum fuerit pater Annulus, & Rosa mater,

Ex vtroque meum schema parente gero.

Annulus in sese reuoluti circulus anguis

A Eternum signans est Hieroglyphicon.

At Rosa corporis est nota non obscura caduci,

Quæ perit hoc ipso, quo fuit orta, die.

Silicet vt quoniam mortali corpore consto,

A Eternaque anima, Symbolon hoc habeam.

Sub eo Coroli Quinti stemmate de columnis Herculeis inscripto Plus vltra, hoc legitur epigrāma.

Carolus Occidæ Princeps Austrasius oræ,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet,

Iupiter in Cælo, terrarum Cæsar in Orbe,

Inter hic humanos imperat, ille deos.

Nec mirum. Mars fortis enim sapiens que Minerua

Dant manibus præsens talibus auxilium.

Parua foris sunt arma, domi prudentia si absit,

Magnanimus, prudens, Cæsar vtroque viget.

Vt nunquam his velut Herculeis firmata columnis,

Gloria Cæsarei corruat imperij.

Nec dum finis hic est; Duce sed virtute, se sequentem

Fortunam euentis proferet vltimus.

Sub Cæsaris Borgiæ armato milite, manu altera mundi orbem tenente, altera schedam plenā notis Arithmeticæ, 0 0 0 nimirū, que per sese nihil quidem significant; cum inscriptione Aut hoc, aut illud.

Borgia Cæsar erat factis, & nomine Cæsar,

Aut nihil, aut Cæsar dixit, vtrumque fuit,

Me.

Media enim iuuentute in Nauarrę Regno trucidatus est.

DE AENIGMATE Cap. 15.

Aenigma est oratio Allegorię obscuritate ad intelligendũ difficilis. Quintiliano Allegoria quędam obscurior. Athenęo Quęstio iocosa, quę imperat cogitatione inuenire propositam rem honoris gratia. Verè autem nihil aliud est, quàm definitio rei, siue descriptio (per metaphoras, aut proprietates occultas, vel obscura signa & indicia, quę contraria interdum, & repugnantia videntur) explicans quid sit, quod definitur.

Eius autẽ duplex est ratio, aut enim in vocib⁹ versatur simplicibus: vt cum excogitamus in eodẽ nomine multa significata. Siue illud retro legimus, siue dissipam⁹ in syllabas, siue aliter interpolam⁹.

Aut in rebus, vt cum per allegoriam, verbaq; metaphorica, & ambages huiusmodi, rem ipsam obscuramus.

Proponi solent Aenigmata non solum sermone vel scripto, sed pictura etiã sola, vel cũ carmine illã breuiter explicante, quęrente q; solutionem.

Quę verò in exemplum afferuntur, eorũ quidẽ solutio distichis bisce duobus, eo, quo scribẽtur ordine, continetur.

Annus,

Annus, nix, nebulæ, paries, pila, spægia, vitrum,

Pes, campana, rotæ, Terminus, olla, manus.

Viuumque argentum, somnus, fumusque, teredo,

Cos, tempus; Ionas æquore, pane Deus.

- 1 Est vnus Genitor, cuius sunt pignora bis sex,
His quoque triginta natæ, sed dispare forma,
Aspectu hinc niuæ, nigris sunt vultibus inde,
Sunt immortales omnes, moriuntur & omnes.
- 2 Candidior corui plumis, sum filia Brumæ,
Dura minus glacie, sed nec minus algida, fungo
Rarior, ac fluidam in lacrymam tabesco tepores
Signo nouem, fuerit si littera prima recisa.
Cor mihi si iungas vix est auis atrior vlla.
- 3 Nox ego sum facie, sed non sum nigra colore,
Inque die media tenebras tamen affero mecum,
Nec mihi dant stellæ, lucem, nec Luna nitorem.
- 4 Arte coagmentor, quadrato vt marmore surgam,
Defendam nimbos, bella, togamque iuuenam.
E demas Idæ pastor, iudexque Dearum,
Dicar, & exitium, Dardana Troia, tuum,
Tollito, P, cornu serio, ruo mania, celum
Orno, Helles vector, victima grata sacris.
- 5 Glabra foris, pilosa intus, specieque globosa,
Exilio, quanquam mi pedis vsus abest.
Aereas que carens pennis volitabo per auras,
Et vires crebro pulsa resumo nouas.
- 6 Tethyos vndisonæ medijs ego nascor in aruis,
Meque cauernosam fistula crebra forat.
Non inuita graui leuis impleo viscera succo,
Illum aut vi reuomo, aut pondere pressa graui.
- 7 Aeris excludo, tempestatumque malignam
Vim, transmitto tamen lumen, nec persiuo, Bacchum
Vltis accipio; nostræ que fideliter alucos.

- Affyrios nimbos, fragrantiaque vnguina credas,
Lumina confirmo, speculique exerceo munus.
- 8 Metior, ingredior, tendoque & carbasa laxo,
Nec moduli aut versus me sine stare queunt:
- 9 Excubat os nitidum patulo mihi semper hiatu,
Nunquam sponte loquar propria, nec sponte tacebo:
Edere nec soleo, nisi duro verbere, vocem.
- 10 Quattuor, aut geminae currunt ex arte sorores,
Sic quasi certantes, cum sit labor vnus eisdem. #
Et prope sunt pariter, nec se contingere possunt.
- 11 Semel ne minus, an bis minus, non sat scio,
An vtrumque horum, vt quondam audiui dicier,
Ioui ipsi Regi noluit concedere.
- 12 Stat currente rota ductus cauus alueus, ipsa
Conditus e terra, Mulciberi in gremio.
- 13 Porrigor in ramos quinos, & quilibet horum
Diditur in triplices nodos, nisi quintus egeret
Vno, qui solus respondet robore cunctis.
Vndique colliculis surgo, in vallem que residuo.
- 14 Quidquid id est magna sollet grauitate, tametsi
Mobilitate viget, si vinculis exeat artibus,
Labi'ur in partes mille, & reparatur in vnum
Rursus, & immutat species rerum, atque colores.
- 15 Sponte mea veniens varias ostendo figuras
Tristitia, laeta, metum, spem fingo, & misceo veris,
Et me nemo videt, nisi cui sunt lumina dempta.
- 16 Sunt mihi, sunt lachrymae, sed non est causa doloris,
Est iter ad superos, sed me grauis impedit aer,
Et qui me genuit sine me vix nascitur vnquam.
- 17 Littera me parit, nec quid sit littera noui,
In libris vixi, nec sum studiosior inde,
Exedi Musas, profeci nil tamen ipsa.
- 18 Sum terra: soboles, radiati Solis imago,

INSTITVTIONVM.

33

Forma libratam geminus me sustinet axis.

Attenuor, tenuoque simul, celerique volatu

Perpluor impulla, & vires aspergine fumo,

Omnia faccondans elementum absumo, vomoque

In medijs (dictum mirabile) fluctibus ignem

Quin nuda omnigenis occurso durior armis

Obiectosque domo lacera cute certius hostes.

19 Quidquod & arcessor, quamuis innoxia, cædis

Est cuius cunctis æqua est data portio, cuius

Ex æquo egemus infimi, atque maximi.

Quidquod idem nimium huic, aut parçè suppetit illi,

Vt quisque rectè, fecius ve eo viturè

20 Sum, non dum dira confectus morte, sepultus,

Non me vrna, aut saxum, non humus vlla tegit,

Et loquor, & sapio, & vitalibus abdicor auris,

Meque capit vnius, meque vehit tumulus.

21 Quaeso, quis a multis capitur, neque tangitur vnquã,

Nec capitur captus, sed capit ille magis

Nec sentis captum, nec sentis cum accipis ipsam,

Tu capis, & tamen est, qui nequit ipse capi.

Quodque vides, non est, quodque est, cū laude videbis,

Si capias, debet qua ratione, capi.

Clemēs Alex. refert ad Dariū, loco epistolę missa

hec, murē, ranā, auē, sagittā; sic à Duce quodā

intellecta, Nos verò quantū hec Symbola ostēdūt,

nisi, aut terrā subeamus, vt mures; aut aquā, vt

ranę: aut euolem⁹, vt aues: nō effugiem⁹ ipsorū te-

lā: neq; enim terrę, quā ipsi arant, domini sum⁹.

Proponi solent Ænigmati vice, versus, quo-

rum pleraq; vocabula, non scripto, sed picturacō-

tinenti, vt bis cōponendis lector exerceatur.

Es Pharos, es nauis, nostri es tuta anchora portus,
Fonsque, salutare unde bibuntur aqua.

Huc etiã referi cùm videlicet, assignata materia
quapiã, in itia proponunt, & fines carminis explẽ-
di, perficiendi q; ab ipso lectore, quasi ei' auxilio
ad id faciendum egeremus, vel rei difficultate,
vel materie prestantia, vel causa qualibet alia.

Dicere de rebus tantis res ardua nobis,
Si potes, inceptum perface, lector, opus.

Laude _____ possint

Dic _____ habet.

Pulchrũ magis, cùm vocabula sensũ efficiũt. Vt,

Grata _____ laudet

Musa _____ virum.

MACARRONEVM dicitur facetũ carmẽ, ex latina,
& materna lingua, vel alia Regioni non incognita,
permixtim conditum.

Placent in eo, figure omnes, & Solecismus ac
Barbarismus insignis. In pedibus numer' seruã-
dus. In syllabis latinis dimẽsio perfecta; in alie-
nis liberior: modo ne vocalis ante duas consonan-
tes, breuis fiat, Huius generis libros conscripsit
Merlinus Cocaius, cuius nullabie subiiciuntur
exẽpla quòd linguas ille admiscuerit ab Hispana
longè remotas.

¶ EPITAPHIVM QVID SIT,
 QVAE IPSIVS MATERIAE

Tractatio. Cap. I.

EPITAPHIVM est epigramma funebre, quod defuncti Sepulchro inscribitur. Hoc ut in laudationis genere versatur, sic ei⁹ materia omnis, lege sq; non pauca ab Exornationis preceptis, locis q; Inventionis, praesertim verò ab Adiunctis, petende sunt.

Ex bonis igit, vel animi vel corporis, vel externis, ea in Epitaphio complectemur, quae in demortuo maximè excelluere. Cùm autem breuissimum esse debeat Epitaphium, insignibus duntaxat laudibus in eo locus est.

Eius mira est, & varia tractatio. Aut enim inuebimur in ipsam Mortē, in Parcas, in causam interitus.

Aut ipsum alloquimur sepulchrum, marmor, tumulum, viatorem, patriam, familiam, affines, amicos, hostes, vitia, virtutemque simpliciter, vel eam, qua ille conspicuus fuit.

Aut his etiam rebus sermonem affingimus, quae mutae sunt, & inanimes: casquoque ipsas afflicti, ac lugere dicimus.

Z

Aut

Aut consolamur propinquos & familiares defuncti, à felicitate, qua ipsum in celo potiri, tot ornata virtutibus vita argumento est.

Aut ei, qui virtutis gratia tam fortiter elaborarit, placidam quietem, & gaudia sempiterna, vel esse dicimus, vel fore precamur.

Peropportuna item est Resurrectionis corporum recordatio: ideoq; Postq; vel Musq; ad cineres, ossaq; ipsa, vel ipsorum ad populum, ad viatorem, ad suos, ad animam, vel è conuerso, sermocinatio valet plurimum.

Antiqui mortuorum tumulis instrumenta insculpebant artis eius, quam ipsi exercuissent: vt piscatorum retia, nautarum naues, agricolarum, aratra, ducum & virorū fortium aquilas, leones, tigrides: ob virtutis & præstantiæ similitudinē Possunt nos eò alludere, & ex defuncti Armorum genere, ex stematis, & insignibus nobilitatis, vel Magistratus, vel dignitatis, vel ex notis deniq; literisq; Hieroglyphicis, quibus alia vel alia significatur virtus, qua ipse se præstantem præbuerit, laudationi materiã quærere. Et pictura, emblemateque huiusmodi, tumulum decorare. Diuinos etiam eadem ratione laudare.

EPITAPHII EXEMPLA Cap. 2.

FVSCI EPITAPHIVM MART. Lib. 6.

Ille sacri lateris custos, Martisque togati,
 Credita cui summi castra fuere ducis:
 Hic situs est, Fuscus. licet hoc, Fortuna, fateri,
 Non timet hostiles iam lapis iste minas.

Grande iugum domita Dacus cetuice recepit,
 Et famulum victrix possidet umbra nemus.

EPIT. VRBICI PVERI Lib. 7.

Conditus hic ego sum Balsi dolor Urbicus infans:
 Cui genus, & nomen maxima Roma dedit.

Sex mihi de prima deerant trieteride menses,
 Ruperunt tetricæ cum mala pensa Decæ,
 Quid species, quid lingua mihi, quid profuit ætas?
 Da lacrymas tumulo, qui legis ista, meo:
 Sic ad Lethæas, nisi Nestore serior, vndas
 Non eat, optabis quem superesse tibi.

EPIT. SCORPI. Lib. 10.

Frangat Idumæas tristis victoria palmas:
 Plange fauor saeva pectora nuda manu.
 Mutet honor cultus, & iniquis munera flammis,
 Mitte coronatas gloria incasta comas.

Heu facinus, prima fraudatus, Scorpe, iuuenta
 Occidis: & nigros tam cito iungis equos.
 Carribus illa tuis semper properata, brevisque
 Cur fuit, & vitæ tam propè meta tuæ?

EPIT. HEROTIONIS IBIDEM.

Hic festinata requiescit Herotion umbra,
 Crimine quam sati sexta peremit hyems.
 Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
 Manibus exiguis annua iusta dato:
 Sic lare perpetuo, sic turba sospite solus,
 Flebilis in terra sit lapis iste tua.

EPIT. NOBILIS MATRONAE.

Marmorâ parua quidem, sed non cessura, viator,

Mausolei saxis, pyramidumque, leges.

Bis mea Romano spectata est vita Terento,

Et nihil extremos perdidit ante rogos.

Quinque dedit pueros, totidem mihi Iuno puellas

Clauserunt omnes lumina nostra manus,

Contigit & thalami mihi gloria rara: fuitque

Rara pudicitiae gloria nota meae.

EPIT. PARIDIS Lib. II.

Quisquis Flaminiam teris viator,

Noli nobile praeterire marmor.

Urbis deliciae, salisque Nili,

Ars, & gratia, Iusus & voluptas,

Ro nani decus, & dolor theatri,

Atque omnes Veneres, Cupidineisque,

Hoc sunt condita, quo Paris, sepulchro.

EPIT. CANACES PVELLAE.

Aeolidum Canace iacet hoc tumulata sepulchro,

Ultima cui paruae septima venit hyems.

Ah scelus, ah facinus, properas quid flere viator?

Non licet hic vitae de breuitate queri.

Trifidus est leto leti genus: horrida vultus

Abstulit, & tenero sedit in ore lues:

Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi,

Nec data sunt nigris tota labella rogis.

Si tam praecipiti fuerant ventura volatu,

Debuerant alia fata venire via,

Sed mors vocis iter properauit claudere blandae

Ne posset duras flectere lingua Deas.

EPIT. VENERIS APVD AVSON.

Orta salo, suscepta solo, patre edita Caelo,

Aeneadum genitrix hic habito, alma Venus.

CYNÆI.

Cynea pontus habet, tumulus sine corpore nomen,
 Fama homines inter, cœlum animus repetit.
 Cuncta elementa duci tanto commune sepulchrum:
 Quæ: Cœlum, & Tellus, & Mare, & ora virum.

HECTORIS.

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troia sepulta est
 Condantur pariter, qui periere simul.

CAROLI. Q. RX CAPILVPO.

Europæ domuit tollentes cornua Reges
 Carolus, atque Asiæ terror & horror erat.
 Et pedibus Libyam calcavit victor, & illi
 Innumeras victus præbuit Indus opes.
 Deinde sibi frenum iniecit, fratrique regendum
 Imperium, & nato cætera regna dedit.
 Atque ait, è nobis & honores temnere, & vnum hoc
 Discite mortales, Puluis, & vmbra sumus.

TVMVLVS HECTORIS.

Defensor patriæ iuuenum fortissimus Hector,
 Qui maris miseris ciuibus alter erat,
 Occubuit telo violenti victus Achillis,
 Occubuere simul spesque, salusque Phrygum:
 Hunc ferus Acacides circum sua mœnia traxit,
 Quæ iuuenis manibus texerat antè suis.
 Heu quantos Priamo lux attulit illa dolores:
 Quos fletus Hecubæ, quos dedit An Bromachæ
 Sed raptum pater infelix auroque repressum
 Condidit, & moerens hac tumulauit humo.

HERCVLIS STROZAE TOSC. TOM. 2.

Te ripa natum Eridani Permessus alebat,
 Fecerat & vatem Marsque, Venusque suum.
 Intecere manus iuueni, & fatalia duris
 Stamina pollicibus periscuere Deæ.

Vxor honorata manes dum conderet vna,

Talia cum multis dicta dedit lacrymis.

Non potui tecum dulcem consumere Vitam,

At iam adero amplexans te cinerem ipsa cinis.

COTTAE APVD SANAZ.

Sperabas tibi docta nouum Verona Catullum:

Experta es duros bis viduata deos.

Nulla animum posthac res erigat, optima quando

Prima rapit celeri Parca inimica manu.

Quæ tamen vt vidit morientis frigida Cottæ

Ora, suum fassa est crimen, & erubuit:

TVM. MEDICI, EX FRACASTORIO.

Dum medica Montane doces ope vincere fata,

Et Lacheſi inuita viuere poſſe diu,

Letheo indignans preſſit te Parca ſopore,

Et ſecut vitæ grandia ſila tua.

Sic animas & tu, Aſclepi, dum ſubtrahis orco,

Te quoque ſauorum perdidit ira Deum.

PARENTVM NOMINE, SANAZ.

Nate patris matrisque amor & ſuprema voluptas,

Accipe quæ nobis te dare par fuerat.

Buſta cheu triſtesque notas clamus: inuida quando

Mors immaturo funere te rapuit.

BEMVS IN LVCILIVM SVVM.

O multum dilecte puer, quæ dura parenti

Fortuna inuidit te ſuperſeſſe tuo:

Quam producebam latus te ſoſpitate vitam:

Erepto peior morte relicta mihi eſt.

FILII GRANDIORIS.

Non lacrymis indigne meis, nec honore ſepulchri

Rapte mihi ante diem dulcis alumne iaces.

Intra bis denos te eſtendit, & abſtulit, annos

Parca ferox, votis inſidiata meis.

Nec potuit probitas, nec amoeni gratia vultus
 Flestere, non ætas, nec pia turba Deum:
 Spes hominum stolidas, tumulauit mœstas ephœbum,
 Qui me debuerat lætus humane senem.

INFANTVLI EX LVCIANO.

Nil me sollicitum, post quintam barbara messam
 Mors puerum è viuis Callimachum rapuit:
 Tu caue me plures: pauco qui tempore vixi,
 Pauca etiam vidi, sustinuique mala.

INFANTVLI EX TOSC.

Blandidulus, nitidus, pulcher, dulcissimus infans,
 Deliciæ matris, deliciæque patris,
 Hic fitas est teneris raptus Lucillius annis,
 Vt rosa quæ subitis imbribus ista cadit.

ADOLESCENTIS.

Iulius hic iaceo, primæ quem flore iuuentæ
 Decerpfit rapida mors inimica manu,
 Si spectes annos, iuuenem me fata tulerunt:
 Si ingenium, dices me perijsse senem.

CRISPI AVTORE INCERTO.

Ablatus mihi Crispus est, amici:
 Pro quo si pretium dari liceret,
 Nostros diuiderem libenter annos.
 Nunc pars optima me mei reliquit
 Crispus præfidium meum, voluptas,
 Pectus, delicia: nihil sine illo
 Lætum mens mea iam putauit esse.
 Consumptus malè, debilisque viuam,
 Plusquam dimidium mei recessit.

SYLVIAB, EX TOSCAN.

Sunt Charitum hi tamale Charitum sunt. non tamen hic est
 Sola Charis, sed & est ipsa sepulta Venus:
 Sunt tamuli hi Veneris: Veneris sunt. nec tamen hic est

Sola.

Sola Venus. sed & hic ipsa Minerva iacet.

Hic ne Minerva iacet: iacet hic. sed non tamen illa hic

Sola iacet. sed & hic ipsa Diana sita est.

Ergo etiam perire deæ: dubitas ne perijisse

Possè deas: potuit Syluia si ipsa mori.

M. ANT. GABRIELIS VENETI.

Demissam patriæ segetem crescentibus herbis

Morte tua venerande puer. specimènque relinquis

Præceptum genti morum & virtutis auitæ.

Te Pataui colles, vitrea te Silis in vnda,

Te Veneti fleuere lacus, tèrque Hadria vastura

Impleuit gemitu moerens, & questibus æquor.

PHILIPPI BEROALDI MINORIS.

Felsina te genuit, colles rapuere Quirini,

Longum audita quibus Musa diserta tua est.

Illà dedit rerum domino placuisse Leoni,

Thebanos Latio dum canis ore inodos.

Vnauimes raptum ante diem fleuere sodales:

Nec Decimo sanctæ non maduere genæ.

Quæ pietas Beroalde fuit tua, credere verum est.

Carmina nunc cæli te canere ad citharam.

SCYTHAE POETAE FELTRINI.

Scythæ oculos clusit Phœbus, fleuere sorores:

Fleuerunt Charites, funera duxit Amor.

CERTALDI PHILOSOPHI.

Et terram, & cælum ingenio Certaldus obibam;

Quæque suere alijs clausa, reclusa mihi.

LEONICI EPITAPHIUM.

Naturæ si quid rerum te fortè latebat,

Id legis in magno nunc, Leonice, Deo.

IN THEODORVM GAZAM.

Cum terram hinc nosset Theodorus, & aera, & Vndas,

Iam restant, inquit, sydera: Terra Vale.

INSTITVTIONVM.

361

EX VETVSTIS. R. LAPIDIBVS.

Hic iacet, in medio quæ concidit, Angela, partu,

Dum luno grauida, sæua negaret opem:

Impia res, tenerum saltem mors improba fatum

Liquisset misero, matre cadente, patri:

Aut matrem potius; quis enim dum carpsit vitas,

Ipsam etiam vitem subsequisse velit:

Plaudite vos steriles, soboles hanc perdidit: & sic

Sæpè solent ramos frangere poma suos.

LAURENTII TOSCANI.

Si virtus, Pietasque mori, ac Prudentia possent,

Debuerant, Laurens, te moriente, mori.

DVCIS ALBANI.

Mole super tumuli, sub quo Dux accubat Albæ,

Ponit equus fremitum, ponit oliua comas.

Quippe sepultus ibi est flos armorumque, togæq;

Pacis, & (heu) belli norma sepulta iacet.

MARCHIONIS PISCARIAE.

Quis iacet hoc gelido sub marmore? Maximus ille

Piscator, belli gloria, pacis honos.

Nunquid & hic pisces cepit? non: ergo quid: vrbes?

Magnanimos reges, oppida, regna, duces.

Dic quibus hæc cepit piscator retibus alto

Consilio, intrepido corde, alacrique manu.

Qui tantum rapuere ducem: duo numina Mars, Mors,

Vt raperent quidnam compulsi: Inuidia

Nil nocuere tamen, viuunt nam fama superstes,

Quæ Martem, & Mortem vincit, & Inuidiam.

Interdum etiam epitaphio, demortui facta vitu-

perantur, vt illo de Gaspere Collinio Hæretico,

qui mari mersus interiit.

Ferale optarem tumulo superaddere carmen,

Dux tibi, sed quid agam non video tumulum.
 Umbra sepulchrali careat licet impia busto,
 Ast celebre in vicis hoc tibi carmen erit.
 Ebrius, Hæreticus, proedo sitientique cruoris
 Corruit, exardet, pendet, in amne iacet.

ET IN VESPIAM IRACVNDAM

Tres habuit furias quondam, sed Vespia Manes
 Ut petijt, furias quattuor Orcus habet.

*Iocis etiam & salibus datur aliquando locus. Vt
 illo Mart lib. 9. Epitaphio. Philenis.*

Sæcula Nestoræ permensa, Phileni, senectæ
 Rapta es ad infernas tam cito Ditis aquas
 Euboicæ non dum numerabas longa Sibyllæ
 Tempora, maior erat mensibus illa tribus.
 Sit tibi terra leuis, mollique tegaris arena,
 Ne tua non possint cruce ossa canes.

TVMVLVS COQVI TOS. Tom. 1.

Hic dum fortè cani fugienti feruidus inilat,
 Altius impresso se necat ipse veru.
 Illud credibile est aliquam rexisse sororum
 Eumenidum, & miseri pectus adisse coqui,
 Tartarè imperiò Regis, cum fortè deesset,
 Qui coqueret stygio fercula nigra Ioui.

DE EPICEDIO NAENIA MONODIA Cap. 1.

*Epicedium, carmè olim fuit, ante humationè cada-
 ueris recitari, aut cõcini solitũ. Ab eo quidẽ Mo-
 nodia, & Nenia nihil propemodũ differũt; Mo-
 nodia enĩ dicitur quasi vnius cantus, nam ceteris
 ante sepulchrum cadaver flentib⁹ sola canebat pre-
 fica. Nenia veroid carmen erat, quod cum lamẽ-
 tatione, ac laude, vltimũ mortuo canebat. Consue-*

tudo, quę vt rerū aliarū, sic verborū Domina est,
 Epicedij nomē ad carmen funebre quęcunq; indicā-
 dū trāstulit. Pręcipuē verò pro longiore quadam
 lamentatione, ac laudatione funebri accipitur.
 Huius autē & materia, & tractatio eadē est, quę
 Ep̄ aphij. Talem sibi Dido cantionem, constru-
 cta pyra, in gladiū incubitura effundit. 4. Æn.
 habet supra. pag. 52. Ita & Mater, Euryalū à
 Rutulis interēptū plorat. 9. Æn. sup. pag. 66. Sic
 Pallas mortu⁹ lugeť ab Ænea. 11. Æn. sup. pag.
 69. Et in Suppl. Virg. Daunus, Turni ab Ænea
 interfecti Pater, sic lamentat, & laudat filiū.

Nate patris dolor, & fessę miseranda senectę
 Rapta quies, quo me tantis iactate periclis
 Daxisti, & sauis tandem deuiste sub armis:
 Quo tua me pręstans animi constantia vexit:
 Hic clarę virtutis honos: hæc gloria sceptri:
 Hoc magni decus imperij: talesne triumphos
 Nate refers: hæc illa quies promissa parenti
 Afflicto toties: hæc meta optata laborum:
 Heu miserum quam præcipites labentia casus
 Secla agitant: quanto voluuntur fata tumultus
 Qui iam sublimes referebas clarus honores,
 Et magnus toto in Latio, quem Troes in armis
 Horrendum, & trepidi toties sensere furentem,
 Nunc mi Turne iaces miserandum, & sibile corpus,
 Iam mutum est sine voce caput: quo pulchrior alter
 Non fuit in tota Ausonia, nec gratior vilis
 Eloquio, nec quis possitis ingentior armis.

Nate vbi forma nitens, niueaque in fronte serenus;
 Ille decor, dulcisque oculorum aspectus, & alta
 Sidereus cervicis honos: his gloria Martis;
 Contigit auspicijs: tali rediture paratu
 Discedens voluisti anidis te credere bellis:
 Heu mortem inuisam quæ sola vlticibus armis
 Elatos frenas animos, communia toti
 Genti scepra tenens, æternaque sædera seruans.
 Quæ magnos, paruosque teris: quæ fortibus æquas
 Imbelles, populisque duces, seniumque iuuentæ.
 Heu mortem obscuram: quæ causa indigna coegit
 Eripere, atque meum crudeli vulnere natum
 Afficere: o felix tam grato cædis Amata
 Succellu lætare tua: quæ tanta dolorum
 Fugisti monimenta, grauisque immania casus;
 Pondera. quid misero genitori. plura paratis
 O superi: natum rapuistis, & Ardea flammis
 Consumpta in cinerem versa est: nunc æthera pennis
 Verberat. ah me Turne tua plus cæde cruenta,
 Deerat adhuc fors ista patris suprema senectæ.
 At vero tali se res cum sædere versant,
 Vt quem infesta furens miserum fortuna moratur,
 Illum omni petat infrendens, & turbine cogat.

*Ecloga Maronis 5. hunc in locum ideo reseruata,
 qua Mopsus Daphnidi canit Epicedium.*

M E N. Cur non Mopsie (boni quoniam conuenimus ambo,
 Tu calamos inflare leues, ego dicere versus,
 Hic corylis mixtas inter confedimus vltimos:
 M O. Tum maior: tibi me est æquum parere Menalca;
 Siue sub incertas Zephyris motantibus vmbra,
 Siue antro potius succedimus. aspice vt antrum
 Siluestris raris sparfit labrusca racemis,

INSTITVTIONVM.

M E. Montibus in nostris solus tibi certat Amyntas.
 M. Quid, si idem certet Phœbum superare canendo?
 M E. Incipe Mopse prior, si quos aut Phyllidis ignes;
 Aut Alconis habes laudes, aut iurgia Codri.
 Incipe: pascentes seruabit Tityrus hœdos.
 M. Immo hæc, in viridi nuper quæ cortice fagi
 Carmina descripsi, & modulans alterna notauit,
 Experiar: tu deinde iubeto certet Amyntas.
 M E. Lenta salix quantum pallenti cedit oliuæ;
 Puniceis humilis quantum saliuuca rosetis,
 Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
 Sed tu desine plura pner: successimus antro.
 M. Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnim
 Flebant: vos coryli testes, & flumina nymphis:
 Cum complexa sui corpus miserabile nati,
 Atque deos, atque astra vocat crudelia mater:
 Non vlli pastos illis egere diebus
 Frigida, Daphni, boues ad flumina, nulla neque armenti
 Libavit quadrupes, nec graminis attingit herbam.
 Daphni tuum Pænos etiam ingemuisse leones
 Interitum, montesque feri, siluæque loquantur.
 Daphnis & Armenias curru subiungere tigris
 Instituit: Daphnis thyrsos inducere Baccho,
 Et folijs lentas intexere mollibus hastas.
 Vitis vt arboribus decori est, vt vitibus vuæ,
 Et gregibus tauri, segetes vt pinguibus aruis:
 Tu decus omne tuis: postquam te fata tulcrunt,
 Ipsa Pales agros, atque ipse reliquit Apollo.
 Grandia sæpe quibus mandauimus ordea sulcis,
 Infœlix lolium, & steriles dominantur auenæ.
 Pro molli viola, pro purpureo narcisso,
 Carduus, & spinis surgit paliurus acutis.
 Spargite humum folijs, inducite fontibus vmbrae

Pastores

Pastores: mandat fieri sibi talia Daphnis.
 Et tumulum facite, & tumulo superaddite carmen.
 Daphnis ego in siluis, hinc vsque ad sidera notus,
 Formosi pecoris custos, formosior ipse.
 Me. Tale tuum carmen nobis diuine poeta,
 Quale sopor falsis in gramine, quale per aësum
 Dulcis aquæ saliente sitim reslinguere ruo.
 Nec calamis solum æquiparas, sed voce magistrum.
 Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.
 Nos tamen hæc quocunq; modo tibi nostra vicissim
 Dicemus, Daphninque tuum tollemus ad astra:
 Daphnin ad astra feremus: amant nos quoque Daphnis.
 M. An quidquam nobis tali sit munere maius?
 Et puer ipse fuit cantati dignus: & ista
 lampridem Stimichon laudauit carmina nobis.
 Me. Candidus insuetum miratur limen olympi,
 Sub pedibusque videt nubes, & sidera Daphnis.
 Ergo alacris silvas, & cætera rura voluptas,
 Panaque, pastoresque tenet, Dryadasque puellas.
 Nec lupus insidias pecori, nec retia ceruis
 Vlla dolum meditantur: amat bonus ocia Daphnis.
 Ipsi lætitia voces ad sidera iactant
 Intonsi montes: ipsæ iam carmina rupes,
 Ipsa sonant arbutta, deus deus ille, Menalca.
 Sis bonus, o felixque tuis: en quatuor aras:
 Ecce duas tibi Daphni, duoque altaria Phæbo.
 Pocula bina nouo spurciantia lacte quotannis,
 Craterasque duos steteam tibi pinguis oliui:
 Et multo in primis hilarans conuiuia Baccho,
 Ante focum, si frigus erit, si mæsis, in vmbra,
 Vina nouum fundam calathis Arius a nectar.
 Cantabunt mihi Damocetas, & Lyctius Aegor:
 Saltantes satyros imitabitur Alphehibæus.

Hæc tibi semper erunt, & cum solennia vota
 Reddemus nymphis, & cum iustrabimus agros.
 Dum iuga montis aper, fluuios dum pisicis amabit,
 Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicada,
 Semper honos, nomenque tuum, laudêsq; manebunt.

Vt Bacchus Cererique, tibi sic vota quotannis
 Agricola facient. damnabis tu quoque votis.
 M. Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?

Nam neque me tantum venientis sibilus austris,
 Nec percussa iuuant fluctu tam littora, nec quæ
 Saxosâs inter decurrunt flumina valles.

Me. Hac te nos fragili donabimus antè cicuta:
 Hæc nos, Formosum Corydon ardebat Alexin:
 Hæc eadem docuit, Cuium pecus: an Melibœi?

M. At tu iūme pedum (quod, me cum saepe rogaret?)
 Non tulit Antigenes, & erat tum dignus arari
 Formosum paribus nodis, atque ære, Menalca.

*Apud Toscanum, Tom. 1. Card. Bæbum lachry-
 mis; & laude prosequuntur pastores
 Anyntas, & Lycidas:*

AMY. En vitrei Lycida fontes, umbraque salubres;
 En virides pinus, violisque nitentia prata.

En quos sæpe tuo iusu celebrare recessus,
 Quæ mulcere nouo fuetus nemora auia cantu.
 Hic te certantem Satyrorum effrena iuuentus,
 Te Dryades Nymphæ, te Naiades admiratæ:
 Panque ipse, atque resonant cui Mænala siluis.

Vt filuit tua Musa, horrent deformia prata.
 Quique prius umbras lucus præbebat opacas,
 Idem formosis viduatâs frondibus aret.

Fontis & exhaustit liquidas sol igneus undas.
 Eloquitur an silicam, quæ tanti causâ dolorist

Aut mea quid cesset taciturnis fistula siluis

LYC. Ille heu, ille vnus quondam mihi carus Amyntas

Qui dum Aurora rotas Eois tolletet vrbis,

Mecum v. a in vacuos saltus armenta solebat

Ducere: nunc eheu fato est ereptus acerbo.

Ille per Vrobios montes, vallesque reductas,

Ille per Etruscas rupes, atque aua saxa,

Ille per Euganeas cantu celeberrimus oras.

Illum etiam Latij montes, & frigidus Almo

Obstupuit, mediamque secat qui Lydius urbem

Tybris, & aurata pretertat cernua frontis.

Tantus honos doctæ vocis, tam sancta verendâ

Maiestas otis: tot honesti pectoris artes.

Hic dare suetus erat armenti iura magistris,

Ruricolamque vnus moestas sedare querelas.

Hic, cum sol primo lustraret lumine terras,

Et medio pericæpè die, cum Syrius arua

Vreret, & valido gemeret grauis area pulsu,

Vel fesso Hesperium curru properaret in æquor,

Molibus in ripis, muscosi fontis ad vndam,

Et viridis vacua salicis proiectus in umbra,

Pastores blanda mulcere solebat auena,

Et rixa abductos ad pacis dona vocare.

Huius ad inferias, & funus moesta senile,

Alma Venus luxit, parui luxistis Amores.

Ipsæ faces, arcusque suos, ac tela Cupido,

Et pharetram amissis abiicit sebilis alis.

Te moerens stetit pastor, te durus arator,

Te moestæ extinctum Dryades, tristis que Nape,

Te fragiles coryli, atque ipsæ seueræ myricæ,

Non aliter quam si iuuenem te fata tulissent.

Sed felix Melibœvale, multosque per annos

Ossa beata precor tuta requiescite in vna.

AMY. Magna quidem fateor Lycida est tibi causa dolendi
 Si quantum Euganeis, quantum Laurentibus aruis,
 Præsidium abstulerint superi atque immitia, fata,
 Te cum agites. Contra memori si mente volutes,
 Quam blando semper diuumque hominumque fauore,
 Omnia maturæ complevit muniavitæ,
 Quæ tandem inuidia est, vmbra, & inania vota
 Si fugiens, alios demum secessit in orbem
 Si tenet Elysiæ campos, sedesque beatas
 Atque inter siluas & amœna vireta vagatur
 Hic, vbi caelestes concentus aera mulcent,
 Et mille arguto decurrunt murmure riuu,
 Fertque rotas inculta seges, fert vndique flores.
 Non illic litus, non Martia claustra possunt
 Aeternam placidæ mentis turbare quietem:
 Hinc & luxuries, & habendi insana cupido,
 Et metus omnis abest: at adest sincera voluptas,
 At securæ quies, at fraudum nescia corda.
 Felix o Melibœæ nouum decus addite diuis,
 Sub pedibus nubes, atque ignea sidera lætus
 Miraris, spectans maria alta tumescere ventis,
 Pendeat vtque ingens æquo discrimine mundus.
 Tum nos, & tua rura simul pater optime cernis.
 Ex alto nostros cælo miserate labores,
 Ante Dei solium magni non vana precaris.
 Ergo tuos demens Lycida iam desine questus,
 Nec mœstis comple frustra clamoribus auras:
 Sed tumultus vernis niteat violisque, rosisque,
 Et fluat in cineres nardus, nec delit amomum,
 Assyrio stillet venerabilis vrna liquore,
 Aeternumque madens, Panchæis mercibus halet.
 Nos, quoniam tacitis properat nox atra quadrigis,
 Et sol Hesperio iam mergit in æquore currus,

Securum passas pecudes in ouile vocemus. |

Idem Card. Epicedio celebratur à piscatoribus

Mopso, & Doryla.

Iam rapidi medium cæli sol igneus orbem
 Transierat, pronoque vrebatur lumine pontum.
 Mopsus arenoso cum cedens littore mæstus
 Piscator, nullamque trahens ad littora pradam,
 Despondere animum cœpit, cymbamque reliquit
 Humidaque expandens per duras retia cautes,
 Dum fideat cistæque leues, nodosaque lina
 Sol ardens, vacuum iratus diuertit in antrum,
 Ingratos cupiens requie lenire labores.
 Quo postquam ventum, rupes resonare querelas
 Miratus, videt incuruo de littore tristes
 Fundentem questus Dorylam, quo doctior alter
 Non fuit, occulto deprendere gurgite pisces,
 Et fundam iacere, & ponto trahere humida lina.

Accedensq; inquit: MOP. Doryla, quem tristes adempto
 Sic gemis, ut resonent flenti tibi littora & antra:

DOR. Ne luctus, ne rûpe meos (respondit) & eheu,
 Tu quoque communem mecum turbatus amicum
 Flere parâ, & nostri miserum morientis Iolæ
 Interitum: vitreis quem defleuere sub undis
 Nereides: fleuit vicina per æquora delphin,
 Assuetos de more choros duxisse per undas
 Non visus, tristisque horret cœu tabe peresus:
 En passim Halcyones mœstas, per saxa, per antra
 Tristia, sibilibus complent maria alta querelis.
 Quare ægedum mœstos mecum Mopse incipe cantus
 Incipe, quandoquidem lenes caua littora fluctus
 Pulsant & seui posuerunt murmura venti.

MOP.

MOP. Quis mihi te rapuit, quis te dulcissime Iola:
 Nostræ olim requies, olim spes vnica vitæ:
 Nunc lacrymæ, æternusque mihi dolor & lamenta,
 Nec te præsidium, ac nostræ spes magna iuuentæ
 Aspicerè, & sacræ licuit ferre oscula dextræ
 Vltima, & occlusisse oculos in morte natantes:
 Nec tibi ego inferias duxi, nec iusta peregrin:
 Quid primum querarè aut quo tristia pectora vertamè
 Proh dolor, ah comitem tibi me ne, immitis Iola,
 Spreuisti moriens: ambos eadem hora tulisset,
 Et dolor infernas idem misisset ad vndas.

Nereides, nostras, oro, ingeminate querelas.
 Quid iuuat ambrosis vitam producere in antris
 Aequoris vndisoni, que rauca subederit vnda,
 Si mihi delitiæ sint & solatia adempta:
 Littoribus quin & scopulis, & luce relicta
 Malle meam æquoreis vitam deperdere in vndis,
 Certum est, vè monstris fiam noua præda maximæ

Nereides, nostras, oro, ingeminate querelas.
 Tu vitrei Proteu pastor gregis, incola ponti,
 Et tu qui magno moderaris faua tridenti
 Aequora, nunc questus, oro, ingeminate recentes:
 Ille etenim ante alios vestri reuerentior omnes
 Qui fuit, & largos aris indicere honores
 Suctus erat, nunc exigua est tumulatus arena.

Nereides, nostras, oro, ingeminate querelas.
 Tu vero ante tuas ades o Galatæa sorores,
 Et mecum desiste casum infelicis Iolæ:
 Occidit heu procul a patria, notisque propinquis:
 Ille tibi ante omnes olim dilectus Iolas,
 Qui nondum primæ vestitus flore iuuentæ,
 Sicaniæ rupes, præruptaque faxa Pelori,
 Te mirante, nouo cantu complebat. at illi

Mamertina modis resonabant littora miris.
 Non vt amans olim Siculas Polyphemus ad vnda
 Dum caneret blanda scopuli pendentis in vmbra,
 Candidior folio niuei Galatea ligustri:
 Sed causas rerum, & magni primordia mundi,
 Igneus vt vario sol lustret lumine terras,
 Vt mane Eois primum se tollat ab vndis,
 Rursus & Helperio nitidum caput a quoere mergat.
 Cornibus in plenum vt redeat noua luna coactis,
 Vtque regat Graias Helice formosa carinas.
 Cur ter in abruptum fluctus male sana Chelididis
 Sorbeat, effractas reuomens ad littora pupp
 Naufragaque angusto dispergens corpora pont
 Cur ingens miris exastuet ignibus Aetha,
 Et procul ostendet Lipare fumantia saxa.
 Vt Deus aeterno vigeat viuacior auro.
 Vtque domum hanc mundi, qua fluxit, temperet artes
 Omnia qua senior puero monstrauit Amyntas,
 Et dixit, magnus fies olim ista canendo.

Nereides nostras, oro, ingeminate querelas.
 At vos o mecum scopuli, mecumque recurua
 Littora, quae Adriacas obiectis cauibus vndas
 Frangitis, incurfus quoties grauis excitat Auster,
 Littora Tyrreni fluctu pulsata profundi,
 Occiduas Zephyrus tunc cum iactauit arenas,
 Plangite dilecti caelumque & funus Iola.
 Tu mecum Benace senex hunc plange marinis
 Fluctibus, & mcestas resonet tibi Sirmio voces.
 Sinite Nereides, nostros iam sinite questus.

DOR. Dulce tui resonant numeri, tua carmina dulce,
 Nec niuei voce cygni sentire canoras
 Malim, cum liquidi circum stagna ampla cavstri,
 Flebilibus numeris notas moriturus ad vndas

Conqueritur, retinetque nouo vaga si mina cantu:
 Non quas Halcyones moesta sudere querelas,
 Cum tutos placido conduxit super a quore nidos.
 Verum aegidum Hesperias quando procul aspicit
 Sol, & adhuc sero non surgit vesper olympo (vnda
 Mopse tuos itera cantus, Mopse incipe rursus:
 Et scopuli questus iterent, & saxa querelas:
 Ut vernas inter frondes cum Dauilias olim
 Desiet Mater Itym, resonant arbuta, nemusque,
 Suauior & saepe reperito carmine vox est:
 Sic tibi, seu trepidula moderabere arundine linum,
 Sive per immensum deduces retia pontum,
 Sit mare compositum: vitrea sit piscis in vnda
 Plus minus, & curuos imprudens appetat hamos:
 Sic tibi sufficiat squalentes Adria conchas:
 Sic iuuet has, æquor qui cuspide temperat, artes.

MOP. Ne nostros Doryla cogas renouare dolores:
 Ne ve iterum tristes effundere pectore voces:
 Dum refero, crescit dolor, & noua cura recurat,
 Nec potis est superas tristes vox ire sub auras.
 Quin potius nostros quoniam lenire dolores
 Carmina nulla queunt, pariter surgamus: & ante
 Quam vesper seros ostendat noctifer ignes,
 Nallasque & tectos escis fallacibus hamos
 Tendamus pariter, toto dum lumina celo
 Paulatim effundit stellis circumdata Phoebe.
 Forsitan ingrati dispendia longa diei
 Sarciet optata referens nox commoda prædæ.

OMNIVM hactenus poeseos generum
 precepta tradita sunt, eaq; poetarum vete-
 rum ethnicorum exemplis confirmata. Quoniam
 autem Institutionum hic Poeticarum liber Mexi-
 nis conscribitur adolescentibus preclara virtutis
 indole, atq; ingenij laude prestantibus, quorum
 est, vt ad ceteras artes, & illustria sapientie stu-
 dia, ita etiam ad hęc, mira propenso, & cum fa-
 cilitate felicitas; quiq; suam huius modi faculta-
 tem in Dei presertim Optimi Maximi, ac Deipar-
 re Virginis, & Sanctorū Laudibus exerceri gau-
 dent: placuit nonnulla Christianorū poetarum il-
 lustrium exempla proponere. Quem enim illa nō
 moueat Victoris Giselini Pavenensis?

Ah valeant tandem vatū lasciuia priorum

Carmina: sat scenę, sat numerisq; datum.

Nā quid adhuc vano strepitu, & tentigine vocū

Mens abducta, Deum numina nulle facit:

Decipiturq; modis, quos inficit igne Cupido

Sive Catullo tuus, siue Tibulle tuus:

An ne igitur giādes iterum, atq; Acheloia præstet

Cornua, posthabito farre, meroq; sequi?

Absit vt hæc animum teneant deliria, turpis

Quin valeat potius cum Ioue turba suo,

Martis bella, tori Veneris foeda Orgia Bacchi,

Huic placeant, Christus cui placuisse nequit.

Cui uoc

Sui nomen quod si dedimus, vitamque per omnem
 Ponimus in patrij mystica thura focis,
 Hunc vnium mens ipsa velit, vox ipsa loquatur,
 Vnius in laudem, quidquid agemus, eat.
 Cumque diem reuehet Phæbus, cū Luna tenebras,
 Gnauiter huic grates barbitos ista sonet.
 Ne quis enim, sacris libeat modo viuere Musis,
 Ne quis ab humano dignior ore cani,
 Quam qui mentis opes homini concedit, & illam
 Aetheris arcano concitat igne sui.
 Ergo Deos, iterum dicam, fileamus ineptos,
 Moribus, & castis quidquid obesse potest.
 Proque his, Artifici summo meditemur honores,
 Fecit, vni, Vatum gloria magna, puer,
 Sive illum late Regem suspexit Idume,
 Sive hostis profugum textit ab ore sui.
 At nunc ille Patri summo, superisque choreis
 Latum indefesa pangit ab arte melos:
 Naulia amne tenero pulsans vocalia pletho,
 Nunc digitis citharæ fila sonora legens.
 Quem prope mellisuo deducunt pectine cantus,
 Hispalis aurifero quos tulit, ora sinu,
 Præcipue vates toties quem insueta canentem
 Audijt attonitis fians Iberus aquis.
 Felices, quibus ora Deus cæli amne rigauit
 Irriguo, sua quos iussit, & acta loqui,
 Et cæli monstrare vias, ac certa laborum
 Præmia, siue bonis, siue futura malis.
 Horum digna sacra demum sunt carmina cedro,
 A que secutura posteritate legi.
 Quisquis at infelix, inhonesto carmine, Circes
 Poëxia sectatus, Numina vana colit:
 Hanc Phægeon, Stygijsq; manent vada liuida fontis,
 Tartareumque suo Iupiter igne coquet.

David.

Iuuenus.
 Sedulius.
 Prosperus.
 Prudentius.

Ergo si quis eris, faciles quem cælitus auræ

Afflarunt, cæli te pius ardor agat.

Sint Heliconiades Christus, sit Christus Apollo

Inq. tua illius tempora laurus eat.

Non tibi Pegaseus fons, aut Libethrides vnda

Ioan. 4. Sed Christi extinguat vinda lympha sitim.

Cuius, magna loquar, tenuis si guttula tantum

Diuino roret labra liquore tua,

Illicet hinc veros sentis in pectore fontes

Crescere, & æternis viuere fluminibus.

Felices latices, felicia pocula, felix

Tu, quicumque sitim non aliunde leuas.

Primas igitur bauriamus aquas in gaudio,

de fontib⁹ Saluatoris, illa, Macharij, Mu-

tij Equitis Camers, Epopeia, que est apud

P. Ant. Possenin. Societatis Iesu. Lib. 17.

Bibliob.

DE CHRISTI DOMINI

Triumpho.

Infernos aditus, & fracti claustra profundi

Aethera pulsata manu, spoliataq. cæci

Antea ducis canimus, Christi, pia musa, triumphum

Incipe, fiderei dicam spectacula regni.

Descen- Christus vt immensa descendit luce sub Vmbra

que Chr- Horrentes, Mortisq; domos, & regna silentum,

si ad In- Inuasitque Erebo clausos trepidante recessus,

feros. Horrui immanis percussu Ianitor Orci,

Impulsaq; procul disiecto cardine Ditis

Procubere fores, timuit pallentis Auerni

Regia, nigrarumque cohors turbata ferorum

Occuluit pauidis horrentia monstra cerastis

Aduen-

Aduentante Deo, tremuerunt sceptrâ reclusâ
 Noctis, & attoniti dextra cecidere tyranni
 Proinus, atque imas Barathri petiere latebras,
 Confusumque Chaos, secretaq; tartara manes.
 Ille serenata per aperta silëntia fronte
 Ingressus, pigram nubem, noctemq; fugabat,
 Ante oculos furui pulsa caligine mundi.
 Sternebant sese, passimq; æquata iacebant
 Obuia. Tum nouies Stygijs circumflua campis
 Celsit nigra palus Regi, lacrymasq; remisit,
 Et tristes Cocytus aquas, cursumque negauit:
 Ut stetit in medio coetu, castoq; piorum
 Concilio, inferna quos olim sede repostos
 Expectata salus sperando læta fouebat:
 Ora diu patribus sanctis optata resoluît
 Talibus, & lentis vacauit pectora curis.
 Affullit promissa dies, delapsus ab alto
 Sum Deus, humana tandem sub imagine corpus,
 Mortalesque vices subij, nam frigora & æstus
 (Ut natura dabat) coniuncto numine sensi
 Factus homo, saeuamq; tuli per vulnera mortem
 Vitæ auctor, digitis etiam explorare licebit
 Ingentem lateris plagam, manibusque reflexos
 Et pedibus clauos fossis, dum corpus operto
 Accipiam rursus tumulo, primusque resurgam
 Impatiens iterum Leti, redimenda, redempta
 Morte mea, vita est hominum, sic mystica solui,
 Dicta patres, varias olim complexa figuras
 Nexibus ambiguis, quæ consummanda supersunt
 Protinus absoluiam, nunc vestra ergastula sunt
 Libera, damnatis calcata superbia cristis
 Submissa ceruice gemat rebusque secundis
 Inuidia infelix aliorum sorte benigna,

Concio,

Christi D,

ad Patres

in Lybbe,

manentes.

Septem. vi-
tia capita-
lia.

Præcipue vestra doleat, rabieq; cruentas
 Ira premat fauces, ignaua per ocia vitam
 Torpor iners damnet. nimiumque insana cupido;
 Congestiq; fames auri, turpisq; voluptas
 Infanda Veneris, ventris quoque laxa vorago,
 Aeternum cæcis tenebrarum linquitur antris:
 Vos alacres mecum supera ad conuexa triumphas
 Ducite felices animæ, super alta reducam
 Sidera, stelliferosq; axes, vbi regna beatos
 Nullo sine manent, patris dabo cernere vultus
 Quos refero, ætherea concessa in luce quiete.

Gaudium
 Patrū in
 Lyubo.

Hæc inter, lætas animas immensa pererrant
 Gaudia, lætitiâ radiantis gratia frontis
 Spargebat. Stygijs diorum gloria regnis
 Spectatur præsentem Deo, gaudentque tueri,
 Atque silent, auidos tardat reuerentiâ plausus,
 Orantis postquam diuina silentia, fandi
 Concessere vices, grato pia murmure turba
 Cœpit, & innumeris audita est vocibus vna,

Responso
 Patrū ad
 Christum

Venisti, o superum cælia Regnator ab arce
 In tenebras, nostrumq; chaos visurus, adisti
 Squallentes sine luce domos, & nigra profunda
 Regna soli. meritis brebi sub carcere tandem
 Expectatus ades, nec spes frustratur. orantis
 Ora ducis spectare licet. Tu victor Auerni.
 Humanique salus generis, tu nostra relaxas
 Vincula, & obscura damnatas nocte latebras.
 Te duce Tænareis fugimus loca tetra cauernis
 Horrendasq; umbras, abstrusaq; linquimus antra
 O pietas, vnde hoc potuit mortale mereri,
 Aut sperare genus: regem descendere ab astris,
 Iuduat vt serui formam, penasq; nocentum
 Ipse luat, vitamque reis vt sponte rependat

Morte sua quid enim solio traxisset ab alto? *A.*
 Immortalis eras, sed mortis damna subire
 Suavit Amor, flexit Pietas, Clementia culpam
 Diluit, ut superas tecum redeamus in oras.
 Duc age (te sequimur, tibi fas, te gloria solum
 Tanta manet) iustum superata morte triumphū.
 Talibus intentis croceo Tithonia peplo
 Aurea surgebat, rosei lux tertia mundi
 Lutea puniceis, sparfit confinia flammis:
 Extemplo sublimis abit, circaq. frequentes
 Obsessam tenebris sedem, noctemque relinquunt,
 Insignes animæ, proceres, vulgusq. beatum,
 Et notas, repetunt auras, terrasq. reuisunt.
 Hic, postquam manifesta fides dubitantia soluit
 Corda metu, charæq. simul Genitricis amorem
 Impleuit, monuitq. iuos, mundoque resurgens
 Certa triumphato patefecit numina Letho,
 Ad Patrem, superumque choros remeavit in astra
 Gratiior haud vnquam cælo, nec lætior alto
 Vlla dies orta est, tanta nec luce sereni
 Arrisere poii, nitido nec purior orbe
 Flammiferos Titan radiantî gurgite currus
 Extulit, & claro spectauit ab æthere terras.
 Quo rapit inualidas præceps audacia vires
 Quo summi secreta Dei spectacula cantu
 Ordiant: & diuum cœlestes ordine pompas
 Exequar: aut tantos capiam qua mente paratus?
 Tu, quæcunque voles, alti monumenta triumphî,
 Quem nigris remeans duxisti victor ab ymbriis,
 Pande mihi, quantum ipse dabis mihi dicere fas est.
 Scandebat niuea suspensus nube serenum
 Aera libratæ cali per inania plantis
 Christus, & ætherij repetens fastigia regni

Christus
 D. educit
 Patres &
 Lympo.

Ascensio
 Christi
 D.

Siderem

- Sidereum relegebat iter, dextraque salutis
 Signa ferens, sanctos ducebat in ardua cætus.
 Expectante polo, fulgebant vertice sacro
 Regis adorati vultus, vnde omnia circum
 Splendebant radijs, oculos quocunque ferebat
 Spectatus grata ridebat lampade mundus.
- Catalogus** Pone sequebantur comites examine longo
Patrum ex Sublimes animæ, primo commissa parenti,
lymboedu Prima phalâx, præcûq; genus, cui clara propago,
ctorum. Hærebat, pastor primus qui munera grato
Adam. Sacra Deo, primos lætis a matribus agnos
Abel. Obtulit, & primus crudelia vulnera tenfit,
 Germaniq; manus violentaque funera cadis.
Seth. Inuidia suadente nefas. prope frater, ademit
 Qui luctum, mortisq; tulit solatia mæsto
- Filij Seth.** Patre satus, prolesq; ævo documenta sequenti
 Quæ scripsit geminis cælum scrutata columnis.
 Et gens præca simul, septem quæ in sæcula vixit
 Casta Dei soboles superis intenta, nec vllas
 Illa hominum cupijt natas, auram ve secuta est.
 Hinc qui diluuiò terris vndante capaci
Noe. Puppe nouos circum fluctus despexit & æquos
 Infolitum, viduo seruans animalia mundo.
- Abraam.** Et pater & structa sedit qui filius ara
Isaac. Mactandus gladium spectans, dextrâq; parentis,
 Iussa parat dum sacra senex. patriamq; nefando
Loth. Crimine damnatam, diuinaq; sulfura & ignes,
 Ardentesq; videre domos, pollutaq; tecta
 Qui spreuit, retro flexit quæ lumina coniunx
 In statuam mutata salis. Tum victus amore
Iacob. Inuictò iuuenis, bis septem qui tulit annos
 Seruitium, primas flammæ, pactosq; hymenæos.
Ioseph. Suspirans, iuxta natus cui læta iacenti

Visa iubar placido summittere sidera somno;
 Fraternalq. suo stratos sub mergite culmos
 Vidit adorantes magnarum symbola rerum.
 Et fratrum foecunda cohors, numerosaq. pubes,
 Et clarus patrum sanguis, cui fusa per orbem
 Immensum latis resonat patientia terris.
 Lata manus patrum, quos inter maximus alti
 Præcipuo splendore micans dux agminis ibat.
 Accepit rutilo fumantis vertice montis
 Aeterni qui iussa Dei, magnusq. sacerdos
 Inscriptas humero gemmas, tunicâq. hiacyntho
 Intextam roseo, quam circum mala rubebant
 Punicâ, qui primus radiantibus induit oris
 Conspicuo fulgens ostro, byssoq. decorus
 Dum li'at, & flauo limbus circumsonat auro,
 Monstratq. heres sacri, cultusq. paterni,
 Et voluctes Phœbi potuit qui sistere currus;
 Produxitq. diem victor. quiq. ora Gigantis
 Accinctus funda fregit, cytharaq. canoros
 Arguta cecinit modulato carmine psalmos.
 Et qui diuisas sicco pede transijt vndas
 Fluminis, hospitio gratus, dum præmia natum
 Dat sterili, & sanctum vita dum suscitât orbæ.
 Quemq. vtero exceptum cetus vectare per vndas
 Aequoreas valuit, tutumq. exponere terris.
 Atq. oculis captus tenebris quem sparsit hirudo,
 Nec prius aspexit, iustrari lampade calum
 Oblita quam natus seruato lumina piscis
 Felle ducis monitu absterfit. Tum sibile threnos
 Qui scripsit querulos numeris. quiq. ora leonũ
 Sæua lacu medio securus mulsit & vngues:
 Et qui mulcenti portauit prandia raptus
 Vertice per vacuum simul & fornace profunda

Iob.

Moyfes.

Aaron.

Elcazar.

Iosue.

Dauid.

Heliseus.

Ionas.

Tobias.

Hieremi.

Daniel.

Abacuc.

Impia

- Tres pueri. Impia qui tumidi risere incendia Regis.
 Esdras. Quiq. memor leges Chaldaeis ignibus vstas
 Reddidit, & septem fortissima pectora fratres;
 Machabei. Qui lingua, & manibus scelerato vulnere caesis
 Subiectas pauci flammis sartagine adu'ti.
 Mille alijs clari gestis, aciesq. subibant,
 Quaeq. suum comitara duces, mille agmina passim
 Cessare erat, variosque globos, quos altus honore
 Pater Vir. Praestabat, regum natam qui sanguine prisco
 ginis. Reginam caelo genuit, matremq. Tonanti.
 Io. Bap. Et modo Iordanis Dominus qui lauerat vndis.
 Latro. Quique crucem merito paucis dextraq. pependit;
 Tantum extrema fides, summiq. modesta voti
 Praestitit: assertis surgebat in aethera Divis,
 Ordine quisque suo, quos ingens turba volucres
 Innocentes. Infantum dulces animae, nunc ore decore
 Et risu ambibant, nunc oblectamine vocum
 Certantes blandis implebant cantibus aures.
 Hi sunt quos Veneris non attigit vlla voluptas,
 Nec macula infecit teneros, na vulnere acerbo
 Infantes primo liquerant limine vitam.
 Tunc hilares caelum scandens manus astra subibat
 Candida supremi decus & pars magna triumphi.
 Nec pia femineo cessabat gloria sexu,
 Prima parens alias acies, ac signa regebat,
 Atque alios amissa choros in regna vocabat
 Morte recepta Ducis, matrum spectabilis ordo,
 Hanc natae, castaeq. nurus neptesque secuta.
 Quaeq. diu sterilis saecundam sponte mariti
 Connubio famulam iunxit, iobolemq. benigna
 Illius amplexu fouit, sua gaudia partus
 Attulit; & nato arrisit despecta senectus.
 Filia Lot. Et quae sopiti lectum subiere parentis

Et fratres peperere sibi, ne stirpe carerent,
 Hic amor in Venerem duxit, non fœda voluptas,
 Humanum reparare genus, solumque putantes
 Orbe patrem toto mundi super esse fauillis:
 Tum mater, gemini scusit quæ prælia factus, Rebecca
 Dum properat, nasciq. prior dū pugnat uterque,
 Hic manibus retrahitque pedes, hic calce repellit.
 Et quæ coniungium furtim thalamosq; sorozis Lia,
 Præripuit, septemq; alios deduxit in annos. Rachel
 Vtraque chara Deo, communis ferre mariti
 Alternas contenta vices tātum amula partus.
 Quæq. sub vmbroso respondit tegmine palmar, Delboras
 Et solymos octo rexit iustissima iustis
 Consilio, & longam peperit post bella quietem.
 Et quæ iudicium saluo intemerata pudore Susanna
 Pertulit, & falso conuicit crimine testes.
 Assyrijs & quæ voluit se credere castris Iudith:
 Aeternum meditata decus, cæsiq. cruore
 Asperfit viduas animoso vulnere palmas
 Hostis, & oblesse victrix caput intulit vrbi:
 Huic reginæ comes patruū formosa gementem Hester:
 Et populū tūtata suum, sine nomine circum
 Turba frequens læta, diuas complexa corona:
 At geminæ claras inter duo lumina matres
 Tendebant gressus liquida regione volucres,
 Altera quæ Dominam cæli terræq. potentem Anna māt
 Ediderat: felix sero tamen altera factu ter Virg.
 Qui regis Præcursor iter monstrauit, & illo Elisabethæ
 Fœmineo maior partu non attigit auras.
 Innumeraque aliæ, castis quæ millibus ibant
 Admixtæ, & vario concordēs ore canebant.
 Quis turbam variosque duces, populique beati
 Signa canat: deusasque acies: quis ve inclyta dicat
 Nomina

Nomina fiderei scandentis summa triumphis
 Scindebant puras auras, puroq. volabant
 orbe viri, matresq. simul castaq. puella,
 Annosiq. senes, pueriq. & laeta iuventus:
 Praecipue vates experti vera, fidemque
 Prophetar. Dictorum pulchro subeuntes agmine pompae;
 Sacra manus dilecta Deo, qua numine vero
 Afflata, & sancti stimulis agitata caloris,
 Euentus rerum, calique arcana reclusit.
 Vna omnes dulci mulcentes sidera cantu
 Aetherias arces, promissaque regna petebant:
 Interea lato diuorum ianua caelo.
 Ardua laxabat supplexi tecta parentis
 Casticolumq. domos placidas, clarosque penates:
 Aurea perpetuis superum laquearia flammis
 Triuphus Ardebant, sacriq; tholi sedesq; Tonantis
 Christi, Stellataeq; fores accensa per atria lucem
 quo fuit ab Spargebant, nitidis ignem miscentibus astris
 Angelis ex- Regia sublimi pompa luxuq; beato
 ceptus. Obuia prodibat, caliq; exercitus omnis.
 Summa potestates ducebant agmina, & alta
 Virtutes, celsiq; Trhoni, tum clausica sancto
 Ore procul clangore pio pia signa canebant.
 Victoris vexilla Dei, lectasq; coliores
 In superum coetus longo testantia cantu.
 At circum propiore sono recinente citatis
 Ad citharam leuibus digitis, plectroq; volanti
 Innunera certante lyra discrimina mille,
 Mille fides ictis vario modulamine chordis,
 Et totidem surgens ad sacras barbitus odas
 Edebat; duplicesq; manus agitantia naua,
 Cymbalaq; et pulsus resonabat brachnea palmis,
 Triunitus tremula crispans ad carmina dextra.

Nec minus obliquas iungebat consona voces
 Plurima compactis respondens tibia cannis,
 Et sistrâ, & grato crepitantia tympana bombo,
 Sambucæ, & molles numeri, quos temperat vnda
 Hydraulis, cæleste melos referente monaulo:
 Diuinos iunxere modos, rhythmosque sonantes
 Acta Dei, tales modulans symphonia cantus
 Læta triumphantes reuocabat in æthera Diuos.
 Ut valuas tetigere poli, exultantia claustra
 Intransem sensere Ducem, micnere benignis
 Ignibus, & celsa tonitrus crepuere sub Arcæ
 Accepit lux alma pios, fouitque beati
 Aura loci, incedunt pariter, speciemque tuentur
 Aeterni, summique boni, domus alta nitebat
 Diuino fulgore, acies dum templa subirent
 Cella poli, mediasque vias super astra tenerent.
 Ventum erat ad cæli solium, mundique tribunal,
 Quo summa æterni fulgebant ora Parentis.
 Tum vero audite voces, & carmina sacris
 Dicta cheris, laudes & fortia facta triumphi.
 Tollebat gausa manus, gratesque canebat
 Antè pedes affusa Ducis, vultuque sereno
 Intentos oculos, mentesque æterna voluptas
 Pascebat, geminata pio tum gaudia, plausu,
 Lætitiæque suis explebant pectora votis.
 Ipse triumphator magno cum Patre sedebat
 Sublimis, dextram sedem, sceptrumque tenebat
 Maiestate pari, vnde æqua ditio gubernat
 Omnia, sola, eademque tribus sociata potestas.
 Quæ facies, quæ ve ora Dei, quis cultus olympo,
 Quo ve Pater Natum vultu, amplexuque recepit
 Dicere mortali vetitum, nec scire volenti
 Plura datur, superantque meas cælestia vires.

Quomodo
 a Patre fue
 rit excep
 tus in Cæ
 lo.

Sed cum summa dies aderit, cum nostra redibunt
 Corpora, post obitus, vbi flamma vindice muncus
 Arterit, athereos vultus, habitusque licebit
 Cernere, quum densal iudex in valle sedebit
 Aeternus iusta decernens vltima lance.
 O, vtinam dextra liceat sedisse Tonantis,
 Electos inter cuneos, ædesque beatas
 Scandere, & extremotandem gaudere triumpho.

SI summa Epici poetæ virtus est, illustres il-
 lustrum actiones carmine celebrare: si etiã
 poetarum antiquitas ita de se gloriatur:

Est Deus in nobis, agitante celestimus illo,
 Impettus hic sacræ semina mentis habet:

An quisspiam iure meliore palmam inter Epicos
 babeat poetas, quàm vates ille Regius, qui sicut
 adipe & pinguedine repleto animo, Dei magna,
 lia exultationis labijs, & ore laudabat? Eius igit
 Psalmos aliquot, à Ludouico Crucio Societatis
 Iesu, Heroico expositos versu, exempli loco
 subijciam —

Pf. 18. Diligam te Domine, fortitudo mea:

ARdebo te, sancte Parens, mihi turris athena
 Arx, spes, ara, salus, belli in congressibus vmbos
 Iactatæque salo statio bene fida carinæ.

Te quoties laudo, & supplex tua numina posco,
 Hostis abire fuga magnis viulauibus ardet.
 Ipse autem posita sospes formidine viuo;
 Cum laqueis pauidum Mors irretiret ahcris,

Vndantes

Vndantes Erebi ruerent e fontibus amnes,
 M: lethi manicæ vinctum, pedicæque tenerent
 Clamaui ad Dominum: stellanti vertice templi
 Audijt, ac blasphemiam clamoribus appulit aurem.

Ingemuit tellus, dirum fundamenta motis
 Contremuere iugis, sensere vt numinis iram.
 Fumiferam calidis efflabat naribus vnam
 Ore vomens ignem quo sylua ambusta relucet,
 Et noua concipiunt restincta incendia pruna.

Cumque supercilio Pater inclinasset olympum,
 Descendit, nebulaque pedes vmbrauit amictu.
 Protinus inuehitur curru celer alite, candens
 Quem flammis auriga regit, pennisque volantes
 Ocyor auratis ventorum præterit alas.

Ille cauo piceæ latitans in fornice nubis,
 Se circum tenebras, & aquatica nubila fudit.
 Attamen ardenti vultus fulgore coactas
 Soluebat nubes, grando lapidosa ruebat.
 Vnde, poloque faces toto micuere sonantes.

At pater omnipotens vt vocibus ora resoluit,
 Intonuit Coelum, ruit ater grandinis imber,
 Et diti arserunt radijs fatalibes ignes.
 Inilat agens hyemes telorum, & fulmina densat
 Crebra manu, totoque vagas ferit æthere flammæ.

Tunc patere suis defecta liquoribus antra,
 Vnde fluunt amnes, tunc fundamenta reclusit
 Orbis terra, sinus, arcanaque viscera pandens.
 Talis erat Domini vox, talis anhelitus oris.

Ille manum tendens e cœli vertice, ferri
 Me stygijs inlibebat aquis, ex hostibus vltor
 Afferuit, flammæ odij resinxit anhelas:
 Arma quibus potui victus succumbere, fregit.

Nam me tempestas ageret cum turbida rerum,

Aggressi magnis validi conatibus hostes
 Incubuere, Parens, at qui regit omnia, vidit,
 Auxilioque suum praefens fundavit amicum:
 Et latum per iter duxit. Mihi namque volebat
 Iustitiae ob merita, & maruum bene facta meorum
 Aequus honoratae concedere praemia vitae:

Iussis quippe vijs vltro vestigia feci,
 Cultor sacra Deum nunquam temerata secutus,
 Ante oculos Domini sanctissima iura ferebam,
 Nec placitas duro repuli conamine leges.
 Teste Deo fraudis, scelerisque ignarus, & omnis
 Flagitij, tenui cursu meliora secundo.
 Iussa videns ergo divina faceffere promptum,
 Et sine laeae manus Loni curulavit amicum.

Cui non assimilem te moribus optime fingis
 Sanctus ades sanctis, idemque infontibus insons,
 Simplicibus simplex, at fallere callidus armis
 Te non disparibus Regem experietur iniquum.
 Tu populum seruas inopem, tu lumina cogis
 Ardua, ventosos ponant vt cernua fastus.
 Tu generis decoras ortum, mea nubila pellis,
 Das superare acies, transireque moenia saltu.

O tua quam sanctas aperit Deus orbita leges!
 Quam seruant promissa fidei: mea nubila pellis,
 Desuet a septem coctum fornacibus aurum,
 Quaeis tibi fidentes clypeo vt septempllice munis,

Qui Deus, o gentes, alter molitur habenas
 Orbis, & inuentis hunc addit rebus honorem
 Numen habet solus qui me nunc viribus armat,
 Nunc aperit sine fraude vias, pedibusque volantes
 Fecit vt aequarem ceruos, ac tuta subirem.
 Ille docet bellare manus, quibus arcus ahenus
 Frangitur, & clypeum telis venientibus offert.

Nutantem fulcit: cum me in discrimina mittit,
 Aut scelerum pœnas, extremo vrgente periclo,
 Sospitat, & famæ maioribus euehit alis,
 Expediens latum vestigia tuta per æquor.

Ergo ferum rigidis hostem sequor acer in armis. !

Palantem capiam, nec signa in castra reducam
 Antè, meæ sauo quam turbine corruat hastæ;
 Aut veniam affusi pedibus, vitamq; precentur,
 Inualidi pugnas iterum tentare minaces.

Hunc mihi das Genitor pugnanda in bella vigorem,
 Sub pedibusque locas quicunque in prælia surgunt,
 Aut inhonesta facis vertant in vulnera tergum.
 Auxilio veniant vt numina voce ciebunt,
 Nemo tamen fractis aderit, tibi vota neganti
 Responsum, facient succelsibus irrita lætis.

Pulueris instar eos, quem torquent flamina, verratæ
 Et pedibus subigam, ceu strata per humida cœnum,
 Seditiosa leuis pacas certamina vulgi.
 Multis æqua tuo populis do numine iura,
 Et fama imperij veniunt se subdere gentes
 Ignotæ, seu vera ferant, siue arma timentes
 Nostra, parum fidis narrent mendacia linguis.
 Vt libet accedant: etenim mea iussa capessent,
 Inclusique suis agitabunt incœmibus æuum,
 Vnde fluent instar frondis quam decutit Auster.

Laus tibi sit rerum Genitor, sit gloria, vitæ
 Ara, salusque meæ, per quem vindicta rebelles
 Iusta domat, populisque iugum tractabile reddit.
 Te duce præterito redij iam sospes ab hoste,
 Victor agam reliquos, mihi si noua bella resurgent,
 Indignata feri si sæuet ira tyranni.

Ergo tuas dicam quæcunque per oppida laudes,
 Immortale feram numeris ad secula nomen.

Seruasti incolumem per tot discrimina Regem,
 Seruatum cumulas opibus, prolemque fouebis,
 Dum Sol astra suo radiauerit ignea curru.

Pf. 19. Celi enarrant gloriam Dei:

HAEC cœli species motu reuoluta perenni,
 Hic tenor æternus, rerum hic pulcherrimus ordo,
 Esse Deum memorant. Illo inuentore, coruscis
 Astra rubens æther accendit eburnea flammis.
 Sucedunt vmbri soles, & solibus vmbra.
 Noxque diem, noctemque dies monet, vt sua magni
 Numinis æternum veniant ad munera iussu.

Non voces, non verba sonant, tamen vltima rerum
 Meta videt spatijs concordibus omnia ferri.
 His populi signis, atque hæc exempla secuti
 Vestigate Deum, qui frenat prouidus orbem.

Ille coruscanti posuit tentoria Soli.
 Vnde velut Tyrio sponfus rubicundus amictu
 Deserit Aurora thalamum, similisque Giganti
 Carpit iter. Postquam summum terit aethera curru,
 Extremi reuolat per sidera frigida mundi,
 Et fouet interca vitalibus omnia flammis.

At decor astrorum, Solisque aspectus euntis,
 Non ita delectat mortalia lumina visu,
 Vt lex aima Dei mentes ad honesta reducit.
 Ille fidem rebus, iurataque foedera sancit,
 Ille rudes animos monitis sapientibus aptat,
 Et placidis hilarat mortalia pectora iussis.
 Quæ demunt oculis omnem caliginis vmbra
 Aeternæ colitur sed religionis honore:
 Leges quippe tulit, quas veri conscia virtus,
 Falque iubent. Ergo meliore cupidine mentes
 Alliciquit, quam gemma nitens, aurique metallum,
 Mella nec afficiunt, adeo prædulcia linguam:

His tibi

His tibi qui purus Domino famulatur, inhæret:
 Nam facit ingentem meritis custodia legum.
 Quis scelus omne cauet? quis non fallacibus errat
 Consilijs? quis semper iter rimatur Olympi?
 O pater ignotas animi bonus elue fraudes,
 Nec sine ventoso me deseruare tumori.
 Si fugio hunc, sceleris fugiam contagia magni
 Purus, & horrendæ præteruehar ostia pœnæ,
 Quæ verbis, quæ mente rogo, Deus effice, quando
 Nobis solus ades, vitamque a morte reducis.

Ps. 29. Afferte Domino filij Dei.

Quisquis es armipotens, & origine clarus auita,
 Mente litæ Domino: teneros altaribus agnos
 Affer, & in laudes ora exultantia solue.

Dic age maiestas, & gloria numinis almi,
 Cuius nulla fatis colit obseruantia nomen,
 Tranat inaccessi quicquid sinus ambit Olympi.

Flecte genu, cælumque videns miratus adora,
 Incolit æternum qui tanti hæc atria templi.
 Vox Domini fundit grauidis è nubibus imbrem,
 Maiestate potens cum detonat, aera rumpit;
 Miscet aquas ventis, & tollit ab æquore ventos.

It comes & virtus & magnificentia voci,
 Sine iubet cellas conuelli a montibus ornos:
 Seu Libanum cedris nudari, aut ludere montes,
 Ut vitali saliant, vt Rhinocerotes in æuo,
 Quo verni aspirat lasciui mollior anni.

Vox Domini trifidas rupto secat æthere flammæ:
 Concutit arentes Arabis sitientis arenas:
 Ante diem celerat ceruarum partibus aluum,
 Et spoliat nemorum folijs vmbacula demptis.

Ergo terra Daum pelago redimita sonante,
 Aequor aquis tremulum, campi spirabilis aura,

Ignis, & astra canant. Orbem vaga proluit vnda
Eius ab imperio. Sedet, æternumque sedebit
Ille tamen, faciles hominum rexturus habenas.

Da Genitor populo, veniunt si prælia, vires:
Si pacem dederis, da latum messibus annum.

Pf. 45. Eructavit cor meum verbum bonum.

ERUCTAT cor læta meum: præcordia magnæ
Parturiunt fœcunda bono: mea dicere Regi
Carmina fert animus. Fando volet excita lingua,
Et linguam calamus scribendo celerrimus æquet.

O iuper eximios hominum pulcherrime natos.
Ipsa tui speciem cum gratia fingeret oris,
Purpureis roseum labijs adflavit honorem.
At pater ætherens regnum tibi destinat orbis,
Nec metam factis, nec sceptro tempora ponit.

Ergo ingens animis, etiam bellator in armis
Cinge latus gladio, formaque, & robore victor
Alippedes iuncto scande in certamina curru.
Frena tibi Verum, Ius, & Clementia ducent,
Ocyor aurigis liquidum quibus æthera tranes.
Tunc nova cædendo rerum tua dextera monstra,
Attonitas pauida soluet formidine terras.
Indomitos rigido populos iaculaberis arcu,
Lethales adigens per corda hostilia pennas.

Tu Deus æterno solio moderabere mundum,
Iustitiæ nam scepra geres. Quod scilicet olim
Iuris amans, curuas pravi insectaberis artes
Nate Deo, super æquæuos Pater vnget oliuo:
Letitiæ æternæ in lignum, regni que futuri.

Vestibus aspirans in versicoloribus halat
Myrrha tuis, stactæ lachryma, cassiæque rubentes
Exhilarant, loculis quando tibi dantur eburnis.

Astabunt famulae claris a Regibus orta
 Ut tua, cum fuerint iussa, mandata capeffiant.

At Regina tibi vincolo sociata iugali
 Dexteram erit, flavos auri diademate crines,
 Ardentem vario chlamydem circumdata limbo,
 O audi me, Nata, vide, rem pectore serua:
 Connubio tanti sancto decorata mariti
 Pone tuos animo patrios oblita penates.
 Ille autem paribus curis æquabit amorem,
 Quamuis dignus erat, posito quem poplite Regem
 Serua colas, numenque tuum mortalis adores.

Tunc aliae venient famulae, tibi munera supplex
 Affert emenso reflui Tyros a quoque ponti:
 Et qui diues arat terram, & qui nauigat vndas.
 Maior in interno quamuis sit gloria cultu,
 En formosa tamen procedit filia Regis
 Errantis variè redimita laboribus auri.

Ille suo fulgens in sponso adducitur vxor
 Virginibus stipata suis: en sanguinis illam
 Eiusdem nymphæ sociæ comitantur euntem.
 Applaudunt aliae manibus, choreasque sonantes
 Ad numeros aliae ducunt, ad tympana saltant:
 Ac thalami auratis subeunt penetralia velis.

O Regina, tuos ne iam reminiscere patres,
 Nam tibi felici nascetur origine proles,
 Regnatum iubeas quam ponere iura per orbem.
 Fortunata nimis, quantum mea carmina possunt,
 Te celebrem faciam ventura in secula matrem.
 Te populi aspicient, & dum flammantis anhelis
 Solis equi rutilum spirarint naribus ignem,
 Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.

Ps. 68. Exurgat Deus, & dissipentur inimici.

Sancte Parens exurge, vagos fuga dissipet hostes,
 Formidoque tui pauidos agat æmula vultus,
 Qui rerum Dominum te mente odere maligna
 Fumus vt afflatu spirantis deficit auræ,
 Ceraque supposito tepescit vt liquitur igne,
 Irradiante Deo sic gens scelerata fatiscet.

Iussi autem veluti celebrent conuiuia, coram
 Numine læta fremant. Age puri carmina magna
 Pangite grata Deo, cantuque attollite nomen.
 Vos illi munite vias, qui Solis ab Ortu
 Occiduo versat celerem super æthere currum,
 Et nomen Dominantis habet. Gaudete frementes
 Eia pij: d' celo quoniam mortalia curat.
 Ille fouet gremio pueros genitoribus orbos,
 In viduasque animo iustus sedet arbiter æquo.
 Ille tenens solium stellis radiantibus aptum,
 Mœrentes sine prole, facit sobolescere tædas:
 Vincula captiuis cervicibus ænea demit:
 Et populis vindex habitata rebellibus arua.
 Mutat in arentes glebas siccantis arenæ.

Alme tui castris populi cum signifer ibas
 Per deserta siti, & nullis cultoribus arua:
 Terra nouo tremuit penitus conterrita motu,
 Sudauit pauidus formidine, numinis æther,
 Et iuga fumantis trepidarunt algida Sinæ.

Ille soli faciem pluuiasque irrigat undis,
 Defessos iterum renouans ad semina campos.
 Hinc alit irrigui pratis animalia sceni,
 Hinc miseris inopum tot sufficit horrea turbis.

Cum trepidant gentes, cum bella minacia tractant,
 Ille regens acies, & tristia nutibus arma.
 Ad cantum & choreas dabit argumenta puellis,
 Scilicet vt fugiunt Reges, vt castra relinquunt,

Ut pauci spoliant multos, & sæpe quieti
 Lata domum referunt bellorum præmia ciues:
 Vos tripodas quamuis inter iaceatis ahenos,
 Ferte pij. Veniet tempus, quo lucis honorem
 Splendentem latè dabit; cœni solè columba
 Aduerso niueis argentea visitur alis,
 Et dorso rutilans auri volat æmula fului,
 Quando triumphatos Deus acta in vincla tyrannos
 Misit, in alta suos tunc sidera vexit amicos.
 Et prius in tenebris positi, nituere micantes:
 Aereus Selmon niueo cœu vertice candet.
 Sit Bassan mons ille ferax, stellisque minetur
 Arduus, & riguo lactis fluat vuidus amne:
 Qua tamen inuidia monti contendere montes
 Audetis, quem numen amat: certamque futurum
 Quem sibi delegit ventura in tempora sedem:
 Ille tot alatis equitum se millibus effert,
 Tot currus, aciesque trahit. Nunc ardua Sinæ,
 Nunc sua templa subit. Iam victor in æthera tendis,
 Captiuosque greges tecum per inania ducis,
 E Cœloque foues populos, donisque secundas,
 Ignarosque Dei pietatis ad arma reducis:
 Vnde habitare domos, hominumque vidèberis vrl et:
 Nos ideo, quoties aperit Sol flammæus orbem.
 Te Dominum canimus, qui nobis æquore tutum
 Lato pandis iter, donatque salutifer auras.
 Tu potes exanimos animare, & ferrea diri
 Ostia defunctis iterum recludere lethi.
 Cuiuscunque tamen franges caput, atque in hostes,
 Rascens vacuas animis infrenibus auras.
 At Genitor dixit, Bassanis saltibus hostem
 Eripiam, & pelagi renouabo exempla rubentis.
 Ut tuus effuso rubeat pes sanguinis amne,

(O animi gens pura vide) canibusque malorum
Per medios iaceant lambenda cadauera vicos.

Hæc olim videre Pij, cum clarus habebas
Rex idem, numenque mihi, tot rebus honorem,
Cumque triumphalis cepisti insignia pompæ.
Ibant arguta primi qui voce canebant,
Quique dabant calæmis, citharisque, tubisq; sonorem;
Tunc circumfusæ plausu fremituque puellæ
Intermissa canis addebant tympana fistris.

Hunc celebra: Deum Iacobi è sanguine creti,
Scilicet egregiæ primario in flore iuuentæ,
Qui placido fruit, r somni Beniaminus æstu.
Tum Iuda de stirpe duces, primique virorum
Quos Zebulon misit, quos Nephthalinus in auras.

Rex, tibi constituit Genitor Deus addere robur:
Hoc agat, & donum promissum numine firmet.
Sic vigeat maior Solymæi gloria templi,
Certatimque ferant alij donaria Reges:

Tu populos agita pharetra, iactisq; minaces,
Quique ruunt veluti fortes in prælia Tauri,
Aere paciscentes quicquid fert alea belli.
Tunde manu populos, quorum fremit arma cupido;
Oratum veniet Pharij gens accola Nili,
Æthiopesque ferent manibus tibi dona supinis.

Regna per humentes terrarum condita fines
Voce, lyraque Deum cantate in sidera vectum,
Surgentemque super stellas Orientis ab ora.
Ille fux imperio, que vult, facit omnia vocis:
Vos illum citharis, vos tollite laudibus illum.
Cuius in l'acidum maiestas stirpe refulget
Nubibus, & cœlo toties manifesta sereno.
Sancti dira loci quam sit venerabile nomen,
ælligio factis aperit cœlestibus. Ille

Nam Deus Ifacidis vires, animumque ministrat,
Ora cui æternas dicant vocalia laudes.

Pf. 135. Laudate nomen Domini, laudate, &c.

Vos nomen laudate Dei, quibus atria templi,
Et curare datum sacris altaribus ignes.

Vos Dominum laudate bonum, vos nomen in astra,
Ferte, quod ætheræa dictum dulcedine mulcet.

Ille sibi voluit Iacobi è stirpe minores,

Et tanquam patrij possedit prædia iuris.

Noui equidem, noui, quam maiestate verendum

Numen habet, quantumque Deos super eminent omnes.

Quæ placuit secisse, suo facit omnia nutu.

Sive polum, terrasque colant, sive æquora ponti,

Sive lacus habitent, vicinaque Manibus antra:

Nubila de terra coegit penetrabilibus ima,

Fulgmina ventura præmittit nuncia lymphæ:

Occultas aperit ventorum flatibus arces.

Regna quid enumerem Pharij percussa tyrannæ

Cæsa Paretonijs quid pignora prima colonis:

Quid pecudum strages humanaque funera dicam?

Te Pharos ostentis pauidam cælestibus idem

Canque suis timidum Pharaona clientibus egit:

Tot gentes domuit, tot Reges misit in Orcum:

Stirpis Amotrlitææ dominum Seonæ peremit;

Bassanis etiam regnantem in montibus Ogum:

Diruit iustam sacro Cananitida bello,

Iacobique dedit promissa: repositibus arua.

O factis æquale tuis, o postera nomen

Quod nunquam oboles, ætas ve oblita filebit

Alme tuum populum magna pietate fouebis,

Sponteque supplicibus; quoties orabere, parces.

O gentes simulacra Dei: si que fingitis, aurum;

Argentum

Argentum, rupesque manent, hominumque labores
 Vocis egens os temper hiat, stant lumina Solem
 Nescia, vel rerum claros sentite colores:
 Pulsanturque caræ frustra tinnitibus aures.
 Nam quid agent cautes vacuæ spirabilis auræ?
 Talis eat, quisquis sibi talia numina fingit,
 Credulus vnde suis sperat lenimina rebus.

At domus a magno Iacobo exorta, vetustum
 Aronis, Leuique genus celebrate Parentem,
 Vosque Deum pura cui religione timetis.
 Ille sit ætæno rerum modulamine notus,
 Qui Solymas, vrbisque tenet tecta alta Sionis.

Pf. 145. Exaltabo te Deus meus Rex.

TE Numen, Regemque meum, vomit orbita lucens
 Dum rutilam flammata, canam, venerabile nomen
 Alme tuum, Genitor, ventura in tempora dicam.
 Nec cessabo, licet des ultra secula vitam.
 Nunc veniet quoties Aurora recidere cælum
 Matutinas tuas in laudes ora resoluam.
 Et mea venturis transmittam carmina seclis.

O maius quam mente queo te fingere Numen
 Nulla tuas æquant hominum præconia laudes:
 Te cecinere patres, etiam tua facta minores
 Accipient, alij, atque alij tua roborâ dicent.
 Nunc decor, & volitans circum te gloria vocera
 Alliciant, flammantque mali miracula pectus.
 Posteritas stupefacta canet, quam fortis in hostem
 Prodigijs olim domitum tremefeceris orbem,
 At tua venturo bonitas celebrabitur ævo,
 Aspera iustitiæ quæ molliet ora severa.
 Diceris veniæ facilis, miserescere pronus,
 Melleque cœlestem nobis spirare fauorem,
 Humanam rapido quam velle turbine gentem

Nam tua se pietas ultra facta omnia tollit
 Te rerum memorat series, te nescia dicant
 Pectora nequitiae, celebret quae gloria regni
 Alme tui, & valida sit quanta potentia dextrae.
 Scilicet ut populos doceant, nec sceptrum locorum
 Fimbis, aut meti te qui potes omnia, claudi.
 Tu regnum sine fine tenes, quod temporis aera
 Nec minuunt agiles, nec rerum turbida perflat
 Tempestas, motaeque movent ab origine gentes.
 Polliciti fideique tenax, nutantibus vitro
 Accurris, fractosque leuas. Viuentia fixis
 Luminibus te Sancte vocant, ut scilicet escas
 Accipiant: manibus plenis alimenta refundis,
 Et nimium largo saturas animantia victu.
 Iustitiae, Verique Patens, atque omnibus aequus,
 Suppliciter nemo votis, animoque vocabit,
 Cui non praesidio soleas occurrere tuto.

O Conitor nimium clemens, & amicus amicis,
 Nam quos alma tui reuerentia numinis ambit,
 Hos audis, & dona ferunt quaecunque rogarunt.
 Haec gentes audite; sui custodit amantes
 Omnipotens, ausos at facta nefaria perdit.
 Hunc ideo, dum spiro, canent pia carmina Regem
 Et quicumque vagi refugas libit aetheris auras,
 Luna suis donec per coelum cornibus ibit.

Ps. 148. Laudate Dominum de caelis:

AVratæ qui templa domus radiosa tenetis,
 Eia Patrem laudate Deum, vos praepete pennis
 Insignes, dominæ qui iussa capessitis aulae:
 Et chorus, & rutilis exercitus igneus alis.

Eia patrem laudate Deum, tu lucifer arua
 Primus anhelanti qui visis eburnea cursu,
 Lunaque fraternæ splendoribus æmula flammæ,

Et Vos

Et vos auricomis argentea crinibus astra,

Eia patrem laudate Deum vos orbibus orbis

Inclusi, nomenque poli commune tenentes:

Quæque super nitidos estis cali a quora campos.

Ipsè Parens iussit: mox quæ nihil ante fuerunt

Aspexere diem, seruantque hunc iussa tenorem;

Quomodo perpetuis sub legibus omnia viuunt.

Eia patrem laudate Deum per opaca dracones

Antra soli, vestri qui tempora ducitis æui:

Et vos sub tremuli specubus gens squammea ponti,

Ignis, grando, niues, & motæ spiritus aura,

Nuquid vnanimis diuina ad iussa ministri,

Vos montes, collesque simul, nemorumque recessus,

Seu sterilem baccam, seu mitia poma ferentes:

Et vos aëreo surgentes culmine cedri.

Eia Patrem laudate Deum, quæ dura tenetis a

Saxa feræ. camposque greges tondetis amœnos.

Squamigeris etiam spiritus qui repitis angues,

Et tremulâ volucres quæ nubila findit: a.

Reges, populi que omnes, omnesque tyranni,

Et qui iura datis de sede petentibus alta:

Huc pueri veniant, huc virginis ora puella,

Flos hominum, canis & menta multa plumis:

Vna omnes Domini nomen venerabile tollant,

Cui terræ, & celi laudem soli accola debet:

Cuius honos terras, & sidera flammea tranat,

Hunc domus I acidum tot custodita per annos

Efferat. Hic signum vitæ Deus extulit olim,

Et bona toti populo monstrauit amicus amico

*Satis hic diuini spiritus ardor eluxit, quem
ptare sibi Poeta Christianus debet, ad sacras præ-
sertim res carmine celebrandas.*

ACTII SYNCERI SANNAZARII

de Partu Virginis.

Liber I.

VIRGINEI partus, magnaque æquæua parenti
 Progenies, superas cœlique missa per auras
 Antiquam generis labem mortalibus ægris
 Abluit, obstructique viam patefecit olympi,
 Sit mihi, Cœlicolæ, primus labor: hoc mihi primum
 Surgat opus. Vos auditas ab origine causas,
 Et tanti seriem, (si fas) euoluite facti.

Nec minus o Musa vatum decus, hic ego vestros
 Optarim fonteis, vestras nemor: ardua rupeis:
 Quandoquidem genus è cœlo deducitis. & vos
 Virginitas sanctæque iuuuat reuerentia famæ.
 Vos igitur, seu cura poli, seu Virginis huius
 Tangit honos, monstrate viam, qua nubila vincamus
 Et mecum immerisi portas recludite cœli.
 Magna quidem, magna Aonides, sed debita posco,
 Nec vobis ignota: etenim potuistis & antrum
 Adspicere, & choreas: nec vos orientia cœlo
 Signa, nec hos reges latuisse putandum est.

Tuque a leo spes fida hominum, spes fida deorum,
 Alma parens, quam mille acies, quæque ætheris alti
 Militia est, totidem currus, tot signa, tubæque,
 Tot litui comitantur, quantique agmina gyro
 Adglomerant: nineis tibi si solennia templa
 Serta damus: si mansurastibi ponimus aras
 Exciso in scopulo fluctus vnde aurea canos
 Despiciens, cœlo sub culmine Mergilline
 Adtollet, nautisque procul venientibus offerta
 Si laudes de more tuas, si sacra, diemque,
 Ac cœtus latè insignis, ritusque dicamus.
 Annue felicit colimus dum gaudia partus:

Tu vatem ignarumque via, infuctumque labori
Dina mone, & pavidis iam laeta adlabere coeptis.

Viderat aetherea superum regnator ab arce
Undique collectas vectari in Tartara praedas;
Tisiphonemque imo conantem cuncta profundo
Vertere, & immaneis stimulantem ad dira forores:
Nec iam homini prodesse, alto quod semina caelo
Duceret, aut varios animum excoluisset ad vsus:
Tantum letiferae poterant contagia culpae.

Tum pectus Pater aeterno succensus amore,
Sic secum: Equis erit finis? tantisne parentum
Prisca luent poenis feri commissa nepotae
Vt quos victuros semper, superisque creata
Pend' pareis, tristi patiar suc cumberc letho,
Informeisque domos, obscuraque regna subire?
Non ita: sed diuum potius reuocentur ad oras,
Vt decet, & manuum poscunt opera alta mearum:
Desertosque foros vacuique sedilia caeli

Actutum complere parent, legio vnde nefandis
Acta odijs trepidas ruit exturbata per auras.
Quumque caput fuerit, tantorumque vna malorum
Foemina principium, lacrymaeque, & funera terris
Intulerit: nunc auxilium ferat ipsa modumque,
(Qua licet) afflictis imponat foemina rebus.

Hæc ait: & celerem stellata in veste ministrum,
Qui castæ diuina ferat mandata puellæ,
Adloquitur, facie insignem, & fulgentibus alis:
Te, quem certa vocant magnarum exordia rerum
Fide vigil, pars militiæ fortissima nostræ,
Te decet ire, nouumque in secula iungere foedus:
Nunc animum hæc aduerte, atque hæc sub pectore serua.
Est vrbeis Phœnicum inter, lateque fluentem
Iordanem, regio nostris sat cognita sacris,

Iudæam appellant, armisque & lege potentem.
 Hic claris exorta atavis, Vatumque, Ductumque
 Antiquum genus, & dignis licet aucta hymenæis,
 Pectoris illasum Virgo mihi casta pudorem
 Seruat adhuc nullos non seruatuta per annos;
 (Mirus amor) leniumque sui venerata mariti
 Exiguus degit thalamis, & paupere tecto.
 Digna polo regnare, alioque effulgere diuum
 Concilio, & nostros æternum habitare penates,
 Hanc mihi virginibus iam pridem ex omnibus vnã
 Delegi, prudensque animo interiore locaui:
 Vt foret, intacta sanctum quæ numen in alio
 Conciperet, ferretque pios sine semine partus.
 Ergo age, nubivagos molire per aera gressus:
 Deueniensque locum castas hæc iussus ad aureis
 Effare, & pulchris cunctantem hortatibus imple:
 Quando quidem genus è Stygijs mortale tenebris
 Eripere est animus, fauosque arcere labores.
 Dixerat, ille aërum Zephyris per inane vocatis
 Carpit iter, scindit nebulas, atque aera tranat
 Ima petens, pronisque leueis vix commouet alas.
 Qualis, vbi ex alto notis Mæandria ripis
 Prospexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,
 Præcipitem sese candenti corpore cygnus
 Mittit agens, iamque implumis sequisque videtur
 Ipse sibi, donec tandem potiatur amatis
 Victor aquis: sic ille auras, nubisque secabat.
 Ast vbi palmifera tractu stetit altus Idumes,
 Reginam hæud humileis voluentem pectore curas
 Adspicit, atque illi veteres de more Sibyllæ
 In manibus: tum si qua æuo referanda nepotum
 Fatidici casto cecinerunt pectore vates.
 Ipsam autem securam animi, lætamque videres.

Autorem sperare suum, namque adfore tempus;
 Quo sacer aethereis delapsus spiritus astris
 Incorrupta pia compleret viscera matris,
 Audierat. Proh quanta alti reuerentia cœli
 Virgineo in vultu est: oculos deiecit modestos
 Suspirat: matremque Dei venientis adorat:
 Fœlicemque illam humana nec lege creatam
 Sæpe vocat: necdum ipsa suos iam sentit honores;
 Cum subito ex alto iuuenis demissus olympo,
 Purpureos reteggit vultus: numenque professus
 Incessuque habituque ingenteis explicat alas:
 Ac testis latè insuetum diffundit odorem.
 Mox prior hæc. Oculis salue lux debita nostris;
 Iam pridem notum cœlo iubar, optin a Virgo:
 Cui sese tot dona, tot explicuere merenti
 Diuitiæ superum: quicquid rectique, prebique
 Aeterna de mente fuit: purissima quicquid
 Ad terras summo veniens Sapiencia cœlo
 Fert secum, & plenis exundans Gratia riuis.
 Te Genitor stabili firmam sibi lege sauravit;
 Perpetuos Genitor cursus qui dirigit astris:
 Mansuramque tuo, fixit sub pectore sedem.
 Idcirco cœtus inter veneranda pudicos
 Vna es, quam latis cœli in regionibus olim
 Tot dinum celebrent voces. proh gaudia terris
 Quanta dabis: quantis hominum tubcurrere votis
 Incipies: Stupuit confestim exterrita Virgo:
 Demisitque oculos: totosque expalluit artus.
 Non secus, ac conchis si quando intenta legendis
 Seu Micone pa. ua, scopulis seu fortè Seriphi
 Nuda pedem virgo, læta noua gloria matris
 Veiiferam aduertit vicina ad littora puppim
 Aduentare, timet. nec iam sub lucere vestiens

Audet nec tuto ad socias se reddere curfus
 Sed trepidans filet, obtutuque immobilis hæret
 Illa Arabum merceis, & fortunata Canopi
 Dona ferens, nullis bellum mortalibus infert:
 Sed pelago innocuis circumñitet armamentis.

Tum rutilus cæli alipotens, cui lactea sandi
 Copia, diuiniq; fluunt è pectore rores
 Ambrosiæ, quibus ille acreis mulcere procellas
 Possit, & iratos pelago depellere ventos:

Excute Dia metus animo, paritura verendum
 Cœlitibus numen, sperataque gaudia terris,
 Aeternamque datura venis per secula pacem.
 Hæc ego fiderea missus tibi nuntius arce,
 Sublimis celeres vexit quem penna per auras,
 Vancinor, non infidias, non nectere fraudes
 Edictus, longè a nostris fraus exulat oris.
 Quippe tui magnum magna incrementa per orbem
 Ipsa olim partus Virgo sobolisq; beata
 Adspecies, vincet proauos, proauitaque longo
 Extendet iura imperio: populisque vocatis
 Ad solium, latè ingentes moderabitur vrbeis:
 Nec sceptri iam finis erit, nec terminus æui,
 Quin iustis paulatim animis pulcherrima surget
 Relligio, non monstra, pijs sed numina templis
 Placabunt castæ diris sine cædibus aræ.

Dixerat: illa animum sedato pectore firmans,
 Substitit, & placido breuiter sic ore locuta est.
 Conceptusne mihi tandem partusque futuros
 Sancte refers: mène attactus perferre virileis
 Posse putas: cui vel nitenti matris ab aluo
 Protinus inconcussum, & ineluctabile votum
 Virginitas fuit vna: nec est cur soluere amata
 Iura pudicitæ cupiam, aut hæc fœdera rumpam.

Imo istas, quod tu minimè iam rere, per aureis
 Excipit interpres, foecundam spiritus aluum
 Influet, imolebitque potenti viscera partu,
 Flammitero veniens caelo, atque micantibus astris
 At tu virgineum mirata tumescere ventrem,
 Hærebis pauitans: demum formidine pulsa,
 Gaudia seruari capies inopina pudoris.
 Nè ve hæc vana putes, dictis aut territa nostris
 Indubites: seræ dudum concessa fenestæ
 Dona oculos pone ante tuos: Nam sanguine auito
 Iuncta tibi mulier (sterilis licet illa, grâtiq;
 Pressa æuo) haud quaquam speratum hoc tempore pignus
 Fert vtero, & felix sexto sub mense laborat,
 Vsq; adeo magno nil non superabile caelo est.

His dictis, Regina oculos ad sidera tollens
 Coelestumque domos superas, atq; aurea tecta,
 Adnuit, & taleis emisit pectore voces:
 Iam iam vince fides, vince obsequiosa voluntas:
 En, adsum: accipio venerans tua iussa, tuumque
 Dulce sacrum Pater omnipotens: nec fallere vestrum est
 Coelicolæ: nosco trineis, nosco ora, manusque
 Verbaque, & aligerum cæli haud variantis alumnum.
 Tantum effata, repente noua nunciisse penateis
 Luce videt: nitor ecce domum completrat: ibi illa,
 Ardentum haud patiens radiatorum, ignisque corusci,
 Extimuit magis. At venter (nirabile dictu)
 (Non ignota cano) sine vi, sine labe pudoris,
 Arcano intumuit verbo. Vigor actus ab alto
 Irradians, Vigor omnipotens, Vigor omnia complens
 Descendit, Deus ille, Deus: totosque per artus
 Dat sese, miscetque vtero: quo tacta repente
 Viscera contremuere: filet Natura pauetque
 Adtonitæ similis: confusaque turbine rectum

Insolito, occultas coratur querere causas.
 Sed longè vireis alias, maioraque sentit
 Numina: succutitur tellus: lævumque sereno
 Intonuit cælo rerum cui summa potestas,
 Aduentum Nati Genitor testatus: vt omnes
 Audirent latè populi, quos maximus ambit
 Oceanus, Tethysque, & raucifona Amphitrite.
 Hos inter medios cæli terræque fragores
 Aequatis properans volucer pulcherrimus alis,
 Omnia dum trepidant, discesserat, altaque nabat
 Per loca, cum Virgo cellis in nubibus illum
 Alternantem humeros videt, atque immensa secantem
 Ventorum spatia, & iam versicolore per auras
 Fulgentem pluma, ac cæli conuexa petentem.
 Quem demùm tali adspectans sermone secuta est:
 Magne ales, cæli decus ætheris, inuis rerum
 Qui penetras, longèque & nubila linquis, & Euros
 Anteuolans, læto seu te felicia tracia
 Sidera, quæque suos voluuntur signa per os bes
 Expectant redeptem: alti seu certa reposcit
 CrySTALLI domus, & vitrei plaga lucida regnis
 Seu propiora vocant supremo testè Tonanti,
 Qua patet in summum regio flammantis olympi:
 Teque a nos, & liquidis flagrans alit ignibus aura.
 I precor, i nostrum testis defende pudorem.
 Nec plura his. Tum vero aciem desleclit, & omnia
 Haud mora, sollicito percurrit lumine montis:
 Agnatamque animo, conceptaque pignora versat,
 Multa putans: serumque vteru miratur honorem.
 Interea Manes descendit fama sub imos,
 Pallentisque domos veris rumoribus impleta
 Optatum aduentare diem, quo tristia linquant
 Tartara, & euictis fugiant Acheronta tenebris.

Immanemque vultum & non laetabile murmur
 Tergemini canis: aduerso qui carceris antro
 Excubat infomnis semper, rituque trifauci
 Horrendum, stimulante fame, sub nocte profunda
 Personat, & morfu venientis adpetit umbras.
 Tum vero heroes lætati, animaque piorum,
 Ad cœlum erectas cœperunt tendere palmas,
 Atque hic insignis funda, citharaque decorus,
 Insignis sceptro senior, per opaca locorum
 Dùm graditur, nectitque sacros diademate crineis
 Dùm legit effœtos Lethæo in granæi e sicres,
 Qua tacite labuntur aqua, muta que volucres
 Ducunt per sterilibus æterna silentia ramos:
 Adtonita subitos concepit mente furoris,
 Diuina,que animam, & consueto ni mire plenus
 Intorquens oculos, ventientia fata recenset.
 Nascere magne puer: nostros quem soluere nosus,
 Et tantos Genitor voluit perferre labores.
 Magne puer, cui se hæc tandem spolianda reseruant
 Regna, tot heu miseris hominum ditata ruinis,
 Nascere, venturum si te mortalibus olim
 Pectore veridico promissimus: igneus vt nos
 Viribus adlatos cœlestibus ardor agebat
 Intinuans: si sacra peregrinus, & tua late
 Iussa per immensum fama vulgauimus orbem.
 En ridet pax alma tibi: simul ecce potentes
 Impulsi cœlo, diuitique autoribus acti
 Orbe alio properant Reges. Saluete beati
 Aethiopes, hominum sanctum genus, astra secutis
 Scilicet hæc vestris adfertis munera regnis.
 Accipe dona puer, tuque o sanctissima mater
 Sume animos. iam te populique ducesque frequentant
 Littore ab extremo, & odoriferis Nabathæis.

Ille autem aurata fulgens in veste sacerdos
 iam canus, iam maturo venerabilis auro
 Quid sibi vult? factas puerum qui sistit ad aras,
 Sic venerans: lætoque inspectans aethera vultus
 seque dehinc facili clauturum lumina fato.
 Exclamat: quod speratum per secula munus,
 Promissamque diu pacem, certamque salutem
 Terrarum exorta liceat sibi luce tueri,
 Optanti seniumque ideo, Parcasque trahentis
 Sed quid ego (heu!) dira conspectos caede penateis
 Infantum, & subito currenteis sanguine riuos
 Aspicio: tristisque meas vagitus ad aureis
 Ferret: lo scelus est partus iugulare recenteis.
 Crudelis, quid agis? nihil hi meruere neque illum,
 Quem petis, infano dabitur tibi perdere ferro.
 Nunc nunc o matres scelerata abcedite terra,
 Dum licet, inque sinu pueros abscondite vestros:
 Nam ferus hostis adest propera iam regia virgo,
 Inque Parethonias transfer tua pignora terras:
 Admonet hoc magnum Genitor qui temperat orbem.
 Tuta domus, tutique illic tibi s'ia recessus.
 Verum ubi bis senas hyemes, bis senaque nati
 Solstitia & tantos superaueris annia calus,
 Ingenteis imo duces de pectore questus,
 Aureaque assiduis pulsabis sidera votis.
 Nam puerum, quamuis per compita saepe vocatum,
 Saepè expectatum contueta ad gaudia mensa,
 Perquites ne quicquam amens: nec chara petenti
 Oscula, nec fera redeuntem nocte videbis.
 Tresque illum totos moerenti pectore soles,
 Et totidem trepidas somni sine munere nocteis
 Omnia lustrantes, questu omnia confundentes
 Flebitis, indigno perculli corda dolore

Tuque, senexque tuus. Quarto sed Lucifer orta
 Purpureos tremulo cum tollet ab æquore vultus
 Innentum dabit, & quarentibus offeret vitro.
 O quas tunc lachrymas, o quæ tunc oscula mater,
 Quos dabis amplexus, misto inter gaudia fletu:
 Tum natum ante aras Patris, & delubra sedentem,
 Mulcentemque senes dictis, animosque trahentem,
 Adspicies gauisa, ipso mirante senatu
 Primitias pueri ingentes, nec inane sagacis
 Pectoris indicium, nataque ad grandia menti,
 Tu vero quid in arina ruis scelerata inuentus,
 Quid galeas, enseisque, virum & fulgentia cernes
 Agmina: scutatasque procul sub nocte cohorteis
 Obscura, & crebris radianteis ignibus hastas
 Totne vnum telis petitur caput? heu furor, heu mens.
 Cæca hominum, semperque odiis adcincta nefandis.
 Iamque oleas, montemque sacrum circumque supraque
 Cinxere, & longa lucum obsedere corona.
 Quo feror? ecce trahunt manibus post terga reuinctis
 Infontem: modo quem latas mira illa per vrbes
 Edentem, patrisque palam præcepta docentem
 Adtoniti stupuere, illum regemque Deumque,
 Humanæque ducem vitæ, fontemque salutis,
 Haud veriti populo circum plaudente fateri.
 Heu facinus: mortemne etiam, & crudele minantur
 Supplicium: senos stringunt in vulnere fasces,
 Horrenteisque parant paliuro intexere dumos,
 Tormenti genus: & capiti premere inde coronam
 Vulnificam. Viden alternos vt arundinis ictus
 Incutiunt: geminantque truci conuicia linguas
 Parte alia ingentis video de stirpibus imis
 Quarta palmas, altas ad sidera palmas,
 Infelix opus, vade hominum lux illa, decorque.

Pendeat; ah trepidis dirum, & miserabile terris:
 Cum Patri æthereo moriens liuentia pandet
 Brachia, turpatosque atra de morte capillos,
 Oraque, demissosque oculos, frontemque cruore
 iam madidam, & lato patefactum pectus hiatu.
 At mater, non iam mater, sed flentis, & orbae
 Infelix simulacrum ægra ac sine viribus umbra,
 Ante crucem demissa, genas effusa capillum,
 Stat lachrymans, tristique irrorat pectora fletu.
 Ac si iam comperta mihi licet ore profari
 Omnia: desersi spectans morientis Mati
 Lumina, crudeleis terras, crudelia dicit
 Sidera crudelem sese, quod talia cernat
 Vulnera saepe vocat. tum luctulono ululatu
 Cuncta replens, singultanti sic incipit ore;
 Incipit, & dæro figit simul oscula liquo
 Exclamans. Quis me miseram, quis culmine tanto
 Deiectam subitis inuoluit, Nate, procellis:
 Nate patris virès, sanguis meus, vnde reuente
 Hæc fera tempestas: quis te mihi fluctus ademit:
 Quæ manus indignos fedauit sanguine vultus:
 Cui tantum in superos licuit: bella impia celo
 Quis parat: hunc ego te, post tot male tuta labores,
 Postque tot infelix elapsa incommoda vita
 Adspicio: tune illa tuæ lux vnica matris:
 Tune animæ pax, & requies spēsque vltima nostra
 sic raperis: si me solam, exanimemque relinquis:
 O dolor, extincto iam te pro fratre sorores,
 Pro natis toties exorauerè parentes:
 At ego pro Nato, pro te Dominoque, Deoque
 Quem misera exorem: quo tristia pectora vertam:
 Cui quætar: o tandem diræ me perditæ dextræ;
 Me potius (si qua est pietas) immanibus armis
 Obruite; in me omneis effundite pectoris iras;

Vel tu (si tanti est hominum genus) eripe matrem,
 Quae rogat, & Stygias tecum duc, Nate, sub umbras,
 Ipsa ego te per dura locorum, in amœnaque viuis
 Regna sequar. liceat rumpentem cernere portas
 Aerata: liceat pulchro sudore madentem
 Euerforem Erebi materna abstergere dextra:
 Hos illa & plureis fundet de pectore questus.
 Quod icelus Eois vt primum cernet ab vndis
 Sol: indignateis retro conuertere currus
 Optabit, frustra que suis luctatus habentis,
 Quod poterit tandem, auratos ferrugine crineis,
 Inficiet, mox unque diu sine lumine frontem
 Ostendet terris: vt qui iam ploret ademptum
 Autorem, regemque suum: quin ipsa nigranti
 Fratris ab ore timens, & tanto cor. cita casu
 Cynthia, cœruleo vultus obnubet amictu,
 Auertētque oculos, lacrymasque effundet inaneis.
 At contra horrifono tellus concussa tremore,
 Cum gemitu fremet: & ruptis excita sepulcris
 Emitteret simu' aera. Quid o, quid abire paratis
 Illustres animar: non omnibus hæc data rerum
 Conditio, paucis remeare ad lumina vitæ
 Concessum. Sed tempus erit, cum Martia rauco
 Mugitu coelum quatiet tuba: cumque repente
 Corpora per terras omne's latè omnia surgent.
 Nunc autem sat Tartarei si claustra tyranni
 Effringat Rex ille: & caligantia pandat
 Atria: diffugiant immisso lumine diræ
 Eumenidum facies iactis in terga colubris:
 Quas atro vix in limo Phlegethontis adustum
 Accipiat nemus, & fumanti condant in vluu.
 Tum varia pestes: & monstra norrentia Ditis
 Ima petant: trepident Briareia turba, Cerastra,

Semiferumque genus Centauri, & Gorgones atræ,
 Scyllæque, Sphingæque, ardentisque ora Chimæræ,
 Atque Hidræ, atque Canes, & terribiles Harpyiæ,
 Ipse catenato fessus per tartara collo
 Ducetur Pluton: tristi quem murmure circum
 Inferni fractis mœrebunt cornibus amnes:
 At nos virginea præcincti tempora lauro,
 Signa per extentos cœli victricia campos
 Tollemus, latoque Ducem clamore sequemur:
 Victor io, bellator io, tu regna profunda,
 Tu maneis, Erebumque, potestatesque coerces
 Aerias, Lethumque tuo sub numine torques.
 Ille alto temone sedens, leuibusque quadrigis
 Lora dabit, volucresque reget placido ore iugaleis,
 Non iam cornipedum ductos de semine equorum;
 Nec qui consuetas carpant præsepibus herbas,
 Primus enim valido subnixus eburnea collo
 Fert iuga formosi pecoris custodia Taurus,
 Stellatus minio Taurus: cui cornua fronti
 Aurea, & auratis horrent palearia fetis:
 Perque pedes bifidæ radiant noua sidera gemmæ,
 Torua boui facies: sed qua non altera cœlo
 Dignior, imbriferum quæ cornibus inchoet annum,
 Nec quæ tam claris mugitibus astra laceffat.

Et iuxta nemorum terror, rexque ipse ferarum
 Magnanimus nitet ore Leo: quem fusa per armos
 Conuestit iuba: pectoribus generosa superbit
 Maiestas non iam vt cædeis, aut prælia sauu
 Adpetat (innocuis armantur antibus ora:
 Grataque tranquillo ridet Clementia vultu)
 Sed cœlo vt spatietur, & alta ad sidera tendat.

Hos post insequitur pulchros pennata per artus
 Altitum regina: sacrae sui vertice plumæ

Adfar.

Adfurgunt: flauo que caput diademate fulget.
 Ipsa ingens alijs, ingentis fulminis instar
 Supra hominum tecta, ac monteis, supraque volucres
 Fertur, & obstantis cursu petit obuia nubis.

Vltimus humana sociat ceruice laborem

Alatus tergo iuuenis: cui luthea lauro
 Ex humero chlamys Eois insperfa lapillis
 Pendet; eam variant centum longo ordine Reges,
 Antiquum genus, & Solyma primordia gentis,
 Ostro intertexti. veros cognoscere vultus
 Est illic: veros monteis, & flumin. credas:
 Et vera extremo Babylon nitet aurea limbo
 Tali fidereas curru subuectus in auras,
 Indatos referens spolijs pallentibus axeis,
 Perueniet, recto qua panditur orbita tractu
 Lactea, & ad sedes ducit caudentis olympi.
 Illic auratae muros mirabimur vrbis,
 Aurataeque domos & gemmea tecta, viasque
 Stelliteras: vitreosque altis cum montibus amneis.
 Atque ibi: seu magni celsum penetrabile Tonantis,
 Siue alios habitare laevis, & tecta minorum
 Coelicolum dabitur, stellas numerare licebit,
 Surgentemque diem pariter, pariterque cadentem
 Sub pedibus spectare, & longos ducere soleis,
 Longaque venturis protendere nomina fecis.
 Huc ubi dicta: patres plausu exceperere frequentes
 Fatidicum Vatem, sublatumque aggere ripae
 Adtollunt humeris, laetumpue per aua ducunt.
 Intramuerere Erebi sedes; obscuraque Ditis
 Limina suspirans imo de corde Megara
 Dat gemitum, & toruas spectat sine mente sorores.
 Tum caudam exululans sub ventre recondidit atram
 Cerberus; & fonteis larratu terruit ymbrae:

Commotisq; niger Corytus inhorruit antrisi
Et vaga Sisyphijs hæserunt saxa lacertis.

IN NATALI CRISTI D. NOSTRI

Ecloga.

Tres pastores de visis, auditisque ab se Angelis
& de Saluatoris ortu sibi auntiato mutuùm gra-
tulantés, ad præsepe adeunt, vbi sacrum Infantē
precibus, & quibusdam rusticis muneribus ve-
nerati, beneficium Dei, & mox futuram sæculi
felicitatem, honorem præ terea Matris, digredien-
ter lætabundi canunt, omnes que ad exultandum
inuitant

ALCIMEDON BATTVS LOLLVS.

- A. Nunc demum pecoris me non dolet esse magistrum,
Frondepetasque sequi per devia rura capellas,
Quando ita calicole pastorum visere cœtus
Occipiunt, ortumque Dei monstrare receptem.
- B. Mira oculis, & mira animo, mira auribus hæssi,
Angustum vt iam sit capienda ad gaudia pœtus.
- L. Lolle quid hoc magni, vigiles impendere noctes,
Gratia si modicum comitatur tanta laborem?
- A. Vt rutilum sese lumen spargebat olympo?
- B. Proh dulcem affatum, lepidosque per æthera cantus?
- L. Vt nubes ventosque cohors pennata fecabant?
- A. Sed nunc o pueri, quod nos magis vrget agamus.
Aligeri iuuenis Bethlemica moenia iussu,
Infantemque nouum, & præsepe sancta petamus.
- L. Gratius hoc nihil est, iuvat ire & ponere gressus,
Et Saluatoris prognati cernere vultus.
- A. Pasce greges Lycida dum nos via ducit ad urbem.

B. Hom.

- B.** Hem, nos custodes pecudum, sine nomine, nullis
Insignes ornamentis accedere tantum
Ad Regem cuius dominantur in omnia nutuse
- A.** Sic placitum cœlo, frustra hæc te cura fatigat:
Pastores charum superis genus, ipse vocavit
Qui genitus nec marmorea quærendus in aula,
Verum humili in stabulo per diuctoria nobis
Nota satis: pergamus iter, mi Batte, quod instat.
- L.** Quæ me cunque manet fortuna, hanc pectore noctem
Deletura dies mihi nulla est: hanc ego noctem
Annua sacra ferens celebrabo dum fruam auris.
- A.** Felices quibus hæc licitum portenta tueri,
Præsentem spe stare, atque auscultare, beatos.
- B.** Quid si isthæc Solymæ nec dum sunt cognita? Quid
Et regem, & proceres, & cunctos denique ciues
Cum lateant, exponuntur tantum nodo nobis?
~~Et quis nam locus iste sodales?~~
- L.** Antrem hinc ingressus, nisi quid me lumina fallunt?
- B.** Foris hinc exiit, quo dudum pergere iussit:
- A.** Foris hinc exiit, immo est: huc vestigia ferre:
- L.** Hoc ipsum est. An non infantem conspicis: ohe
Alcimedon: teneram non illic, Batte, puellam
Ut radijs fulget puer aureus: ut pia virgo est
Poplitibus flexis oculos deiecta nitentes
- A.** Audite audite. o dulci modulamina cantus,
Qualia plumigeri dum tranant æthera fratres
- D.** Discream si quid mea fistula dulcius unquam.
- L.** Ocyus intremus: quonam libet vsque morari?
- A.** O foetus sacer, o Deus optime maxime salve.
- L.** Optima mater aue. **A.** Salve o pulcherrima virgo.
- B.** Et tu sancte senex, & vos animantia partus
Conscia diuini, nimis o felicia auete:
Ergone sic positum cœli decet esse potentem

- A.** In calamo & fœno auctorem requiescere mundi
 Paupertate premi, quo non opulentior altere
 Ac Dominum fieri seruorum denique seruum;
- L.** Rursus vt aligeri suaves dant gutture voces:
 O pietas rara, o priscis incognita sacris,
 Quæ promptum ac facilem stelianti a culmine cæli
 In paruum hospitium, stabuli in penetralia duxit.
- B.** Me stupor altus habet, mea mens se non capit ipsam:
 O quam sublimes specus hæc inuenit honores
 Ipsa dedit cunas, ipsa est domus inclitya regis
 Aetherei, ac longè depicta palatia linoquit.
- A.** Tot populi quondam a censi pietatis amore
 Visuri tua tecta, tuos, Beulemia, fines
 Accurrent, auidisque oculis hæc antra requirentes
 Tollere carminibus Rectorem insitite Diui,
 Qui nobis summi deuinctus vulnere amoris,
 Atque adeo nostræ miserando incommoda gentis
 Libertatem affert, bona cuncta, ipsamque salutem;
- B.** Sancte puer, patris æterni nate vnice, diuum
 Deliciæ, humani generis incunda voluptas,
 Rerum magnæ opifex, cunctarum vita animantum,
 Sis foelix, nèue admissis offendere nostris.
- A.** Sancte puer virtus patris & sapientia summi,
 Ante æuum genite, æternum. immemorabile verbum,
 Fons lucis, candor, patriæ bonitatis imago,
 Dexter ades, populum prohibens belloque fameque;
- L.** Sancte puer multis expectatissime sacris,
 Mundi sola salus, vita & fiducia certa,
 Gloria iustorum, tristatorumque leuamen,
 Da bona quæque, polum resera, impia tartarâ claudes;
- A.** Quas tibi pro tanto miseremus munere grates,
 Cum nos terricolum multis è millibus vnos
 Ad præsepe tuum, & cunabula sancta vocasti;

Acipite hæc Pueri syluestria dona parentes;

Arboreos fœtus noster quos hortus alebat.

Vilia sunt fateor, nulloque insignia cultu.

Quod possum id tribuo, paruum ne temnite muniti

. Hos ego casculos pro tempore largior: at sit

Lanigeræ matres effundent partibus agnos,

Polliceor teneros ipsis cum matribus agnos.

L. Sinum lactis ego Pueri, atque hæc liba: Vtinam mi

Copia maior opum, largirer plura talenta.

A. Nunc o magne Puer cresce, atatemque propaga,

Fit nostri memor vsque in sæcula quætinus esto.

I. Virgo vale, tecumque senex, o Puer dulcis

Ipse vale, atque omnium custodibus annue semper.

B. O vtinam hic fas sit spacium decurrere vitæ.

Sed nos hinc alio retrahunt curæ, eia valete.

A. Ergo est inuentus, quem dixerat angelus ille,

Saluator cunctorum hominum, Deus ipse, Deum rex;

Scilicet indutus moribundi corporis artus.

B. Cantantes redeamus, & hæc mysteria lati

Non animis tantum, sed claris vocibus vna

Cantemus, Prolemque, & Matrem laude feramus.

OMNES SIMVL CANENTES.

T Hura cremate focis, peregrini vrantur odores,

Ante aram strictos simul imbuat hostia cultros.

Tempora pacificis niteant euincta coronis.

Altisono plausu sylvæ collesque resurgent.

Læta dies agitur, carpamus gaudia lati.

Defixit tandem mitissima lumina terris

Ille Deus, deus ille hominum superumque repertor.

Iam noua præteritos mutabunt sæcula mores,

Per totumque renascetur gens aurea mundum.

Læta dies agitur, carpamus gaudia lati.

Nunc lupus insidias meditari desinet agnis.

Parcet & armento vis iracunda leonum.

Vomeris in faciem conflabitur improbus erfis,

Nec tuba rauca dabit miseranda ad prælia signum;

Læta dies agitur, carpamus gaudia læti.

Jam noua progenies supera delabitur arce,

Quæ pridem miseris obstrustum pandat olympum;

At tu cælicolum regi dilecta puella,

Quo poteris studio tracta venerabile pignus.

Læta dies agitur, carpamus gaudia læti.

Siccandas puero da non inuita papillas;

Sive voiet dextram, siue appetet ille sinistras.

Ille tuum corpus, tuus ille est sanguine sanguis;

Cedite vos regum tumidorum, cedite matres.

Læta dies agitur, carpamus gaudia læti.

Lucida qua sese diffundunt tela diei,

Posteritas omnis tales mirabitur ortus.

Et qua se in latus omne exporrigit vitima tellus:

Hancce colet matrem series numerosa ne potum.

Læta dies agitur, carpamus gaudia læti.

Huius ferme rationis sunt illæ, apud eundem;

Progymnasmatum Latinitatis. i. parte volum. 3.

Diuinæ collaudationes,

IUVENES, ET VIRGINES, SENES CVM

Junioribus laudent nomen Domini.

COETVS pudici floridarum Virginum,

Quibusque cani iam sparserunt tempora,

Dein vos, quibus adhuc æui sanguis integer,

Suoque solidae vires adsunt robore,

Venite, calo oculos auresque tollite;

Pernoscite rem miris modis mirabilem:

Sedes per superas, regna per stellantia

IESU ANVS vates geminis auroque duplicem

Æstans coronâ, & digitis neruos increpans

Serentiè

Serenus graditur, longa ducens agmina

Puerisq; puellarumq; radiantia,

Ser. is purpureis, candidisq; vestibus

Citharisque præditorum, & strepitu amabili

Hymnos aeterno regi personantium;

V. Spectaculum spectamus diuinissimum,

Auditem & imbuunt moduli suauissimi.

Mens afflata calet, venis se Deus inserit.

Sociemus cantum cantibus cœlestium.

S. Nostram quoque ad vestram adscribite sententiam;

Ter sanctum numen cohonestemus laudibus:

Diuinique regnatorem, hominumque principem

Mortalis quantum lingua prædicauerit,

Tantum conemur prædicare, & amplius,

IVN. Laudationis plures adhibere socios

Aequum est: namque Deo laudem debent omnia;

Quæcumque suo natura complexu tenet:

V. Mentis beatæ, qualibet

Concretionem liberæ,

Quas mundi in ipso exordio

Communis auctor conditas

Nonem diremit classibus:

Tum quotquot essis cœlites,

Per fati iam, terrestrium

Vinculis leuati corporum,

Meritaq; adepti præmia:

Dicamus almo numini

Amplissimum præconium.

Orbesq; vos Olympici,

Tu fons diurni luminis,

Tu tacita noctis arbitra,

Et vos coruscæ lampades,

Fundamus electum melos:

Deo feramus inclytas

Laudes, honores, gloriam;

S. Sub cœlis duo bis corpora maxima,

Vnde exorta ferunt corpora cætera:

Grando, ros, pluuie, cum glacie niues,

Et cum frigoribus fulgura, fulmina,

Venti seluifragi, marmoryum gelu,

Tempestas violens, & tepor & calor,

Ipsum perpetuis præfallite laudibus.

IVN. Omnia per magnas labentia flumina terras,
 Syuæ, nemoraque frondea,
 Cunctaque mobilibus pometa intersua riuus,
 Atque arborum mille species,
 Pinguia camporum, & pubentes gramine valles,
 Et flos, & herba multiplex.
 Afsiduo insistant magnum celebrare Tonantem
 Laudare & effulsiſimè.

I. Nec vos filere numinis ſacri decus
 Alimini aquarum condecet.
 Nec vos quæ humo ſummiſſa dente largiter,
 Tondetis auido pabula.
 Volatile genus omne, modulemur Deo
 Noua ſemper & noua cantica.
 Huic ſce, tra reges turgidi. huic potentiam,
 Auſoritatem Fraſides:
 Huic iura veſtra iudices concedite,
 Regi omnium iuſſiſſimo;
 Eiuſque nomen proſequimini mentibus
 Caſſiſſimis, gratiſſimis.
 Vrbes, & arces, caſtra, propugnacula,
 Cumque oppidis prouinciæ,
 Populique, gentesque, & fruuentia ſpiritu
 Diuinitatem concinant.

CHORIQVATVOR.

B. Barbita iungantur crotalis, & tympana cornu,
 Tibia ſambucæ, lyra, buccina, cymbala ſiſiris,
 Et chorus atq; chorus noſter, veſterq; viciffim
 Hymniſonas, iuuenes, iactent ad ſydera voces:
I: En agedum, en alterna vocant ad carmina nymphæ
 En ſecum meditantur, habent quo vincere poſſint.
 In medio palma eſt, animos contendite veſtros.

Celiquum Reſtor, quæ nam te digna caſtemus?

Par tibi laus nullo, DEVS o Deus, editur ore,
 S. Nos quoque vobiscum, quorum constantior aetas,
 Alterna cupimus, si fas, certare Camæna.
 Omnipotens genitor quo te cumulemus honores
 Ad tua sexcentis opus est encomia linguis.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

IVN. Si sedet hoc animo collatis prælia signis
 Tentate, & numeris sacratum vrgere laborem,
 Dicite longæui, nos respondere parati.
 Plurima dixeritis, linquetis plurima nobis.
 Maior honore DEVS, & inenarrabilis vnus.
 V. Qua roseos sol iungit equos, qua mergit in vnda
 Aurea terricolis portantes lumina currus,
 Nota DEI virtus, clarum & memorabile nomen,
 Quod nec terra capit, spatiosa nec atria caeli.
 Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.

I. Omnia diuino quondam sunt corda nutu,
 Omnia diuino sunt consentientia nutu,
 Diuinus rerum moderatur singula nutus,
 Diuino penitus procedunt omnia nutu
 Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.
 S. Hic sapiens, verus, iustus, pius atque benignus,
 Contractas hominum facilisque remittere culpas,
 Et miseros miserari, humilesque audire precatus,
 Solari mœstos, ruituris tendere dextram.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

IVN. Regale ad solium solet ille vocare modestos,
 Frangere præ fractos, & debellare superbos,
 Manuetos curat mirando in census amore,
 Sæuit in ingratos, iracundosque repellit.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

V. Quam dulcis Dominus sese querentibus: o quam
 Blandula sunt nostras quæ verba susurrat in aures.
 Illius ample

Illius amplexus, illius & oscula nobis
Contingant, seu vita manet, seu vita recedit,
Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.

I. Laudemus Dominum, veneremur, & admitemur,
Viribus & totis, & totis sensibus illum,
Pectoribus totis, & plusquam nosmet amemus.
Laudemus seu vita manet, seu vita recedit.
Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.

S: Felices quicumque Dei mandata fecerunt:
Felices in eo qui spes defigere gaudent:
Felices ab eo expectantes usque salutem:
Felices nimium quibus omnia in omnibus ipse est.
Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

IVN: Aetherei donec magnis anfractibus orbes
Voluentur, no. temque dies formosa sequetur,
Et patres, natoque, & qui nascentur ab illis,
Et matres nataque, Deum memorare iuuabit.
Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

V. Ossa, artusque mei, praecordia & ipsa loquantur,
Caelicolumque Patri laudes & carmina pomant.
Quaecumque in me sunt, o fiant omnia linguae,
Admiranda operum diuinorumque praestantior.
Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.

I. Ne finite ex animis elabi commoda vestris
Mortales, quibus ille Deus, Deus ille deorum
In vos saepe suum est clare testatus amorem:
Et quales quales meritis persoluite grates.
Par tibi laus nullo, Deus o Deus, editur ore.

S. Pectoribus promptis diuina capessite iussa,
Iussa Dei, veniat donec pars vitima vita.
Omne bonum Deus est, cuius stant omnia verbo,
Quem metuunt freta, terra, polus, mansq; profunda.
Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

IVN. Latior est terris, cælo sublimior extat.

Omnia plena Deo, cælum, mare, tartara, tellure;
 Qui potis in nihilum tantas conuertere moles,
 Et potis è nihilo ter centum fingere mundos.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

V. Siue Deum canimus, cantu nil suauius illo:
 Siue Deum loquimur, verbis nil dulcius illis.
 Iucundum est audire Dei venerabile nomen.
 Iucundum est imisq; Deum versare medullis.
 Par tibi laus nullo, Deus, o Deus, editur ore.

I. Lucidior sole est, & flore fragrantior omni.
 Pulchrior & luna est, & stellis purior ipsis,
 Supra aurum, gemmasq; Deus, viridesq; smaragdos,
 Et pretium pretiorum, & mundi solus opum Rex,
 Par tibi laus nullo, Deus, o Deus, editur ore;

S. In nostros Deus, in nostros illabere sensus:
 Eia tuos gelidis accende in cordibus ignes.
 Discute luce tua tetram caliginis vmbra;
 Esuriesq; sitisq; Deus te nostra requirit.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

IVN. Felices animæ quibus extra hunc omnia ferdent,
 Quæ desiderijs nocturnis atq; diurnis
 Hunc solum exoptant, solo oblectantur in illo:
 Atq; ita præcipiunt quæ solis nota beatis.
 Maior honore Deus, & inenarrabilis vnus.

Ex Iouiani Pontani lib. de Diuinis

Laudibus. Tomo 4:

DE DEIPARAE ORTV ELEGIA. I.

Quisquis ades dic lata, dies hic festus agatur,
 In lucem qui te, diua Maria, dedit.

Luce sacra ponant venti, mitescat & aer;

Aegnoratq; irato murmure nulla sonent.

Pacem agitent elementa: iubet Deus: o mihi dulcis

Gratia

POESIS.

27

Gratia laudandæ sis comes ipsa deæ,

Sis aurora comes sacra prænuucia lucis,

Præferat & roleas Lucifer ipse faces.

Tu Tyrios redimite sinus, tum magne sacerdos

Sacra cane, & sacris ora resolve modis.

Et pius assidat circum chorus, & bona dicat

In numerum sancto verba canenda die.

Ipsè ego, quod possum, tanti natalis honores

Voce feram, & patriæ carmine digna canam.

Te nascente hominum melius nil secla tulere,

Vt nato maius nil peperere tuo.

Quaque die genita es, illa lux candida primura

Fulsiit, & e tenebris clara reluxit humus,

Tum magni concepta Dei, secretaq; pandi

Cæpere, & vatum certior esse fides

Tunc laxæ patuere fores, tunc limen olympi

Panditur, & cœli libera facta via est,

Interdicta prius, quod summi edicta tonantis

Spreuerit augineæ fœmura, virq; dolo.

Salve sancta parens Christi, salve inclyta virgo,

Vnica sollicitis spesq; salusq; reis.

Tu miseris rapido iactatis æquore nautis,

E cœlo aspirans aura vocata venis.

Tu pressis longo populis belloq; fameq;

Prospicis, & pacis dona benigna refers.

Tu fœsis tranquilla quies, gratumq; dolenti

Solamen, teq; est aspice triste nihil,

Per sacros vteri fœtus, castumq; cubile,

Perq; Dei genius quæ tulit ore tibi:

Per dulces nati lusus, puertiliaq; ora,

Perq; sinus, æque is lac Deus ipse bibit:

Per te, quæ solita es vota exaudire precantum,

Te rogo per nomen, casta puella, tuum,

Dd 25

Da pacem

Da pacem pia, da fessis requiescere genti,
Et nos a seuis eripe turbinibus.

Ad Virginem Dei Matrem. Elegia 2.

Quæ tellus extrema tuos sol exerit ortus,
Quæ tegit occasus vltima terræ tuos,
Qui Rhenum, patriæque bibunt Marotidis vnda,
Phœbeisque vrit quos plaga fusca rotis,
Te cuncti, Regina deum, metuuntque coluntque,
Et celebrant nomen diua Maria tuum.
Te vasti metuunt fluctus, te nubila cœli,
Aeolique etiam carceris antra tinent.
Te, nascente die, te sol dum conditur vndis,
Omnia te meritis laudibus accumulans.
Namque tibi secreta Dei mandata per auras
Candidus augusto nuntius ore tulit.
Progeniemque Deum cœlesti concipis ortu,
Conceptum & nono sydere virgo paris.
Cuique sacri reges cœli noua signa secuti
Aurum & Panchæo munera odore ferunt:
Atque vbi nostra sua deleuit crimina morte,
Et mestam in fonti sanguine tinxit hun. um,
Vidisti tumulo miza prodisse figura,
Veraque pacifero verba referre sono.
Scandentemque Patris mox ad cœlestia tecta
Sublimem, & dextra parte f. d. e. Deum:
Tum sacer è summa diffusus spiritus arce est,
Et tua diuinis corda repleuit amor.
Hinc terris crepta tuis ascendis o ympum
Aurea syderco vertice sarta gerens.
Cui liquidi circum cantus, thysique deorum,
Et sonat aurato pectine pulsa cheiys.
Fatidici occupant vates, castique parentes,
Et tibi tum cœli regia toto vacat.

Ipsa Patris,

Ipsa Patris, Natique sinu gestata corusca
 Inter mille Deum lumina prima micas.
 Qualis vbi Oceani nitidum iubar extulit undis
 Interfydereos candida luna choros.
 Iam cœlum sublime patet, iam despicias æthram,
 Lucida sub pedibus sydera cuncta premens,
 Stellantis quum iura capis consortia mundi,
 Et datur humani cura patrocini,
 Conciliaſque Deum nobis, facilemque precando
 Efficis, & populis prospicis vsque tuis,
 Proſpicias & pacis rebus, rerumque quieti,
 Ac mala in aërios cogis abire Notos.

Ex P. Iacobi Pont. Societ. Iesu Elegiarum

Lib. De Partu Virginis F. 3. g. 3.

Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,
 Demus & æterno mystica liba Deo.
 Vitima Cunctæ præcedit carminis ætas,
 Scælorum, o noua res, nascitur ordo nouus.
 Gaudia proueniunt, luctusque timorque valet,
 Quid tibi nobiscum est fœdida tristitia:
 Et vobis male sit res o inimica dolores.
 Ite & inhumanos vellite Massagetas,
 Inueni medicum, lethalia vulnera mitis
 Pœonia citius, qui mea sanet ope.
 Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,
 Demus & æterno mystica liba Deo.
 En reperi portum: mare magnum a sedibus imis
 Prælia ventorum seditiosa ruant.
 Depulsum ceruice iugum, fractæque catenæ,
 Reddita libertas, reddita nobilitas.
 Hauserat immensis miserum me faucibus Orcus,
 Nunc rogerit domino me malus ille meo.

Pauper eram, nudusque, & despectissimus vnus

Decretus modo sum cinis olympiacus.

Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,

Demus & aeterno mystica liba Deo.

Nimirum hæc Virgo est, hæc sunt felicia regna.

Hæc noua de cæli vertice progenies.

Prospera cum misera pulchrè mutabitur ætas,

Aurca gens posthac, aureus orbis erit.

Tute puer sceleris tolles contagia nostri,

Tu pandes vetiti limina clausa poli.

Occidit hic serpens, quæ primos vana parentes

Lusit, & heu duris casibus implicuit.

Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,

Demus & aeterno mystica liba Deo.

Non iam tellurem curuo renouabit aratro

Rusticus, haud teneram sollicitabit humum.

Vitibus haud lentis proceras vestiet vltimos,

Sollertiue manu grandia poma feret.

Mella dabunt quercus, passim se fundet amomum,

Nusquam non felix nunc erit Arabia.

Omnia sponte sua existent, dabit omnia tellus,

Sic faciet nobis otia lata Deus.

Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,

Demus & aeterno mystica liba Deo.

In cipe parue puer risu cognoscere matrem,

Huic dare delicias incipe parue puer.

Incipe materno circundare brachia collo,

Incipe & ambrosijs oscula ferre genis.

Duc age, duc auidè cælestem pufio mammam,

Blandulus in niueo lude puelle sinu.

Tu quoque ne tardes, fortunatissima Virgo,

Dulce tuum obsequijs accumulare genus.

Aude oculos paruis coniungere mater ocellis,

Illius & labijs adde labella tuis.

Tum capiti compone caput, simul oribus ora!

Ille tuum corpus, sanguis & ille tuus.

Hunc vos luciferum cœtu celebrate frequenti,

Christiade hunc hilares transigitote diem.

Carpite Pierio vocales pollice nervos,

Perque strepant lepto garrula fila sono:

Plaudamus, Natalis adest, vramus odores,

Demus & æterno mystica liba Deo.

At tu qui cælo quondam proiectus ab alto,

Quique colis tristes, & sine luce specus,

Manibus imperitans, rerum iam consule summa:

Mox aderit regnis vasta ruina tuis.

Nascitur, ah miser, ille tuarum eversor opum Rex,

Nascitur imperij perditor ille tui.

Qui te raptabit vinctis post terga lacertis,

Omnibus & iocus, & fabula turpis eris.

Ad adoranda Iesu incunabula

Adhortatio Elegia 4.

Terrigenæ heus agedum celeres aduertite gressus,

Oscula sacratis figite liminibus.

Et genibus stabulum perrepite, & admirantes,

Clarisona genitum tollite voce Deum.

Illum carminibus læti memoremus & hymnis,

Laudibus ornemus numina sancta suis.

Panniculi dulces, vestri vt me corripit ardore

Vt sum fasciole vestri ego saepe memor?

Præ vobis, quid enim? regalis purpura sordet,

Nulla placere mihi serica texta queant.

Quodque thorum puero felix præsepe dedisti,

Portasti & domini membra pusilla tui,

Quam cupio contemplari, & te cernere coram!

O me quantus amor, quanta cupido tenet!

Oblectone

Oblectent alios gemmae, oblectentque lapilli,
 Quos legit Eois nauita littoribus
 Seu quas fulgidulas Hermus despumat arenas,
 Seu quod de Lybico dente paratur opus.
 Ille, nec inuideo, fuluum sibi congerat aurum;
 Hic non possit opes enumerare suas.
 Quae tibi causa Dens patrio descendere Regno?
 Dic, ut homo fieres, quae tibi causa, Deus?
 Quae tibi astrifera sum cur a sede profectus?
 Cur iterum nascens os hominisque gerame
 Ditecite. Jam pridem vestri transfusus amore,
 Vos inter medios dignor homo fieri.
 Quare autem in tenebris, & opacae ad frigora noctis,
 Inque specu vili stramineaque caesa:
 Huc mea me bonitas, huc perduxistis amores,
 Hoc etiam ut facerem feruidus egit amor.
 Cur neque Sidonias vestes, pictumque cubile,
 Cur nusquam gazas cernit Italicas?
 Fecit amor rigido ut resonderem membra cubili:
 Etsi ut rebus inops hoc quoque scit amor.
 Quid tamen in stabulo, turpem cur inter asellum,
 Atque lonem natus? quae tibi causa precore
 Me quoniam vestri iaculum penetravit amoris,
 Sic mihi suavit amor. Quid nisi amare queo?
 Aspiciate ut recubo maternis focus in vlnis:
 Noscite vagitus, noscite lacrimulas.
 Aspiciate ut dilecta parens me inuoluit amictu,
 Scilicet hoc quo non vilior esse potest.
 Aspiciate ut mea me fert in praesepia mater,
 Et canit in somnos alma puella meos.
 Haud aliter visum, stetit haec mihi summa voluntas,
 An tibi vester amor forte onerosus erit:
 Te mea paupertas opibus clarabit opimis,

Ipsa tibi risum nostra querela feret.
 Mutus ego iaceo, nullis cum viribus infans,
 Attamen ut sit ago lingua diserta tua.
 Plurima cum patiar, facio, mihi crede, necesse
 Ne sit mortales fanda nefanda pati.
 Ipse colo terras, tibi do stellantia regna,
 Factus homo efficio te, fugitiue, Deum.

De Regum Adoratione.

Epigram. 5.

Tertius, ac decimus stellarum exegerat agmen
 Lucifer, & toties Cinthius ortus erat,
 Ex quo Virgo Deum stabulis enixa, parentis
 Ipsa sui (o magnum) ceperat esse patens.
 Interea qua puniceo ruit Eurus ab ortu,
 Qua solet alipedes iungere Phcebus equos
 Chaldaei Reges caeli portenta secuti,
 Dona beata fefunt, tres tria, quisque suum:
 Tres iter intendunt Solymæa ad incenia Reges,
 Quos recinit claros fama vetusta sophos,
 Munera portantes aurum & bene olentia thura;
 Quaque ab Orontæo cortice myrrha sunt.
 Quippe facti partus studio venerè colendi,
 Duxerat hos tremula stella corrusca face.
 Lumine stella vias signabat præmia largo,
 Ceu quondam Isacidum nota columna patrum:
 Iamque propinquabant, leuibus cum garrula plumis
 Anteuolans vrbi singula fama canit.
 Fama sagax rerum, cui centum gutture linguæ
 Per sola, per rapidum comitat illa fretum:
 Nuntiat extremo Reges oriente profectos,
 Et comitum densas ad latus ire manus.
 Tum se protipiunt studio noua monstra tuendi
 Sollicitæ matres, sollicitæque nurus,

Invalidisque

Inualidique senes, pueri, iunuptæque puellæ,
 Concurſat mediũ vulgus inerme forum.
 Quid veniant quærunt: qui ſint: quæ climatalinquant
 Ambiguus rumor compita peruolitat.
 Herodi quem tum ſceptri fortuna ſuperbum
 Fecerat, exangues incubere metus.
 Incertuſq; animi partem ſe verſat in omnem,
 Anxiferis curis turbida mens coquitur.
 Ecce autem Eoi introgreſſi mœnia Reges,
 Aduentus cauſam, conſiliumque docent.
 Scilicet hunc Regem veneratum occurimus, aiunt:
 Nuper in hac conſtat quem regione ſatum.
 Huc veſtras rutilum duxit nos ſydus ad oras,
 En etiam præſto munera cuique ſua.
 Talia promebant, Herodis nuntius aures
 Vulnerat, & golidus percipit oſſa tremor:
 Cor micat, & toto refugit de corpore ſanguis:
 Horreſcunt artus erigiturque coma.
 In caſum trepidas, o importune Tyranne,
 Pernicies regnis nulla parata tuis.
 Diuitijs, ſcep̄. loque times, opibusque caducis
 Excute tam pauidos ſæue Tyranne metus.
 Qui modo progenitus, non is mortalia curat,
 Quando illi potius calica ſceptra patent:
 Præcipit indigenas cogi intra mœnia vates.
 Scitari, & multis quærere multa iubet:
 Naſcentis pueri tempus patriamque locumque,
 Semper vt infelix aſſuat ambitio:
 Illi autem edocti patrum reſponſa priorum,
 Vicinia memorant nomina Bethlemia.
 Vnde ortus ſe olim magnus ſuper æthera vindex
 Tollat, Idumaum qui regat imperium
 Tum mage Rex animum crudeli exſuſcitât ira,

Et dirum

Et dirum in duro pectore vulnus alit.
 Seu vigilat, placidus claudit seu lumina somnus,
 Seu fruitur dapibus, seu bibit ille merum,
 Principis ante oculos geniti circum errat imago;
 Hunc se præsentem conspicerè vsque putat,
 Hortantem classes equitum, peditumque maniplos;
 Iactantem piceas in sua tecta faces,
 Alterum & alterius iugulantem in sanguine ciues;
 Coniugis, & Nati funera mœsta sui.
 Tandem Arabum Reges dictis aggressus amicis,
 Callidus, in speciem relligiosa rogat.
 Regis vbi inuenient primum cunabula nati,
 Hæc inuenta sibi significare velint.
 Et nos huic Regi grauia, inquit, dona feramus:
 Clarior hic nostro fiet honore puer.
 Iamq; iter inceptum properant, & amabile sydus
 Amissum illustri lampade vt antè præit.
 Inde supra tectum, supraq; mapalia sistens,
 Lucidulis radijs saxa lar emq; ferit.
 Aspectant humilemque casam, angustosq; penates;
 In diuersa animos cura repente trahit.
 Ergone quæsitæ sunt hæc cunabula Regi?
 Hic Reges habitant: hic stabulantur oues:
 Ne dubitate Magi, sed fixum credite, paruo
 Sub lare Rex magnus, ne dubitate, latet.
 Descendant ab equis, mentem capit ardor eundi;
 Acclinati omnes limina sancta petunt.
 Pro quantum se hominum diuumq; æterna potestas
 Deicit, vt tandem surgere curet homo?
 Qui cælum & terras, qui condidit æquora ponti,
 Omnibus ignotus, & sine honore manet.
 Si Rex est puer hic, vbi celsis aula columnis
 Sunt vbi regali sceptræ gerenda manu:

Et folium Scythicis fabrefactum rite smaragdis,
 Barbaricæ vestes, fiderensque nitore
 Nulla hic splendidulis parent diademata gemmis,
 Sed neq; berylli, sed neque sardoniches.
 Non Pariusque lapis, non Assyriq; tapetes,
 Oh, nec Achæmetio spirat odore domus.
 Solum aderat senior tenera cum Virgine Ioseph,
 Hoc erat inque specu tertius ipse Deus.
 Tres aderant homines, & cum hunc tardus afellus,
 Siccine iam populi tu satis esse putas?
 Nil refert famulosue illic, dominosue requiras:
 Qui iussus parant, hi quoque iussa ferunt.
 Forte senex minuit præacuta ligna securi,
 Instaurat tepidos straminibusque focos.
 Atque senili anima siccato in cortice flammæ
 Irritat, módicos & domat igne cibos.
 Quas etiam patulis herbas collegerat agris
 Sedulus in partes diuidit exiguas.
 Verum ubi iam Reges ingressos ordine vidit,
 Contremuit, sensus vix potis ille sui.
 Aspicit eximios, auroque ostroque decoros,
 Vultibus, & blando promicat ore nitore.
 Attonitus rerum pensat miracula, multa
 Admirans, voci parcere vixque potest.
 Inde genu nixi, ac demisso lumine Paruum
 Supplicibus votis muneribusque colunt:
 Recludunt arces, promuntque insignia dona,
 Aurum, thus, myrrham, Regi, homini, atque Deo.
 Interea ante fores famulorum turba moratur,
 Ad reditum sollers quæque paranda parans.
 Stat sonipes atque ora lupis sputantibus albens,
 Hinc atque inde ferox colla comata iacit.
 Hi puto referunt puto de pectore laudes,

Præsentemque trium vox canit vna Deum;
Effecta Sacræ Synaxeos.

Elegia 6.

Quæritis hæc quosnam prægnat pabula fructus?

Discite, diuinum est quod cibus iste facit.

Me breue deficiat conantem dicere tempus,

Sed facili rerum carmine summa sequar.

Qui me, Christus ait, casto libauerit ore,

Huic ego iunctus ero, iunctus & ille mihi.

Fit velut vna caro, velut vnus denique sanguis;

Ac prope caliculis æquiparatur homo.

Hæc vitam nimirum animis alimenta reducunt;

Ferre vllam mortem tam bona vita nequit.

Excita mens vigilat lethalem exosa soporem,

Perditaque instaurat, officiumque facit.

Hic etiam passus leuiora piacula tollit,

Pectoris & noxas viuus vt ignis edit.

Cor quoque pacificum, & tranquilla silentia præstat;

Edomat affectus, edomitosque fugat.

Curarum mulcet fluctus, atque increpat Euros,

Componens tumido murmura rauca mari.

Ah quoties totis regnat Venus improba membris!

Idalius quoties occupat ossa calor!

Grandia quærantur ratæ spectacula formæ,

Pelliciant oculi, pelliciantque coræ.

Flammigeras quoties mentem laxamus in iras;

Terribilique truces promimus ore minas!

Atque alias tristis vastat præcordia Liuor,

Alterius grauitèr prosperitate dolens.

Interdum scelerata fames nos corripit auti,

Plenaque quem colimus possidet arca Deum;

Sæpe subit nostrum tumefacta superbia pectus;

Vt se iam nunquam quilibet esse putet;

Et sunt

Et sunt qui dapibus soliti distendere corpus
 Exoptant fieri se Palamedis aues.
 Hinc tam multigenæ veniunt medicamina pesti,
 Hinc medicinam, hinc hinc flagitet æger opem.
 Assiduum ancipiti gerimus certamine bellum.
 A fronte, a tergo lethifer hostis adest.
 Exutos castris dare, nos vult cogere, terga,
 Funditus aut seuo perdere Marte cupit.
 Hic cibus est vallum, hæc sunt propugnacula nostræ,
 His epulis alitus nulla pericla timet.
 Hostica tela volent insano densius imbre,
 Si libet, in me vnum millia dena ruant,
 Certa mihi pulchram spondet victoria laudem,
 Athletæ arma suo suppeditante Deo.
 Delector stolidas risu mactare cateruas,
 Me contra imbellis cum furor arma mouet.
 Vincimus, & reduces spolijs lætamur onusti,
 Cum infandus Dæmon fractus acerba gemit.
 Oderunt malè vel minimas consciscere culpas,
 Quos toties proprio corpore Christus alit.
 Intrepidi prorsus se accingera fortibus ausis,
 Pectora tot monstris obuia ferre solent.
 Extremum est illis torpens ignauia crimen,
 Fortia magnanimi corda leonis habent.
 Coniuiasque suos semper plus ardet amando
 Christus, & est donis largior vsque suis.
 Hinc omnis placido florescit germine virtus,
 Recreat illa hoormines, recreat illa Deum.
 Quam bellè in duris crescit patientia rebus
 Crescit & in malis candida virginitas.
 Mite gerunt pectus, nihil est mansuetius illis,
 Semper & eximius corda perurit amor.
 Semper & expetitæ votis ardentibus æther.

Vita hæc

Vita hæc quam viuunt est odiosa nimis
 O cur nos umbras fatui sectamur inanes?
 In medijs epulis cur morimurque fame?
 Aduocat en Christus, lautis conuiuia mensis
 Instruit, egregias apparat ipse dapes.
 Nos tamen immemores, lapidum nos dura propago
 Nescio quas mensas, quos petimusque cibos.
 Vnica si forte vrbs caelestem hanc venderet escam,
 Mortales omnes quo studio hanc peterent
 Dent nummos tenues, dent plura talenta beati:
 Felix mercator quilibet esse volet.
 Ecce tibi innumera possunt numerari vrbes,
 Per gratas hæc vltro mensa parata tibi est.
 O liquor, o dulcedo, bonis o chara voluptas,
 Potus hic vt suavis, suavis vt iste cibus:
 O panis toties multis a millibus esus,
 O nimium distans panis ab interitu,
 Quem chorus angelicus, totus quem mundus adorat,
 Quem esuriunt Reges: quem esuriunt populi.
 Me refice immeritum, quia te modo concupit vnum
 Mens mea, tu solus me saturare potes.
 Quem quoties capio, discedo a sensibus istis,
 Quæq; ab amore venit, me replet ebrietas.
 Te totum mihi des o mellitissime panis,
 Te mihi da totum ter venerande cruor.
 Latitia emorior quando hæc mihi pabula carpo,
 Quando his abstineo, mæstitia emorior.

Quid in templo cogitandum.

Elegia 6.

V Os quicumque gradus ad religiosa feretis
 Limina, versiculi pauca monere volunt.
 Terrenas humilesq; ue foris secludite curas,
 Nempe loco in sacro voluere sacra decet.

E e 3

Argentum

Argentum valeat, dandusque ad scœnora nummus,

Ne Bacchum, lautas ne meditare dapes.

Officio a serui fungantur quarere differ,

Neu dubita ancillæ nũm data pensa trahant:

Quid faciant nati, cuius illa negotia mandes,

Craftina quidue noui fit paritura dies.

Quam longos æuũm fis extensurus in annos,

Quomodo turba tibi dicere possit, hic est:

Parcite futilibus mentes intendere nugis,

Ac bene morigeri vocibus esse meis.

Versemus scelerum formas, & nomina mille,

Iussa quibus nobis sunt violata Dei.

Debita queis merces arsuræ in sæcula flammæ,

Si veniam trepidi non daret ille reis.

Dein meminisse iuuet quantum benefecerit idem,

Quam nos ingratos senserit vsque tamen.

Succurant itidem tormenta & vulnera I E S V,

Proque salute hominum mors tolerata crucis.

O bonitas, cui non rumpantur viscera, cum sic

Pro seruis Dominus, progrege Pastor obit:

Ergo inquiramus qualem reddamus amorem,

Hic, animam nobis qui dedit ipse suam.

Tempora tractemus defecturæ vltima vitæ,

Cum capient tumulos funera quæque suos.

Denique venturum manifesto in lumine quondam,

Qui cunctos æquo iudicet arbitrio.

Qui vocet ad pœnam fontes, ad gaudia iustos,

Gaudia quæ nunquam finiat vlla dies.

Ex, Ludouici Crucij de Societate Iesu,

Explicatione in Ps. 16.

Conserua me Domine, quoniam, &c.

¶ *Incolumem seruet tua me custodia, quando*

Alme parens,

Alme Patens, animo spes ades vna meo.
 Vnum te soleo sanctum mihi dicere numen:
 Et mea contestor non opus esse tibi.
 In sanctos ideo votis feror omnibus illos,
 Quos non pœnituit forte vocasse tuos.
 O genus ingratum, gens o obnoxia pœnis,
 Fingere de cœsis rupibus anfa Deos.
 Non ego pollutis horum me altaribus addam,
 Accendant vitula quando tepente rogos.
 Non inuenta loquar, Dijs nomina talibus vnquam:
 Nec facient distis, fœderibusque fidem.
 Rite colam Dominum nostræ patrimonio fortis,
 Qui socium patere me facit esse suæ.
 Rem mihi componet, populumque tuebitur idem,
 Cui vertenda dedit fertilis arua soli.
 O fors, o regio cultis vberissima fundis,
 Prouentu agricolæ quam beat vna suos.
 Te dicam Genitor, video quo vera magistro:
 Quo perago noctem, quo monitore diem,
 Namque soles dextrum semper mihi numen adesse,
 Res ferat impulsas ne qua ruina meas.
 Gaudia quam recreant hoc exultantia pectus,
 Linguaque per laudes quam cupit ire tuas.
 Spero equidem stygijs animam nec sedibus addes,
 In cineres verti nec meâ membra fines.
 Immo viam pandes, qua rursus in æthera surgam,
 Inque meos fundos gaudia mille sinus.
 Et manibus sparges ingentia munera plenis,
 Temporis æternas præteritura moras.

PSALM. 41.

Quemadmodum desiderat cervus, &c.

Sicut agens animam cervus desiderat amnes,
 Sic tua Rex hominum cor sitit ora meum.

Ec 4

Te Guro

Te litio vinum, Deus o fortissime, numen:
 Sunt tua quando oculis templa videnda meis?
 Pro lautis habui lacrymarum pocula mensis,
 Sole ferente diem, nocte fugante diem.
 Talibus insultans dum sapius increpat hostis,
 Dic vbi, quæue tuum detinet ora Deum?
 Hæc memorans animæ laxabam fræna dolenti.
 At desiderijs sic vacat illa suis.
 Scilicet arcani quando o tentoria templi.
 Ingrediar Domini limina quando meis
 Quæ mecum populus choreis hilaratus adibat,
 Et quali trepidat gens epulata sono.
 Cur anime o tristes versas exercite curas:
 Cur mihi solliciti causa timoris adest?
 Imple vela Deo, patriæ nam redditus, illi
 Victor adhuc laudes, & tua vota feram,
 His licet absentem tristis solabor amorem,
 Dum memor exilij tempora longa tero.
 Jordanis scopulos dum vasti inglorius erro:
 Dum sequor Hermonium, dorsa minora, iugum.
 Vna ruens alium tempestas attulit imbrem,
 Cæca polus effusus cum fluit asper aquis.
 Me super è cælo multi cecidere timores,
 Aeris irati detonuere minæ.
 Hæc Pater Eoo sed nubila Sole fugasti:
 Et mea te cecinit nocte manente lyra.
 Exul, inops, supplex nunc dicam in rebus egenis.
 Præsi lium vitæ dulce, salusque meæ:
 Cur tam longa mei toleras obliuia? quare
 Ire laborantem tot patiere malis?
 Dum ferit his animum, velut ossa reuelleret hostis,
 Et per ludibrium talia sæpe rogat.
 Heus age si profugus cælesti a numine pendes.

Dic vbi,

Dic vbi, quæue tuum detinet ora Deum
 Cur anime o tristes versas exerci te curas
 Cur mihi solliciti causa timoris adest
 Imple vela Deo, Patriæ nam redditus, illi
 Victor adhuc laudes, & tua vota feram.

Pf. 46. Deus noster refugium & virtus.

ARa mihi, virtusque, meæ Deus anchora vitæ,
 Undique terribiles quam petiere minæ:
 Per te nil metuo, quamuis exterrita montes
 In medium videat terra volare fretum.
Insonuere noti, fremuerunt æquora ponti,
 Culmina montanis exiluere iugis.
Oppida terrificos timuere hos cætera motus,
 Non timuere tamen pergama sacra Deo.
 Pergama lætitiæ quæ præterlabitur amnis,
 Numine sic aras nobilitante suas.
Exubat in medio Deus, hinc timor effugit omnis:
 Ante fugat Regum quam metuantur opes.
In nos finitimas acuat Discordia gentes,
 Regna fremant, Domino regna loquente cadent.
Qui regit aratas acies, & prælia nutu,
 Isacidum noster Dux tegit ille domum.
Consuite, æterni miracula cernite Regis,
 Sub quocumque vagi viuitis axe poli.
Tristis inhumanas belli compescuit iras,
 Solis ad extremam cuncta videntis humum.
Lethiferos arcus, & tela nocentia franget,
 Scuta pij flammis vret aliena rogi.
Terrigenæ his signis, atque hæc exempla secuti,
 Cernite, numen ait, meque vocate Deum.
Magnus ero domitis princeps in gentibus olim,
 Et quem nunc refugit, tunc pia terra colet,

Et s

Qui regit.

Qui regit æratas acies, & prælia nutu,
 Ifacidum noster dux regit ille domum:

DE CENTONE.

Cento quid sit docet *Ausonius* bis verbis. *Varijs de locis, sensibusque diuersis quædam carminis structura solidatur in vnum versum, vt coeant, aut cæsi duo, aut vnus, & sequens cum medio; nam duos iunctim collocare ineptum est. Oportet autem vt pari modo sensus diuersi congruant, & adoptiua quæ sunt, cognata videantur, aliena ne inter luceant, accersita ne vim redarguant.*

Quo in genere ita mirabilis fuit *Iulij Capilupus*, vt faciliè omnium expectationẽ vicerit, ac superarit. Nam cum plerumque de rebus ab antiquorum ætate remotissimis agat, eas tamen ita *Virgilij* carminibus tractat, atque complectitur, vt ne ipsum quidem Poetam supra potuisse existimem. Nam & in dispositione sententiarum, & ordine, & in coniungendis, ac quasi conglutinandis, versibus, qui in *Virgilij* libris maximo interuallo inter se disiuncti sunt, illud est omnium iudicio consecutus, vt perpetuum potius, & continens scriptum, quàm vndique collectum, & cõportatũ videatur; in quo viri illius memoriam, & acre iudicium soleo sæpe admirari, qui res tam dispersas in vnum locum cogat, eas

cogat, easque ita colloquet, ut media primis, extremis prima respondeant. Vocabula, ut Fatum, Fortuna, Dij, Iupiter, Mars, & huiusmodi alia, cum constet primum fuisse Autoris ethnici, & à nobis accipi per Allegoriam aliter atq; ipsa sonant, reprehendi non debent. Quanquam vitio tribuendum non est, si mutetur in receptas ab Ecclesia voces. Sicut tempora, modos, personas, numeros, & casus, pro ut res postulat, mutare licet.

Cento Iulij Capilupi ex Virgilio

Ad Beatissimam M A R I A M

Virginem.

Salve sancta Parens, magnū & memorabile Aen. 4. & 5.
nomen,

Nata Patris summi, atque eadem gratissima Aen. 1. & 10.
coniux;

Virginis os, habitumque gerens, latissima Ma. Aen. 1. & 9.
trum.

Quæ nunc ætherios inter Dea cædida nimbos, Aen. 3. & 10.
Solis inardescis radijs, longeque resulges, Aen. 3.

Sub pedibusq; vides nubes, & sidera Olympi: Ec. 1. & 5.

Qui pater intacta pro Virginitate factavit Aen. 1. & 12.

Ingentem cælo Rex ætheris altus honorem, Ge. 2. AB. 12.

Victus amore tui, tantum decus enitet ore: Aen. 4. & 12.

Te super ætherias errare licentius auras Aen. 7.

Permisit, calique libens in parte locavit. Aen. 1. & 12.

O quam te memorem Virgo Maria, omnia cæle Aen. 1. & 5.

Ponat habere tibi diuum Pater atque homi- Aen. 1. & 12.

num Rex.

Tu decus omne tuis, postquam se condidit Ecl. 4. A. 9.

aluo,

Haud igno-

- Aen. 2. & 9. Haud ignota loquor, Deus aethere missus ab
alto.
- Aen. 3. & 10. Impleuitque sinum, claraque in luce refulsit
- Aen. 4. & 7. Aduentum, auxiliumque Dei (miserabile dictu)
- Geor. 1. & 4. Nequicquam feros Lucinae experta labores,
- Aen. 7. G. 4. Sacra per integram soluuntur viscere pellem
- Aen. 5. & 6. Lata Dei partu, venit de corpore virtus
- Aen. 2. & 10. Omnipotens, subijt cari genitoris imago:
- Aen. 3. Hæc quondam cæli magnū ventura sub axem
- Georg. 1. Iam pridem nobis cecinerunt omnia Vates.
- Aen. 6. O Virgo, cui tanta Deo, permissa potestas,
- Eclo. 2. Hic ades, & votis iam nunc assuesce vocari,
- Aen. 1 & 8. Ad te confugio miserantem incommoda nostra,
- Aen. 1. & 6. Huc geminas nūc flecte acies, mentemq; benignā
- Aen. 2. & 9. Alma parens, præfens nostro succurre labori.
- Aen. 6. G. 3. Adspice vt insignis capit crudescere morbus,
- Aen. 1. Ge. 3. Nec dum etiam manare cruor cessauit, & alte
- Aen. 8. Ge. 1. Huic capiti insultans, lentus non deficit humor
- Aen. 2. Ge. 3. Ex illo fluere, ac morbo, illubique peresa
- Geor. 4. AE. 7. Protinus inq; sinu præcordia ad intima subdit,
- Aen. 9. & 10. Visceribus super accumbens iam pectore toto
- Aen. 1. & 3. Hæret, & interdum macie confecta suprema
- Aen. 3. & 5. Membra quatit, frigentque effectæ in corpore
vires,
- Aen. 3. & 12. Quid labor aut benefacta iuuant: vsusque me-
dendi:
- Aen. 10. & 12. Nil valida iuuere manus, nihil auctor Apollo
- Aen. 7. & 11. Profuit, aut Marsis quasita in montibus herbæ
- Aen. 12. G. 3. Non hac humanis opibus, cessere magistri:
- Aen. 11. At tu, oro, solare inopem, & succurre relicto,
- Aen. 1. & 7. Hoc mihi da proprium, Virgo, sperare salutem,
- Aen. 3. & 12. Tu requies omnis curæ, casusque leuamen,
- Aen. 3. Ge. 3. Solamenque mali, culpam compefce, priusquã

Dira per incautum serpent contagia pectus, Namq; fatebor enim tanto me crimine dignū, Hortator scelerū, sensus animumque labentem Impulit agnosco veteris vestigia fraudis: Hinc mihi prima mali labes præcepta, secuto Matris Acidaliæ, tales expendere pœnas Non aliam ob culpam voluit Rex magnus Olympi.	Aen. 1. Ecl. 1. AE. 10. Aen. 4. & 6. Eclog. 4. Aen. 2. G. 4. Aen. 1. & 10. Geor. 1. AE. 2
Quare vt te supplex peterem tua limina adiui LAVRETI, fama totū vulgata per orbem: Tectum Augustum, ingens, centum sublime columnis	Geor. 2. AE. 6. Aen. 1. & 12. Aen. 7.
Seruati ex vndis vbi figere dona frequentant Mâtres, atque viri, & votas suspendere vestes, Submissi petimus terram, nos munera templis Quippe tuis ferimus, meritosque nouamus ho- nores:	Aen. 6. & 12. Ibidem. Aen. 4. Aen. 8.
Namque sub ingenti lustro dum singula templo Vidi oculos ante ipse meos sollempnia vota Tantorum impennis operum miracula rerum, Atque humiles habitare casas, paruosque pe- nates	Aen. 1. Aen. 12. E. 5. Aen. 11. G. 4. Eclog. 2.
Vna omnes tecum meritis pro talibus annos Hic illum vidi caeli cui sidera parent, Cortē equidem audieram (vulgatur fama per vrbes)	Aen. 1. & 5. Ecl. 1. AE. 10. Ecl. 9. AE. 12.
Agminis aligeri focijs, sacraque caterua, Aera per vacuum ferri tectumque laremque, Montibus in nostris, alio sub sole iacentem, Matre Dea monstrante viam (mirabile dictū) Littus ad Ausonium connexo in tramite syluae Delegere locum, & posuere in vertice montis: O felix vna ante alias pulcherrima pœles	Ae. 11. & 12. Geor. 3. Ecl. 5. Ge. 3. Aen. 1. & 2. Aen. 1. & 11. Aen. 8. & 10. Aen. 3. & 6.

- Aen. 3. & 8. Cælicolum Regi, tantarum in munera laudum
 Ecl. 6. & 8. Nunc ego namq; tibi, terque hæc altaria circū
 Aen. II. E. 8. Perfoluam grates: numero Deus impare gaudet,
 Aen. 2. & 12. Sin' absumpta salus, & vis inimica propinquat
 Aen. 10. Te precor hanc animam serues Natoq; Patriq;
 Aen. 9. O genitrix, meriti tanti non immemor vnquā,
 Aen. 4. & 6. Errantem doceas iter, & sacra ostia pandas,
 Aen. 6. Ire ad conspectum cari genitoris, & ora
 Aen. 8. Contingat, patiar quemuis durare labores;
 Aen. 6. Ge. 1. Da dextram misero, & tecum me tolle per
 auras,
 Aen. 6. Sedibus vt saltem placidis in morte quiescam;
 Aen. 5. & 6. Quod superest, oro, dubijs ne defice rebus,
 Aen. 3. & 12. Sola in te suprema salus, miserere tuorum:
 Aen. 6. Noces atque dies facilis descensus Auerni,
 Aen. 4. Tu modo posce Deum veniam, sacrisque li-
 tatis
 Aen. 8. Indulge, set ritè preces, iramque, minasque
 Aen. 9. Supplicibus supera votis, miserere precantis,
 Aen. 4. Ne Pater Omnipotens irget nos fulmine ad
 umbras
 Aen. 6. Pallentes umbras Erebi, stygiamque paludem;
 Aen. 5. Ec. 10. Cum freta, cū terras omnes, cœlumq; profundū,
 Aen. 1. Ge. 1, Et genus humanum, crepitantibus vrere flāmis
 Geor. 1, AE. 1, Ipse Pater statuit, seruans sub pectore vulnus
 Ge. 2, AE. 3. Aeternum; sceleris tanta est iniuria nostri;
 Aen. 6. Discite iustitiam moniti, & non temnere
 Diuos;
 Aen. 10. Stat sua cuique dies, breue & irreparabile,
 tempus
 Aen. 1, Omnibus est, veniet iustis labentibus etas,
 Geor. 4, Cum domus & proles subito defecerit omnis
 Aen. 2, Venit summa dies, & ineluctabile tempus,;

Exitum magnum, atque metū mortalibus ægris: Aen, 10, & 12,
 Cum caput obscura nitidum ferrugine textit, Geor, 1,
 Sol tibi signa dabit; Solem portenta sequentur, Ge, 1, AE, 11,
 Et Lunam in nimbo nox intempesta tenebit; Aen, 3,
 Horresco referens, nigrescent omnia circum; Aen, 2, & 11,
 Incipiet magno misceri murmure cælum, Aen, 4, & 10,
 Et venti vastos voluent ad littora fluctus, Aen, 1, & 12,
 Miscent se maria, & nigrae attollentur arena; Aen, 9,
 Sub pedibus mugire solum, tonitruq; tremiscent Aen, 5, & 6,
 A. dua terrarum, & campi, ripæque, lacusque, Aen, 12,
 Ingentem vocem late nemora alta remittent; Ge, 2, AE, 12,
 Multaque præterea variarum monstra ferarum, Aen, 7,
 Terribili aspectu formæ sub nocte per umbrâ, Aen, 6,
 Incedent; magnisq; vrbera terroribus implent, Ge, 4, AE, 11,
 Tum variæ illudent species; crudelis vbiq; Ge, 4, AE, 2,
 Luctus, vbiq; pavor, & plurima bella per orbem, Geor, 1,
 Quis cladem illius noctis? quis funera fando Aen, 2,
 Explicet? & simulachra modis pallentia miris? Geor, 1.
 Inde vbi clata dabit sonitū tuba; protinus omnes Aen, 3, & 9,
 Adspicias animas imis exire sepulchris; Aen, 6, Ec. 8,
 Hinc exaudiri gemitus; mihi frigidibus horrore Aen, 3, & 7,
 Membra quatit, gelidusq; coit formidine sanguis,
 Hæc animus meminisse horret, luctuq; refugit, Geo, 2, AE, 2,
 Attractaq; horrore comæ, & vox sancibus hæsit. Aen, 4,

De Poesi quidem lyrica ad res sacras assumuntur
 præsertim Asclepiadei, Glyconici, Sapphici, Di-
 metri Iambiçi, & Anacreonteï. Ut in bymnis ap-
 paret Ecclesiasticis. Quorum etiam nonnulli absq;
 vlla sunt metri ratione. Sed aut syllabarum nu-
 mero compare, aut assonantia quadam similiterq;
 desinentia,

desinentia, aures demulcent, & animos excitant.

Fuere de recentioribus qui antiquorum imitantes

pietatem, mirabilem ei elegantiam

adiunxerint.

In sanctam Saluatoris nostri Iesu

Natiuitatem.

Prosperi

Marrinengi

Theotoc:

O iam terrigenis aurea sæcula.

Aurum nam rutilans rorat ab Aethere;

Nec prisca hæc Danaes fabula mentiens

Mutati in pretium louis.

nostrum nos redimens fit pretium Deus;

Auri quod pretio fit pretiosius.

Arcellamque replens Virginis integræ

Hic veras dat opes inops.

O partus miseris certa salutifer.

Quo Rex terrigenis fœdera spondente

Et partas pretio sanguinis exules

In Cæli reuehat domos.

Sed quæ vox referat dulcia gaudia,

Quæ sentit pariens conscia Numinis;

Cum lux Sydereis clarior ignibus

Antri fulsit in abdito.

O felix nimium parua domuncula;

Non frustra superis peruisa ciuibus,

Quamuis parua; Poli æquanda penetibus

Magni regia Principis.

Quo cæli resonant carmine compita,

Cum demissa Polo turba sonorus

Hic pæana canit, carmina proferens

Sacro debita partui;

O Regina poli sola puerpera;

Ac Virgo

Ac Virgo in supero prima palatio,
Non hic dona neqes ferre clientibus,
Nostri tu decus optimum.

At tu progenies Virginis inclitæ,
Sic nos nunc veniæ munere præpara,
Vt tandem emeritos nos tua fulgidis
Cingat gloria laureis.

De Assumpta in celum Virgine

Maria.

Regnator Superum que nitidam die
Matrem fidereis arcibus intulit,
Et supra Angelicos conspicuam choros
Stellanti statuit throno:

Quæ cælo fuerint iubila, qui sonus,
Quæ sanctis animis gaudia, non modo
Humanis nequeat vocibus exprimi,
Sed nec pectore concipi.

Illæ est arca noui conscia foederis.
Conclusæ, Domini delicia, hortulus,
Rastro intactus ager fidere pulchrior
Et sponsa & genitrix Dei.

Felix quisquis eam suppliciter colit,
Rebusque in dubijs sedulus inuocat.
Numquam, hoc qui statuit præsidium sibi,
Spe lapsus doluit sua.

Simplex ætherei naminic unitas,
Que distincta eadem est, veraque Trinitas
Æternis Vigeat semper honoribus,
Et terra simul, & polo.

De Diuo Laurentio Martyre.

L Laurenti canimus nobile prælium,
Qui cum visceribus flammam aleret suis,

Marci Anti
Muret. Hym
Sacr.

Eiusdem

ff

Et crate

CHRISTIANA

Et cratera roseo sanguine spargeret,
 Subiectis ruber ignibus,
 Constanter Domini perstitit in fide.
 Ambustumque latus carnifici exhibens,
 En istam rabiem quo magis expleas,
 Hoc iam coctum, ait, est: vora.
 Tanto corporeis ignibus acricior
 Christi ardebat amor pectore in intimos,
 Sic mens tota Dei feruida spiritu
 Sensum corporis hauserat.
 Nunc nobis solito more rogandus est,
 Iratum ut merito conciliet Deum,
 Et quos mirifici roboris instruit
 Exemplo, precibus iunet.

Ad Triumphalem Christi D. Crucem.

*Iacobi Pon-
 tani Societ.
 Jesu. Florid.
 Lib. 3.*

Filias inter generosiores
 Ipsa Sylvarum magis eminebas,
 Apta, quæ ferres pretium redempti
 Nobilitate mundi.
 Ara tu verè potis es vocari,
 Quam, mori gaudens, decoravit Agnus
 Sola tu pacem profugis dedisti,
 Sola salutem.
 Te crucem laudent, tibi suauè cantent,
 Frontibus gestent, & vbiq; pingant,
 Qui tuo, æterna necesse liberati,
 Munere viuunt.

Amor & cultus Mariæ.

*Blud.
 Lib. 4.*

I Lie ter felix pote nuncupari,
 Qui tuam Virgo, o bona Virgo, prolem
 Corde sincero colit, & flagranti
 Ambit amore.

POESIS.

Ille mi felix etiam videtur,
Qui tibi tradit sua cuncta, teque
Corde sincero colit, & flagranti
Ambit amore.

Tu meum pectus semel occupasti,
Me tui viuaq edit ecce flamma.
Te colam donec mihi vita quondam
Liquerit artus.

Sive lux summos tenet orta montes,
Sive nox fusco parat ire curru,
Te voco semper sociam laborum
Rite meorum.

O meum lumen, decus, aduocata,
O & adiutrix operum fidelis,
O meum, Mater, columen, mearum,
Gloria rerum.

Animæ Deum laudantis.

Quandiu Solis radium tuebor,
Mique decretos agitabo menses,
Fata me donec patientur isto
Aethere vesci,

Semper auctorem venerata mundi
Debitum impendam studiosa cultus
Semita incedam Dominique semper,
Pectore lato.

Hunc pia semper memorabo linguæ,
(Aequius nemo memoratur illo)
Absque diuina mihi nulla laude
Effluet hora:

Mi Deus, carmen, meus est futurus
Voce laudabo, penetralibusque
Cordis, illius reputabo mecum
Plurima dona.

CHRISTIANA!

O quibus me non meritis honestans
Partibus multis simul ante multos
Extulit: quænam Deus hucce donis
Dona rependam?

Ex mensa cælesti Fortitudo & Victoria.

Eiusd.

S. Virgo cælesti dape recreata,
Surgo diuinis onerata donis,

Surgo sublimi generositate
Macta animisque.

Iam licet nullum timuisse bellum.

Aere florentes cuneos fugabo:

Ipse nam Sponit dedit esse dectam

Vincere pugna.

Hofibus qui non oculo hauriuntur

Certo, me cæcis operire telis

Per dies instant simul & tenebras:

Sed sine damno.

Cingimur contra, fimilique Marte

Frangimus vires temerariorum,

Et suis hostem viduamus armis

Auspice Iesu.

Mensa me Iesu bene pascit, illa

Rebus infestis mea corda fulcitis

Inde mi nunquam malè præparatum ad

Turbida pectus.

Ad Angelum custodem.

Adis beate spiritus,

Dei minister maximi,

Meque custos peruigil:

Adis beate spiritus.

Regnator ille præpotens

Dū ponit orbis machinâ,

Cum cæterarum mentium

Phalangibus te condidit.

Tibi secundum se Deus

Tuam in fidem me tradidit

Vni meam custodiam,

Vni salutem credidit.

Quid er.

Quid ergo me beatus,
 Quid esse possit dignius,
 Cui se fidelem perpetuum
 Præstat supernus Aligere
 Propulsat hic pericula,
 Metuque soluit anxio.
 Mentem labantem subrigit
 Et sensa cælo dirigit.
 Me dormiente hic excubat
 Arcens nefandos daemonas,

Seu mane sit, seu vesperâ,
 Seu clara lux, seu cæca nox
 Seu fausta quando euenerint,
 Seu quod malû me affluerit,
 Nusquam clientem deleat,
 Natura præstantissima.
 Quibus modis sat efferam
 Te præpetum pulcherrimet
 Tuumue quibus honoribus
 Numen colendû iudicem

De Amore Iesu, Angelorum,

& Animarum Chori.

Cur fluxa rerum quæritis,
 Vesana gens mortalium
 Cur improbis laboribus
 Nil profutura discitis?
 Iesum lubentes quærite:
 Iesum lubentes discite
 vobis fit instar omnium,
 Per quem coherent omnia.

Iesus amor dulcissimus,
 Et omnium castissimus.
 Iesus amor tutissimus,
 Et omnium lætissimus.
 Potus cibusque noster est,
 Quies, Salus, securitas,
 Virtus, honor, felicitas,
 Et copiarum copia.

Mors est malis, vita bonis.

Hæc esca vitam sufficit,
 Hæc esca lethum parturit:
 Tantum boni, tantum mali
 Eandem habent originem.
 Vita quid est iucundius?
 Quid morte contra tristius?
 Hæc pabulum veruntamen
 Vitrumque sit sumentibus.

Nil ergo eodem dulcius,
 Et nil eodem amarius.
 Sed improbos interficit,
 Probosque vita munerat.
 Qua propter omni crimine
 Piat ad hoc conuiuium
 Vos ferte, pleni sobrijs,
 Sanctisque cogitatibus.

Veneratio Mariæ, super cho-

ros Angelorum exaltata.

Qualibus præconijs

Cælestium, terrestrium,

Et

silentiumque

Silentiumque Principem
 Te magna mater efferant
 Cunctis es vna celsior,
 Diuinitati proxima.
 Tu Cherubin formosior:
 Tu Seraphin illustrior.
 Tu stella solem proferens,
 Cælestium festiuitas.
 Corona tu pulcherrima,
 In qua facit gemmâ Deus.
 Tu prima suaue canticum

Modularis inter Virgines
 Agnique per vestigia
 Tu dux es incedentium.
 Veram videte Bethsaben,
 Dextra assidentem filio.
 Mater rogat quidquid lubet
 Præstat rogata filius.
 Regina salue præpotens,
 Nostrisque rebus consule.
 Tuos ab alto mitius
 Mundi sequestra respice.

Ad B. Virginem recens natam.

A Veliliolum recens,
 Aue punicea o rosa,
 Flos bellissime salue.
 Aue laus generis tui,
 Aue arbuscula fertilis,
 Iessæ virgula salue.

Aue calicolum stupor,
 Aue terricolum iubar,
 Proles regia salue.
 Aue sanctum habit aculum,
 Aue olim genetrix Dei,
 Mater maxima salue.

De Infante Iesu, & Matre Virgine.

A Rides tibi paruulus,
 Rides mutua paruulo.
 Blando lumine respicit,
 Tu blandissima respicis.
 O quæ gaudia cernot
 Ad te brachiolis modo
 Extensis tua stringere
 Colla nititur, osculum
 Nunc ori roseum applicat.
 O quæ gaudia cernot
 Nunc manus teneras hians
 Maternum inserit in sinum,
 Vique infantibus euenit,

Suas quarit alumnus
 O quæ gaudia cernot
 Interim tibi mens salit,
 Et perfusa liquentibus
 Corda lætj micant,
 Vix temet capere es potiss
 O quæ gaudia cernot
 Rores iam modo pectoris
 Offers sedula, iam modo
 Decoras genulas piæ
 Delibas labijs tuis.
 O quæ gaudia cernot
 O quæ gaudia cernot

Ad Dela

Ad Deiparam Virginem.

Essa matris, Christiani,
 Matris atque Virginis,
 Cerimonia decenti,
 Et sonoris cantibus
 Hæge ledulo colamus.
 More auorum scilicet.
 Vita mundi, lumen orbis,
 Lumen immortalium,
 Trinitatis grata sedes,
 Aula sancti spiritus,
 Prima gratiæ repertrix,
 O Maria, diceris.
 Antè quam Deus locaret,
 Orbis istanc machinam,
 Te sibi delegit ipse

Præparans omnibus,
 Et parentem nominauit
 Exitu mirabili.
 Non rigata, non arata
 Terra frugem reddidit.
 Quando virgo non marito
 Germinasti filium.
 Ima summis copulasti,
 Fluxa cum manentibus.
 Gloria & decus fit illi
 Sempiterna in tempora,
 Qui Mariam consecrauit
 Tam nouis honoribus:
 Nempe Patri, Filioque,
 Et sacroto Flamini.

Cartiuncula ad somnum Infantulo conciliandum.

Agrarum bone mentium,
 Fessorum bone corporum
 Curator, venias age,
 Veni blandule somne.
 Ad cum ibi Principis
 Ne contendere differas.
 Festinum moueas pedem
 Veni blandule somn et.
 Ipse en languidulis tibi
 Ocellis Puer innuit.

Pelle moras, veni,
 Veni blandule somne.
 Veni o somnucule, o veni,
 Tot preces caue despicias,
 Quid cunctaris abit dies,
 Veni blandule somne,
 Venisti bone somnule,
 Alis virgineum tuis
 Es complexus alumnulum,
 Somne blandule somne.

De Puerio Iesu, Filii Sion.

O Fons puer leporum,
 Amor, salus, venustas,
 O dalcitudo nostra,

Festiuitas, honorque,
 O turtur ille noster:
 Te quando contuemur,

Mentis silent tumultus.

Quiesque, gaudiumque

Intus repente constat.

Identidem videre,

Audite identidem te

Iam lacrymis madentem,

Iam risibus fluentem,

Iam quippiam lalantem,

Proh qualis est voluptas?

Proh quale gaudium fert?

TRIVMPHVS MARTYRVM

*In Tēplo D. Stephani Cælij Mōtis expres-
sus, Iulio Ro scio Hortino Autore.*

O qui purpureo sanguine lauream
Estis promeriti, qui super Aethera
Longo, nec trepidi tenditis agmine,
Sacro vulnere faucij.

Vos non compedibus carcer ahenis,
Non Regum gladij, non lapidum fragor,
Non forbens pelagus. non rabidae feræ
Non vis terruit ignea.

Absterfis lacrimis en modo Caelitum
Immisti choreis gaudia ducitis:
Et toto resonant corpore vulnere,
Cen lucenda fidera.

Quis hunc Romulidum praelia conferat,
Euectasque rotas per Capitolium?
Centum cum Ducibus Roma vetus suis
Vestris cedit honoribus.

Victorum merito carmine quem prius,
Aut quem posteriori prosequatur obruo?
Ingenti numero, qualis apum thima
Circum loeta volantium.

Quis vitta referat conspicuos senes?
Ardentes iuvenes pro Patria emotis
Illustres studijs Aonijs Virôs:

Quis mille agmina Virginum?

Sic quorum

Sic quorum fuerit vita laboribus
 In terris simul, par manet Aethere
 Virtutis pretium, gloria saeculis
 Duratura perennibus.

AD SANCTISSIMÆ

*Crucis vexillum, sub quo gene-
 rosissimi Christi marty-
 res militarunt.*

Crux victrix veneranda Polo, terraq; marique

Crux Domini sacro tincta cruore mei.

Sceptra tibi se se & Regum diademata subdunt,

Subditur & Cælum, Tartareique lacus.

Hoc pia sub signo meruerunt agmina quotquot

Fælicitalcant sidera cælia pede.

Hoc fortes bellare viri sub tegmine sueti:

Fœmineos eadem texit & umbra choros.

Tu via martyribus, specimenque & causa salutis,

Tu decus, & nostris vna medela malis.

DE D. STEPHANO, QUI

*primus martyrij, pro Christi
 nomine, coronam retulit.*

Dux pugilum Christi dum mystica sacra tuetur,

Et referat veterum spemque, fidemque Patrum,

Divina quamvis in imagine fulgeat oris,

Sævitiâ duræ non superat Patris,

Pellitur è coetu medio, lapidamque ruente

Cogitur immeritam grandine ferre necem:

Interea innixus genibus, dum panditur Aether,

Immani veniam pro feritate rogat.

Audat vota Deus, precibusque acquiritur illis

CHRISTIANA.

Paulus: & hinc pietas, Relligioque viget
IN DD. PETRVM, ACPAV-
lam, qui sub Nerone, Rom. Ecclesiam
sanguine suo fundarunt.

Aspice Romani imperij duo fidera, vt ambos
 Vna fides cælo reddit & vna dies.

Ille Crucem renouans imitatur morte magistrum,

Auersus quamuis brachia tendat humo:

Sacratam gladio ceruicem porrigit alter,

Excudit & fontes ter salientis aquæ.

O geminum decus, o columen; quem protulit ætas

Aut similem vobis, aut feret vlla parem?

IN S. VITALEM QVI IN
altissimam foueam iniectus
lapidibus obrutus est.

In foueam venerande senex demitteris altam;

Et super ingenti vi obrueris lapidum:

Sic cæco inferris viuusque, vidensque sepulchro,

Vnde tibi ad vitam morte paratur iter.

Viua fides celso Vitalem adscribit olympto,

Aeternis animis ipse vbi vita Deus.

DE CHRISTIANIS QVI SVB
Nerone in Circo Vaticano, vt Tacitus
refert, ferarumpellibus induti
canibus obijciebantur.

HOs Tygres, Vrsosque putes, rabidosque leones,

Pelle sub externa quos latitare vides.

Ipsæ tam varia fallantur imagine siluæ,

Quid mirum oblatret si canis, atque pro-

Tantum ausus patrare Nero: tu perfide, monstrum,
Tu canibus diris dilaniandus eras.

DE D. IOA. APOSTOLO ET
Euangelista, qui sub Domitiano, in feruē-
tis olei dolium missus, purior, & ve-
getior inde exiuit.

Sancte senex dum feruenti cruciaris olino,
Fundis & accenso cinctus ab igne precess
Integer emergis Christi testatus amorem,
Testatus quantum possit in igne fides:
Non moriari licet, flammis, viualque superstes,
Et vitæ, & mortis præmia vita refert.

IN D. DIONYSIVM AREO-
pagitam, qui securi percussus suis vlnis
caput abscissum ad duomillia
passuum detulisse proditur.

Cecropidum sublime decus, Graiique senatus,
Auulsum in manibus fert caput ipse suum,
Stat tamen, & graditur, placideq; ad culmina tendit,
Qua Regum cineres nobilis vrna tegit.
Hinc animus caelo se se intulit, vnde beatus
Quæ docuit, propius, nobilisque videt.

DE D. IGNATIO, QUI
Traiano imperante damnatus
ad bestias leonum denti-
bus præfocatus est.

Accurrit diffusa cohors hinc inde Quiritum,
Et septem resonant plena theatra iugis.

CHRISTIANA

Mitteris in fulviam fortis cum miles arenam,

Vt fias Lybicus nobilis esca feris.

Ipsè quidem dum non refugis, sed & appetis ultro

Optata lethi conditione cadis.

At cauea è plèna spectat stupefacta, leones

Examini linguis lambere, Ròma, pedes.

DE EVSTACHIO, ET ALIIS

qui *æneo Tauro* inclusi subiecto igne *cru-*
delissimè cremati sunt.

Ne tam immane nefas alto Sol spectet Olympo

Cedat, & horrendus stet sine luce dies.

Aerati bouis in latebris heu condere quemquam

Supposito insontes vrere & igne viros

Vt primum obrueret fidei surgentis honorem,

Quid non conata est sæua superstitio?

AD D. FELICITATEM, QVÆ

vna cum septè, quos Christo genuerat fi-
lios, martyrio coronata est.

Das vtero septem fortunatissima natos,

Et totidem celo restituis gladio:

Hortaris, præsensque vrges pietatis amore

Aeternum vitæ morte præire decus.

Tuque cadis septem post vulnera, læta triumpho

Natorum, duplici nomine facta parentis.

DE D. POLYCARPO IOAN-

nis Apostoli discipulo, qui, Populo in
Amphiteatro personante, igni
traditus liber evasit.

Phœnicem si quis medio miretur in igne

Emori, & extracto se reparare rogo:
 Obstupeat, Polycarpe, auidas tibi parcere flammæ,
 Non ausas sacra te violare face
 Mille nitent tœdæ rutilantque hinc inde fauillis;
 Atque in te Dominum, quem colis ipse, colunt.
 Præmia nunc maiora tibi sed reddit Olympus,
 Ignea qui pedibus subiicit astra tuis

IN D. BLANDINAM, QUÆ

*post dira tormēta retibus conclusa tau-
 ri cornibus iactata est.*

Excita visendi studio Romana iuuentus
 Festinat plenis undique fusa viris:
 Emicat è cauea taurus, pastuique furensque
 Roma theatri consonuit fremi tu:
 Stat conclusa plagis Virgo generosa, pudico
 Curna genu, & superos in sua vota vocat.
 Quid petis? Huic decori sunt vulnera, suntq; saluti
 Hostibus effusæ candido ab ore preces.

DE MARTYRIBVS FERIS

*obiectis, qui scœuissimè laniati gloriosiss.
 triumphum retulerunt.*

Aspicio, paueoque simul tot sæua ferarum
 Agmina, quæ infantes circumiere cloros.
 Hic natu patrum caris complexibus hærent,
 Continet hic matrem filia casta sinu.
 Dum vorat Vrsæ patrem, natum petit: aspera Tigris,
 Sæuit & in matris dira læna caput.
 Omnes vna dies pariter laniatque rapitque,
 Distingunt artus ossa relicta feris.
 In ludos, heu Roma, hominum tot funera vertis,
 Quorum es terrarum sanguine facta caput:

DE CALISTO PONT. MAXI.

qui, in regione Translyberina ex sublimi loco in puteū deiectus est.

Stat pia Translyberim sedes, vbi Roma Calistum
Ae' .no vidit sacra litare Deo.

Hic putens, cæcæque vndæ, queis merfus, & alta
Atria, priscorum stant monumenta Patrum.

Stant & parietibus canacula, nixa vetustis

Claraque Virgineo romine templa nitent.

Ossa senis, fontemque olei veneratur, & aræ

Romanus supplex flectit vtrumque genu.

Nimirum impietas conata extinguere nomen

Christi, auxit nostræ Relligionis opes:

DE CÆCILIA VIRG. ROM.

*quæ in balneo comburi iussa, cum illæsa
euaßet, postmodum securi
percussa est.*

Romano eloquio Virgo facunda, calenti

E labro verum prædicat ore Deum:

Est corpus tenerum, sed mens adamantina, Christo;

Auspice seruentes quæ superavit aquas.

Cælestis quanta est diuina potentia dextra,

Pfallat vt in medio casta puella rogo:

DE D. AGATHA VIRG CLA.

*riß. cui, post varios, dirosque cruciatus,
mamillæ obruncatæ sunt.*

Quæ tibi crudeles admorunt vbera Tygres:

Pabula siluestri quæ dedit Vrsa sinu:

Florida non atas, non te iaclyta forma decusque,

Non

Non tenero mouit pectore fixa fides
 Ausus virgineas ferro truncare papillas,
 Materni indignus munere lactis eras.

DE D. APOLLONIA VIRG.

*inuicta, quæ excussis dentibus
 igni addicta est.*

Dentibus excussis Virgo pro laude pudoris
 Dimicat, accensas profilit inque faces.

Magni animi vicisse hostes, sed gloria maior
 Ille cebras animi vincere posse tui.

Vtraque palma tua est: & victo ex hoste triumphas,
 Inuictaque nites fronde pudicitia.

DE D. LAURENTIO DIA-

cono, qui in crati ferrea ad ignem

torreri iussu lauream marty-

rij est consecutus.

Intrepidus medio Laurentius ardet in igne,

At Decius mentis fluctuat igne magis.

Ille vrit, tantumque artus, palcitque medullas

Hic animi irrepens interiora vorat.

Dicite quæ maior flagret sub pectore flamma,

Hanc diræ Eumenides, hanc pius afflat amor:

DE CCC. MARTYRIBVS,

qui in calcis fornacem pro Fide

coniecti sunt.

Igea fiat fornax, flammarumque alta vorago

Non secus ac rapidas euomit Aethna faces.

Tercenti huc acti, medios merguntur in ignem

Magnanima in fontum pectora flamma vorat.

Additur

CHRISTIANA!

Additur igni ignis: crescunt alimenta, sed inter
 Sulphureos resonant agmina sancta globos.
 Hostia grata Deo, & superis, verèque holocaustum,
 Corpora quo in cineres, et aque dura abeunt.

DE MARIO, ET MARTHA
*coniugibus, qui cum filijs suis, suavis
 martyrium adepti sunt.*

Coniugis ante oculos coniux, nati ante parentum
 Torquentur, rabie, saeve Tyranne, tua.
 Hic ligno appensus trahitur ius pondere saxi:
 Hi varia, nullo crimine, morte iacent.
 Scilicet haud præcepta satis violasse Tonantis,
 Fas & naturæ frangere iura putas:

DE D. AGAPITO, QUI PRÆ-
*neste, annum natus xv. fumo, atq;
 igne pro fide necatus est.*

Non dum prima genas vestibat flore iuuenta,
 Veridicam est iustus cum violare fidem;
 Ille sed audacter renuit, Christumque, fatetur,
 Abnegat & veterum numina falsa deum.
 Stat rogos: appensus pedibus, fumoque tepenti
 Obruitur: manat corporis igne liquor.
 Aurea caesaries flammis crepitantibus ardet,
 Astantum lachrymas ebibit ipse rogos.
 Vis maior teneris, mirandum, regnat in annis,
 Quam vigeat duro pectore sanities.

DE D. AGNETE VIRG. NO-
bilis. cui, in medio rogo, flam-
mae cesserunt.

Agnes, Romuleas inter pulcherrima, Virgo,

Inter cae-

*Inter caelestes & numeraanda choros:
Arctius vt sponsi complexibus hareat, ignes
Non metuit rapidos, se iacit inque rogam.
At flammam hac illac videas discedere, tanta
Vis Fidei, tantus virginitatis honos.*

DE D. BLASIO, QUI IN

equuleo ferreis pectinibus dilaniatus illustre fidei testimonium posteritati reliquit.

*In fora conspicio insoliti tormenta doloris
Efferrique noui praemia supplicij.
Pecten adest, & nulle nocentis acumina ferri,
Describunt totidem membra cruenta notis.
Cui roseus membris color enitet, aurea vestis
Caelo illum aeterno murice tincta manet.*

IN CHRISTIANOS IUVENES

qui sponte pro Religione manus prunis ardentibus imposuerunt.

*Sponte manus iuuenes ambas imponere flammis
Testarique sacram, prospicis igne fidem.
Sed cedunt flammæ, sacras nec lambere palmas
Audent, quas Christi calicus vrget amor.
Quid non ille potest, ignes sua pabula linquunt,
Natura & fidei subditur imperio.*

IN D. LUCIAM QUAE IGNI-

bus superatis tandem gladio iugulata obdormiuit in Domino.

*Candida virginitas nives in proscenia cætus
Prodit, odoratis fumet acerra focis.*

En, quæ mortales thalamos contempsit, ut astris
Intacto inferret flore pudicitiam.

Resistit illecebris mundi, cæu laxea rupes,

Quam frustra insani verberat vnda fretis.

Nec metuit flammæ quamvis ceruicæ, recepto

Ense cadat summo victima grata Deo.

Felix multiplices cui tot pepurere coronas

Excepta inuicto pectore supplicia.

DE D. SEBASTIANO, QVI

ad palam alligatus, atque à militibus

suis sagittis confixus glorioso mar-

tyrio animâ Deo reddidit.

A Lta Palatino surgunt quæ culmina colle

Aurea vbi quondam tecta Neronis erant.

Dux à militibus trunco religatur eisdem,

Quæ sæpe ornatat fronde virente comas:

Ex pedit hic arcus, promit ferus ille sagittas:

Tela volant: hærent corpore fixa Ducis.

Quem tegere opposito decuisset corpore, in illum

Crudeli torquent spicula dira manu,

At tibi tot stellis pectus præfulgeat auræ,

Vulnera ab infido facta quot hoste tulit?

DE D. CATHARINA QVÆ

rotis diuinitus confractis, victisque phi-

losophis dato capite ad virginitatis,

ac Martyrij præmiū euolauit.

Sisteris ante rotas Catharina interrita acutas,

Sisteris & doctos ante puella viros,

Axe rotæ cedunt fracto, ceduntque magistri,

Et cedunt fidei sceptrâ superba tuæ,

At dum

At dum te subdis ferro, pro sanguinis vnda
 Læteus aspergit fortia colla liquor:
 Quid mirum aligeros corpus vextisse per auras,
 Cui nihil humane conditionis obest.

IN QVADRAGINTA MARTYRES, quorū, cum vnus à fide defecisset, ianitor coronam relictam intres in frigidum stagnū prosiliuit.

Dena quæter cernis glacie constricta rigenti
 Corpora, quæ fluij lubrica testa secet,
 Hic totidem nitida collucent nocte coronæ,
 Quas chorus insignis texuit Aligerum,
 Effugit impatiens vñs, sociosque relinquit,
 Linqitur & medio clara corona lacu,
 Accurrit custos, stagno seque inijcit alto,
 Vt cingant crines sertæ relictæ suos,
 Insignem numerum, claros augere triumphos
 Cui datur, atque hosti neclere fronde comas

IN IO. ET PAVLVM F. ROM.

ac Bibianam, qui sub Iuliano coronati sunt.

Hæc tria quæ spectas pallentia corpora victrix
 Relingit iuniori composuit tumulo,
 Pro nigris violis, pro funereisque hyacinthis
 Sparsit purpureis lilia mista rosis,
 Addidit exunias super, inscripsitque sepulchro,
 En queis dulce fuit pro pietate mori,
 Tu quoque da flores tumulis, cineresque saluta,
 Quos clari exornat laurea martyrii.

DE MARTYRIBVS, QVIBVS

p vere fidei cōfessione man^o, ac ligua vrecte sunt:

CHRISTIANA.

Quas truncare manus ausa est vis seu Tyranni,

Consecrat ante aras candida Religio,

Et quotquot sacro resonabant guttore linguæ,

Accensis rutilant pro pietate focis,

Cum fari hæc nequeant, nec se se attollere palma,

Talia sub tacito pectore dicta ferunt.

Sancte Pater manuum quando est opus omne tuarum,

Reddimus & linguas, reddimus atque manus.

IN D. VRSVLAM EIVS Q.

comites quæ pro Christiana religione, ac

virginitatis constantia ab Hunnis

interfectæ martyres celebrant.

Tu tandem innumeræ ducitrix Regina phalangis

Virginibus claudes carmina nostra tuis,

Te teneræ patrio comitantur ab axe catenæ,

Candida queis roseus contegit ora pudor,

Fit sonitus spumante salo: dant vela carinæ;

Anchora Agrippinum sistitur ante solum,

Dissipat hic Hunnus turbas furialibus armis,

Magnanimumque gregem, ceu lupus, ense vorat,

Fœlix quæ terris ducebas agmina inermis,

Laurigeros ducis sidera, ad alta choros.

DE D. GABINO ROMANO

ciue è nobilissimâ Sabellorum gente, qui,

Turribus, in Sardinia, illustrem

martyrij palmâ reportauit.

Clare, Sabellorum decus immortalis, Gabine,

Maiori & merito concelebrande lyra,

Mille tibi cantus, tibi vota, & munera mille

Reddit Sardois littus utrumque maris,

Templa tuo sacrata sonant sub nomine, & altis
 Turribus accendunt mascula thura focus:
 Omnes Romana celebrant te stripe creatum,
 Et veterum numerant, stemmata longa Patrum,
 Maior at æterna pro Religione profusus
 Sanguis honos, maius mors tibi & ipsa decus,
 Sis felix patriosque lares, clarosque Nepotes
 Aspice, præsidio & Diue, tuere tuo.

*Ex libro de solemnī veneratione, quæ sanctorum
 Reliquæ exceptæ sunt Olyssipone, inque Societa-
 tis Iesu Templo collocatæ.*

De velo Sanctissimæ Virginis.

Si mihi das velum, quo contegis ora, patèbit
 Semper maternæ sic mihi frontis honos.

ALIVD.

Quæ manus angusta decus admirabile telæ
 Addidit quantum texta decoris habent:
 Aligeri in terris coeli mirantur amictus,
 Nec satiant longa lumina fixa mora.
 Si quid prædari possent sacra numina, digna
 Præda foret velum nobile cælicolis.

IN DD. PETRVM, ET PAVLVM.

Marte pares, virtute pares, nece, luce, triumphis,
 Quos facit & tumulo maxima Roma pares.
 Martem animis adiere pares, vicere Netonem,
 Viribus his aptus non minor hostis erat.
 Aequa licet virtus illos æquauerit, orbis
 Hoc nouit, sed se nescit vterque parem.
 Vna dies ambos bello dedit, hæc eadem aufert,
 Aethereas possint vt simul ire domos.
 Ollis causa necis pietas, subiere secures
 Sponte sua, lucrum est pro Pietate mori.

Morte pa-

Morte pares meruere pares super astra triumphos
 Sed facit hos solum gloria summa pares.
 Ite pares meritis & viribus, ite triumphis,
 Dum maior sacro fit Petrus imperio.

IN RELIQUIAS D. IOANNIS BAPTISTAE.

Sacra bipennifera feriuntur colla securi,
 Cognita per sylvas vox sine voce iacet:
 Cerno Thyasteas imitantia fercula mensas,
 Regia caede rubent pocula, caede dapes.
 Porridge rex saevam monstrosa ad fercula dextram,
 Sacrilegas rubro sanguine tinge manus:
 Non epulis exempta fames, satiare cruore,
 Non satur es Baccho, rex bibe crude necem:
 Cerne oculos sceleris supremo funere testes:
 Cerne ad delicias lumina clausa tuas.
 Non tam morte gravi clauduntur lumina, quantum
 Horrent luxuria grandia monstra tua.
 Si nunc reliquias, & non fera crimina nosces:
 Protinus e mensis surgeret ara tuis.

IN D. VINCENTIUM MARTYREM.

Vicerat ardentis alacer Vincentius ignes,
 Et tormenta feri vix numeranda ducis:
 Dux ferus ingenium transmutat, & alterat arte,
 Spargit odoratas flore, recente domos:
 Murice fulchra tori distincta parator, & auro,
 Membra super, teneras collocat agra rosas.
 Tunc ait ingenti victor Vincentius ore,
 Addecet imbelles mollia ferre nurus;
 Blanda pati torti dura est iniuria, princeps
 Dura magis cupio vulnere, nolo rosas.

AD D. ANNAM SANCTISSIMAM

Virginis Despara matrem.
 Anna parens foecunda homini, foecunda Tonanti:
 O quantum peperit numinis iste sinus. Ditassi

Ditasti terras, ditasti diues Olympum:
 En iam mundus opes, nec cupit aethra tuas:
 Nunc tibi se tellus, nunc se tibi debet Olympus.
 Nam sine te celum, terraque pauper erat.
 Felix profe parens, felicior Anna nepote,
 Non habet hic similem, non habet illa parem:
 Quod longeva paris, sterilique efficta senecta,
 Natura in partu nil habet alma tuo.
 Anna parens partu matres supereminet omnes,
 Quam sua nunc tantum vincere dona valent.
 Proh quantum potuit meritis, & pignore ventris,
 Debitor est matris cui Deus ipse sua.

AD DIVAM AGNETEM.

Agna es virgo, lupos sed diro Marte lacessis,
 Non feritas agnas haec decet, imo leas.
 Es lea, & agna simul: seruas velut agna pudorem,
 Vincis carnificum, ceu lea torua, minas.
 Innocuo, velut agna, Dei sociaberis agno,
 Vt lea vincens sponda leonis eris.

DE D. VRSULA, ET SOCIIS VIR-

ginibus ab Hannorum exercitu occisis.
 Quam bene in Artoaregis Vrsula classe Puellas,
 Tam male barbaritas trux regis Hunne manus.
 Quam bene virgineis volat agmen in aequore pennis
 Tam male castra parant insidiosa dolos.
 Quam bene patris iter caste dux inclyta classi,
 Tam male sulcatus impedit Hunnus aquas.
 Quam bene componunt sese Oceanitides vnde,
 Tam male aruleas purpurat ensis aquas.
 Quam bene virginitas vocat ad spectacula caelum
 Tam male Hyperboreos concitat ira lupos.
 Quam bene nudasti pectus Regina sagitta,
 Tam male nudatum tela inimica petunt.

CHRISTIANA.

Ergo age victricis Regina in morte canamus

Audiat ab Stygijs carmen vt Hunnos aquis.

Quondam mille Saul pallentibus intulit umbris.

Infert vndecims, Virgula, mille polo.

AD D. CORDVLAM VNAM EX

vndecim mille Virg. latentem.

Cordula viuis adhuc de tot modo millibus vna?

Inter tot cades, Cordula viuis adhuc?

Lactea magnanima: ferro dant colla lorores,

Exultantque mori, Cordula viuis adhuc?

It mare virgineum, & pelago premit arua rubenti

Virgula fixa iacet, Cordula viuis adhuc?

Vna fides fuit, vnus amor, fuit vnica vita,

Cur non mors etiam? Cordula viuis adhuc?

Hinc amor inde timor conuixi hastilia crispant,

Quam timor abscondat, denique prodit amor.

AD EANDEM VIRGINEM

E latebris procede tuis, caput obijce ferro.

Vis tua virgo minor, ni latuisset, erat.

Vltima laurigeros tandem molire triumphos

Te vocat, & niueos Virgula tardat equos.

Nec tibi fit timuisse pudor, timor auget amorem,

Fortior ex ipso virgo timore redis.

Crescit palma metu, crescit victoria virgo,

Quod Martem, & mortem viceris, atque meturus

AD D. VINCENTIVM PATRONVM

Olyssiponensem.

Nil face, nil ferro, nil ore, atque vngue ferarum

Impietas contra pectora firma valet.

Nobilis in pugna Vincentius omnia vincit,

Et vincens partes senu minantis agit.

Irrisa impetas strata hic mollissima ponit,

Rideat vt medijs fortia membra rotis.

Expirat.

Aspirat, rosa cum primos aspirat odores,
 Fortior in medijs, qui fuit ante, rogis,
 Mutauere vices tormenta, & blanda voluptas.
 Illa dabant vitam, præbuit ista necem.

DE D. VERISSIMO.

Nomine qui fuerat, re fit Verissimus, ecce
 Ne verum occultet maluit ille mori.

DE D. MAXIMA.

Maxima quam superas mensurasti nominis Orbis
 Det quæcunque vocat maxima, maior eris.

DE D. COLUMBA.

Dilectus meus candidus, & rubicundus.

Dum vitam offerret pro virginitate Columba.

Si posset, tales ederet ore sonos:

Purpureum Tortor de corpore funde cruorem

Vt sponso occurram sanguinolenta meo.

Est ruber, est niueus, sic concolor alba Columba,

Si cruor hanc rubro murice tingat, erit.

DE D. FRUCTUOSO BRACHA-

rensi Archiepiscopo.

Quam bene nomen habet fructus ab nomine Præsul,

Cœlesti mensæ fructus hic aptus erat.

Vincit Achæmentios fructus, vincitque Sabaos

Taprobane gemmas rideat ipsa suas.

Larga pauet Natura, pauet Pomona, nec horti

Diuitias iactat Flora, nec Orbis opes.

Scilicet hic Fructus fructus supereminet omnes:

Non erat hic terræ, non erat Orbis opus.

Hunc potis est solum producere dextra Tonantis,

Hunc sacer æterno spiritus amne rigat.

IN D. OPTATVM.

Congressu in medio felix Optate quid optas?

Optatis aderit terra, polus que tuis.

Opto, ait, e terris quicquid furor impius, auget,
 E caelo quicquid pestus ad arma parat
 Aspice, terra tibi famulatur, & ardens aether,
 Terra odijs, aether flagrat amore tui
 Fulminat illa faces, hastilia, & ora ferarum,
 Hic facit, ut vincas fulmina, tela, feras
 Te terra, oderunt: a caelo optate supremo,
 Est polus optatis digna corona tuis.

AD ANAM, ET IOACHINVM

parentes Dei paræ.
 Dulcia iam querulos mutarunt gaudia luctus,
 Fulsit & illa dies,
 Illa dies fulsit steriles quæ finiat annos,
 Tollat & opprobrium.
 Flos nouus exoritur, miro qui fundat odores,
 Bellulus omnimodis.
 Efficit ipse Deus pulchra vos prole parentes,
 Pollicitisq; manet,
 Hac matremq; patremq;, & auos longo ordine sacros
 Nobilitate sua
 Efferet, immensoque domum decorabit honore,
 Hæcidaq; suos.
 Nascere tot desiderijs optata puella,
 Nascere chara Deo,
 Charaq; cælitibus, chara & mortalibus, & qui
 Pallida regna colunt.

ADMIRABILITAS MARIÆ

Natura quod recusat, Quod terra contremiscit,
 Quod visus ipse nescit, Quod omnia reuerentur
 Quod nulla mensprehendit Vis, Christiane, dicame
 Quod sidera obimpescunt, Virgo Dei que Mater.

De Diuini Verbi Incarnatione.

Vix hominem insigni similem sibi finxerat arte,
Cum subito est hominis tactus amore Deus.

Vt tamen auerso fugientem vidit amore,
Qualis præcipites dum rotat amnis aquas,

Quid faciam: dixi: quoties mihi iungere conor,
Ex oculis toties euolat iste meis.

An perimam est hominis nimio succendor amore:

An sequar: at fugiet, quo magis ipse sequar.

Haud sequar, haud perimam: ne se mihi subtrahat vnquam,

Ne ve Deum fugiat, mox erit ipse Deus.

DE NATALI DOMINI.

Non videbit me homo, & viuet.

Et video, & viuo. Pater optime, vera minarist

Dulcia enim potius spicula promit amor?

Scilicet hoc loqueris, quod te qui vidit, amoris

Non ferat insolita vulnera facta manu.

Ergo quid heu viuo: sensie si vulnera pectus

Iam vidi, satis est tu mihi claudere diem.

Eiusdem.

AD ANGELVM, QVI CHRIS.

Sto Dño apparuit in borto Getsemani,

& calicē manu gestās depingitur.

Huc ades, o Iuuenis, manantem sanguinis imbrem

Excipe ad hoc venit forsitan iste calix.

Excipe, & æterno refer hæc mandata Parenti,

Sunt Pater, hæc Nati pignora certa tui.

Stat mori, & immeritam panis effundere vitam;

Nunc quoque futurus, si placuisset, erat.

Has tamen interea missas, Pater, accipe guttas.

Cras tibi, quod reliquum est sanguinis, ille dabit.

Ad S. Ioa.

*Ad S. Ioannem Baptistam, de eius corporis de-
portatione ex Asia in Italiam.*

Horatii
Turcellini
Societatis
IESV.

Dum sol iustitiæ gentes iustraret Eoas,
Ioannes, Asia: Lucifer alter oras.
A. simul ingratas viduanit lampade terras,
Et cursum populos flexit ad Hesperios:
Subsequeris Solem. Hesperias & diligis oras
Lucifer alter eras: Hesperus alter eris.

*De sancta Maria Magdalena ad
Simonem Phariseum.*

Francisci
Raimundi
Iocietatis
IESV

Fœmina si flendo, Simon conuiuia turbat,
Da veniam, has lacrymas culpaq; amorq; cient.
Vt lacryma est scelerum vindex, ita testis
amorum est;

Et bene quod ploret, quæ malè sinit, habet.
Magdala plora igitur: fremat inter pocula Simon.
Quis scit an & flendo dulcius ipsa bibas.

Ad ipsam Magdalenam.

Eiusdem

Felices nimium gemini tua lumina fontes,
Quæque venit trita sedula gutta via.
Se lacrymam esse tuam cuperet dū vere tepenti
Labitur in molles humida gutta rosas.
Si manare oculis posset Pactolus ab istis,
Aurifer hac iret ditior amnis aqua.
Iam pretiosa pedes Domini nisi lamberet vnda,
Vnda quid, ah! quererer, tam pretiosa peris?
MAGDALENA CHRISTO
Domino, Ecce quem diligis
infirmatur.

Christe veni, affer opem: frater te languidus optat,
Et cum languenti saucia fratre soror.
Ni properas, agros tua, vi præsentia curat,

Ecce perit

Ecce perit morbo frater, amore soror.
 O utinam ipsa forem nostræ tibi nuncia pœnæ:
 Fratris abesse vetat cura, venire pudor.
 Sint satis hæc: plura is quem mitto nuncius addet
 Si tamen hic rudis est, ipse loquetur amcr.

SVPER ILLVD. STABAT AD MO-
 numentum plorans.

Quid feror heu Domini toties ad innane sepul- *Eiusdem.*
 chrum?

En viuo, & me vult forsitan ille mori.
 Vita, vale: quis scit mihi mors an reddis amâtem?
 Sæpe venit facili morte cupita salus.
 Hoc me igitur, Iuuenes, si fas tumulate sepulchro,
 Et ferat hæc memori carmina fronte lapis.

AMISSVM VACVA DOMINVM DVM
 QVAERERET VRNA,
 PRO DÔMINO IACVIT PERDITA
 SERVA SVO.

De eadem in exilium cum suis eiecta.

Parua domus mea cura feris committitur vndis: *Eiusdem.*

Fors bona, nescio quo nauigat, Eure faue.
 Hei mihi ne rabido minitetur vortice pontus,
 Et pereas media paruule linter aqua.
 Malsilia ignotas o si te errare per vndas
 Sciret: quotquot habet, miteret illa rates.

Tu mâre, vos venti, trepidæ succurrite cymbæ,
 Nullus in imbelli nauita puppe sedet.
 Exiguum est pondus, facilis via, poscitis & vos
 Si pretium, pretium est grande tulisse pios:

DES. ALEXIO.

Cæca dolore parens in Alexi, quærit Alexim, *Eiusdem.*

Et non amissas perdita luget opes.

Dum videt ardescit, pascitque tuendo dolorem,
 Veraque nutantem fallit imago fidem.

Quid fa-

Quid faciat: cedatne domos: vestiget in orbem.

Cesset: at hæc æqui causa doloris erunt.

O amor: & quis te cæcum neget improba mater.

Non credit natum, quem videt, esse suum.

De S. Francisci Stigmatibus.

Hortarij Exue, si par est Franciscum pavete veste.

Qui Franciscus erat, iam tibi Christus erit.

Francisci exuijs (si qua licet) indue Christum;

Iam Franciscus erit, qui modo Christus erat.

Quid caelestis amor non aude: fingis amantes

Arte noua, effigies vt sit amantis amans.

DE D. HYACETHI NOMINE.

Quam bene magnifici mensuram nominis imple:

Quam cum natura, fama Hyacinthe dedit.

Sponsus in æthereos te maximus intulit hortos;

Flos erat hic celo dignus habere locum.

Te quoque sponsa suo dignum diademate duxit;

Virginis erat hæc gemma locanda comis.

Gaude igitur, cæsi, merito translatus, in hortos,

Aeternumque sacras cinge Hyacinthe comas.

ALIVD.

Gemmae & floris habes vnus nomen at omen,

Gemmarum, & florum vimque decus que refert.

SVPER ILLVD IVSTI AVTEM. &c.

Dic vbi turræ Memphis Babylonis & altæ

Mania Remulidum dic vbi scepra ducunt.

Iam campos vbi Troia fuit, dites que Mycenæ

Herba tegit, Lybicos & mare fallit agros,

Quæ Sol cuncta videt, celeres mutantur in annos,

At tæa in æternum gemma que flos que manet.

SVPER ILLVD ACCIPE PVERVM,

& Matrem eius &c.

Dum furor indomitus, rigidique horrentia Martis,

Arma petunt, puerum, virgo pudica, tuum. Co-

Cogeris en iterum scelera. *scedere terra,*
 Affcomes ille viam, qui tueatur abest.
 Ergo quid, at querula sic te audio voce loquentem
 Chare Hyacynthe, viam qui tuearis, ades.
 Rarum, virgo, decus: dum pignora chara, Hyacyntho,
 Non nisi Iosepho credita, credideris.

De Promissione à virgine facta Diuo Hyacyntho.

Posce, suo dixit cæli Regina Hyacyntho,
 Posce, erit optatis nulla repulsa tuis.
 Nunc tamen ille sacras cæli transfatus ad arceis,
 Quid tibi quod Dominâ poscere possit habet
 Ergo pro miseris vt verba precantia dicat,
 Fas erit, excipiet molliter illa preces.
 Claros posce dies & amici tempora veris:
 Festa, Hyacynthe, rosas ad tua posce tuas.
 Posce sit alma quies, & murmura vana fiescant,
 Iurgia nec lætum sæua morentur opus.
 Optatis quæcunque vides fælicia nostris
 Posce, aderit votis regia virgo tuis.

A L I V D.

Ardua pertentas rerum inobrimina olympum,
 Fortis Atlas humeris imposituræ tuis.
 Res noua, velle nouum in terris effingere Cælum,
 Syderisque homines reddere velle pares:
 Vt nulla tuum perfringat machina sponz,
 Affore perpetuam Virgo spondit oqem.
 Arma inter truculenta ferox: Tribique phalanges
 Irruè; s' tanta Virgine victor eris.

A D SACRAM PRAEDICATORVM FAMILIAM.

Hactenus ornarat vario te munere Olympus,
 Pinxerat & nitidum plurima gemma caput.
 Diuitis hic flauam doctrinæ affulserat auream,
 Hic & virginum pulchro adamante decus.
 Hic quoque gemma rubens, effuso sanguine tincta,

CHRISTIANA.

Nunc te certius dicit honore lapis.

Sic ergo decorata nouos ordire triumphos,

Inter & aethereos exere lata caput.

A D E A N D E M.

O vos Dominici laus gregis vnica,

Gemmas, cum nitido flore Hyacinthinam,

Plurquamiter geminis, tollere in athera

Ne desistite laudibus.

Virtutum varijs diues honoribus,

Præcellens titulis, luce micans noua

Inter siderum lumina ponitur

Cœlo gemma nitentior.

Sancti, quorum reliquæ, in Pegmate, arcuque triumphali
ad valuas templi Domus Professæ Societatis Iesu erecto, pro
positæ fuere, prætereuntem Hyacinthum affiantur.

*Beatus Petrus Apostolus Hyacintho fo-
res aperiens.*

Cur tibi non referet magnum sacra clauis Olympum

Bis senas decorat si tua gemma fores?

Faustus ades, nostroque pedes in limine faustos,

Pone Hyacinthe, patet gemmea porta tibi.

D. PAVLVS APOSTOLVS.

ECCĒ CONVERTIMVR AD GENTES.

LAËtus ad occiduas cum te conuerteris oras.

Qua mihi cura fuit pergere carpe viam,

Carpe viam felix virtutum clara tuarum,

Quo te, cunque feras, signa sequentur iter.

D. LAURENTIUS MARTYR.

Huc nouus hospes ades, cui dar Laurentius heros

Laurea ferta, subras ne ctere digna rosas.

D. DOMINICVS.

Quo te Dominicus non amplexetur amore,

Dux, forti gaudens millite, prole Parcens?

Irrue in

Irrue in amplexus Ducis o fortissime miles,

Et cape iucundum nate parentis Aue.

DIVVS AVGVSTINVS DOCT. EC.

Quo me nunc iterum dubio in discrimine veritatis

Hinc oculos Genitrix, Filius inde rapit.

At scio quid fieri fas sit, læto ore Hyacinthum

Excipiam, vt plena sorte quiescat amor.

D. IOANNES CHRISOSTOMVS S.

Aureus Antistes, corde aureus, aureus ore,

Offert ad laudes aurea verba tuas.

D. BERNARDVS ABBAS.

Affolitus gratos, effundere nardus, odores

Obuius it floris captus, odore noui.

D. IOANNES DAMASCENVS.

Quam mihi restituit, Diuum Regina, libenter

Hanc ego ad amplexus tendo, Hyacinthe, manibus

D. POLYCARPVS MARTYR.

Flos tuus, aeterni fructus dat carpere honoris,

Aeternum que tibi dat Polycarpus Aue.

D. FELIX MARTYR.

Quam se felicem, felix hac luce, fatetur,

Quod tibi tam felix surgat in vrbe decuse

D. COSMAS MARTYR.

Si tua, sæpe graues premerent cum corpora morbi,

Attulit optatam dextra, salutis opem:

Si & mea dextra potens medicinæ munere, multos

Mortis ab indomitæ faucibus eripuit,

Felix ergo veni, par est vt robore dextras,

Munere, & arte pares, par quoque iungat amor.

DIVVS VITALIS MARTYR.

Munium tibi dat Vitalis martyr honorem,

Nam tua vitalis dextra, Hyacinthe, fuit.

D. ALEXIVS

Venisti occiduum, peregrinus & hospes in orbem;
Excipit hospitio temea scala suo.

D. AGRICOLA MARTYR.

Agricolam fecere, fois, me numina in hortis,
Illos vt decores, flos Hyacynthe, veni.

D. ANNA B. VIRGINIS

Mater.

Bis mihi saluus ades: gemino bis pondere felix,
Bina ferens animi pignora pulchra mei.
Natae laeva meam, charum fert dextra nepotem;
Fausus ades votis terque quaterque meis.

D. CATHERINA SENENSIS.

Quid ni chara soror supremi sponsa Tonantis
Virgo Senensis, aue det Catherina suum:

VNA EX VNDECIM MILLE
Virginibus.

Obuia facta tibi, multis pro millibus vna,
Mille dat vndecies, Virgo salutis opes.

DIVA CAECILIA VIRGO

& Martyr.

Munere prosper ades fausto dum gaudet Olympus,
Aduentum que canunt organa nostra tuum.

D. LVCIA VIRGO ET

Martyr.

Lucia diuino lucentem, lumine gemmam,
Dum videt, o quanta luce potimur, ait:
Aethereus lucet, solito lucentior axis,
Induit & lumen lucida Luna nouum.
Quam prius illustant, meliori lumine terras
Astra, nouumque nouo lucet in Orbe decus.
Argo veni, lumen que tuum, da cernere Olympo,
Mitte que ab aetherea grandius arce inbar.

D. PER.

D. PERPETVA VIRGO ET

Martyr.

Fert tibi perpetuos, & virgo & martyr honores,

Perpetua, & laudis munera perpetua.

D. FLORINA VIRGO ET

Martyr.

Florida, florentem dum fert Florina salutem,

Flore tuo florens, florea ferta parat.

DE ARTIFICIOSO EPI-

grammate.

ORTVS ET MORTIS CHRITI

Domini Antithesis

Clara dies, oreris media dum nocte, refulget,

Dum moteris medio nox ruit atra die.

O verum Solem supera inter lumina, quo lux

Exoriente oritur, quo fugiente fugit.

FRIGORIS, ET AMORIS

pugna in Iesu Puero.

Frigida vis hyernis, diuiniq; ardor amoris

Bella mouent Domino sanguinolenta suo.

Inter anhellantes pecudes iacet aureus Infans,

Hinc fera lædit hyems, hinc pius vrit amor.

Exprimit è tremulis lacrimas graue frigus ocellis

Flamine, perstringit lumina cæcus amor.

Quo magis vrget amor, frigus magis vrget acerbura

Subtrahit hoc tacitas, subiicit ille faces.

Hoc ferit, ille ferit; varijs Deus horret ab armis:

Vulnerat hoc corpus, vulnerat ille animum.

Denique amoris iners frigus calet igne potentis,

Nec nimio nimius frigore friget amor.

Victor amor, victum frigus mihi cede reclamationat,

Sic tua victrici tela retundo manu.

CHRISTIANA.

DE CRUCE DOMINI.

Hoc quondam euerfum ligno Pater optimus orbem
 Infulit, humanum restituitque genus.

Vt conuersa Dei sacro Crux alma cruore
 Vel magnis possit regibus esse decus.

Sidera fulcit apex, radice in Tartara fertur,
 Hoc latus Eoos, hoc fouet Hesperios.

Quisquis es, hanc tecum mortales tolle per vnda:
 Inscia naufragij ligna trabemque vides.

DE TORMENTIS DOMINI IESV.

Crux, Domini pendens librauit in aere corpus:

Concisa indignis est facies alapis:

Tres clauī fixere pedes, fixere lacertos:

Imbuit os sacrum spongia felle madens:

Texta corona caput spinis penetrauit acutis:

Vibicibus textit leuia membra flagrum:

Sunt Christi tormenta salus & vita piorum,

Crux, alapæ, clauī, spongia, flagra, rubi.

DE SACRA E VCHARISTIA:

Gloria, præsidium libamen, victima, corpus,

Sol, salutariferum, dulce, benigna, sacrum,

Cunctorum, mundi, Cœli, Genitoris, Iesu,

Salue, adfis satia, contueare, ciba.

DE VIRGINIS DEIPARAE

Candore.

Candida sunt niuei concreta coagula lactis,

Candida sunt oculis visa ligustra meis.

Candida dona eboris nigro mittuntur ab Indo,

Candida sunt Parijs marmora cæsa iugis.

Candida pluma tuos, Cythereia, vestit olores,

Candida Sithonia est terra refusa niue.

Candidior cunctis, Mater pulcherrima Virgo,

Lacte, ligustro, ebore, marmore, olore, niue.

DE EIVSDEM PVLCHRITVDINE

Sunt pulchræ syluæ, sunt pulchra & littora, pulchrū

Est pratū, in viridi gramina pulchra solo.

Sunt pulchræ gemmæ, sunt astra, & sydera pulchra,

Sunt pulchri flores, est quoque pulchra dies.

Pulchrior es, syluis, pia Virgo, littore, prato,

Gramine, gemma, astris, sydere, flore, die.

DE S. MARIA MAGDALENA.

Tuta per vndantis refluos tibi pectoris æstus

Magdala Diuino numine puppis abit.

Vnda tibi lachrimæ, mens nauis, vota rudentes,

Spes malus, gemitus flamina, vela preces,

Temo timor, remi curæ, pudor anchora, merces

Vnguentum, comites crimina, rector amor.

Pæde rati tu Christe sinus, & inhospitus hospes

Secum indignanter murmura sæua fremat.

Hic merces deponet amor, puppimq. ligabit,

Cautes sunt plantæ, ductaque vincla comæ.

De D. Hyacyntho super illud Eccles.

48. In vita sua fecit mōstra, & in morte

mirabilia operatus est.

Numina multiplici decorarunt mi nere diuos,

Prodiga queis cæli gratia fudit opes.

Hic sedat fluctus, hic sæua incendia frangat.

Arcet hic armigeri tela trifulca Iouis:

Hic fera bella domat, miseræ contagia pestis,

Hic fugat, ille prociat pellit ab vrbe famem:

Vnum pro cunctis memoret vaga fama Hyacynthum

Gratia cui omnigenas accumulauit opes.

Dum fugat, extinguit, domat, arcet, reprimit explet.

Pestes, flammæ, vndas, fulmina, bella, famem.

ECHICON DE ANGELICA

Salutatione.

Nuntia

Claudij Se
ripadi So-
ciet. Iesu.

Phariseus
qui eā ex-
pellebat a
pedibus.

Nuntia dum timido reputat sub pectore, Virgo,
Aliger his vsus creditur esse fonis.

Virgo saeuæ suæ nimium contraria fraudi
Audi. Mater ero Virgoque quarist eris.

DE HOMINVM SPE ECHO.

Quid mortalis alis cæco spes pectore inanes:

Anne est, Parca alijs perfida, fida tibi:

Menti pone bona sine crimine, viuere: verè

Cætera terra, Auster quæ modo flauit, abit.

ECHICON VBI POETA INTER-

ponit verba sua. De Christi

D. Natalitijs.

Hæc Bethleemitzæ pastoris verba referre

Audita est Echo, quæ iuga montis habet.

Dic, modo qui genitus Puer est, patris ne iudaris:

illa, Dei. Verus né est homo: dixit, Homo:

Hunc quid de Cælis duxit: Lis duxit. At istam,

Dic, vtrum vincet: Tunc ea, Vincet, ait.

Ille autem nostrâ quidnam dare possit amoris

Reddidit illa, Mori. plus nece fortis amor.

Anagrammatismus ex transpositione literarum

nominis MARIA, ex quibus efficitur.

I, A R M A.

Loquitur Archangelus Gabriel, & virgo.

Pone, Maria, metus Virgo arma datura Tonanti,

Arma datura homini, pone Maria metus.

Nam dum lege Deus, gyroque volubili Abyssos,

Et certo incertas limite frænât aquas.

Terras dum stabilit, dum firmat & Aethera sursum,

Tu prior ante oculos cuncta videntis eras.

Tum superum tibi Rex I, Virgo, dixit, & A R M A,

Tu dabis arma Deo, tuque homini arma dabis.

Anne

Anne meis, nullius egens Deus indiget, armis:

Armis ille tuis, vt patriatur, eger.

Arma Deo, arma homini det Virgo tenella? Quid? Istud

Quomodo fiet ais? Quomodo fiat, habes.

Indue carne Deum, pro homine vt mortalia Vincat,

Sic dabis arma Deo, sic homini arma dabis.

Anagrammatismus ex transuersione literarum

nominis M A R I A Vnde illud

existit. ∞

A R A M I. vel illud. I A R A. M.

Quando, Maria, notas inuerto nominis huius,

Cernitur A R A prius, sunt geminae inde notae.

Dum lego seiunctas Iesum notat vna, Mariam

Alteram; dum iunctas M I dat vtrumque mihi.

Aëra notas inter geminas si ponitur A R A,

Protinus ancipitem me & notae, & A R A vocant.

Vltro videt Iesum, citro videt A R A Mariam,

Vtile vtrumque latus praestet vt A R A mihi.

Vulnere si hinc pascor, simul illinc vbere lactos,

Sic vtraque A R A mihi, sic in vtramque ferar.

Anagrammatismus ex mutatione literæ vltimæ

Nominis M A R I A, ad initium, vt sit,

A M A R I.

Si postrema tuo de nomine, pulchra Maria,

Littera principio ponitur, A M A R I ait

Anne, quod aeterno soboles æquæua Tonanti

Ad mare matris eat, A Patris vsque M A R I:

Si tua quod Soboles sineis habitura potentis

Imperij, Dominans A M A R I ad vsque mare:

An quod amare docest Quod debes semper A M A R I:

Quod facis vt fit Eux primus amator, amor?
 An quod nil habeat Conceptio fellis A M A R I?
 Quod vitæ mores nil nisi dulce tuis
 Sic reor, & quod labe carens sis visa, & A M A R I
 Digna Patri, & Nato, dignaque Spiritui.

**ECCE ANCILLA DOMINI
 ACCENDE ILLIC OMNIA,**

Affensu dum, Virgo, humili sub viscera Numen
 Concipis, o quantus te ardor amoris habet?
 Ergo ACCENDE ILLIC mundi vana OMNIA, Nati
 Viuat vt in nobis nil nisi flamma tui.

**IESVS, MARIA, IOSEPH.
 EIA, HI, MORS, SPES VIA,**

E I A age maiores iam nunc molire triumphos,
 H I tibi tres vna dum ratione fauent.
 M O R S tibi mortis adest Iesus, S P E S certa, Maria
 Ioseph, in terris dux vtriusque, V I A.
 Finecat hic mortem, vitam sperare dat illa,
 Cum sit vterque salus, ille salutis iter.
 Personas alio hic veneraberis ordine, Natus
 Prima, secunda Parens, tertia Sponsus erit.
 Tertia monstrat iter, media tutissimus ibis,
 Prima dabit superos inter adesse choros.
 Sic humana Trias, Iesus, Maria, Iosephus
 Quam tibi proficua iuncta sit arte, Vides.

*Cum Anagrammatis apta plura exēpla non sup-
 petant. Sitq; artificij gen^o hoc equè ingeniosum, ac
 vnu.*

venustum, & utile; ea quidem peti non immeritò
 possunt, ex Rhetoricæ Poetica exercitatione in
 Mexicano Collegij Societatis Iesu Tēplo habita,
 de laudibus B. Iosephi Deiparę Virginis Sponsi,
 apud Excellentissimum Nouę Hispanię Proregē
 Marchionem de Montesclaros, Regiumque Sena-
 tum, ab adolescentibus eiusdem Deiparę Congre-
 gationis alumnis Rhetoricę studiosis, ab eisdemq;
 composita.

MATRIS DEI SPONSVS.

PONS, ET SIDVS MARIS.

Antonij. Diue, Dei Matris dum Sponsus diceris esse,
 Rubio. Et PONS, ET SIDVS diceris esse MARIS.

Pons, quo tutus eam fera per discrimina mūdi,
 Sidus, ne rapidis me mare mergat aquis.

IESVS MARIA IOSEPH.

ES MIHI, ARS, VIA, OPES.

Ioannis. Sorte bona me ortum, meliori at forte redemptum
 Alcoçer. Alma Trias, cum sis ARS, VIA, OPES q; MIHI.
 Vtilis ars, Sponsus, via securissima, Virgo est,
 Datq; manu omuigenas diuite, Natus opes.

IESVS MARIA IOSEPHVS.

HIS ARMIS, EVA, OPES VIS:

Sebast. Quærere OPES VIS, EVA, malus quas perdidit er-
 Barrasse. HIS venient ARMIS quas, Eua, quæris opes. (rote)
 En parat alma Trias, Iesus, Maria, Iosephus
 Arma, quibus repares, quas, Eua, quæris opes.
 Quas, Eua, quæris opes reparat Crucis arbore Iesus,
 Virgo rosas reparat quas, Eua, quæris opes.
 Damnaque solerti reparat Faber arte laborans:

Hh s

Ergo,

Ergo his diues, opes, quas, Eua, quæris habes.

IESVS MARIA IOSEPH.

O AVE HIS SPEI RAMIS.

Lata SPEI RAMIS O HIS innitere, fiat,
Nomen vt, Eua, tuum dulce salutis AVE,
Dulce salutis habe, iam non Eua perdita, nomen,
Dum tibi dant rami, dulce salutis ane.

Gabrelis
Gäboz.

B. Iosepho Noui Orbis Patrono.

O MARIAE SPONSE.

O ENSIS. O PARMA.

En tibi fortis adest ENSIS, tibi, & aurea PARMA, Francisci.

Queis Defensorem te nouus Orbis amet. Spinosa

Ille alti Custodæ Dei, Custodæ Mariæ,

Ense Deo, parma Virgine, tutus erit.

*Ad Anagrāma facit Agnominatio, sūt q; aliqua eē
ratione affines Etymologia, & Cōiugatorū loc^o.*

*Cautio verò summa est habēda, ne inani dūta-
xat verborū sonitu, pueriliter affectata esse videā-
t̄. Sed è sētētiarū pōdere grauitatē obtineāt. Quo
si careāt, ne carmina quidem, nedum Artificioſa
nominentur. Pulchrū illud Fausti Andrelini.*

Non Amor antiquo fuerat sed amaror ab æuo

Dicendus: cum sit semper amarus Amor.

Si sapis amentem dicas, non (lector) amantem,

Nam nihil insanus mentis amator habet.

*Et que supra, de B. Agnete, Cordula, Fructuoso,
Optato, Diuisq; alijs. Itē illud Do. Illes. Valdesi.*

AD B. IOSEPH, DE S. IPSIVS DOMO.

Ampla magis Cælo mihi visa Domuncula, Ioseph,

Quando ea, quod Cælū non bene celat, habet.

Grādina

Grandia celat enim grandis mysteria facti,
 Illa Dei celat, quas caro celat, opes.

Qui hoc tegitur testo, nutu tegit omnia: qui nos!
 Ut tegeret, voluit sub tua tecta tegi.

De Alio artificij genere.

METRON TELEON DE SACRA

Eucharistia.

O sub pane dato tibi quam plenè omnia dantur:

O in se, optatas quam benè claudit opes.

Ad D. Hyacynthum.

Quam malè nos raptos Phlegethon, heu, trudit in Orcum,
 Quam bene, io, vinctos post tua verba trahis.

PANGRAMMATON *De SACRA Eucharistia.*

Flante aura Excelsi, Zephyroque, accubito dignè,

Mystica dona feres, superumque explebere gazis.

TRYBRACHICON, Deus hominem ad sacrã

bortat Eucharistiam, Homo autem gratias agit.

Mala tibi mora nocet, homo, propera, ede, quod enim

Cupere tua valet Anima, cibus habet.

Cerere bona mihi tua tribuis epuler, edam,

Domine Pie, tibi quid ego retribuam?

Memor habet animus, auida que memoria tenet,

Bona tot: Ero tibi famulus. Ero tuus.

CLIMACTIRICON, SODALITATIS

Annuntiatae Ad B. Virginem.

Cum virgo Genitrix pulcherrima cunctipotentis,

Nos donis dederis crescentibus amplificari:

Sic inter famulos feliciter annumerando,

Vt tali tribuens tutamine nobilitatem,

Des vitæ superum splendoribus irradiemur.

Quo tibi possimus modulatu gratificari?

Dictio.

Diétione Paromophrones De S. Eucharistia.

Si crebrò
 Fient
 Si rarò
 vescaris,
 pingua
 corda.
 macida

De Eadem.

Melle
 dignè
 tibi,
 dum sumis,
 dulcior,
 acerbior
 escast.
 indigne

Mors fera

Stygias

De D. Hyacintho.

malè

vimbras.

fert

multos

provida in

Vox tua

superas

bene

Arceis.

Syllaba Paromorphones.
DE B. VIRGINE, ET EVAE

Qu ill

mor

mes

fra

prof

os

aim

tem

tadat

ude

anda.

Hi iste

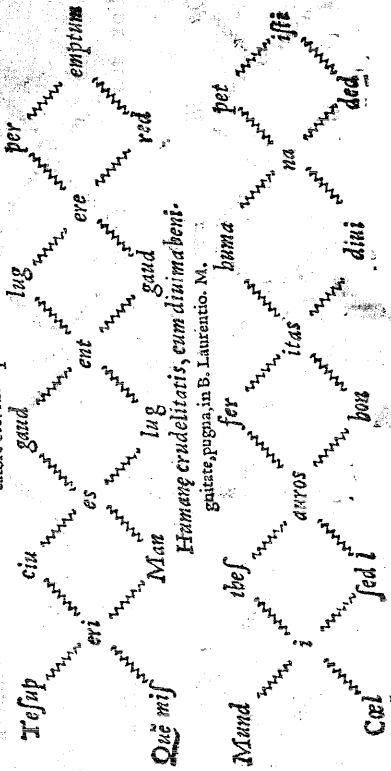
for

fes

la

sec

De Angelorum gaudio super vno peccatore &c. luctuque Dæmonum.

PALINDROMI SIVE RECIPROCI.

Fräcisci Ayllonij de Humana Triade sacrosäcta

IESV MARIA IOSEPHO.

*Aethereis Trias vt sacros testatur honores,**Alterä habet terris & trias imperium.**Eiusd. De B. Iosephi gloria, quod ei Deus sub-*
*ditus fuerit.**Iustitiä tibi dum paret, Vir maxime, Phäbus**Gloria deuincit quam tua Sidereos:**Ioä. Alcocerij. De Triadis vtriusque erga homi-*
*nes superosque beneficijs.**Terrigenis noua tres largiri gaudia cerno,**Munera dum præbent tres sacra Cælitibus.**Iosephi Vides. Conueniens fuisse Beati Iosephi*
*officio, quidquid gratiæ cælestis habuerit.**Sufficiens tibi dat virtutum culmen Olympi**Rector, præcellens vt dedit officium.**Non etenim titulos vacuos, & inania donat**Nomina, qui quales, postulat, ipse facit.**Officium dedit vt præcellens Rector Olympi,**Culmen virtutum dat tibi sufficiens.**Francis. Spinose de D. Iosephi coniugio*
*virgineo. —**Integritas comes it præfulgens numine diuum,**Maxime vir, tali dos data coniugio.**Eiusd. De B. Iosephi gloria.**Cælicolæ tibi dant diuini fænora honoris,**Vincit quos tantis fax tua luminibus.**Gabrielis Gamboe Argumenti eiusd.*

Connubium tibi fert casta cum Virgine honorem,
Munere te præfert hoc Deus Aethercis.

De S. Hyacynthi splendore.

Omnigenas lapis hic terras lustraret, Olympæ,
Lumina stellarum si tua deficerent.

De eiusdem eloquentiæ vi.

Hæreseon reprimis turbas, Vir maxime, verbo,
Dogmata das læsis dum sacra pectoribus.

De eodem in Sanctorum numerum ascripto.

Constituunt sacra te stellanti numina Regno,
Lumine comp' esti nos quia mirifico.

Quales optandæ diuitiæ.

Perpetuum mihi nil fallax habet Orbis, Olympi
Quærat ut æterni mens pia diuitias.

PALINDROMON *Antistrpobon, siue contrariè Re-*
ciprocum. Cuius decursu quidem, sensuum, in
Sacra Eucharistia, defectus, recursu verò Fidei
supplementum exprimitur.

Est cibus, & liquor, & sentis quem gutture, tantum
Corpora non animos hic alit æthereos.

Contra negantes frequentandam esse Eucharistiã,
ipsorum ex retroacto sermone Conclusio.

Angelicus cibus est, timeas nec vescere abunde
Serus quam creber fit quia commodior.

De Honore Christi D. ex perpetua Deiparæ
Virginitate.

Virginitas tibi nam placuit, Rex candide, Virgo
Quomodo, sit genitrix: ut tuus his honor est;

Terrigenis, Eua, fers mortem non semina vitæ
 Prælia non pacem det tua progenies.

Ioānis Mallen. B. Iosepho vtra maior Laus?

Prosperior quia fors verbis, quam rebus habenda,
 Patris quam Sponsi laus tua nobilior.

De diuersa ratione frenandę irę.

Reprimis indomitas iras, Dux, pectore forti,
 Vincere quam vinci laus quia splendidior.

De vitę breuitate, & otij fuga.

Prætereunt cito nam mortalis tempora vitæ,
 Gaudia non curas, vir bone, quæsieris.

De bomine in improbo, vel probocadela manu tenete.

Discutiet tibi Sol tenebras nec lumina deerunt
 Aethere, fax manibus dum sacra subfiterit.

PALINDROMON *Hexametri in Soradeū recurren-*
tis, & Pentametri in Senariū. De Virg. Deipara.

Regna tibi cedunt, tibi Reges, aurea Virgo,
 Auspice te cunctis grata reperta salus.

Astra, Polus, Phæbus dare certent inclita dona,
 Inclita largiri nostra camæna nequit.

Esto memor nostri, fera surgunt vndique bella,
 Adijce sauricem, Virgo benigna, manum.

RECVRIT HEXAMETER IN SOTA-

deum; & Pentameter in Senarium lamb.

Virgo aurea, Reges tibi cedunt, tibi Regna,
 Salus reperta grata cunctis te auspice.

Dona inclita certent dare Phæbus, Polus, astra
 Nequit camæna nostra largiri inclita:

Bella vndique surgunt fera, nostri memor esto,
 Manum, benigna Virgo, sauricem adijce.

Ex Roscio Hortino de Christi D. Victoria.

*Leo mortu⁹ depingitur, & in eius ore examē apū,
ac fauus mellis. Inscriptio DE FORTI.*

Miraris teneros iuuenes florentibus annis

Horribiles hilari fronte subire cruces:

Innitum quoties, testis fit Roma, leonem

Orarunt rabido ferret vt ore necem?

Ah moriens Christus mira dulcedine mortem

Condit, hinc Christi nomine dulce mori est:

Scilicet istud erat prostrati ex ore leonis.

Dulcia nectareos mella dedisse fauos:

MOSES DEPINGITVR, AVT RIUS

dūtaxat manus apparet mittens lignū in aquas,

Inscriptio. IN DVLCEDINEM EXO. 15.

Est populus sitiens, & amari lympa saporis,

Visq; maiorem luscitat vnda sitim.

Has ligno vt tetigit Moses, mirabile visu,

Vertitur in dulces riuus amarus aquas.

Sic homini horribiles mortis perferre dolores,

Tristia lethiferi pocula fellis erant.

Hæc cruce dulcescunt. Pro Christo temēte mortem.

Qua prius extiterat fellea, mellis erit.

Purpurei flores, ac rose in Spineto ceruuntur,

inscriptio. E SANGVINIS IMBRE.

Aspice purpureos spinoso è germine flores

Surgere, quos cæli munere gignit humus.

Miraris rabidi iactent cum sacra tyranni

Supplicia, & diro terra furore tremat:

Tot tamen inuictas sexum superare puellas!

Totque viros fuso sanguine sponte moris

Scilicet vt tellus Christi mollita cruore est,

Spina purpureas progenuere rosas.

*Adamantem ignibus impositum malleus percutit,
est q; inscriptam. SEMPER EDEM.*

Percussus ferro est Adamas, & sustinet ictus;

Nec pars robustis ictibus villa cadit:

Iniectus flammis, flammam quoque robore vincit;

Clarius & victo victor in igne micat.

Firma fide oppugnans crudeli pectora ferro,

Et frustra accendis, sæue Tiranne, rogos:

Integra fulgescit, nulloq; retunditur ictu,

Atque illæsa fero claret in igne Fides.

*Mercuri^o Caduceo ad pedes cōfracta, manu verò
tehens Hyacynthi florem. MAIOR. VIRTUS.*

Ante pedes quid fracta iacet sacra virga, potensque

Clāudete Tatareas, & referare fores?

Scilicet, vt posthæc mantis hoc armata Hyacyntho,

Plura queat varijs edere mira modis.

Atlas duos sustinens Orbes, MAIUS OPVS.

Major surgat honos, geminos vbi fuiseris orbes:

Vix Atlas, vnum sustinisse potest!

Dextra Deus gestat, Matrem manus altera; mirer

Siccæ transferis rauca fluentia pedes

*Regal Mexicæ pinguntur insignia, mutato ta-
men in Hyacynthi flores, spinoso frutice, (tunc
vocat) cui Aquila, in lapidoso monticuli vertice,
insidet: lapidum verò asperitate in gemmas Hya-*

cynthinas. Inscriptio. IN MELIUS.

Mexice dum solitum, Iouis ales stemma relinquit,

Pergerè credo thos in meliora dies.

Ros noua quippe tibi iam saxa horrentia, gemmas;

Iam spinae rubreas progenere rosas.

DE LABYRINTHIS.

LABYRINTHVS locus est multis viarū ambagijs inflexus. Quatuor fuisse Labyrinthos fama percelleres docet Plin. lib. 36. c. 13. Creticum, Ægyptium, Lemnium, Italicum. Horū ad similitudinē efformari possunt carmina varijs itinerum circuitionibus, occur sibus, & recur sibus mirabilia.

Quanam verò arte fieri debeant, exemplis potius, quàm vllis præceptionibus apparebit.

Vna tamen non omittenda præceptio, debere nimirum carmina eiusmodi esse, ut ne vnquam, vel artificij necessitate cogente, vel literarum concursus, aut desinentiæ, aut numeri explendi gratiâ, videantur quidem perspicuitate, sententia, elocutione, ornatu, & destitui: de que bonæ compositionis, & poe, integritate deperdere. Quò enim magis pulchra erunt verbis, & sententijs, eò mirabilius existet artificium: sicut eò etiam illustrior, gloriosior que victoria, quò pluribus cum hostibus, nullo tamè accepto vulnere, decertaueris.

Studiose igitur Adollescēs, contra eos, qui artificij, & laboris immensi carmina ostentant, vitiosa tamè, & sensu ac ratione carentia, signa te,
signa,

signa, ut vane huiusmodi ostentationis desiderio
 ita respondeas, Temerè me tangis, & angis.
 Quid enim admirationis habet illud, eiq; similia?

Signa te, signa, temerè me tangis, & angis,

Roma tibi subito motibus ibit amor,

Quatuor hic proponuntur labyrinthi, quorum ex
 imitatione possunt alij, vel difficiliores excogitari,
 vel faciliores, in Circuli formam, vel Quadrati, vel
 Trianguli vel Stelle, vel aliter. Vbi literarum in-
 terpositio, & concursus varius, & in has, illas
 ve, ex necessitate, desinètia, vel ab eis ducta prin-
 cipia laudantur. Ille fonsi Muñoz dela Torre, in
 Virginem Deiparam Caelos aduentem,

Aligerū comitata choris pu Lchri Aetheris Arce M

Virgo iubit radijs Phœbi f Vlgentis amict A

En Genito sub ni Ka suonitidū aera trans A

Mater digna Deo, coeli Mirante cohort B

Aspicit utque illam. Vperum sic Regia fatuR,

Res noua, delitjs quae Na nec stipata quid istuDe

Imperium vt falix teneat. Diuor, ue, hōmū quib.

Ad nos ha miser rap Itur de gurgie sed I

Possunt, iacto cuiusmodi fundamenio, pluribus
 constare concursibus, circulis, & semicirculis, ac
 transueffis lineis, bi, quos vulgò Rotas vocant.
 Nec requiritur, vt litere, quae concurrunt, initia
 sint dictionum, sed vt in earum situ, quedam sit
 non inepta proportio.

102
Pulchra Maria, tuum si nomen pulchra corona est,

Lucentes gemmæ quam mihi quinq; norant:

Cur numero crescunt? Nescunt cur mille coronas?

Cur? Quia mergor aquis, pulchra Maria, tuis.

Mens Nihil Magna Morte M. ocula M. ipsa M. uita M.

Ampl. A quia Ad. A. udem d. A. tur, A. c. pr. A. e. con. A. cau. P.

Rem mi Ro noft R. am Re R. um ge R. ere o R. dine R. ecto R.

Ist. I. tu I. t. fac I. t. et in hui. Grand. I. a. in I. ra: S. I. t. o. ll.

A. lma I. Alus, S. An. th. is. n. A. m. pr. A. e. p. A. rat. A. u. ra. A. t. e. ll.

1504
Pro intelligentia labyrinthi, ad lectorem.

Omnipotens humilem supra respexit ab Arce
Mariam, vt Matrem iusserit esse suam:
Sic, quicumque legas, humilis lege, tende deorsum,
Obuia q; Alma Dei sic tibi Mater erit.

Munere	Multiplici	Inagnum	Micare	Maria M.
Aligeri	Alloquijs	Aureis	Accomodat	Agn A.
Tartara	Triffitia	Trepido	Terrore	TremiscuT:
Editur	Excelso	Exoriens,	Eliminat	Eni E
Raptoris	Rabiem:	Reparatur	Robore	Robu R,
Diuini	Dono	Decreti	Diuite	Dau D
Exulta,	Elyfijs	Epulis	Explebere	Egen E,
Improbis	Incumbat	Iunco	Ieiunus	Iuan I.

An Mare te memorem? memorem, Virgo inclita, Cælum?

Vna sed es Cælo grandior, vna mari.

Luna ne dicaris? Sed es illa pulchrior. Anne

Sol? Sed es aurato splendida sole magis.

Dicam multa? Sed es multis præ millibus vna.

Magna? Sed es solo tu minor vna Deo.

Nulla quies Homini, nisi S E D coniunctio, verbum

Iungat, E S, vt S E D E S sis, sacra Virgo, Dei.

O, QVI ES, quàm tu aberas procul à mortalibus olim?

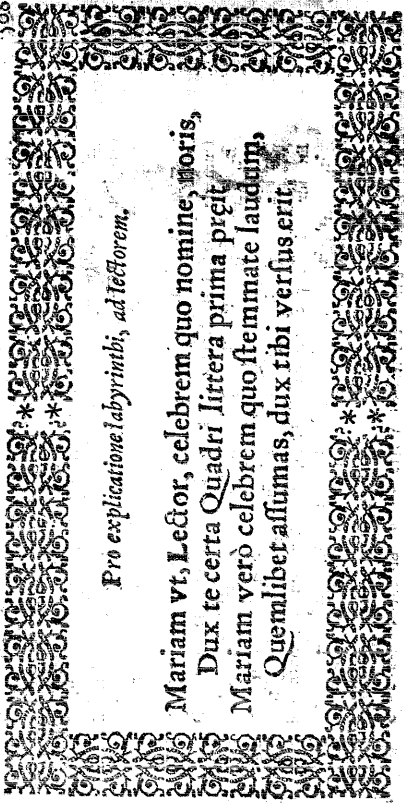
Dum tamen in pulchre Virginis arce sedes:

Quàm bene res iungit coniunctio mira remotas,

Et Virgo S E D E S dicitur, estque, Dei.

Pro explicatione labyrinthi, ad lectorem.

Mariam vt, Lector, celebrem quo nomine, noris,
Dux te certa Quadri littera prima preit
Mariam verò celebrem quo stemmate laudum,
Quemlibet assumes, dux tibi versus erit.

De B. Virgine Sapientie Sede.

sacra Paren s hanc, est, cui Splendor metus, et Oris
 aders pra splendor co tenuista hab ancias vt r o lenitent
 E fulg E stnulla sc Elerum del E bilis an E
 illa gau itum, re dedit, parat magis ra D
 Diuina hec seDes, cui Donum dum D a t u r istu D
 et Rex tenui iunt ecorari onis coel diat laude s
 esse habuit sin E forde EuaE, sine g Ermine culpa E
 re fede t forma Parci lumine Soli Albus arcel othra viraen
 s e vt prae stet dignam sic maie State Tonatis

CVM ab Italica Musa, Poesis Hispana mutuata sit plura
 que carminum genera: non abs te erit, si Latina etiam,
 ab utraque mutuetur. Quare ad operis calcem illud ad-
 iiciendum. Si vel Hispanica, vel Italica Poeseos, & Metri nu-
 mero, pedibus, ratione, cadentia, legibusque servatis, sine ulla
 Latina syllabarum dimensionis cura, versus quorumlibet ge-
 neru fiant, rem fore Latini sermonis Poeticarq; exercitationi,
 ac varietati perutilem, De Cergio, Q. Imp. Max. impios
 Lutheri sectatores damnante.

Miretur Ganges celebres Tropheos,
 Corole inuicte, quos Italia honorat;
 Circulos amularis Amalthaeos,
 Quos neque tempus, nec obliuio ignorat;
 Dedicat tibi Vormes quos sabaeos
 Odores arbor sub Panchaia plorat,
 Prostrato nanque Onoceronte fero,
 Fides Triumphum canit de Luthero.

Rengiffum consule de Arte Poet. Hispan. cuius ab imitatione
 exemplorum mira quaedam accedet Latinae Poesi varietas, mira
 iucunditas. Nec alienum est, illud genus.

Misera Fractia, que sustentas gentes
 Apostatas, hereticas, viciosas:
 Que machinando fraudes cautelosas,
 Perturbas infinitos innocentes:
 Predicando doctrinas differentes,
 Falsas immundas leues perniciosas,
 Cauta mente alegando fabulosas
 Historias peregrinas apparentes.
 Quantas angustias, quantas turbationes
 Causas dando tan perfidas personas,
 Que contra puras animas sinceras
 Sacrilegas inuentas opiniones;
 Si, Francia, tales Principes coronas,
 Quales fines de gente insana esperast

ADHORTATIO ad Christianam Poësim. 374.
 AENIGMA 348.
 AMOEBAEVM carmen 142.
 ANACREONTAEVM carmen. 248.
 ANAGRAMMA. 331. 486.
 ANTISTROPHON Palindromon, siue contrariè Reciprocum. 336. 496.
 ARTIS necessitas 1.
 BVCCOLICA Poësis. 440. Materia. Genus carminis, Stylus. 141. Exempla. 143. Christiana. 415. Piscatoria. 370.
 C E N T O. 442.
 CLIMACTIRICON, siue Scalare. 333. 491.
 COM O E D I A, Tragedia, Tragicomedia. 57. partes, ex qualitate. 100. ex quantitate. 106. Scenae, & personar. 108. Chorus 109. Exempla. 131.
 E C H O. 326. 486.
 E C L O G A. 140. Vide Buc.
 E L E G I A C A Poësis 172. Virtutes, & artificium. 174. Exempla. Quid. Trist. & Pont. 123. Amat. 179. Heroid. 237. Tibul. 207. Propert. 220. Christiana. Iouia. Pont. 424. Iacob. Pont. 427. Ludo. Cruc. 438.
 E M B L E M A, 336. 498.

EMENDATIONIS cura, 264
 EPICEDIUM. 362.
 EPIGRAMMA, 280.
 Quotuplex, 281. Materia. 284.
 Quid seruandum, 287. Virtutes. 287. Breuitas. 289. Sucusitas. 291. Argutia. 296. Concinnitas. 298. Exempla. 301. Christiana. 456. Artificium, 321. 483.
 EPITAPHIUM, 333. Exempla. 355.
 E P O P O E I A. 32. Quae in ea seruanda. 33. Partes. 35. Exempla. Virg. 43. Ouid. 70. Claud. 76. Silij. 89. Catul. 93. Christiana. Mutij. 176. Lud. Cruc. 386. Sanaz. 401.
 EXERCITATIO, & modus componendi, 10. 12.
 H I E R O G L Y P H I C O N. 336.
 H Y M N V S, 246. Exempla. 448.
 I M I T A T I O. 14.
 I M P R A E S S A, 336. 498.
 L V D I C I V M, 211.
 L A B Y R I N T H V S, 502.
 L Y R I C A, Poësis. 245. Mater. 247. Exempla. 246. Christiana. Martiner. 448. Muret. 449. Iacob. Pont. 450.
 MACARRONEVM. 362.
 METRON.

METRONTELEON, siue omnium Orationis partium

333.

MONODIA, 302.

MAENIA, 161.

PALINDROMON, siue Reciprocum, eodem sensu,

335. 495. Contrario, 336.

496. Hexametri in Sotadeum,

& Pentametri in Senarium

Iambz 335. 497.

PANGRAMMATON siue omnium Alphabeti literarū.

333. 491.

PAROMOPHRONES, siue

Concordes, 333. 492.

PEGMA, 337.

POETIGA, 2. Materia, 44. Viribus conueniens, s. Modi poematum, s. Verborū rerumque supellex paranda.

20.

SATYRA, 162. Materia, finis, vsus. 164. Artificiū. 166.

Exempla. 169.

SOTADEVM, 335.

SYMBOLVM, 338.

TRAGAEDIA, 27. Vide Comœdia.

TRANQUILLITAS animi, & secessus Poetæ necessarius, 22.

TRIBRACHICON, 333. 491.

VERSVS Latinos ad Hispani Metri dimensionem fieri pulchrum, & utile, 510.

VERSVS, qui & Hispani simul, & Latini sunt 511. l.

**LAVS DEO, VIRGINI QUE
DEIPARÆ.**

Thomas Gentilius
1010 *de la Compañia de Jesus de Guadiz*

